

Regeringens proposition

1984/85: 143

om vissa frågor på fiskets område;

beslutad den 28 februari 1985.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för de åtgärder och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

SVANTE LUNDKVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas åtgärder som behöver vidtas för att förbättra förutsättningarna för det svenska fisket. Bl. a. förordas fortsatta regleringar av laxfisket för att rädda den naturreproducerande laxen. Internationella överläggningar har i detta syfte inletts i fråga om havsfisket efter lax i Östersjön. I propositionen betonas behovet av fiskevårdande åtgärder och av fortsatta försök med s. k. fördröjd utsättning av laxungar. Vidare förordas bl. a. att trål skall få användas endast av yrkesfiskare.

Yrkesfiskelicens, som är förutsättningen för statligt ekonomiskt stöd, skall finnas även i fortsättningen. Vissa förenklingar föreslås i fråga om de statliga bidragen till fisket.

I propositionen betonas sambandet mellan prisregleringen på fisk och en samordnad förstahandsmottagning av fisk. Det föreslås att prisstödet fr. o. m. den 1 januari 1986 skall lämnas endast till fiskeföretag som levererar till samorganiserade förstahandsmottagare. Förslag läggs fram till reglering av priserna på fisk under regleringsåret 1985/86.

I syfte att anpassa den statliga administrationen på fiskets område till de senaste årens förändringar föreslås en omorganisation som bl. a. innebär att fiskeriintendenterna avvecklas som egen myndighet och inordnas i fiskeristyrelsen.

Slutligen tas i propositionen upp vissa anslagsfrågor för budgetåret 1985/86.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1950: 596) om rätt till fiske

Härigenom föreskrivs att 39 och 41 §§ lagen (1950: 596) om rätt till fiske skall ha nedan angivna lydelse.

39 §¹

Nuvarande lydelse

Finnes uppenbart att fiskeredskap utsatts eller anordning vidtagits i strid med vad som gäller om fiskädra, och följer ej rättelse genast efter det tillsägelse skett, får på ansökan av den som lider skada kronofogdemyndigheten i orten, sedan myndigheten med trovärdig person hållit syn på stället, meddela nödig handräckning på den tredskandes bekostnad. Kostnaden får tas ut med tillämpning av vad i utsökningsbalken sägs om uttagande av förrättningskostnader.

Detsamma skall gälla, om någon begagnar av länsstyrelsen fastställt märke för redskap eller notvarp på sätt som är ägnat att obehörigen avhålla annan från att fiska.

Berörs allmänt fiskeriintresse, får även allmän åklagare, statens fiskeritjänsteman eller en därtill förordnad fisketillsynsman göra ansökan om handräckning.

Föreslagen lydelse

Om ett allmänt fiskeriintresse berörs får ansökan om handräckning även göras av allmän åklagare, av fiskeristyrelsen eller av fisketillsynsman som särskilt förordnas för detta.

41 §²

Länsstyrelsens beslut i sådana ärenden som avses i 24, 28 eller 29 § får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Fiskenämndens beslut i sådant ärende som avses i 30 § får överklagas hos fiskeristyrelsen genom besvär. Fiskeristyrelsens beslut får överklagas hos regeringen genom besvär.

Vederbörande fiskeriintendent är på grund av sin befattning behörig att föra talan i ärende som avses i första eller andra stycket.

Då ett beslut som en myndighet meddelar enligt denna lag angår så många att en avskrift av beslutet inte lämpligen kan tillställas var och en av dem, skall delgivning ske enligt 17 § delgivningslagen (1970: 428).

Beslut, som avses i 28 och 29 §§, skall gälla utan hinder av att det har överklagats, om inte annat förordnas. Om det finns särskilda skäl, får fiskenämnden förordna att även sådant beslut, som avses i 30 §, skall gälla med omedelbar verkan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

¹ Senaste lydelse 1984: 371.

² Senaste lydelse 1984: 371.

2 Förslag till

Lag om ändring i vattenlagen (1983: 291)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 7 § vattenlagen (1983: 291) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap. 7 §

Den som är beroende av hur ett vattenföretag drivs, allmän åklagare och tjänsteman vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har rätt att få tillträde till platser för vattenståndsmätare, vattenmätare eller observationsrör samt att ta del av anteckningar som företagaren har ålagts att föra rörande vattenstånd, vattnets avrinning eller tillgodogjorda vattenmängder.

Tillfälle skall beredas statlig fiskeritjänsteman och av fiskeristyrelsen förordnad tillsynsman att utöva tillsyn över att villkor till skydd för fisket fullgörs.

Tjänstemän hos fiskeristyrelsen och fisketillsynsmän som förordnats för detta skall beredas tillfälle att utöva tillsyn över att villkor till skydd för fisket fullgörs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-02-28

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Peterson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Proposition om vissa frågor på fiskets område

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallades i november 1981 sakkunniga¹ för att utreda vissa fiskefrågor. De sakkunniga, som antog namnet fiskekommittén, avlämnade i augusti 1982 delbetänkandet (Ds Jo 1982: 6) Förhandsbesked angående yrkesfiskelicens. Betänkandet har remissbehandlats. I juni 1984 avlämnade utredningen slutbetänkandet (Ds Jo 1984: 6) Bättre yrkesfiske. Betänkandet har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas dels kommitténs sammanfattning av slutbetänkandet som *bilaga 1*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena över det betänkandet som *bilaga 2*. Beträffande nuvarande förhållanden m. m. samt kommitténs närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

I en skrivelse den 3 juli 1984 till regeringen från ett antal fiskförsäljningsföreningar lämnas förslag till hur en samordning av fiskförsäljningen i Sverige bör ske. Skrivelsen har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas dels skrivelsen som *bilaga 3*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena över skrivelsen som *bilaga 4*.

Efter riksdagens beslut (JoU 1982/83: 7, rskr 66) tillkallades med stöd av regeringens bemyndigande i juni 1983 en särskild utredare² för att utreda

¹ F. d. landshövdingen Astrid Kristensson, ordförande, och riksdagsledamöterna Arne Andersson i Ljung, Arne Andersson i Gamleby, Brita Gunnarsson, Erik Johansson och Karl-Anders Petersson.

² Generaldirektören Lennart Hannerz.

förutsättningarna för det svenska laxfisket. Utredaren avlämnade i april 1984 betänkandet (Ds Jo 1984: 5) Lax. Betänkandet har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas dels sammanfattningen av betänkandet som *bilaga 5*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 6*. Beträffande nuvarande förhållanden m. m. samt utredarens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

Regeringen uppdrog i september 1982 åt fiskeristyrelsen att utreda frågan om säkerställande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser. Fiskeristyrelsen har redovisat sina förslag i oktober 1984. Styrelsen har under sitt arbete samrått med berörda myndigheter och organisationer. Rapportens förslagsdel bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 7*.

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallades i mars 1984 en särskild utredare³ för att göra en översyn av fiskeriadministrationen. Den särskilde utredaren, som antog namnet utredningen om fiskeriadministrationen, avlämnade i juli 1984 betänkandet (Ds Jo 1984: 7) Fiskeriadministrationen. Betänkandet har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas dels utredningens sammanfattning av betänkandet som *bilaga 8*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 9*. Beträffande nuvarande förhållanden m. m. samt utredningens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

Regeringen uppdrog den 29 november 1984 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med fiskets förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation lämna förslag om prisregleringen på fisk under budgetåret 1985/86. Nämndens förslag som har överlämnats den 27 februari 1985 bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 10*.

2 Föredraganden

2.1 Allmänna utgångspunkter

Fisket är ett viktigt led i vår livsmedelsförsörjning. Den svenska konsumtionen av fisk uppgår f. n. till ca 28 kg per person och år. Den har ökat med ca 2 kg sedan mitten av 1970-talet och väntas öka ytterligare. Vi har i vårt land mycket goda förutsättningar att bedriva fiske och fiskodling. Vår långa havskust och mängden sjöar och vattendrag är i detta avseende en utomordentlig tillgång.

Saltsjöfiskets sammanlagda fångst uppgick år 1983 till 247 000 ton varav 36 000 ton direktlandades i utlandet och 75 000 ton landades i Sverige för

³ Länsrådet Allan Johansson.

export. 53% av fångsten utgjordes av sill/strömming, 22% av torskfisk, 0,2% av lax och 20% av foderfisk. Det sammanlagda fångstvärdet uppgick till 662 milj. kr. Det yrkesmässiga insjöfisket omfattade 1 800 ton till ett värde av 24 milj. kr. Genom fiskodling för konsumtion tillfördes marknaden år 1983 ca 1 800 ton, varav merparten var regnbåglax. Värdet härav uppgick till ca 45 milj. kr. Till detta kommer en väsentlig import av fisk från främst Danmark och Norge. Den är i stor utsträckning beredd till halv- eller helfabrikat av olika produkter.

Väsentliga förändringar har skett i det internationella fisket de senaste åren. Den mest påtagliga förändringen är att sillfisket i Nordsjön åter har kommit i gång efter att ha varit stoppat sedan år 1977. Detta innebär en starkt ökad konkurrens för det svenska sillfisket som traditionellt har varit vårt mest betydelsefulla fiske. Sedan mitten av 1970-talet är vårt fiske också begränsat genom den indelning av haven i nationella fiskezoner som då skedde. Genom avtal med andra länder kan ändå ett visst fiske upprätthållas i andra länders zoner. Europeiska gemenskapen (EG) upphävde år 1982 tullsuspensionen på sill. EG:s tullfria import har därefter krympt successivt. Fisket efter lax och torsk i Östersjön har sådan omfattning att beståndssituationen har försämrats. Detta sammanhänger med avsaknaden av överenskommelser om detta fiske inom ramen för fiskerikommissionen för Östersjön. Sverige för därför nu direkta förhandlingar med andra östersjöländer i denna fråga.

Den ökande tillförseln av fisk på den internationella fiskmarknaden leder också till ett större utbud i vårt land av importerade lågprisprodukter. Konkurrenssituationen för svenskt fiske och fiskberedningsindustrin har därigenom skärpts också på den inhemska marknaden.

År 1984 uppgick antalet yrkesfiskare till mellan 3 500 och 4 000, varav ca 300 var sysselsatta i insjöfiske. Härtill kommer binäringsfiskare till ett antal av ca 2 000, varav ca 350 i insjöfiske. I fiskberedningsindustrin arbetade ca 2 500 personer. Sysselsättningen i fisket skapas till stor del i trakter där alternativa utkomstmöjligheter för befolkningen är få.

Genom riksdagens beslut år 1978 drogs nu gällande riktlinjer för det svenska fisket upp (prop. 1977/78: 112, JoU 23, rskr 272). I beslutet betonades bl. a. vikten av en ansvarsfull hushållning med fisktillgångarna. Fångsterna skall vidare bestämmas med hänsyn till avsättningsmöjligheterna och de i näringen sysselsatta skall ges en godtagbar standard. En viktig nyhet var införandet av det s. k. normprissystemet som ett medel i fiskeripolitiken.

Det statliga ekonomiska stödet till fisket är i huvudsak avsett att stimulera till rationalisering av fiskeflottan och fiskemetoder men också att styra inriktningen av fisket. Härigenom kan lönsamheten öka och inkomsterna i fisket bli skäligen. Trots tidvis låga marknadspriser har fiskarens inkomster sålunda kunnat hållas på en rimlig nivå. Samtidigt visar erfarenheten att prisregleringen på fiskets område, så som den hittills har tillämpats, kon-

serverar en ogynnsam struktur inom näringen. En viktig förutsättning för ett lönsamt fiske, nämligen en rationell och betalningskraftig mottagnings- och förmedlingsverksamhet, har heller inte funnits.

De statliga insatserna för fisket kräver en väl fungerande administration. Utformningen av fiskeristyrelsens och den lokala fiskeriadминистраtionens organisation är f. n. inte sådan att administrationen har kunnat uppfylla de olika krav som bör ställas på den.

Vad jag nu har redovisat talar för en översyn på flera av fiskeripolitikens områden. De utredningsförslag som nu föreligger i fråga om yrkesfisket, laxen och den statliga fiskeriadміністраtionen kan enligt min mening utgöra en bra grund för denna.

2.2 Fiskeripolitikens mål

Målen för fiskeripolitiken som fastställdes år 1978 är att skapa förutsättningar för att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få både en ekonomisk och social standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar och trygghet i arbetet samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk av god kvalitet till rimliga priser. Vidare anges som mål att fisket inom de gränser som ges av en ansvarsfull hushållning med fisktillgångarna skall bedrivas så effektivt som möjligt och fångsterna bestämmas av möjligheterna till lönsam och stabil avsättning. Hänsyn skall tas till behovet av sysselsättning främst i kust- och skärgårdsområden där fisket har stor regionalpolitisk betydelse.

I fråga om det s. k. inkomst målet betonades i 1978 års beslut bl. a. att det inte innebär någon inkomstgaranti för enskilda fiskare eller fiskeföretag utan att det i stället ger uttryck för en strävan att ge sådana villkor för fisket att de som är sysselsatta i ett rationellt bedrivet yrkesfiske kan uppnå en med jämförbara grupper likvärdig ekonomisk och social standard. I fråga om konsumenternas självklara krav på fisk av god kvalitet till rimliga priser sades den bästa garantin härför vara en stabil och lönsam svensk fiskerinäring. Behovet av en fortlöpande effektivisering av näringen betonades i fråga om såväl själva fisket som omhändertagandet av fångsterna och beredning och distribution av fiskprodukterna.

I anslutning till produktionsmålet sades att en ökad försörjning med svenskfångad fisk bör eftersträvas och att fisket så långt möjligt bör anpassas till efterfrågan på fisk inom landet. Olönsamma överskott skall undvikas och fångsterna bestämmas av möjligheterna till en lönsam och stabil avsättning. Det svenska fiskets omfattning skall inte påverkas av tillfälliga variationer i importpriserna.

Fiskets omfattning och inriktning skall också avvägas med hänsyn till kravet på sysselsättning i kust- och skärgårdsområden där näringen har stor regionalpolitisk betydelse. Detta får inte leda till att det uppstår företag som inte har förutsättningar att bedriva ett rationellt fiske.

De nu aktuella utredningarna av vissa fiskefrågor har inte haft till uppgift att se över målen för fiskeripolitiken.

För egen del anser jag att de mål som beslutades år 1978 är väl avvägda och bör gälla även i fortsättningen. Grundläggande i den svenska fiskeripolitiken är sålunda att vi skall utnyttja våra vatten- och fisktillgångar på sådant sätt att de långsiktigt kan medverka till vår livsmedelsförsörjning och till vårt välbefinnande i övrigt. En god hushållning genom en väl avvägd vård och beskattning av fiskbestånden och genom omsorg om vattnen är sålunda väsentlig. Härigenom skapas förutsättningar för produktion av för landets befolkning viktiga förnödenheter, för medverkan i landets ekonomiska utveckling och för meningsfull sysselsättning och försörjning i vissa bygder. En god vård av våra vatten förbättrar också förutsättningarna för produktion av fisk på icke traditionellt sätt, dvs. i form av odling. En väl avvägd hushållning främjar även sportfisket som är en viktig form för friluftsliv och rekreation.

2.3 Fiskenäringens omfattning och inriktning

Som jag tidigare anfört har den svenska fiskenäringen ett starkt internationellt beroende. Våra möjligheter till anpassning av fisket försvåras av den uppdelning i fiskezoner som numera gäller praktiskt taget allt vatten. Även handelspolitiska regleringar eller i en del fall avsaknaden av sådana utgör svårigheter i detta sammanhang. Men också variationerna i tillgången på olika fiskslag på marknaden är exempel härpå. Sålunda har den tidigare begränsningen av sillfisket i Nordsjön hävts vilket har lett till att utbudet av sill ökat kraftigt. Dessa förändringar har påverkat förutsättningarna för det svenska fisket. Ett annat svårbedömt inslag är den ökande odlingen av fisk för konsumtion både här i landet men främst i utlandet.

Förändringar i de förhållanden jag nu översiktligt har redovisat medför svårigheter för genomförandet av den fastlagda fiskepolitiken. För att underlätta detta behövs fortlöpande prognoser över näringens förutsättningar i avseende på råvarukälla och marknad. Genom rullande bedömningar av fiskbeståndens och marknadens utveckling erhåller näringens företrädare underlag för sin planering och statsmakterna för utformningen och inriktningen av de fiskeripolitiska åtgärderna. På så sätt förbättras möjligheterna att nå de fiskepolitiska målen.

Fiskeristyrelsen bedriver sedan år 1978 i samråd med företrädare för fisket prognosverksamhet av nu nämnt slag. I en delredovisning har styrelsen nyligen redovisat vissa bedömningar för de närmaste åren. Härav framgår bl. a. följande.

Sillbestånden i norra Atlanten och Nordsjön har börjat återhämta sig. Det finns därför anledning att anta att fångsterna där kan komma att uppgå till bortemot 900 000 ton årligen 1986–1987 jämfört med drygt 350 000 ton år 1983. Tillförseln av sill har ökat på den europeiska marknaden under det

senaste året och bedöms komma att öka ytterligare under de närmaste åren. Europamarknaden anses kunna ta emot ca 400 000 ton sill om året för konsumtionsändamål. Med det ökade utbudet av sill har priserna fallit och det instabila läge som har utmärkt sillmarknaden efter år 1981 fortsätter. Priserna bedöms bli ytterst pressade omkring år 1987. Konsumtionen av sill/strömming bedöms kunna öka i Sverige under förutsättning av en bättre marknadsföring och distribution. Inom såväl västkustens som syd- och ostkustens sillfiskeflotta kan väntas en övergång till fiske efter andra arter än sill/strömming.

Under perioden 1977–1983 ökade ilandföringen av torsk i Sverige med ca 40 000 ton till ca 61 000 ton. Torskbeståndet i Östersjön har försämrats det senaste året. Förhållandena de närmaste åren bedöms dock medge ett svenskt fiske av 50 000–60 000 ton i svensk zon i Östersjön. Härtill kommer fisket i Skagerrak och Kattegatt samt de kvantiteter som genom byten kan bli aktuella i andra staters fiskezoner. Under det första kvartalet 1984 sjönk priserna på den internationella marknaden kraftigt på frusna torskprodukter. En orsak var att produktionen av frusna block och filéer ökade samtidigt som marknaden för torskprodukter minskade påtagligt i vissa länder. Norge ökade sin export av frusna fiskfiléer. Senare under året ökade emellertid priset åter. Avsättningsmöjligheterna de närmaste åren bedöms som relativt gynnsamma.

Inom torskberedningsindustrin märks en tendens till satsningar på mer förädlade produkter av torskfilé för bl. a. storhushåll. Vissa tider är det möjligt att öka fileteringen genom bättre planerad tillförsel av råvara, effektivare utnyttjande av tiden m. m. Någon mera bestående större ökning av produktionen bedöms dock inte kunna uppnås med nuvarande maskinpark.

Det yrkesmässiga kustfisket i Östersjön bedöms för de närmaste åren komma att bygga på ett kombinerat fiske efter flera olika fiskslag som f. n. Strömmingsfisket väntas förbli bas i fisket, medan fisket efter sik, gös, gädda och abborre får större betydelse som komplement till skötfisket. I vissa av Östersjöns kustlän kan krok- och garnfiske efter torsk komma att öka något. Eftersom det fisket i motsats till trålfisket bedrivs under hela året, får torskberedningsindustrin en jämnare råvarutillförsel än f. n. Utvecklingen av kustfisket pekar enligt bedömningen mot en övergång till smidigare, energisnålare och bättre anpassade kustfiskebåtar i klassen 8–12 m. Kassodling av fisk kan vid västkusten bli intressant för fiskare som komplement till fiske.

Utvecklingen framöver kommer sålunda, såvitt nu kan bedömas, att kännetecknas av ökade svårigheter att avsätta oberedd sill till rimliga priser på våra traditionella exportmarknader. Vidare kan fortsatt tryck utifrån väntas på den svenska marknaden för torskprodukter och lax.

Något utrymme för volymmässiga ökningar totalt av det svenska fisket kommer inte att finnas under överskådlig tid. Däremot bör det finnas

möjligheter att öka beredningen inom landet av svenskfångad fisk och öka avsättningen av denna. Konsumtionsodlingen av fisk i svenska vatten kommer att få ökad betydelse. Fiskets, fiskodlingens och fiskberedningens betydelse för sysselsättningen i kust- och skärgårdsbygder i glesbygden kommer att bestå.

Det är mot den nu skisserade bakgrunden och de tidigare fastställda målen som de fiskepolitiska åtgärderna bör utformas.

2.4 Fiskepolitikens medel m. m.

2.4.1 Allmänt

De statliga insatserna på fiskepolitikens område görs med stöd av lagstiftningen om rätt till fiske samt i form av reglering av priserna på fisk och ekonomiskt stöd till fisket, fiskevården och forskningen. I det följande tar jag upp vissa frågor som nu är aktuella på dessa områden. Jag behandlar även den i sammanhanget viktiga frågan om en effektiv beredning och distribution av fiskprodukter. Som en särskild fråga tar jag upp hushållningen med den naturreproducerande laxen och laxfisket över huvud.

2.4.2 Reglering av fisket med stöd av fiskeriförordningen (1982:126)

Min bedömning: Fiske på allmänt vatten och frifiskevatten skall i samma utsträckning som hittills vara fritt för var och en om tillgången på fisk så medger. Om en begränsning av fisket är nödvändig med hänsyn till hushållning med fiskbeståndet skall denna i första hand vara generell. I det fall visst utrymme ändå finns för fiske med fångstintensiva redskap och det är fråga om allmänt vatten skall sådant fiske i första hand medges den för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. Fiske med trål får bedrivas endast av den för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. Riksdagens medverkan behövs inte för att genomföra dessa åtgärder.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt. Utredningen har dessutom föreslagit att fisket, i de fall det råder konkurrens om utrymmet för redskap i allmänhet på allmänt vatten och för fiske med ryssja på enskilt vatten på västkusten, skall kunna begränsas till förmån för yrkesfisket. Utredningen har föreslagit ändringar i lagen om rätt till fiske.

Remissinstanserna: Förslagen om att förbehålla yrkesfisket visst fiske har fått ett blandat mottagande. Detta gäller särskilt i fråga om den föreslagna begränsningen vid konkurrens om utrymmet för redskap. Förslaget att trålfiske skall förbehållas yrkesfisket tillstyrks av de allra flesta remissinstanserna. Några anser att begränsningen bör omfatta fler typer av redskap. Däremot avstyrks förslaget att fiske med ryssjor skall kunna förbe-

hållas yrkesfisket av de allra flesta remissinstanserna som har yttrat sig i frågan. Några påpekar att en sådan begränsning skulle leda till ersättningsanspråk från fiskevattenägarna.

Skälen för min bedömning: Fisket på allmänt vatten och frifiskevatten är av hävd fritt för varje svensk medborgare. Samhället har genom bl. a. stora ekonomiska insatser medverkat till att stora delar av våra kustvatten som är enskilda har blivit fria för allmänhetens fiske. Genom det av regeringen nyligen föreslagna fria handredskapsfisket på södra ostkusten, i Blekinge, kring Gotland och i de största sjöarna ökar allmänhetens fiskemöjligheter ytterligare (prop. 1984/85: 107). Sammantaget är detta fria fiske av mycket stor betydelse inte bara för sysselsättning och utkomstmöjligheter för kust- och skärgårdsbefolkningen utan också för landets ekonomi och för att tillgodose allmänhetens behov av rekreation och avkoppling i naturen. De fiskemöjligheter som sålunda står till buds bör så långt det är möjligt och lämpligt även i fortsättningen få utnyttjas av hela befolkningen. Det kan emellertid som utredningen har föreslagit finnas skäl att i vissa speciella fall göra mer eller mindre omfattande begränsningar i fisket. Jag återkommer strax till detta. Först skall jag emellertid ta upp ett par andra frågor.

Den första frågan gäller fördelningen på olika fiskare av den fisk som tilldelas Sverige vid förhandlingar med andra länder om fiskekvoter. Utredningen har haft i uppdrag att dels pröva möjligheten att förbehålla det licensierade yrkesfisket de kvoterade fiskslagen, dels utreda om fastställda kvoter skall kunna fördelas mellan olika grupper fiskande. Utredningen har funnit att ingendera fördelningsmöjligheten behövs sett från yrkesfiskesynpunkt. I fråga om kvoterna visar utredningen att de utan tvekan räcker till för alla kategorier fiskande. När det gäller fördelning av kvoter på skilda grupper fiskande, t. ex. på kust- resp. havsfiskare eller på fiskande med skilda redskapstyper eller på licensierade och icke licensierade fiskare, redovisar utredningen en mängd administrativa svårigheter och kontrollproblem. Utredningen förordar mot bakgrund härav att inget av de två fördelningssystemen genomförs. Jag delar utredningens uppfattning i dessa frågor.

Den andra frågan gäller utredningens förslag att företräde skall kunna ges yrkesfiskare i fall när utrymmet på fiskeplatser belägna på allmänt vatten inte räcker till för ett fritt fiske. Förslaget är avsett att skapa förutsättningar för ett bestående, kustnära fiske. Enligt förslaget skall begränsningar kunna förekomma endast där konkurrensen är avsevärd och yrkesfisket hindras i betydande mån. Utredningen anger att endast mindre områden blir aktuella för begränsningar.

Remissutfallet i denna fråga är blandat. Bland annat påpekas svårigheten att övervaka efterlevnaden av ett fördelningssystem av detta slag. Jag instämmer i denna kritik. Enligt min mening skulle det administrativa merarbetet och övervakningsproblemen inte komma att stå i rimlig propor-

tion till nyttan av fördelningssystemet. Härför talar även utredningens eget påpekande om systemets avsedda tillämpning. Det föreslagna systemet med fördelning av fisket vid utrymmeskonkurrens bör sålunda inte införas.

Ytterligare ett av utredningens förslag har nära anknytning till vad jag nu har redovisat. Det gäller förslaget att fisket med ryssja bör kunna begränsas på både allmänt och enskilt vatten på västkusten inom sådana områden där fisket med detta redskap är så omfattande att yrkesfiskare i avsevärd mån hindras i utövandet av sitt fiske. Enligt utredningen skall en sådan inskränkning inte medföra rätt till ersättning för fiskevattenägarna.

Flera remissinstanser har avstyrkt utredningens förslag. Bl. a. har utredningens uppfattning om rätten till ersättning ifrågasatts. Även jag är tveksam till förslaget. Enligt min mening är det av utredningen presenterade problemet inte av den storleksordningen att det motiverar någon särskild reglering. Förslaget bör sålunda inte genomföras.

Jag går nu över till utredningens förslag om sådan fördelning av fisket till förmån för bl. a. yrkesfisket som har sin utgångspunkt i hushållningen med fiskbestånden. Utredningen har föreslagit att i den mån det med hänsyn till fiskbeståndet finns utrymme för fiske med mängdfångande redskap i anslutning till t. ex. ett fredningsområde på allmänt vatten, yrkesfisket skall kunna ges företrädesrätt. Några egentliga invändningar mot detta förslag har inte framförts av remissinstanserna. Någon remissinstans tillstyrker under förutsättningen att nät och skötar inte skall betecknas som mängdfångande.

För egen del vill jag anföra följande. Jag har i det föregående betonat vikten av en ansvarsfull hushållning med fiskbestånden i syfte att säkra en varaktig tillgång på fisk av olika slag. Ett inslag i en sådan hushållning är, i den mån det behövs, begränsningar av olika slag för fisket. Sådana begränsningar motiverade av hänsyn till fiskets vård och bedrivande kan behövas för att uppväga ett tidigare alltför hårt bedrivet fiske eller för att återställa ett fiskbestånd som av andra skäl, t. ex. vattenföroreningar, har minskat onormalt. Exempel på sådana begränsningar är de bestämmelser om vandringsfisk (laxfisk och ål) som fiskeristyrelsen utfärdar med stöd av bemyndigande i fiskeriförordningen (1982: 126).

Utredningen har ansett att en reglering av det slag jag nu har redovisat kräver ändringar i lagen om rätt till fiske. Jag delar inte denna uppfattning. Enligt min mening är begränsningen av den karaktären att den kan göras med stöd av bemyndigandet i lagens 33 f § i dess nuvarande lydelse. Regeringen själv har sålunda möjligheter att utfärda de bestämmelser som behövs. Jag har för avsikt att i annat sammanhang återkomma till regeringens i denna fråga. För riksdagens information vill jag emellertid redovisa hur jag anser att en reglering av fisket i nu avsett syfte bör ske.

Som utredningen påpekar nås som regel det bästa resultatet av begränsningar för fisket i syfte att rädda ett fiskbestånd inom ett visst område om begränsningen görs generell. I anslutning till ett sådant förbudsområde

eller fredningsområde kan det finnas ett område där fiskbeståndet tål handredskapsfiske som ju inte är mängdfångande. Ett sådant fiske bör då, som utredningen har föreslagit, kunna vara generellt tillåtet. Om det därutöver med hänsyn till fiskbeståndet skulle vara möjligt att i viss begränsad omfattning bedriva fiske med mängdfångande redskap bör detta senare fiske, om det är fråga om allmänt vatten, få förbehållas yrkesfiskare och andra för vars försörjning fisket har väsentlig betydelse. Med yrkesfiskare avser jag både licensierade yrkesfiskare och andra heltidssysselsatta yrkesfiskare. Till övriga för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse räknar jag sådana i t. ex. kust- och skärgårdsområden boende människor som måste ha fisket som komplement till andra areella näringar för att kunna tjäna sitt uppehälle. Till frågan om yrkesfiskelicens återkommer jag i det följande.

För riksdagens information vill jag ta upp ytterligare ett av utredningens förslag. Utredningen har närmare diskuterat frågan om vissa typer av fiskeredskap skall förbehållas yrkesfisket. Det gäller de extremt mängdfångande redskapen vid havsfiske. Utredningen föreslår att endast trålfiske förbehålls yrkesfisket, bl. a. med hänsyn till trålens effektivitet och till att den får användas endast inom begränsade s. k. trålfiskeområden. Utredningen hänvisar bl. a. till att ett ökat trålfiske efter havskrafta har kunnat konstateras. Utredningen förordar också vissa begränsningar i fråga om laxfisket. Till den senare frågan återkommer jag i det följande (avsnitt 2.5.1).

De allra flesta remissinstanserna är positiva till förslaget om trålfisket. Några, bl. a. fiskeristyrelsen, anser att ytterligare typer av redskap borde förbehållas yrkesfisket.

För egen del anser jag att fiske med trål i fortsättningen skall vara förbehållet yrkesfiskare eller annan för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. Fiske med trål är en av de mest effektiva fiskemetoderna som utnyttjas av vår fiskesflotta. Det är dessutom en metod som kräver stort utrymme och som därmed inte ger plats för fler fiskande än en del av dem som är starkt beroende av fisket för sin försörjning. Jag vill emellertid i sammanhanget betona att inte ens detta trålfiske kan få bedrivas utan begränsningar. Även i fortsättningen bör sålunda trålfisket, om det är påkallat med hänsyn till behovet av hushållningen med fiskbestånden, kunna begränsas till vissa trålfiskeområden. Dessutom bör, om det behövs, den ytterligare inskränkningen kunna göras att endast ett begränsat antal yrkesfiskare medges tillstånd att trålfiska inom ett visst område. Det senare bör, som utredningen har föreslagit, kunna gälla t. ex. i Väner och Norrbottens skärgård. I den mån en begränsning av detta slag tillämpas bör tillstånd meddelas av fiskeristyrelsen.

Bestämmelser i enlighet med vad jag nu har redovisat om trålfisket kan utfärdas av regeringen med stöd av bemyndigandet i 33 f § lagen om rätt till fiske. Jag återkommer till regeringen i denna fråga i annat sammanhang.

2.4.3 Licens för yrkesfiske

Min bedömning: Även i fortsättningen skall licens för yrkesfiske vara en förutsättning för att statligt ekonomiskt stöd skall erhållas. Licens bör kunna ges endast till yrkesfiskare eller annan för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse.

Utredningens förslag: Utredningen har funnit att licenssystemet för yrkesfiskare fungerar relativt bra och att ett licenssystem med nuvarande syfte bör finnas även i fortsättningen. Det föreslås emellertid att laglicens, dvs. licens för fiskelag som bedriver yrkesfiske med visst fartyg, endast skall avse fiske med s. k. skepp och att båtlagslicenser skall ersättas med enskilda licenser. Vidare föreslår utredningen att regionalpolitiska hänsyn skall vägas in vid prövningen av en licensfråga samt att den som är pensionär inte skall få inneha licens. Utredningen anser att riktade licenser inte bör införas.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag om att systemet med yrkesfiskelicenser bör behållas och förenklas, att licenssystemet som sådant inte skall användas för styrning av fiskets inriktning, att pensionärer inte skall ges eller få behålla licens samt att regionalpolitiska bedömningar skall göras vid beslut om licens.

Skälen för min bedömning: Yrkesfiskelicens infördes efter riksdagens beslut år 1978 (prop. 1977/78: 112, JoU 23, rskr 272). Syftet med licensen är att bestämma vilka fiskare som bör kunna komma i fråga för statligt ekonomiskt stöd. Det angavs att stödet givetvis bör komma endast yrkesfiskare till godo och inte med dem konkurrerande fiskare som på fritid fiskar i förvärvssyfte och samtidigt är sysselsatta inom annat yrke. Licens kan sålunda ges endast den som bedriver eller ämnar bedriva yrkesfiske eller annat fiske av betydelse för hans försörjning. En annan form av licens kan ges fiskelag som bedriver eller ämnar bedriva yrkesfiske med visst fartyg. Den som inte har någon licens är sålunda inte förbjuden att fiska. Vid beslut i licensfrågor skall särskilt beaktas tillgången på fisk, förutsättningarna för rationellt fiske och tillräckliga inkomstmöjligheter samt möjligheterna att avsätta fångsterna.

Utredningen har haft i uppdrag att överväga om licenssystemet bör ändras eller ersättas med något nytt system. Vidare skulle utredningen överväga möjligheterna att i samband med licensgivningen besluta om begränsningar i fråga om t. ex. fiskeinriktning och fiskeplatser, s. k. riktade licenser.

Systemet med yrkesfiskelicenser är enligt min mening en lämplig administrativ form för anknytning av de ekonomiska styrmedlen i fiskeripolitiken till bedömningarna av bl. a. fiske- och avsättningsmöjligheterna. Sedan

licenssystemet nu är etablerat och, vilket framgår av remissyttrandena, allmänt accepterat utgör det ett värdefullt hjälpmedel. Jag vill betona att ett licenssystems värde ligger bl. a. i att det är enkelt att hantera. Bl. a. mot den bakgrunden och med hänsyn till att licenssystemet i sig inte bör vara ett styrmedel i fiskeripolitiken bör enligt min mening s. k. riktade licenser inte införas. Som utredningen och några remissinstanser har anfört skulle riktade licenser medföra en inte oväsentlig ökning av administrationen kring systemet och samtidigt kunna leda till minskad anpassningsförmåga för fiskeflottan. Jag vill emellertid framhålla att det vid prövningen av frågan om licens skall meddelas eller inte givetvis måste göras en bedömning med utgångspunkt i behovet av åtgärder på fiskeripolitikens område och det utrymme som finns för fiske av det eller de slag som licenssökaren har tänkt sig och om avsättning finns för vad som fiskas in. De senare frågorna bör ges en ökad tyngd vid prövningen i fortsättningen.

Licens bör kunna ges endast till yrkesfiskare eller annan för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. Härav följer också att jag delar utredningens och remissinstansernas uppfattning att pensionärer inte skall inneha licens. Liksom hittills bör yrkesfiskelicensen inte garantera statligt ekonomiskt stöd. Dess funktion är endast att underlätta förmedlingen av statligt stöd genom att bestämma vilka fiskare som över huvud taget kan komma i fråga för sådant stöd.

Med anledning av vad utredningen har anfört om att det vid licensprövningen bör tas hänsyn till regionalpolitiska aspekter vill jag betona det grundläggande för licensprövningen nämligen tillgången på fisk, möjligheterna att bedriva ett rationellt fiske, avsättningsmöjligheterna och hur väsentligt fisket är för den sökandes försörjning.

Förenklingen av licenssystemet borde enligt min mening kunna ske på annat sätt än det utredningen har föreslagit. I stället för att ersätta laglicenser och enskilda licenser med laglicenser för skepp och enskilda licenser bör eftersträvas endast en typ av licens, nämligen licens för fiske med visst fartyg. En sådan licens skulle kunna utfärdas för skepparen som då skall uppfylla kravet att vara yrkesfiskare eller ha fisket som en väsentlig del av sin försörjning. Vad som är viktigt i samband med prövningen av en licensfråga är ju, och har hittills också varit, tillgången på fisk, tilltänkt inriktning av fisket och därmed fartygets storlek och utrustning samt avsättningsmöjligheterna. Av intresse i sammanhanget är alltså fiskeföretagets verksamhet. Vid licensprövning får förutsättas att fisket skall bedrivas rationellt med det fartyg och den utrustning som är aktuell. Hur många personer som i realiteten därefter deltar i fisket från fartyget har ingen praktisk betydelse för prövningen. Inte heller utbetalningen av t. ex. pristöd försvåras eftersom det normalt är skepparen som f. n. erhåller medlen för fördelning till övriga i fiskelaget. En förutsättning för att fullt ut kunna tillämpa en ordning av det slag jag nu har redovisat är att aktuellt fartyg kan identifieras t. ex. genom att det är registrerat. Så är inte fallet för vissa

mindre kust- och insjöfiskefartyg. För dem som yrkesfiskar med dessa skulle alltså behövas någon form av enskild licens även i fortsättningen. Med hänsyn härtill behöver vissa detaljfrågor studeras närmare innan det nya systemet börjar tillämpas. Det ankommer på regeringen att besluta om den tekniska omläggningen av licenssystemet.

En särskild fråga som utredningen har aktualiserat är möjligheten att besluta i en licensfråga innan alla fakta om fartyget är kända, t. ex. då det är aktuellt att starta ett nytt fiskeföretag eller byta fartyg. Vid remissbehandlingen av denna fråga har fiskeristyrelsen och jordbruksnämnden framhållit att utredningens förslag om s. k. förhandsbesked skulle komplicera handläggningen av licensfrågor i onödan. Genom att i stället liksom f. n. ställa upp villkor för den beslutade licensen kan utredningens syfte tillgodoses på ett enklare sätt. Det behövs sålunda inte någon ändring av bestämmelserna om yrkesfiskelicens av detta skäl.

2.4.4 Statligt ekonomiskt stöd

Mitt förslag: Det statliga ekonomiska stödet anpassas så att det bättre främjar ett rationellt fiske. Vissa stödformer mönstras ut.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår en mer flexibel tillämpning av bestämmelserna om det statliga stödet. Bl. a. föreslås att stöd skall kunna ges för modernisering av äldre fiskefartyg, att stödet till investeringar för ändrad fångstinriktning bör få en vidgad tillämpning, att frågan om ett ökat industrifiske tas upp till övervägande samt att de förhållandevis förmånliga villkoren för de statliga lånen till fisket behålls.

En särskild arbetsgrupp med företrädare för bl. a. yrkesfisket har på mitt uppdrag gjort en översyn av bidragen till yrkesfisket. Jordbruksnämnden har utvärderat fraktstödet till foderfisk. Arbetsgruppen har föreslagit att vikten av att en tillfredsställande arbetsmiljö erhålls skall beaktas i tillämpliga fall vid prövning av fråga om bidrag till fisket. Vidare föreslår arbetsgruppen att hänsynen till regionalpolitiska intressen beaktas regelmässigt, vilket innebär att det inte behövs regler om ett s. k. särskilt rationaliseringsstöd. För bidrag som f. n. är maximerade till 10% eller 150 000 kr. föreslås att det skall anges endast ett högsta belopp av 300 000 kr. I fråga om inriktningen av bidragen föreslås att sådana skall kunna ges även till förvärv av vissa begagnade fiskefartyg och till investeringar för förbättrad arbetsmiljö. Bidragen till säkerhetsutrustning föreslås omfatta även annat än livflottor och brandskyddsutrustning. Slutligen föreslår arbetsgruppen att avgiften för den som önskar få del av bidrag vid skada på fiskeredskap skall ökas från 0,5 till 1% av redskapsvärdet samt att bidraget till stödfartyg för sillfisket i Nordsjön skall slopas.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig över utredningens förslag har i huvudsak ingen erinran mot dem.

Skälen för mina förslag: I detta avsnitt behandlar jag inte det statliga stöd som lämnas i form av prisstöd. Till det och till stödet till vattenbruk och forskning återkommer jag särskilt i det följande. Med dessa begränsningar omfattar det statliga ekonomiska stödet till fisket följande.

Statligt ekonomiskt stöd till fiskeföretag kan lämnas i form av lån, garanti för lån och som bidrag i form av i regel avskrivningslån. Ramen för dessa ändamål är för nästa budgetår föreslagen till resp. 35 milj. kr., 75 milj. kr. och 9 milj. kr. Den andra summan avser en s. k. engagemangsram som anger tillgängligt belopp för garantiåtaganden.

Stöd kan när det gäller fiskeföretag lämnas endast till den som har yrkesfiskelicens. Stödet ges som regel endast till företag som bedöms få godtagbar lönsamhet på både kort och lång sikt, om åtgärden är önskvärd från allmän synpunkt och om stödojektet är lämpligt med hänsyn till tillgången på fisk och avsättningsmöjligheterna.

Lånegaranti och lån kan lämnas för förvärv av fiskefartyg och för investeringar i redskap eller åtgärder som innebär en rationalisering av fisket. Garanti kan vidare ges för anskaffning av rörelsekapital. Lånebeloppen är maximerade till 1,5 milj. kr. inkl. eventuellt bidrag. Bidrag kan lämnas till förvärv av nytt fiskefartyg med högst 10% av godkänd kostnad och till åtgärder för omläggning till ny fiskeinriktning eller minskad bränsleförbrukning med högst 50%. Bidragen är maximerade till 150 000 kr. Till säkerhetsutrustning kan bidrag lämnas med högst 80% av godkänd kostnad eller högst 12 000 kr. Vid skrotning av fiskefartyg kan en premie lämnas som uppgår till högst 3 500 kr. per bruttoton.

Därutöver finns möjligheter att ge bidrag vid skada på fiskeredskap, till frakt av foderfisk, vid fångstbegränsning samt till s. k. stödfartygskostnader vid sillfiske i Nordsjön.

Till fiskberedningsföretag kan lånegaranti lämnas för åtgärd som främjar avsättningen av svenskfångad fisk eller marknadsföring av nya fiskprodukter. Lån kan lämnas till utveckling av nya fiskprodukter eller till åtgärder som väsentligt underlättar avsättningen av fisk.

De närmare bestämmelserna om det statliga stödet till fisket framgår av fiskekommitténs betänkande.

Det statliga ekonomiska stödet till yrkesfisket är en väsentlig del i fiskeripolitiken. Även om jag kan instämma i utredningens uppfattning att prisstödet hittills varit en mer verkningsfull form för styrning av fisket, är det övriga stödet viktigt främst för att stimulera till en rationalisering av vår fiskeflotta så att den kan bedriva en lönsam verksamhet av egen kraft. Jag anser emellertid att stödet bör förenklas och att vissa stödformer bör utmönstras. Bestämmelserna om de statliga bidragen till fisket har kommit till vid olika tillfällen under en följd av år. De är angivna i ett flertal

författningar och är mot den bakgrunden svåröverskådliga. Vissa bidragsformer är inte aktuella. Mot denna bakgrund har jag för avsikt att senare återkomma till regeringen i denna fråga. Förutom redaktionella ändringar i de författningar som reglerar stödet bör följande ändringar göras.

I likhet med arbetsgruppen föreslår jag att bidraget till täckande av kostnader för s. k. stödfartyg avskaffas eftersom det inte längre behövs. Även den s. k. statsgarantin vid försöksfiske i för svenska fiskare nya vatten är inaktuell och bör avskaffas. I fråga om statligt stöd till investeringar i fiskefartyg och utrustning för fiske anser jag, i likhet med arbetsgruppen, att det vid prövningen av en fråga om stöd alltid skall göras en bedömning av om kraven på arbetsmiljö blir tillräckligt tillgodosedda i samband med den tänkta investeringen. Om så inte är fallet bör stöd inte lämnas. Särskilda regler för s. k. särskilt rationaliseringsstöd bör som arbetsgruppen har föreslagit inte finnas längre. Jag vill emellertid erinra om att de fiskeripolitiska målen innehåller ett hänsynstagande till kravet på sysselsättning i kust- och skärgårdsområden där fiskenäringen har stor regionalpolitisk betydelse.

Arbetsgruppens förslag att höja det maximala bidragsbeloppet för vissa åtgärder från 150 000 kr. till 300 000 kr. bör enligt min mening genomföras som ett led i anpassningen av bestämmelserna till kostnadsutvecklingen. Däremot anser jag av praktiska skäl att även högstgränsen 10% måste behållas. Det innebär sålunda att bidrag skall kunna lämnas med högst 10% av godkänd kostnad för åtgärden, dock med en sammanlagd summa av högst 300 000 kr.

I fråga om inriktningen av lån, lånegarantier och bidrag anser jag att följande bör gälla, bl. a. med hänsyn till att medelsresurserna är begränsade och bör utnyttjas så effektivt som möjligt. Nu ifrågavarande stöd bör inte lämnas till investeringar i de allra största fiskefartygen som kan komma i fråga för s. k. varvsstöd. För övriga fiskefartyg bör gälla att möjligheterna att lämna stöd till förvärv av begagnade fartyg med hög standard bör utnyttjas bättre. Härigenom erhålls bättre samlade effekter av stödet. Samtidigt är det viktigt att de investeringar prioriteras som medverkar till att göra fiskeflottan mer anpassad till behovet av variationer i fiskeinriktningen.

Till frågan om bidrag till nya typer av säkerhetsutrustning får ställning tas när sådan utrustning har utvecklats och godkänts av vederbörande kontrollmyndighet.

Arbetsgruppens förslag att öka avgiften för rätten att erhålla bidrag vid skada på fiskeredskap är enligt min mening väl avvägt och bör genomföras.

Jordbruksnämnden har i sin utvärdering om stödet för frakt av foderfisk från östersjökusten till västkusten anfört att motiv finns att behålla stödet tills vidare med hänsyn bl. a. till det dumpningsförbud som råder. Jag har ingen avvikande uppfattning.

I fråga om stödet till fiskberedningsindustrin vill jag framhålla följande. En ökad inhemsk beredning av fisk är som jag har betonat i det föregående ett viktigt led i strävan att stärka fiskenäringen. Det finns olika typer av

statligt stöd för att stimulera till ökad företagsamhet, t. ex. stöd via länens utvecklingsfonder. Det stöd i form av lånegarantier och lån som kan lämnas inom ramen för fiskeripolitiken bör koncentreras till utveckling av nya produkter eller till andra åtgärder som främjar avsättningen av svensk-fångad fisk. Därutöver bör det i fortsättningen vara möjligt att ge motsvarande stöd om fisken är odlad i svenska vatten. Givetvis bör både i fråga om detta och annat stöd till fiskberedningsindustrin tas tillvara alla möjligheter till samordning av beredning och marknadsföring av både fiskad och odlad fisk.

2.4.5 Prisregleringen på fisk, allmänt

Min bedömning: Prisregleringen på fisk bör återges den roll i fiskeripolitiken som innebär att den medverkar till att åstadkomma ett rationellt och lönsamt fiske. För att detta skall bli möjligt måste en översyn göras av prisregleringssystemet.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att prisregleringen används mer aktivt i syfte att styra fisket i en mer lönsam riktning. Mot bakgrund av en genomgång av systemets olika delar föreslås bl. a. att normkvantiteter, normpriser och pristillägg bestäms så att fisket får en lönsam inriktning. Utredningen föreslår vidare att en del av prisregleringsmedlen används för särskilda pristillägg som normalt inte skulle ges men som skall betalas ut i syfte att styra fiskets inriktning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som har yttrat sig i frågan är i huvudsak eniga med utredningen i fråga om prisstödet. Statskontoret föreslår dock att prisregleringen avvecklas.

Skälen för min bedömning: Nuvarande system för prisreglering på fisk beslutades av riksdagen år 1978 (prop. 1977/78: 112, JoU 23, rskr 272). Prisregleringen är uppbyggd så att den skall styra fisket mot lönsamhet. Samtidigt skall den medverka till att utjämna variationer i fiskarens inkomster. Regleringen skall omfatta endast den inhemska marknaden.

I princip skall systemet fungera enligt följande. Med utgångspunkt i en bedömning av fisktillgången och avsättningsmöjligheterna bestäms s. k. normkvantiteter och normpriser för aktuella fiskslag. Om fisket utfaller minst enligt denna bedömning får fisket en skälig inkomst. Om det verkliga priset på ett fiskslag som genomsnitt (jämförelsepriset) underskrider normpriset betalas ett prisstöd ut. Det utgör en viss andel av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris. Om priset till fiskaren överskrider normpriset skall en kompensation ges till konsumenten. Prisstöd ges till högst den kvantitet som svarar mot normkvantiteten. Till vissa bestämda fiskslag kan ett prisstöd ges i form av ett fast pristillägg.

Genom att pristillägg är garanterat vissa kvantiteter normprissatta fiskslag får försäljningen av dessa inte ske till hur låga priser som helst. S. k. lägstapriser fastställs därför av regleringsföreningen Svensk fisk. Lägstapriserna skall fastställas så att de främjar ett jämförelsepris i överensstämmelse med normpriset. Fisk som inte kan säljas till minst lägstapriset skall övertas av Svensk fisk till ett s. k. överskottspris som är bestämt i förväg. Storleken av detta bestäms i princip av hur stor summa pengar som Svensk fisk disponerar för överskottshanteringen. Den kan bestå av dels ett särskilt anvisat belopp, dels summan av de inkomster som erhålls vid försäljningen av överskottet. Denna försäljning får inte ske så att den konkurrerar med normal handel.

Normkvantiteter, normpriser m. m. bestäms efter förslag av statens jordbruksnämnd som överlägger med företrädare för yrkesfisket och med nämndens konsumentdelegation. Jordbruksnämnden utgår från ett uppdrag som lämnas av regeringen. Slutlig ställning till kommande års prisreglering tas av riksdagen efter förslag av regeringen. Enligt föreskrifter som utfärdas av regeringen administreras prisregleringen av jordbruksnämnden och Svensk fisk.

Finansieringen av prisregleringen sker i första hand genom att en prisregleringsavgift samt in- och utförselavgifter tas ut på fisk och fiskprodukter med stöd av lagen (1974:226) om prisreglering på fiskets område. Det innebär att det bara i mycket speciella fall kan bli aktuellt med annan finansiering, t. ex. genom att budgetmedel anvisas. Avgifterna tillförs den av jordbruksnämnden förvaltade prisregleringskassan för fisk. De medel som Svensk fisk varje år erhåller av prisregleringsmedel för att administrera sin del av regleringen och som inte utnyttjas tillförs Svensk fisks konjunkturutjämningsfond. Sammanlagt uppgick medlen i kassan och fonden vid utgången av föregående regleringsår till 124 milj. kr. Inräknat inflytande avgifter och räntor står sammanlagt 197 milj. kr. till regleringens förflutande innevarande regleringsår.

Utredningen har inte föreslagit några ändringar av prisregleringssystemet men förordat en aktivare tillämpning av det. Remissinstanserna har i huvudsak ingen erinran häremot. Vissa framför ytterligare synpunkter på det.

Prisregleringen är avsedd att vara ett verkningsfullt medel i fiskeripolitiken. Prisregleringen kan om den används på avsett sätt stimulera till ett fiske som är rationellt och lönsamt och som därmed kan ge avsett utbyte både för fiskaren och konsumenten. Samtidigt medverkar den till en utjämnning av fiskarens inkomster mellan olika år. Till prisregleringssystemet är knuten en viktig förutsättning som ännu inte har infriats och som till en del förklarar varför fiskets ekonomi allmänt sett ännu inte är tillfredsställande. Jag tänker då på den samordning av mottagningen och marknadsföringen av fisk som förutsattes i förarbetena till 1978 års beslut om prisregleringen på fisk. Jag återkommer till den frågan särskilt i det följande. Här kommer

jag närmast att gå in på tillämpningen av prisregleringssystemet som sådant.

Det har nu gått sju år sedan principerna för prisregleringen beslutades och fyra år sedan de började tillämpas. Under denna tid har förhållandena i vissa fall på fiskets område ändrats väsentligt. Vårt beroende av export har ökat kraftigt samtidigt som det har uppstått ett stort överskott av sill på europamarknaden. Utländska fiskprodukter har numera en stor omfattning på den svenska marknaden. Våra möjligheter till ökat gränsskydd är inte stora. Denna utveckling ställer krav på anpassningar inom den svenska fiskerinäringen. Prisregleringssystemet är emellertid inte i alla delar uppbyggt på sådant sätt att det tar hänsyn till detta krav. I stället kan man hävda att systemet medverkar till en konservering av näringens struktur.

Mot denna bakgrund gavs jordbruksnämnden inför överläggningarna om nästa års prisreglering i uppdrag att särskilt ta upp vissa frågor som närmast berör utformningen av prisregleringssystemet som sådant och som därför kan sägas vara av mera principiell karaktär. Till dessa frågor hörde t. ex. frågan om priset på exportmarknaden skall tillåtas påverka storleken på prisstödet och om exporten av oberedd fisk överhuvud skall omfattas av prisregleringen. En annan fråga rörde underlaget för bestämning av jämförelsepriser och normpriser med hänsyn till att de stora variationerna mellan olika regioner gav väsentligt skilda utfall i inkomst trots prisstödet.

Ytterligare en fråga som togs upp gällde principerna för kompensation till konsumenterna.

Jordbruksnämnden har i samband med sina överläggningar funnit att dessa frågor fordrar ytterligare studier och att det behövs en översyn av prisregleringen.

Det finns flera inslag i prisregleringen som är otillfredsställande och som på sikt kan leda till svårigheter både med finansieringen och med att tillgodose syftet med regleringen. Dessa problem är inte möjliga att lösa med hjälp av det underlag som nu finns till hands. Jag avser mot den bakgrunden att i ett annat sammanhang återkomma till regeringen i frågan om en översyn av systemet för prisregleringen på fisk.

Frågan om prisregleringen för nästa regleringsår tar jag upp i det följande.

2.4.6 Distribution och marknadsföring av fisk

Mitt förslag: Prisstödet på fisk skall i fortsättningen lämnas endast till de licensierade fiskeföretag som levererar sin fisk till de uppköpare som deltar i en organiserad samordning av distributionen av fisk.

Utredningens förslag: Utredningens förslag innebär att alla förstahandsmottagare erbjuds delta i en samordning genom att obligatoriskt till en central anmäla och för försäljning ställa till förfogande de kvantiteter fisk

som inte används i egen beredningsindustri. Utredningens förslag om anknäytning till prisregleringen överensstämmer med mitt.

Utredningen har diskuterat ett alternativ som innebär att all fisk säljs till fördelningscentraler som i sin tur säljer vidare till nästa led, även beredningsindustrin. Enligt detta alternativ, som avvisas av utredningen, förekommer det alltså inte att beredningsindustrin också fungerar som förstahandsmottagare.

Fiskförsäljningsföreningarnas förslag: Föreningarnas förslag innebär att antalet förstahandsmottagare skall minska kraftigt och att samordningen skall ske genom att en prisdelegation med företrädare för de olika kuststräckorna fastställer marknadspriser och vid behov beslutar om fångstbegränsningar. Föreningarna förordar samma anknäytning till prisregleringsystemet som utredningen.

Remissinstanserna: Utredningens förslag har fått ett blandat mottagande av remissinstanserna. Många instämmer i utredningens uppfattning om behovet av en samordning. Flera anser att förslaget inte är tillräckligt detaljerat för att en bedömning av det skall kunna göras. Några är tveksamma till att en samordnad förstahandsmottagning över huvud kommer att leda till de avsedda förbättringarna. Jordbruksnämnden anser att utredningens alternativ med fördelningscentraler är att föredra medan Sveriges fiskares riksförbund är av motsatt uppfattning. KF kan tänka sig en vidareutveckling av alternativet. Sveriges grossistförbund föreslår kraftfulla åtgärder inom prisregleringens ram i stället för någon form av samordning. Inte någon har invänt mot att prisstöd endast skall ges för leveranser till mottagare som deltar i en samordning.

Fiskförsäljningsföreningarnas förslag har fått ett i huvudsak negativt bemötande.

Skälen för mina förslag: Förstahandsmottagningen av fisk i Sverige handhas av fiskarägda försäljningsföreningar, fiskauktionsföretag, privata s. k. kustgrossister, inlandsgrossister samt enskilda fiskare. Antalet förstahandsmottagare uppskattas av försäljningsföreningarna till ca 200. Förstahandsmottagarna svarar i stor utsträckning också för den fiskberedning som sker i Sverige. Produktionsställena är relativt små och spridda över ett mycket långt kustområde. Mottagarna bearbetar sina kunder i huvudsak på egen hand. Någon nämnvärd samordning som stärker branschen och möjliggör en rationell hantering har inte skett. Detta skiljer oss från våra huvudsakliga konkurrentländer på fiskförsäljningsområdet.

I förarbetena till 1978 års fiskeripolitiska beslut förutsattes ett vidgat samarbete mellan fiskerinäringens utövare och en effektivisering av fiskdistributionen genom en bättre samordning av förstahandsmottagningen och den därpå följande vidareförsäljningen. En sådan samordning ansågs

nödvändig för att övriga fiskeripolitiska medel skulle fungera. Särskilt prisregleringssystemet var beroende av en bättre samordning. I anslutning till riksdagsbeslutet konstaterades emellertid endast att försök hade startats med samordning. Detta försök misslyckades emellertid och verksamheten upphörde efter ett par år.

Utredningen har funnit att vid sidan av lämplig fiskeinriktning är en samordning av försäljning, distribution och övrig marknadsföring en viktig förutsättning för en varaktig lönsamhet inom fisket. Utredningen förordar mot bakgrund härav en modell för samordning som innebär att prisstödet betalas ut endast till licensierade yrkesfiskare som levererar till uppköpare vilka deltar i samordningen.

Fiskförsäljningsföreningarna föreslår till skillnad från utredningen att antalet förstahandsmottagare skall reduceras till 25–50 och att en prisdelegation skall skapas som har till uppgift att fastställa marknadspriserna.

För egen del vill jag betona att näringens karaktär och dess beroende av förhållanden i andra länder samt den starka konkurrensen på den internationella marknaden för fiskprodukter kräver effektivitet och en begränsning av kostnaderna.

Ett område inom näringen som fortfarande drar alltför höga kostnader är leden mellan själva fisket och försäljningen i detaljistledet. Om kostnaderna för denna del av kedjan mellan fiskaren och konsumenten kan minskas skapas utrymme för dels rimliga konsumentpriser, dels tillräckliga inkomster för fiskaren. En rationell marknadsföring och distribution av fiskprodukter är dessutom en garanti för en hög kvalitet på varorna.

Det är mot bakgrund härav naturligt att som förutsättning för samhällets medverkan och stöd i övrigt till fiskenäringen ställa krav på att näringen själv organiserar sin verksamhet rationellt. Jag noterar med tillfredsställelse att det nu på nytt finns en i stort sett allmän uppslutning kring vad jag här har sagt från de närmast berörda. De olika förslag som har redovisats och remissbehandlats har visserligen kritiserats på vissa punkter. Men kritiken rör i huvudsak detaljer, inte principen som sådan. Särskilt vill jag framhålla den enighet som råder i fråga om att prisstödet skall förbehållas den som medverkar i en samordnad förstahandsförmedling av fisk.

Vad som nu har framkommit talar sålunda för att det är möjligt att den närmaste tiden organisera en samordning på fiskförsäljningens område i regi av fiskarens egna organisationer. Det är inte heller uteslutet att de större detaljistkedjorna kan medverka härtill. Jag utgår från att samordningen kan ske utan direkt medverkan av statsmakterna. Med hänsyn härtill och till vad utredningen och remissinstanserna har uttalat föreslår jag att prisstöd i fortsättningen inte skall lämnas till fiskeföretag som levererar till förstahandsmottagare som står utanför en organiserad samordning som kan godkännas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Eftersom en viss övergångstid är nödvändig bör denna ändring för prisstödet gälla tidigast fr. o. m. den 1 januari 1986. Det bör

ankomma på regeringen att besluta om den närmare tidpunkten för ikraftträdandet.

En viktig fråga i sammanhanget är marknadsföringen av fisk och fiskprodukter. Fisk är ett högvärdigt och hälsoriktigt livsmedel. Bland allmänheten får emellertid fisken inte den användning den mot bakgrund härav förtjänar. Detta kan bero på dels bristande kunskaper om fisk, dels att människor känner sig osäkra över hur fisk skall tillagas. För avsättningen av fisk är det därför vid sidan av snabba leveranser och noggrann hantering nödvändigt med information om fisk som livsmedel och om hur den skall tillagas. Inte minst viktig är kunskapen om hanteringen av fisk i storkök, t. ex. i skolorna. En angelägen uppgift för en samordnande organisation är att komplettera den information i dessa frågor som lämnas av regleringsföreningen Svensk fisk.

Givetvis är det inte rationellt att bedriva en marknadsföring och distribution av fisk som inte omfattar både fiskad och odlad fisk. Alla möjligheter till samordning av förädling och distribution mellan dessa delar av näringen bör sålunda tas till vara. Detta krav bör ställas för att statligt stöd av det slag jag tidigare har behandlat skall komma i fråga för förädling m. m. av odlad fisk och skaldjur. Ytterligare rationaliseringseffekter bör kunna nås om samordningen vidareutvecklas till grossist- och detaljistledet. Ett inslag i detta bör t. ex. kunna vara utnyttjande av ett gemensamt informationssystem om den aktuella tillgången på fisk på marknaden och samarbete i fråga om utveckling av förpacknings- och distributionssystemen. Med anledning av vad ett par av remissinstanserna har påpekat om konkurrensbegränsning m. m. vill jag anföra att jag utgår från att vederbörande myndigheter liksom hittills följer prissättningen på fisk och fiskprodukter.

Vad slutligen gäller ansvaret för finansieringen av kostnaderna för administrationen av en samordnad distribution och för marknadsföringen vill jag betona att den givetvis bör ankomma på näringen. Om viss del av finansieringen skall ske inom ramen för prisregleringen får bedömas i anslutning till de återkommande överläggningarna.

2.5 Särskilda frågor

2.5.1 Laxfisket

Allmänna utgångspunkter

Lekbestånden av lax i de utbyggda älvarna i landet har reducerats kraftigt. Minskningen är kraftigast i fråga om östersjölaxen. I vissa älvar finns nu bara små rester av de tidigare bestånden. I andra älvar har man kunnat konstatera en gradvis minskande lekuppvandring och att tillgängliga lekområden är mycket glest besatta med laxungar. I de utbyggda älvarna har laxodlingarna i vissa fall inte kunnat få tillräckligt avelsmaterial för att uppfylla de krav på utsättning av laxungar som har lagts fast i vattendomar.

Insatserna för att vidmakthålla laxfisket i Östersjön genom odling och utsättning har varit framgångsrika. De har emellertid samtidigt lett till en ökad belastning av naturbestånden som inte på samma sätt som de odlade har förstärkts. En stor del av all beskattning av östersjölax sker nämligen på uppväxtområdena till havs där de olika bestånden blandas och där fiske dimensionerat efter de skilda beståndens bärighet inte är möjligt. Också vid mynningarna till de outbyggda älvarna sker ett betydande fiske efter den naturreproducerande laxen.

Skälen för att bevara en naturlig laxproduktion som bas för odlingsverksamheten är starka. De olika laxstammarna har stora olikheter i vandringsbeteende och tillväxtförhållanden. Förmodligen finns också andra skillnader, t. ex. i vitalitet. Urvalet vid odlingsförfarandet kan medföra att vissa egenskaper som nu inte kan definieras försvagas eller förstärks. Riskerna med detta är uppenbara. Beståndens motståndskraft mot sjukdomar av olika slag och mot miljöförändringar kan tänkas försvagas. En reduktion av den genetiska variabiliteten minskar också våra möjligheter att i avelsarbetet finna lämpliga laxstammar för konsumtionsfiskodling.

Även från strikt vetenskaplig synpunkt är det angeläget att bevara så många som möjligt av våra laxstammar. Angelägenheten att skydda kvarvarande naturreproducerande laxbestånd i ursprungsmiljön understryks av att laxreproduktionen i andra östersjöländer i stor utsträckning upprätthålls på artificiell väg och är beroende av svenskt avelsmaterial om ett lämpligt geninnehåll skall kunna behållas hos materialet.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till att laxen vandrar över stora områden är det numera fiskeristyrelsen som med stöd av 5 § fiskeriförordningen beslutar om laxfiskets vård och bedrivande. Särskilda bestämmelser har sålunda införts för kust- och älvfisket efter lax. Det nu aktuella utredningsförslaget (Ds Jo 1984:5) om laxen och remissyttrandena över det visar att ytterligare åtgärder behövs.

Jag anser att det är nödvändigt att snarast vidta sådana åtgärder som innebär att bestånden av naturreproducerande lax kan byggas upp igen. Endast härigenom kan ett bra fiske efter lax säkras för framtiden. De åtgärder som är aktuella är ytterligare restriktioner i fisket och andra beståndsfrämjande åtgärder. Den allmänna inriktning av åtgärderna som har kommit till uttryck i betänkandet och som remissinstanserna i huvudsak ansluter sig till innebär att uppoffringar måste göras av alla kategorier laxfiskare. Även jag anser att en sådan utformning av åtgärderna är lämplig.

Främst minskningen av naturreproducerande lax har motiverat det internationella havsforskningsrådet (ICES) att rekommendera en reduktion av de årliga fångsterna i Östersjön med 25–35%. Det har emellertid inte varit möjligt att få till stånd överenskommelser mellan strandstaterna om en största tillåten laxfångst och dess fördelning. Detta har givetvis betydelse för möjligheterna att på ett meningsfullt sätt minska ett enskilt lands

havsfiske efter lax. En ensidig svensk neddragning av havsfisket efter lax har sålunda av remissinstanserna bedömts som i det närmaste meningslös. Anledningen härtill är dels det svenska laxfiskets förhållandevis låga andel av totalfisket i Östersjön, dels det förhållandet att fisket bl. a. öster om Gotland sker utan någon som helst reglering. Hur det svenska yrkesfisket till havs inledningsvis i stället bör bidra till uppbyggnaden av bestånden skall jag strax återkomma till. För kust- och älvfiskets del bör i huvudsak begränsningar i fisket av den typ som redan nu tillämpas med stöd av 5 § fiskeriförordningen vara ändamålsenliga.

Enbart reglering av fisket löser som jag nyss nämnt inte problemen med minskade laxbestånd. Beståndsfrämjande åtgärder av annat slag är också viktiga. De medverkar till att en reglering av fisket kan hållas på en nivå som är acceptabel för alla. De beståndsfrämjande åtgärder av annat slag som främst bör komma i fråga är enligt utredningen dels ett mer effektivt utnyttjande av det nuvarande utsättningsmaterialet, dels en utökning av de områden som kan användas för laxens reproduktion och ett mer effektivt utnyttjande av lekområdena. Också forskning och undersökningsverksamhet bedöms få stor betydelse för möjligheterna att bättre än nu bevara och på ett lämpligt sätt utnyttja laxen. Remissinstanserna har allmänt anslutit sig till utredningens förslag i dessa delar. Även jag anser att enbart administrativa regleringar i fångstbegränsande syfte inte är tillräckliga. Genom mer aktiva åtgärder för laxens uppväxt och genom en väl anpassad utsättning av laxungar kompletteras begränsningarna på ett lämpligt sätt. Därigenom kan ett varierat och livskraftigt laxbestånd åstadkommas till fromma för framtida laxfiske.

Jag går nu över till att närmare redovisa mina förslag i laxfrågan. Till forskningsfrågorna återkommer jag särskilt i det följande.

Laxfisket i öppna havet

Min bedömning: Havsfisket efter lax behöver begränsas och begränsningen omfatta alla östersjöländer. Pågående överläggningar med övriga nationer om en reglering måste intensifieras och avse såväl fisket i de nationella fiskezonerna som fisket på internationellt vatten. Några andra begränsningar för havsfisket aktualiseras inte nu. Vid licensiering för yrkesfiske behövs tills vidare en restriktiv inställning när det fiske som avses bedrivs är bl. a. laxfiske. Fortsatta försök med fördröjd utsättning av laxungar, s. k. delayed release, är angelägna.

Utredningens förslag: Utredningens förslag i denna del innebär att fisket från svensk sida i ett inledningsskede skall minskas genom en redskapsbegränsning och en begränsning av antalet fiskande. Under tiden skall nya metoder för utsättning av lax utvecklas och internationella överenskom-

melser om begränsning nås. Slutligen skall enligt förslaget allt fiske efter lax utanför 12 nautiska mil från kusten förbjudas.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som har yttrat sig över utredningens förslag till begränsning av antalet fiskande och fiskeredskap i ett inledningsskede avstyrker företrädarna för yrkesfisket och husbehovsfisket förslagen. De förra avstyrker även förslagen till begränsning i ett längre perspektiv. De allra flesta remissinstanserna är positiva till att utsättning av lax enligt delayed-release-metoden vidareutvecklas.

Skälen för min bedömning: Som jag har framhållit i det föregående är det nödvändigt att vidta åtgärder för att bevara den naturreproducerande laxen. Vid det fiske som bedrivs till havs kan åtskillnad inte göras mellan naturligt reproducerad lax och lax som har fötts upp artificiellt och sedan satts ut. Detta förhållande och det faktum att laxfisket är intensivt från alla länders sida gör att begränsningar för havsfisket är angelägna.

Mitt anförande gäller i denna del i huvudsak förhållandena i Östersjön men i tillämpliga delar även i övrigt. Även om jag är enig med utredningen om behovet av begränsningar i havsfisket efter lax vill jag inte förorda en svensk, ensidig begränsning. Sveriges andel av laxfisket till havs kan beräknas uppgå till ca 18 %, vilket är väsentligt mindre än vad som svarar mot vår andel av fiskevattnen. Merparten av detta fiske sker i annan del av Östersjön än vår egen fiskezon. Ett tillbakadragande från svensk sida skulle enligt min bedömning enbart leda till att andra länders fiskande tar över. Ett agerande i den riktningen tillgodoser således inte syftet med åtgärden. Det är mot den bakgrunden jag i likhet med flera remissinstanser vill betona vikten av att vi snarast når internationella överenskommelser om begränsning av laxfisket i Östersjön i syfte att återuppbygga de naturliga laxstammarna. På mitt initiativ har särskilda överläggningar inletts i denna fråga. Mot denna bakgrund anser jag att de omedelbara begränsningar för havsfisket som utredningen har föreslagit inte bör komma till stånd. Däremot bör vid prövning av fråga om yrkesfiskelicens stor restriktivitet tillämpas då den sökande har för avsikt att fiska lax. Det ankommer på fiskeristyrelsen att utfärda de närmare bestämmelser härom som behövs.

Jämsides med internationella överläggningar som syftar till gemensamma begränsningar bör emellertid, som utredningen har föreslagit och de allra flesta remissinstanserna har tillstyrkt, försöken med utsättning av lax enligt metoden delayed release fortsätta. Denna innebär i det här sammanhanget i korthet att frisläppandet av odlad lax för utsättning sker senare än normalt och från andra platser än f. n. Fisken släpps från nätkassar i havet nära kusten. Försök visar att laxen vid återvandringen söker sig till utsättningsområdet. Detta ökar återfångstmöjligheterna väsentligt och fisket till havs kan minska utan att yrkesfiskets fångster totalt sett blir lidande.

Därvid kan vilda stammar restaureras och hållas på en naturligt högre nivå. Fisket kommer också i ökad utsträckning att kunna bedrivas under sommarhalvåret eftersom det sker efter sådan lax som inte är naturreproducerande och därigenom inte behöver skyddas för lekuppvandring i älvarna. Kostnaderna för detta fiske kan också väntas bli lägre än för sedvanligt havsfiske.

Denna typ av laxutsättning kan sålunda direkt komma att gynna det svenska laxfisket och därmed utgöra en god kompensation för de begränsningar som internationella överenskommelser kan resultera i. Insatser från svensk sida på detta område borde i det sammanhanget också kunna intressera de övriga strandstaterna i Östersjön för motsvarande åtgärder. Med hänsyn till mitt ställningstagande i det föregående i fråga om alla berörda parter medverkan i åtgärder för att rädda laxen och till att jag i motsats till utredningen inte förordar några redskapsbegränsningar m. m. för havsfisket är det enligt min mening rimligt att yrkesfisket medverkar i finansieringen av försöksverksamheten. Till den frågan återkommer jag i det följande.

Laxfisket vid kusten

Mitt förslag: Laxfisket med fasta redskap på allmänt vatten minskas genom en begränsning av tillståndsgivningen. På enskilt vatten minskas fisket med fasta redskap genom säsongvisa fiskeförbud i de kustområden där laxen lekvandrar. För fiske efter lax med rörliga redskap på allmänt och enskilt vatten tillämpas säsongvisa förbud. Genom att i ökad utsträckning bilda fiskevårdsområden skapas förutsättningar för andra fiskevårdande åtgärder. Fiskådrans läge och syfte hävdas genom att den lämnas fri från redskap.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt. Utredningen föreslår också skärpta bestämmelser om straff vid brott mot föreskrifter om fisket.

Utredningens förslag till reglering av kustfisket syftar till att ett tillräckligt antal lekmogna laxar skall nå lek- och uppväxtområdena i älvarna. Detta skall uppnås genom en kombination av reglering av fisket och andra beståndsfrämjande åtgärder. I fråga om de fasta redskapen på allmänt vatten föreslås en begränsning av antalet. För motsvarande redskap på enskilt vatten föreslås i ett första skede en tidsbegränsning och i ett senare en antalsbegränsning. Utredningen föreslår att denna övergång skall underlättas genom åtgärder för att påskynda bildande av fiskevårdsområden. Regleringen av fisket i övrigt föreslås ske som f. n.

Remissinstanserna: Utredningens förslag har fått ett i huvudsak positivt bemötande.

Skälen för mitt förslag: Kustfisket efter vandringsfisk (lax, öring och ål) regleras med stöd av 5 § fiskeriförordningen. Beslut för de skilda kuststräckorna fattas av fiskeristyrelsen. De innehåller bestämmelser om t. ex. fredningstider, fredningsområden, tillåtna fiskemetoder m. m. I frågor om fiske med fasta redskap på allmänt vatten beslutar länsstyrelsen.

Det är nödvändigt att även i fortsättningen reglera kustfisket efter lax. En sådan reglering bör tillsammans med övriga åtgärder som jag förordar leda till en successivt ökad tillgång på lax och därmed möjligheter till ökat utbyte. De förslag till åtgärder som utredningen har lämnat och som i stor utsträckning tillämpas redan i dag finner jag väl avvägda. De bestämmelser som fiskeristyrelsen har utfärdat om vandringsfisken utgör en lämplig grund för den fortsatta regleringen. I fråga om bl. a. fisket i Torne älv gäller särskilda bestämmelser som har överenskommit med Finland. Jag har för avsikt att aktualisera den frågan i anslutning till de överläggningar jag nyss har nämnt.

Frågor om tillstånd att sätta ut fasta redskap i allmänt vatten prövas av länsstyrelsen. Tillstånd får som huvudregel endast beviljas fiskare för vilkas försörjning fisket är av väsentlig betydelse. Givetvis bör tillstånden inte strida mot sådana föreskrifter eller riktlinjer som fiskeristyrelsen beslutar i egenskap av ansvarig myndighet för fiskevården i landet. För att säkerställa den begränsning av tillståndsgivningen som jag föreslår bör fiskeristyrelsen utfärda riktlinjer för länsstyrelsens prövning. Vad jag nu har förordat behöver inte regleras i författning.

Den tidsmässiga regleringen av fisket med fasta redskap på enskilt vatten bör genomföras som förbud mot fiske företrädesvis vid laxfiskesäsongens början och slut. Härigenom underlättas kontrollen av efterlevnaden av bestämmelserna. Till frågan om finansieringen av kontrollen återkommer jag i det följande. Någon straffskärpning som utredningen har föreslagit anser jag inte vara behövlig. Nuvarande straffskala ger enligt min mening utrymme för påföljder som bidrar till en god efterlevnad av bestämmelserna. De skärpta regler om förverkande av fångst och redskap som trädde i kraft den 1 juli 1984 innebär dessutom att den sammantagna reaktionen från samhällets sida kommer att bli mer kännbar än tidigare (se SFS 1984:371).

Jag anser i likhet med utredningen att fiskevårdsområdena bör bildas i ökad utsträckning. Härigenom skapas möjligheter att för de olika områdena fastställa tillåtet antal redskap och storleken på redskapen. Sådana bestämmelser bör om det bedöms lämpligt kunna komplettera eller ersätta den nu tillämpade tidsmässiga regleringen. F. n. kan statsbidrag lämnas vid bildande av fiskevårdsområde med normalt högst 50% och i särskilda fall med högst 70%. Några ytterligare höjda bidragsprocent så som utredningen har föreslagit anser jag inte nödvändiga. Om det är av särskild betydelse för vården av lax bör bidrag kunna lämnas med högst 70% av godkänd kostnad.

Enligt fiskelagen skall det finnas s. k. fiskådra i varje gren i de sund och vattendrag där fisken har sin gång. Fiskådran skall finnas i det djupaste vattnet och utgöra en sjättedel av vattnets bredd. Fiskådran skall lämnas fri från redskap som kan hindra fiskens gång. Av utredningens förslag och remissyttrandena framgår att fiskådran ofta inte hävdas. Länsstyrelsen i Stockholms län anför i sitt yttrande att det skulle vara ett omfattande arbete att närmare fastställa fiskådran i ett antal vattendrag.

I klargörande syfte vill jag påpeka att något formellt fastställande av fiskådra inte skall ske såvida inte en ändring är påkallad i förhållande till grundregeln i fiskelagen. Jag vill emellertid betona nödvändigheten av att fiskådran hävdas genom att den lämnas fri från redskap i de fall det är särskilt angeläget med hänsyn till laxens möjlighet att nå sina lekområden. Särskilt viktigt är detta i områden som f. n. inte omfattas av erforderliga fiskevårdsbestämmelser av annat slag.

Älvfisket efter lax

Mitt förslag: Älvfisket begränsas så att lekvandringen inte äventyras. Tidsbegränsning av fisket skall kunna ske när det bedöms vara nödvändigt. Fisket med nät vid artificiella strömhinder (bocknätsfiske) förbjuds.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig i frågan tillstyrker utredningens förslag.

Skälen för mitt förslag: Syftet med en reglering av laxfisket är som jag tidigare har framhållit att säkerställa att tillräckligt mycket lax når områdena för lek i älvarna. Den nuvarande regleringen av lax- och öringsfisket i älvarna beslutas av fiskeristyrelsen. Bestämmelserna om älvfisket omfattar bl. a. fredningstider, fiskemetoder och minimimått. Vad utredningen har föreslagit har således redan börjat tillämpas. För egen del anser jag att detta system bör tillämpas även i fortsättningen. Erfarenheterna hittills av dessa bestämmelser får utgöra grund för eventuella detaljusteringar. Frågan om fiskådrans betydelse har jag redan behandlat.

Beståndsfrämjande åtgärder

Min bedömning: För att skapa ytterligare reproduktionsområden behöver åtgärder vidtas för att minska hindren för laxens vandring och för att ställa i ordning lekbottnar. Utsättningen av laxungar är nödvändig även i fortsättningen. Utsättning enligt delayed-release-metoden bör kunna ske i större utsträckning i älvarna.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig särskilt i frågan är positiva till utredningens förslag.

Skälen för min bedömning: Förbättrade förutsättningar för laxens naturliga reproduktion är nödvändiga som komplement till andra åtgärder för bevarandet av laxen. I likhet med utredningen och remissinstanserna anser jag att fortsatta ansträngningar måste göras för att minska antalet vandringshinder i älvarna och för att förbättra eller utöka antalet lekplatser. Även i fortsättningen bör det, som AMS har anfört, vara möjligt att bedriva verksamhet av det här slaget som beredskapsarbete. I vissa fall finns det även möjlighet att utnyttja medel som har avsatts enligt föreskrifter i vattendomar eller i anslutning till att flottleder har lagts ned. Förutsättningen för effektiva åtgärder anpassade till behovet och tillgängliga resurser är en god planering av verksamheten. Den bör bedrivas i fiskeristyrelsens regi.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att regeringen i ett beslut nyligen beträffande Sikfors kraftverk i Piteälven har föreskrivit sådana särskilda villkor för sökanden att älvens potentiella kapacitet för laxreproduktion skall kunna utnyttjas. Villkoren för tillståndet till anläggande av kraftverket går i korthet ut på att sökanden skall anlägga och driva ett centralfiske, svara för upptransport av lax och havsöring till de outnyttjade reproduktionsområdena uppströms Storforsen, bekosta kontroll av denna verksamhet samt under ett inledande skede även bekosta odling och utsättning av rom och ungar av lax och havsöring. Reproduktionsområdena uppströms Storforsen omfattar drygt 1300 ha eller 70 % av de i utredningen angivna inte tidigare utnyttjade områdena. Detta medför en avkastningsökning av 130 ton lax om året när lekområdenas hela kapacitet utnyttjas.

När det gäller åtgärder i form av utsättning av lax vill jag särskilt peka på de fördelar som kan komma att vinnas genom användning av delayed-release-metoden. Den innebär som jag tidigare har redovisat jämfört med traditionell utsättning att laxungar släpps senare. Därigenom kommer de bl. a. att få en högre överlevnad vilket givetvis är förmånligt för laxfisket. Utsättning enligt denna metod i ett vattendrag kan givetvis finansieras på samma sätt som om det hade skett på traditionellt sätt, dvs. med t. ex. medel avsatta i enlighet med en vattendom.

2.5.2 Konsumtionsodling av fisk, skaldjur m. m.

Min bedömning: Utvecklingen av fisk- och skaldjursodlingen måste ske i planerade former där hänsyn tas till marknaden för produkterna och till det traditionella yrkesfisket samt till miljön. Som underlag för val av platser för denna verksamhet behövs planering, lämpligen inom ramen för kommunernas fysiska planering. Nya former för fiskeripolitiskt stöd till fisk- och skaldjursodling behövs inte.

Utredningens förslag: Utredningens förslag i fråga om planering av lokalisering av i frågavarande verksamhet överensstämmer med mitt. Utredningen har vidare uttalat att systemen för yrkesfiskelicenser och prisreglering inte bör omfatta fiskodling samt att en samordnad fiskförsäljning bör kunna omfatta produkter även från denna näring.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig i frågan har ingen erinran mot vad utredningen har förordat.

Skälen för min bedömning: Konsumtionsodlingen av fisk- och skaldjur röner ett allt starkare intresse i vårt land. År 1983 fanns det sålunda ca 150 företag som odlade matfisk och musslor. Elva av dessa var musselodlingar. Därtill fanns ytterligare ca 100 företag varav ca 60 under uppbyggnad och 40 med så liten produktion att verksamheten inte kan sägas ha kommersiell betydelse. Den sammanlagda produktionen detta år var 3 300 ton varav 1 800 ton matfisk och 1 500 ton blåmusslor. Av matfiskar dominerade regnbågen. Det sammanlagda produktionsvärdet uppgick till 47 milj. kr. Drygt 30 milj. kr. härrörde från regnbågslax. Blåmusslorna svarade för 1,7 milj. kr. Anläggningarna för matfiskodling är spridda över hela landet. Odlingen av blåmusslor är koncentrerad till Bohuslän.

Våren 1984 redovisades regeringens syn på verksamheten med konsumtionsodling av fisk, skaldjur m. m. (prop. 1983/84: 10, bil. 5). Det sades bl. a. att det finns gynnsamma förutsättningar för en ökad fisk- och skaldjursodling i Sverige. Vi har förhållandevis god tillgång på vatten för odling, vi har erfarenheter av fisk och fiskhantering och vi har goda kunskaper om behovet av hänsynstagande till miljön.

I sammanhanget aviserades även ett uppdrag till fiskeristyrelsen att i samråd med berörda myndigheter och organisationer göra en kartläggning av det statliga stödet till fisk- och skaldjursodling och med utgångspunkt häri föreslå önskvärda förändringar. Fiskeristyrelsen har redovisat sitt uppdrag och därvid bl. a. anfört att nuvarande former för statligt ekonomiskt stöd är tillfredsställande men att det behövs en övergripande planering av verksamheten. I ett samrådsyttrande har statens industriverk föreslagit att ett formellt samråd med fiskeristyrelsen bör införas i länsstyrelsernas, utvecklingsfondernas och industriverkets beredning av stödären-

den på detta område. Industriverket föreslår vidare att länsstyrelserna i de fall fiskeristyrelsen avstyrker ett statligt stöd skall hänskjuta ärendet till industriverket för slutlig prövning.

Den hittillsvarande tillståndsprovningen och utredningens och fiskeristyrelsens förslag visar klart att det saknas en övergripande planering för konsumtionsodlingen av fisk och skaldjur m. m. Inte minst kommer det till uttryck i samband med beredningen av tillstånds- och stödärenden hos olika myndigheter. Regeringen förordade i nyss nämnda proposition att fiskeristyrelsen skulle ges det övergripande ansvaret för denna verksamhet. Detta framgår numera också av instruktionen för styrelsen. En mer övergripande prognosverksamhet och planering är en förutsättning för att onödig och kostsam prövning enligt bl. a. miljöskyddslagen skall undvikas och för att från både företagsekonomiska och samhällsekonomiska synpunkter felaktiga insatser inte skall göras. Med hänsyn till fiskeristyrelsens totalansvar för den traditionella fiskenäringen och mot bakgrund av att den fiskbiologiska prövning som fiskeristyrelsen har att göra är helt avgörande för ett ärendes vidare behandling bör styrelsen ha ansvaret för den övergripande planeringen på området. Givetvis bör samråd ske med berörda myndigheter och organisationer. Jag återkommer härtill när jag i det följande presenterar mina förslag i fråga om den statliga fiskerid administrationen.

För att bättre än hittills kunna avgöra frågor om lämplig lokalisering av odlingar och om de åtgärder från miljöskyddssynpunkt som blir nödvändiga måste inventeringen av vattnen påskyndas inom ramen för den fysiska planeringen. Former för sådan inventering har prövats på olika håll i landet och vissa kommuner har redan utrett vattenanvändningsfrågor i sin fysiska planering.

I likhet med fiskeristyrelsen anser jag att det inte behövs fler former för statligt stöd till konsumtionsodling av fisk och skaldjur än de nuvarande kompletterade med de ökade möjligheter att ge regionalpolitiskt stöd som chefen för industridepartementet har tagit upp i sina förslag om regional utveckling och utjämning (prop. 1984/85: 115). Behovet av fasta former för prövning av stödärenden är enligt min mening stort. Det ankommer på regeringen att besluta om de förändringar av handlägningsordningen som kan behövas. I denna fråga har jag samrått med chefen för industridepartementet.

I sammanhanget vill jag erinra om de förenklingar som hittills har genomförts i fråga om prövning enligt vattenlagen och miljöskyddslagen av verksamheter med fisk- och skaldjursodling (jfr. prop. 1984/85: 10, JoU 10, rskr 30). Jag har för avsikt att i ett senare sammanhang återkomma till regeringen med förslag om ytterligare förenklingar. Det gäller då anknytningen till fiskeristyrelsens prövning av fiskbiologiska frågor. Min avsikt är också att undersöka möjligheterna till samordning med länsstyrelsens prövning enligt strandskyddsbestämmelserna i naturvårdslagen.

Till forskning och utvecklingsverksamhet på fisk- och skaldjursodlingens område återkommer jag strax.

2.5.3 *Forskning och utvecklingsverksamhet*

Min bedömning: Det behövs ett samlat program för forskning och utvecklingsverksamhet på fiskets område. Forskning kring laxfisk måste därvid ägnas särskild uppmärksamhet. Arbetet med att bevara naturliga fiskbestånd och dess gener skall fortsätta.

Utredningsförslagen: I utredningen Lax förordas ökad FoU rörande laxfisk både i havet och i älvar. Fiskeristyrelsen har dessutom föreslagit ett särskilt program för bevarande av gener hos laxfisk.

Remissinstanserna: Remissinstanserna instämmer i utredningens förslag om ökad forskning om laxfisk. Laxforskningsinstitutet efterlyser ett övergripande forskningsprogram på området.

Skälen för min bedömning: I de utredningsförslag som ligger till grund för mina överväganden finns inte någon översiktlig behandling av FoU-verksamheten på fiskets område. Förslagen begränsar sig i huvudsak till frågor kring laxfiske samt till hur FoU-verksamheten inom den statliga fiskerimyndigheten skall organiseras. Till den senare frågan återkommer jag i det följande.

Allmänt vill jag framhålla forskning och utvecklingsverksamhet som betydelsefulla inslag i fiskepolitiken. På detta område är i likhet med vad som gäller i övrigt en fortlöpande kunskapsutveckling nödvändig.

FoU på fiskets område bedrivs inom en mängd olika forskningsinstitutioner och finansieras på skilda sätt, t. ex. via myndighetsanslag, högskoleanslag, forskningsråd, insatser från näringslivet och med särskilda medel som har utdömts i vattenmål. Någon direkt samordning av verksamheten finns inte. På fisk- och skaldjursodlingens område har efter mina förslag skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) getts ett särskilt samordnande ansvar. SJFR:s ansvarsområde gäller i huvudsak grundforskning på de areella näringarnas områden. Mitt nyss nämnda förslag liksom mina förslag om kollektivt finansierad forskning i årets budgetproposition tillför SJFR också vissa uppgifter i fråga om tillämpad forskning. När det gäller tillämpad forskning och utvecklingsverksamhet på fiskets område har fiskeristyrelsen dock ett uttalat ansvar. Verksamheten bedrivs bl. a. vid tre laboratorier och två försöksanstalter. På konsumtionsodlingens område skall mer tillämpad forskning i större utsträckning bedrivas vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

SJFR har i uppgift att utarbeta ett samlat program för FoU på konsumtionsodlingens område. Detta görs i samarbete med bl. a. fiskeristyrelsen,

SLU och naturvårdsverket. Motsvarande program för FoU i övrigt på fiskets område finns inte. Detta är enligt min mening en allvarlig brist. Utan en samordning är risken stor för onödigt dubbelarbete eller för att angelägna forskningsuppgifter får stå åt sidan antingen för att de inte har identifierats eller för att resurser saknas.

De begränsade ekonomiska resurser som rent allmänt står till statens och näringslivets förfogande gör att angelägna resursbehov i stor utsträckning måste tillgodoses genom omprioriteringar. Resursförstärkningar även inom högt prioriterade forskningsområden måste i första hand ske genom omfördelningar av befintliga resurser. För att möjliggöra sådana omfördelningar på fiskets område behövs ett samlat, övergripande program för FoU. Med hänsyn till den ansvarsuppdelning som i huvudsak gäller f. n. bör ett sådant program utarbetas i nära samarbete mellan SJFR och fiskeristyrelsen och efter samråd med övriga berörda organ. Utgångspunkten för programmet bör vara att tillgängliga resurser skall utnyttjas så att den samlade fiskenäringen ges så stort utbyte som möjligt både på lång och kort sikt. Enligt min mening kommer ett program av detta slag tillsammans med en bättre organisationsutformning inom fiskeristyrelsen att kunna stärka grundforskningen och förbättra den tillämpade forskningen och utvecklingsverksamheten. Därmed främjas en långsiktig hushållning med fiskbestånden och en rationell och för landet givande fiskenäring. Jag har för avsikt att återkomma till regeringen till den frågan i annat sammanhang.

Vad särskilt gäller frågan om FoU om laxfisk vill jag anföra följande.

Utredningen har förordat fortsatta studier av laxbeståndens utveckling och genetiska studier för att bl. a. identifiera olika laxpopulationer. Vidare förordas ytterligare studier av östersjölaxens biologi. För egen del anser jag att studier av detta slag är viktiga inslag i de samlade ansträngningarna att rädda den naturreproducerande laxen och utveckla laxfisket. Hänsyn härtill bör tas vid utformningen av det av mig nyss förordade övergripande programmet för FoU på fiskets område. Finansieringen av programmet och av utformningen av det bör kunna ske inom tillgängliga resursramar och med hjälp av avgiftsmedel som har tagits ut med stöd av valtenlagen.

Jag har i det föregående redovisat behovet av att skydda den naturreproducerande laxen. Men det finns också andra fiskarter som av samma eller andra skäl kan behöva skyddas och vårdas för framtiden. Som exempel på de förra kan jag nämna vissa arter av öring. Bland de senare finns t. ex. mal vars skyddsvärde mer betingas av vetenskapliga och etiska skäl. Fiskeristyrelsen har på regeringens uppdrag utrett frågan om säkerställande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser. Utredningen finns redovisad i en rapport och förslagen framgår av bilaga 7 till detta ärende. Förslagen är av olika karaktär och innebär bl. a. administrativa regleringar, forskning och fortsatt utredning.

Enligt min mening utgör rapporten ett viktigt led i strävan att bevara ett allsidigt sammansatt och naturligt svenskt fiskbestånd. En del av de åtgär-

der i fråga om laxfisk som jag har förordat i det föregående kan sägas vara inslag i detta arbete. Det gäller inte bara åtgärder i vattendrag och vid kuster utan också vad jag har förordat om internationella överläggningar. Ytterligare åtgärder för att bevara naturreproducerande fisk och dess gener bör vidtas efter hand som det är lämpligt. För svensk del är det naturligt att fiskeristyrelsen har ansvaret härför. Den nya organisation jag föreslår i det följande bör vara väl lämpad härför. Stor betydelse i sammanhanget har också det forsknings- och utvecklingsprogram som jag har förordat i det föregående. Bevarandet av naturliga artrika fiskbestånd har ju inte bara ett egenintresse utan är av stort värde även för fiskenäringen, både på kort och lång sikt. Som jag nyss antydde är bevarandet av olika fiskarter och deras gener en fråga med internationellt stark anknytning. Nordiskt samarbete på det s. k. genbanksområdet är sålunda aktualiserat i likhet med vad som gäller för jordbruks- och trädgårdsväxter och för husdjur. Det är enligt min mening angeläget att det internordiska intresset tillgodoses även när det gäller fisk. Jag bedömer arbetet inom ramen för en nordisk genbank som grundläggande i detta sammanhang.

I likhet med den forskning m. m. som jag har behandlat i det föregående måste arbetet i övrigt med att bevara fiskbestånd finansieras inom ramen för totalt tillgängliga resurser. Om ett samlat grepp tas i frågan på det sätt jag har redovisat nyss kommer detta enligt min mening också att vara möjligt.

2.5.4 Prisreglering på fisk under budgetåret 1985/86

Jag har i det föregående (avsnitt 2.4.5) redovisat mina överväganden allmänt om prisregleringen på fisk. Jag har nu för avsikt att ta upp frågan om regleringens närmare utformning för nästa budgetår. I fråga om fiskets väntade förutsättningar vad gäller fångster, avsättning m. m. hänvisar jag till min redogörelse i det föregående (avsnitt 2.3).

Jordbruksnämndens förslag om regleringen av priserna på fisk m. m. under budgetåret 1985/86 har biträts av fiskets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen. Av förslaget som finns i bilaga 10 till detta protokoll framgår bl. a. följande.

De beräkningar som jordbruksnämnden har gjort i fråga om inkomsterna av yrkesfiske år 1983 visar att sillfisket och det s. k. fiskfisket var de mest betydelsefulla och lönsamma fiskena på västkusten. På sydkusten gäller detta förhållande för kombinationsfisket efter sill och torsk. På ostkusten betyder strömmingsfisket mest. Detta fiske är det enda på ostkusten som ligger på samma lönsamhetsnivå som fisket på andra kuststräckor. Sett över en treårsperiod har den av jordbruksnämnden kalkylerade nettoinkomsten för fiskare ökat med mellan 25 och 35 %. För sillfisket på ostkusten har nettot dock ökat med ca 80 %. I absoluta tal är inkomsterna för västkustens fiskare de högsta, följt av sydkustens och ostkustens. Huvuddelen av pristilläggen går till sillfisket på västkusten.

Pristilläggens andel av den kalkylerade nettoinkomsten har utom för sillfiskarena minskat sedan år 1982. För sillfiskarena var andelen år 1983 större än 25 %. För fiskfisket på syd- och ostkusten spelade pristilläggen en obetydlig roll. För kombinationsfiskarena på syd- och västkusten har pristilläggens andel minskat med 10 procentenheter till drygt 15 % av kalkylnettot.

Det totala pristilläggsbeloppet år 1983/84 var för normprissatta fiskslag 52,7 milj. kr., varav 88 % betalades ut för sill/strömming. Behållningen i Svensk fisks konjunkturutmättningsfond var 66,4 milj. kr. den 1 juli 1984, en ökning med 9 milj. kr. sedan året före. Motsvarande belopp för jordbruksnämndens prisregleringskassa var 57,7 milj. kr. resp. 15,4 milj. kr. Prisregleringsavgiften beräknas tillföra kassan ca 60 milj. kr. Ränteintäkterna på medlen i konjunkturutmättningsfonden och prisregleringskassan uppgår till sammanlagt drygt 10 milj. kr. Exportavgiften regleringsåret 1983/84 på viss sötvattensfisk och ål gav kassan ca 1,2 milj. kr. De sammanlagda tillgångarna under innevarande år uppgår till ca 197 milj. kr.

De sammanlagda kostnaderna för prisregleringen under innevarande regleringsår beräknades ursprungligen till mellan 82 och 86 milj. kr. Preliminära uppgifter visar nu att kostnaderna troligen blir högre bl. a. därför att sillpriserna har fallit kraftigt. Sammanlagt beräknas nu kostnaderna för prisregleringen för regleringsåret 1984/85 till ca 100 milj. kr. Behållningen i jordbruksnämndens prisregleringskassa och Svensk fisks konjunkturutmättningsfond skulle därmed komma att uppgå till sammanlagt ca 95 milj. kr. vid regleringsårets utgång. Härtill kommer ca 70 milj. kr. i intäkter inkl. ränteintäkter under regleringsåret 1985/86. Sammanlagt skulle då 165 milj. kr. stå till prisregleringens förfogande under regleringsåret 1985/86.

Som utgångspunkt för jordbruksnämndens förslag till *normpriser* har nämnden haft normpriserna för innevarande regleringsår. Dessa har räknats upp med hänsyn till bl. a. kostnadsutvecklingen för produktionsmedel under perioden december 1983–december 1984 och löneutvecklingen för de stora lönekollektiven enligt 1984 års löneavtal. Avdrag har även gjorts för rationaliseringsvinst.

Kostnaderna för den kollektiva trygghetsförsäkringen inom yrkesfisket beräknas för 1985/86 öka med 1 milj. kr. Ökningen föreslås finansierad genom ett avdrag av 1 öre per kg från samtliga normpriser.

För att stimulera torskfisket under perioden juli–december 1985 föreslås för denna tid i likhet med förra året en större uppräknings av normpriset. Bl. a. för att stimulera fisket efter s. k. bristfisk har tyngdpunkten i förslaget till uppräknings av normpriserna lagts vid de s. k. övriggrupperna, dvs. främst viktigare slag av annan torskfisk och plattfisk. För dessa föreslås sålunda normpriserna uppräknade med 5,6 %. För sill föreslås en uppräknings med ca 2 %. Förslagen framgår i detalj av nämndens skrivelse.

För regleringsåret 1984/85 har *normkvantitet* fastställts endast för sill/strömming. Den uppgår till 80 000 ton. Jordbruksnämnden har bedömt att

efterfrågan på svenskfångad sill inte kommer att förbättras under det kommande regleringsåret bl. a. beroende på att sillfisket i Nordsjön ökar. Nämnden föreslår därför att normkvantiteten för sill/strömming för regleringsåret 1985/86 sänks till 76 000 ton. Eftersom fångsterna av torsk är för små i förhållande till efterfrågan är en ökning av torskfisket i linje med de fiskeripolitiska målen. Ett ökat torskfiske bör enligt nämnden på sikt förbättra fiskets inkomster utan att konsumentpriserna behöver stiga. Mot bakgrund härav och av förslaget om en sänkt normkvantitet för sill/strömming föreslås inte någon normkvantitet för torsk för regleringsåret 1985/86.

Under innevarande regleringsår utgår *pristillägg* med 65 % av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris för sill/strömming, med 75 % för torsk och med 80 % för övriga normprissatta fiskslag. Nämnden föreslår för nästa regleringsår att de sammanlagda kostnaderna för pristillägg på sill maximeras till 57 milj. kr. För torsk föreslås att pristillägg inte skall utbetalas om det skulle understiga 13 öre per kg. I övrigt föreslås oförändrade grunder för beräkning av pristillägg.

Under innevarande regleringsår får *överskottspriset* för torsk utgöra högst 70 % av lägstapriset och för övriga normprissatta fiskslag, med undantag för sill/strömming, högst 80 %. För sill/strömming fastställs överskottspriserna bl. a. så att ett extra stöd utgår för de mindre storlekarna. Vidare får överskott av de tre minsta storlekarna avsättas endast som djurföda eller för framställning av fiskmjöl. Nämnden föreslår oförändrade regler för 1985/86. Det sammanlagda beloppet för överskottshanteringen föreslås begränsat till 7 milj. kr. för nästa regleringsår. Vidare föreslås att jordbruksnämnden bemyndigas medge att Svensk fisk får ta i anspråk ytterligare medel för överskottshanteringen om nämnda belopp inte räcker till.

Under innevarande regleringsår finns ett *särskilt stöd* i form av regionalt fraktstöd till fiskare bosatta på norra ostkusten (Uppsala län och norrut). Stödet betalas ut direkt till fiskaren för all landad strömming och torsk som är avsedd som människoföda och levereras till köpare på norra ostkusten. Stödet utgår med högst 20 öre per kg och är begränsat till sammanlagt 850 000 kr. Nämnden föreslår att sådant stöd får lämnas även under regleringsåret 1985/86. Stödbeloppet föreslås till sammanlagt högst 850 000 kr., motsvarande högst 30 öre per kg landad strömming eller torsk.

Särskilda pristillägg lämnas för de viktigaste slagen av sötvattensfisk, nämligen 1,70 kr. per kg för gädda, gös och sik och 1,25 kr. per kg för abborre, lake och siklöja. Nämnden föreslår att pristilläggen räknas upp till 1,80 resp. 1,35 kr. per kg. Vidare föreslås ett fraktstöd av sammanlagt högst 20 000 kr. för transport av ogräsfisk från insjöarna till fiskmjölsfabriken på Ängholmen. Fraktstödet har betydelse för fiskevärden.

Även för vissa andra fiskslag ges stöd i form av ett fast pristillägg. För råråka lämnas under innevarande regleringsår ett fast pristillägg om 1,75 kr. per kg. Nämnden föreslår att pristillägget för nästa regleringsår höjs till

1,85 kr. per kg. För makrill föreslås en ändring från 70 öre per kg till 75 öre per kg och i övrigt oförändrat stödsystem. För storbackelånga föreslås att de fasta pristilläggen som f. n. uppgår till 2,00 kr. per kg för långa utan huvud och 1,70 kr. per kg för långa med huvud räknas upp till 2,10 kr. per kg resp. 1,80 kr. per kg. För att stimulera till ökat räkfiske föreslås ett fast pristillägg om 2 kr. per kg för kokräka i stället för som hittills ett normpris.

Jordbruksnämnden beräknar den föreslagna *prisregleringens kostnader* till sammanlagt ca 103 milj. kr. Härav hänför sig ca 80 milj. kr. till pristilläggen. Kostnaderna för försäkringen beräknas till 5,4 milj. kr. och kostnaderna för Svensk fisks överskottshantering till 7 milj. kr. För utsättning av laxfisk, ål och hummer föreslås 2 315 000 kr. Jordbruksnämndens kostnader för uppbörd och kontroll av prisregleringsavgiften beräknas till 0,5 milj. kr. och kostnaderna för Svensk fisks administration och upplysningsverksamhet till 7,4 milj. kr.

I fråga om *prisregleringens finansiering* föreslår nämnden följande. Medlen i prisregleringskassan för fisk bör täcka 75 milj. kr. av kostnaderna för den löpande regleringen samt kostnaderna för trygghetsförsäkringen, för utplantering av fisk och för jordbruksnämndens uppbörd och kontroll. Kostnaderna för överskottshantering och det särskilda stödet bör täckas med medel från Svensk fisks konjunkturutmättningsfond. De kostnader för pristilläggen som överstiger 75 milj. kr. samt de kostnader för föreningens administration m. m. som överstiger ränteintäkterna i fonden bör också täckas med medel från konjunkturutmättningsfonden.

Inkomsterna i prisregleringskassan beräknas av jordbruksnämnden för nästa regleringsår till ca 67 milj. kr. inkl. ränteintäkter. Ränteintäkterna i konjunkturutmättningsfonden beräknas till ca 6 milj. kr. Med nyssnämnda förslag till finansiering behövs ca 83 milj. kr. ur jordbruksnämndens prisregleringskassa, vilket är 17 milj. kr. mer än intäkterna i kassan. Behållningen i kassan skulle därmed komma att uppgå till ca 41 milj. kr. per den 1 juli 1986. Ur Svensk fisks konjunkturutmättningsfond skulle behöva tas in anspråk på 14,5 milj. kr. utöver räntan på medlen i fonden. Behållningen i fonden per den 1 juli 1986 skulle därmed komma att uppgå till ca 26 milj. kr. och sammanlagt disponibla tillgångar till ca 67 milj. kr. Härtill kommer intäkter för regleringsåret 1986/87 om sammanlagt 68 milj. kr. i form av prisregleringsavgifter och räntor.

För egen del kan jag biträda jordbruksnämndens förslag till prisreglering på fisk under budgetåret 1985/86. Jag föreslår således att prisregleringen utformas på det sätt jag har redogjort för i det föregående och att de av nämnden föreslagna normpriserna och den föreslagna normkvantiteten fastställs. Jag vill i sammanhanget särskilt peka på att förslaget i linje med gällande fiskeripolitiska riktlinjer och i enlighet med regeringens uppdrag har utformats så att regleringen i större utsträckning skall stimulera till fiske av sådan fisk som kan få en lönsam avsättning.

Jordbruksnämnden bör bemyndigas att betala ut 75 milj. kr. till Svensk fisk för kostnaderna för pristillägg under tiden den 1 juli 1985—den 30 juni 1986 samt att begränsa kostnaderna för pristillägg på sill till sammanlagt högst 57 milj. kr. Vidare bör nämnden bemyndigas att föreskriva att pristillägget för torsk inte skall betalas ut om det för viss utbetalningsperiod skulle understiga 13 öre per kg. Nämnden bör också bemyndigas att medge att de fasta pristillägg som jag har redovisat i det föregående får utgå på sötvattensfisk, kokräka, råräka, makrill och storbackelånga. Regionalt frakttöd bör få lämnas med högst 850 000 kr. och frakttöd för s.k. ogräsfisk från insjöarna med högst 20 000 kr. Nämnden bör få besluta om de närmare bestämmelser som skall gälla för frakttöden. Överskottspriserna bör fastställas som f. n. Svensk fisk bör få besluta om avsättningen av överskotten för olika ändamål.

Vid särskilda behov bör Svensk fisk liksom hittills få disponera högst en fjärdedel av behållningen i konjunkturutmättningsfonden för den löpande verksamheten. Jordbruksnämnden bör därutöver få medge att mer än en fjärdedel av fonden får förbrukas. Nämnden bör vidare bl. a. få medge att Svensk fisk får ta i anspråk medel ur konjunkturutmättningsfonden utöver det föreslagna beloppet för överskottshanteringen. Fondens behållning bör dock inte utan regeringens särskilda medgivande få underskrida 10 milj. kr. Medel som anslagits ur prisregleringskassan för fisk till prisregleringen och som inte tas i anspråk under perioden bör tillföras Svensk fisks konjunkturutmättningsfond.

Till prisregleringskassan för fisk bör liksom under innevarande år föras högst 1 milj. kr. av de fettvaruavgifter som tas ut vid härdning av sillolja av inhemska råvara, med avdrag för vad som beräknas restitueras vid export. Av medlen i prisregleringskassan bör 5,4 milj. kr. avsättas för att täcka kostnaderna för trygghetsförsäkringen för fisket och 2 315 000 kr. för utsättning av laxfisk, ål och hummer. Den närmare användningen av medlen härför bör liksom hittills beslutas av regeringen efter förslag av fiskeristyrelsen. Vidare bör i enlighet med vad jag har anfört i det föregående (avsnitt 2.5.1) 1 100 000 kr. avsättas för fortsatt försöksverksamhet med fördröjd utsättning av lax i havet. Den närmare användningen av dessa medel bör beslutas av fiskeristyrelsen.

Medel ur prisregleringskassan för fisk bör även under nästa budgetår få användas för andra ändamål om regeringen anser det påkallat vid akuta svårigheter inom fisket.

2.6 Den statliga fiskerid administrationen

2.6.1 Allmänna utgångspunkter

Jag har i det föregående redovisat att förhållandena för svenskt fiske har förändrats starkt under senare år. Havsfiskets begränsning genom havens uppdelning mellan olika nationer ställer sålunda krav på hushållning med

fiskbestånden. Denna hushållning leder till förändringar i tillgången på olika fiskslag och därmed till krav på anpassning av fisket. Härtill kommer regleringar på det handelspolitiska området. För Sveriges del kan den internationella utvecklingen sägas ha lett till minskat handlingsutrymme för havsfisket och kustfisket. Samtidigt har det skett en stark utveckling av fritidsfisket. Allt fler människor i vårt land ägnar sig åt denna rekreativform. Den ökade omsorgen om våra vatten genom krav på rening av utsläpp m. m. har förbättrat förutsättningarna för sportfisket och har också varit positiv för insjöfisket. Andra påtagliga förändringar är det kraftigt ökande intresset för konsumtionsodling av musslor och fisk och den minskade omfattningen av vattenkraftutbyggnad.

Vad jag nu har redovisat är av väsentlig betydelse för den statliga fiskeriadministrationens verksamhet. Den senaste mer genomgripande översynen av dess uppgifter och organisation beslutades för närmare tio år sedan (prop. 1975/76: 130, JoU 39, rskr 317). Den betecknades i vissa delar som provisorisk. Sedan dess har olika delgenomgångar skett i syfte att bättre anpassa organisationen till utvecklingen. En totalöversyn redovisas i betänkandet (Ds Jo 1984: 7) Fiskeriadministrationen. Betänkandet har remissbehandlats och därvid allmänt sett fått ett positivt bemötande.

För egen del anser jag att det nu är nödvändigt att skapa en modern och effektiv statlig fiskeriadministration. Det förslag till översyn av organisationen som nu har lämnats är enligt min mening väl ägnat att tjäna som utgångspunkt för en omorganisation. Särskilt angeläget är det att få till stånd en organisation vars detaljutformning inte regleras av statsmakterna. Därmed skapas bättre förutsättningar för successiv anpassning till förändringar och ökade möjligheter att delegera arbetsuppgifter. Samtidigt måste det framhållas att det statsfinansiella läget inte medger att ytterligare ekonomiska resurser tillförs organisationen över statsbudgeten. En omorganisation bör således ske i huvudsak inom ramen för befintliga resurser. Det underlättas bl. a. om den regionala organisationen så som utredningen har föreslagit förenklas genom att fiskeriintendentorganisationen avvecklas.

2.6.2 Fiskeristyrelsen

Uppgifter

Mitt förslag: Fiskeristyrelsen skall tillsammans med fiskenämnderna verka för en ändamålsenlig utveckling av den svenska fiskenäringen och fiskevården i enlighet med den av statsmakterna fastlagda politiken. I fiskeristyrelsen inordnas de uppgifter som åvilar fiskeriintendenterna, fiskeriingenjören samt fiskodlings- och fiskeriförsöksanstalterna. Den hydrografiska verksamheten överförs till SMHI.

Utredningen har i fråga om fiskeristyrelsens uppgifter i stort inte föreslagit andra förändringar än att den hydrografiska verksamheten överflyttas till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) samt att fiskeriintendentorganisationens och fiskeriingenjörens uppgifter tillförs fiskeristyrelsen och att statens fiskodlings- och fiskeriförsöksanstalter inordnas i styrelsen.

Remissinstanserna har i huvudsak ingen erinran mot förslaget rörande intendenterna, ingenjören och anstalterna. Tre länsstyrelser och SACO/SR motsätter sig dock en avveckling av intendentorganisationen och statskontoret; ifrågasätter om inte forskningsverksamheten bör ha en annan huvudman. Remissutfallet är blandat i fråga om förslaget till flyttning av den hydrografiska verksamheten.

Skälen för mitt förslag: Den statliga fiskeriadministrationens grundläggande uppgift är att omsätta den statliga politiken på fiskets område och följa fiskenärings utveckling. Häri ryms uppgifter rörande inte enbart yrkesfisket utan också fritidsfiske, fisk- och skaldjursodling m. m., fiskevård samt beredning av fisk och vissa frågor om marknadsföring av fisk. Fiskeristyrelsen är central förvaltningsmyndighet i ärenden som rör dessa frågor i den utsträckning sådana inte ankommer på någon annan myndighet. Som exempel på det senare vill jag nämna prisregleringen på fiskets område som handhas av statens jordbruksnämnd.

Utredningens förslag att i själva fiskeristyrelsen inordna de uppgifter som åvilar fiskeriintendenterna, fiskeriingenjören samt fiskodlings- och fiskeriförsöksanstalterna finner jag väl avvägt. Härigenom skapas förutsättningar för en enhetligare, smidigare och mer slagkraftig organisation. Den kritik som har framförts av några få remissinstanser mot dessa förslag finner jag inte bärande.

Vad gäller den hydrografiska verksamheten vill jag anföra följande. Den fiskeribiologiskt hydrografiska verksamheten är en viktig förutsättning för de uppskattningar av fiskbeståndens storlek och utveckling som ligger till grund för anpassning av fiskets omfattning, bl. a. genom internationella överenskommelser. En stor del av den hydrografiska verksamheten som bedrivs av fiskeristyrelsens hydrografiska laboratorium är emellertid av sådan mer allmän karaktär som kännetecknar SMHI:s verksamhet på området. Detta samt SMHI:s förhållandevis stora resurser på området både för löpande verksamhet och för utvecklingsarbete talar för att utredningens förslag i denna del genomförs. Jag föreslår alltså att fiskeristyrelsens hydrografiska laboratorium avvecklas och att SMHI får ansvaret för dess verksamhet och övertar dess personal. En viktig förutsättning härför är att SMHI åläggs att i fortsättningen ställa hydrografiska data till fiskeristyrelsens förfogande i en omfattning som minst svarar mot den nuvarande verksamheten vid laboratoriet. Med denna ordning kan en väsentlig ratio-

nalisering ske av den samlade svenska hydrografiska verksamheten. Jag har i denna fråga samrått med chefen för kommunikationsdepartementet.

Vad jag har förordat om förändringen av den lokala organisationen innebär bl. a. att intendentorganisationens uppgift att som sakkunnig på det fiskeribiologiska området tillhandagå domstolar och andra myndigheter i fortsättningen kommer att åvila fiskeristyrelsen. Detta föranleder en mindre ändring i 41 § lagen (1950: 596) om rätt till fiske. I sammanhanget bör i klagörande syfte även beteckningen på vissa tjänstemän ändras i 39 § samma lag och i 18 kap. 7 § vattenlagen (1983: 291).

Organisation

Mitt förslag: Fiskeristyrelsens organisation skall tills vidare bestå av fyra huvudenheter, nämligen en administrativ enhet, en enhet för yrkesfiske och fiskodling m. m., en enhet för fritidsfiske och fiskevård samt en enhet för undersökningar och utvecklingsverksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer i väsentliga delar med mitt. Skillnaderna i detaljer framgår av mina skäl.

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. Ett par anser att den av utredningen föreslagna enheten för forskning och undersökning blir alltför stor personalmässigt sett. I övrigt avser synpunkterna i allmänhet detaljer.

Skälen för mitt förslag: Vad först gäller fiskeristyrelsens indelning i huvudenheter finner jag utredningens förslag i huvudsak ändamålsenligt. En utgångspunkt för indelningen bör vara att samla uppgifter som hör nära samman samtidigt som omfattningen av arbetsuppgifterna blir någorlunda jämnt fördelade mellan de strategiska enheterna. Mot denna bakgrund bör det tills vidare finnas fyra huvudenheter, nämligen en administrativ enhet, en enhet för yrkesfiske och fiskodling m. m., en för fritidsfiske och fiskevård och en för undersökningar och utvecklingsverksamhet. Därtill bör det om regeringen eller fiskeristyrelsen så finner lämpligt inrättas stabsorgan eller rådgivande grupper. Det ankommer på regeringen eller efter regeringens bemyndigande fiskeristyrelsen att besluta om arbetsuppgifternas fördelning inom enheterna. För riksdagens orientering vill jag nämna följande härom.

Till den administrativa enheten bör höra personal- och ekonomiadministrativa frågor, juridiska frågor, utbildningsfrågor och intern information, ADB-frågor och frågor om administrativ rationalisering. Enheten bör vidare svara för samordningen av verksamhetsplaneringen. Jag vill särskilt betona enhetens betydelse för det praktiska genomförandet av omorganisationen.

Till enheten för yrkesfiske och fiskodling m. m. bör föras alla näringsfrågor som rör yrkesfisket, konsumtionsodlingen av fisk och skaldjur m. m., vidareförädling och marknadsföring samt verksamhet med lång- och kort-siktiga prognoser för dessa. Fiskeristyrelsens förslag i särskild ordning om en kommitté för planering av vattenbruk finner jag ingen anledning att behandla särskilt. Även biståndsfrågor med anknytning till yrkesfisket m. m. bör handläggas inom enheten.

Arbetsuppgifter för enheten för fritidsfiske och fiskevård blir bl. a. att bevaka frågor i ärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen och handlägga frågor om planering av bevarande och utnyttjande av vattnen för fiske, allt i enlighet med utredningens förslag som inte har mött någon kritik från remissinstanserna. Arbetsuppgifterna blir av samma karaktär som uppgifterna för den nuvarande intendentorganisationen vars resurser i huvudsak bör föras hit. Dessa för enheten nya resurser, som i huvudsak bör kunna vara regionalt fördelade, bör kunna utnyttjas för vattenplaneringsuppgifter åt fiskenämnderna samt för uppdrag åt kommuner, länsstyrelser och andra. Uppdragsverksamheten bör vara självbärande. Frågor som har handlagts av den nuvarande fiskeriingenjören bör tillföras enheten. Denna organisatoriska lösning som skiljer sig från utredningens bör skapa en bättre balans storleksmässigt mellan enheterna. De biståndsfrågor som avser enhetens område bör föras hit.

Den nya enheten för undersökningar och utvecklingsverksamhet bör planera och samordna all verksamhet på detta område inom styrelsen. I fråga om grundforskning bör styrelsen liksom hittills kunna medverka genom finansiering av forskningsprojekt inom högskolor m. m. Till enheten bör föras havsfiskelaboratoriet som en underenhet samt sötvattenslaboratoriet, fiskeriförsöksanstalten och fiskodlingsanstalten som en underenhet. Dessutom bör fiskeriundersökningsfartygets verksamhet föras hit. Denna organisation som något skiljer sig från vad utredningen har förordat hänger samman med vad jag har redovisat om enheten för fritidsfiske och fiskevård.

Utredningens förslag om en omlokalisering till Karlskrona av havsfiskelaboratoriet i Lysekil har fått ett i huvudsak negativt bemötande av remissinstanserna. Också andra lokaliseringsorter förutom den nuvarande har förordats av remissinstanser och på annat sätt. Min samlade bedömning av vad som sålunda har framförts i frågan leder till att jag inte aktualiserar frågan om en omlokalisering av havsfiskelaboratoriet. Jag avser att senare återkomma till regeringen i fråga om laboratoriet.

Den organisation jag nu har förordat kräver inte, vilket utredningen har förordat, en särskild planeringsenhet. Enligt min mening bör som jag nyss har förordat verksamhetsplaneringen handhas av den administrativa enheten. Den prognosverksamhet som rör olika sektorer såsom yrkesfiske, konsumtionsodling av fisk, fritidsfiske och fiskevård bör ankomma på resp. enhet och om så befinns lämpligt kunna bedrivas i projektform med deltagare också från andra än den närmast ansvariga enheten.

För att fiskeristyrelsen på ett smidigt sätt skall kunna tillgodogöra sig erfarenheter inom forskning, organisationer, näringslivet m. m. bör det på olika områden kunna inrättas rådgivande organ. Så t. ex. bör det för undersöknings- och utvecklingsenhetens stöd kunna inrättas en grupp med representanter för forskningen och företrädare för fisket. Som stöd för handläggningen av yrkesfiskelicensfrågor och andra frågor där särskilda insikter om yrkesfiskets förhållanden i detalj kan behövas bör det finnas en särskild rådgivande grupp med företrädare för näringen. I fritidsfiskefrågor och biståndsfrågor kan motsvarande behov finnas. I linje med vad jag tidigare har förordat om smidighet och minskad detaljreglering från statsmakternas sida samt i likhet med vad som gäller för de flesta andra statliga myndigheter bör regeringen inte längre förordna ledamöter i grupper av detta slag. Däremot finns det möjlighet för regeringen att i fiskeristyrelsens instruktion föreskriva att sådana grupper skall finnas.

Utredningen har särskilt tagit upp frågan om sammansättningen av fiskeristyrelsens styrelse och om personliga suppleanter för ledamöterna. Det ankommer på regeringen att besluta om styrelsens storlek och sammansättning. Jag vill nämna att nuvarande bestämmelser gör det möjligt att tillgodose det förslag som utredningen har lämnat. Samtidigt vill jag erinra om att denna fråga har samband med den översyn som görs av verksledningskommittén vars förslag kan väntas i juni i år. Jag vill emellertid anmäla att jag har för avsikt att i ett annat sammanhang föreslå regeringen att styrelsen redan i och med genomförandet av den av mig här förordade omorganisationen förstärks med en företrädare för konsumtionsodlingen av fisk, skaldjur m. m.

2.6.3 Fiskenämnarna

Uppgifter

Mitt förslag: Fiskenämden skall inom sitt verksamhetsområde följa fiskets, fiskodlingens och fiskevårdens tillstånd och utveckling och vidta eller hos fiskeristyrelsen föreslå de åtgärder som behövs eller är lämpliga för att åstadkomma en ändamålsenlig utveckling på dessa områden. Fiskenämden skall verkställa samhällets politik för fiskerieringen, fritidsfisket och fiskevården.

Utredningen har inte närmare behandlat fiskenämnarnas uppgifter.

Skälen för mitt förslag: Den av mig i det föregående förordade förändringen av den lokala fiskeridadministrationen innebär att fiskenämnarnas uppgifter kan renodlas och preciseras bättre. Varje fiskenämd bör sålunda inom sitt verksamhetsområde följa fiskets, fisk- och skaldjursodlingens och fiskevårdens utveckling och vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga för att åstadkomma en ändamålsenlig utveckling på dessa områ-

den. De skall vidare, på det sätt som fiskeristyrelsen bestämmer, verkställa samhällets politik för fiskenäringen, fritidsfisket och fiskevården. Det innebär bl. a. att de skall verka för en lämplig utveckling av fisket och fiskodlingen och en god fiskevård. De skall lämna råd och upplysningar i fiske- och fiskeribiologiska frågor, verka för bildande av fiskevårdsområden, medverka till att undersökningar och beskrivningar över fiskevatten kommer till stånd, verka för att skadliga ingrepp mot fisket inte sker i fiskevatten samt följa fiskets utveckling i sjöar och vattendrag som berörs av vattenbyggnadsföretag. I den utsträckning tillgång på medel och personal medger bör fiskenämnderna medverka i den regionalpolitiska och fysiska planeringen och bistå andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde.

För riksdagens information vill jag nämna att det är angeläget att fiskenämnderna med hänsyn till sina knappa resurser inriktar sin verksamhet i första hand på de arbetsuppgifter som direkt berör fisket, fiskodlingen och fiskevården. Genom att den nuvarande intendentorganisationens personalresurser enligt mitt förslag till stor del även i fortsättningen kommer att vara regionalt placerad, skapas förutsättningar för att vissa uppgifter av planerings- och undersökningskaraktär utförs av dessa. Jag tänker då på såväl fiskeribiologiska undersökningar och rådgivning som medverkan i kommunal och regional planering av vattenområden för fiske och fiskodling. Många av dessa arbetsuppgifter kan enligt min mening bedrivas som självbärande uppdragsverksamhet. Vid sidan härom kommer denna personal att ha arbetsuppgifter som jag har redovisat i det föregående, t. ex. med anknytning till vattenmål.

Taxorna för uppdragsverksamheten bör fastställas av fiskeristyrelsen efter samråd med riksrevisionsverket.

Organisation

Mitt förslag: Fiskenämndens kansli skall bestå av minst en fiskerikon-sulent. Viss administrativ service skall som hittills tillhandahållas i huvudsak av lantbruksnämnden.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: De flesta som har yttrat sig i frågan har i huvudsak uppehållit sig vid frågan om hur stor personal som bör finnas vid varje nämnd.

Skälen för mitt förslag: För riksdagens information vill jag först ta upp frågan om fiskenämndernas sammansättning. Det finns en fiskenämnd i varje län och dessutom tre s. k. sjönämnder för resp. Vänern, Vättern och Mälaren-Hjälmaren. Fiskenämnderna utses av länsstyrelserna och består

av fem ledamöter med suppleanter. Sjönämnderna är sammansatta av två fiskenämnadsledamöter från vardera berört län. Utredningen har inte särskilt tagit upp frågan om nämnderna och deras sammansättning utan hänvisat till verksledningskommitténs arbete. I betänkandet (Ds Jo 1983: 4) Den lokala fiskeadministrationen har föreslagits att nämnderna skall utvidgas till sex ledamöter och att regeringen och landstinget skall utse hälften vardera. I flera skrivelser till regeringen har föreslagits att bestämmelser utfärdas så att nämnderna får en bättre intresserepresentation än hittills och att de utökas så att företrädare för fiskodlingen skall kunna beredas plats i nämnderna.

För egen del anser jag att väsentliga förändringar av formerna för nämndernas utseende inte bör aktualiseras nu i avvaktan på verksledningskommitténs förslag i juni i år. Det är enligt min mening viktigt att både fiskenämnad i län och sjönämnad får en sammansättning som bättre än hittills speglar fiskets och fiskodlingens omfattning och inriktning inom resp. ansvarsområde. En sådan ordning kan åstadkommas utan ändring av nuvarande bestämmelser.

Antalet handläggande tjänstemän hos fiskenämnarna uppgår f. n. till drygt 40. För den administrativa servicen åt nämnderna svarar lantbruksnämnden. Det är sålunda en mycket liten organisation. Detta inverkar givetvis på möjligheterna att åta sig uppgifter som inte direkt har anknytning till fiskenäringen. En personalsnål organisation begränsar även möjligheterna att delegera uppgifter från fiskeristyrelsen till fiskenämnarna.

Det statsfinansiella läget medger i huvudsak inte att ytterligare personalresurser kan tillföras nämnderna. De samlade resurser som f. n. finns inom organisationen får i stället fördelas på det sätt som är mest ändamålsenligt med hänsyn till behovet sett i ett landsövergripande perspektiv. Det ankommer på fiskeristyrelsen att göra detta. Vad jag har förordat om utnyttjandet av personalresurserna inom den nuvarande intendentorganisationen bör underlätta denna fördelning. Jag vill erinra om att denna personal enligt mitt förslag är organisatoriskt knuten till fiskeristyrelsen. Genom användning av ADB och genom successiv samlokalisering av fiskenämnadskansli och den regionalt placerade personalen i den nuvarande intendentorganisationen bör rationaliseringsvinster kunna göras som kan utnyttjas för att stärka organisationen. Mindre än en fiskerikonsulent för varje fiskenämnad i län bör inte förekomma. Något särskilt kansli för sjönämnderna behövs inte. Liksom hittills bör kanslifunktionen fullgöras av fiskenämnadskansliet i ett av de län som är representerat i sjönämnden. Viss administrativ service bör som hittills tillhandahållas av lantbruksnämnden.

2.6.4 Genomförande av omorganisationen

Den av mig föreslagna omorganisationen bör genomföras fr. o. m. den 1 juli 1985. De övergångsproblem som kan komma att uppstå får lösas efter hand.

3 Upprättade lagförslag

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1950: 596) om rätt till fiske,
2. lag om ändring i vattenlagen (1983: 291).

Förslaget under 2 har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet.

Med hänsyn till att lagförslagen är okomplicerade är det enligt min mening inte motiverat att inhämta lagrådets yttrande över dem.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1950: 596) om rätt till fiske,
2. lag om ändring i vattenlagen (1983: 291),

dels att

3. godkänna vad jag har förordat om grunderna för det statliga ekonomiska stödet till fisket (avsnitt 2.4.4),
4. godkänna vad jag har förordat om en samordning av distribution och marknadsföring av fisk som förutsättning för utbetalning av prisstöd på fisk (avsnitt 2.4.6),
5. godkänna vad jag har förordat om regleringen av laxfisket (avsnitt 2.5.1),
6. medge att för tiden den 1 juli 1985—den 30 juni 1986 regleringen av priserna på fisk m. m. jämte vad därmed hänger samman samt användningen av medel får ske enligt de grunder som jag har förordat (avsnitt 2.5.4),
7. godkänna de riktlinjer för fiskeristyrelsens och fiskenämndernas arbetsuppgifter och organisation som jag har förordat (avsnitt 2.6),
8. bemyndiga regeringen att vidtaga de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att omorganisationen skall kunna genomföras.

Vidare hemställer jag att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag i övrigt har anfört om fiskepolitiken, administrativ reglering av fisket, licenser för yrkesfisket, prisregleringen av fisk allmänt, regleringen av laxfisket, konsumtionsodlingen av fisk och skaldjur, forskning och utvecklingsverksamhet på fiskets område och om den statliga administrationen på fiskets område.

5 Anslagsfrågor för budgetåret 1985/86

I prop. 1984/85:100 (bil. 11 s. 54 och 59) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1985/86 under angivna anslagsrubriker beräkna följande belopp.

E 1. Fiskeristyrelsen	26 346 000 kr.
E 2. Statens lokala fiskeadministration	15 722 000 kr.
E 3. Främjande av fiskerinäringen	2 172 000 kr.
E 10. Prisreglerande åtgärder på fiskets område	1 000 kr.
E 11. Bidrag till fiskevård m. m.	5 170 000 kr.

Jag anhåller att nu få ta upp dessa frågor.

SJÄTTE HUVUDTITELN

K. Övriga ändamål

K 2. Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

I prop. 1984/85: 100 (bil. 8 s. 143) har föreslagits att 96 128 000 kr. anvisas under denna anslagsrubrik. Med hänsyn till vad jag i det föregående har förordat om överföringen av den hydrografiska verksamheten från fiskeristyrelsen till SMHI bör ytterligare 1 445 000 kr. tillföras anslaget. Jag har i denna fråga samrått med chefen för kommunikationsdepartementet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för budgetåret 1985/86 utöver i prop. 1984/85: 100 bil. 8 föreslaget reservationsanslag anvisa ytterligare 1 445 000 kr.

NIONDE HUVUDTITELN

E. Fiske

E 1. Fiskeristyrelsen

1983/84 Utgift	125 577 594
1984/85 Anslag	26 346 000
1985/86 Förslag	34 634 000

¹ Anslagen Fiskeristyrelsen och Kursverksamhet på fiskets område.

	1984/85	Beräknad ändring 1985/86	
		Fiskeristyrelsen	Före- draganden
Personal	100	—	+7
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Förvaltningskostnader (därav lönekostnader)	18 986 000 (11 883 000)	+2 666 000 (+ 778 000)	+ 4 294 000 (+ 2 411 000)
Lönekostnader för annan personal än tjänstemän	4 131 000	+ 438 000	+ 108 000
Lokalkostnader	3 229 000	+ 536 000	+ 3 866 000
Kostnader för utredningar i vattenmål	—	—	+ 4 163 000
	26 346 000	+3 640 000	+12 431 000
<i>Inkomster</i>			
Vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel	—	—	+ 400 000
Ersättningar för undersökningar i vattenmål m. m.	—	—	+ 3 743 000
Nettoutgift	26 346 000	+3 640 000	+ 8 288 000

Fiskeristyrelsen

1. Pris- och löneomräkning 2 271 000 kr.
2. Huvudförslaget innebär att personalen måste minskas i viss utsträckning (+1 699 000 kr.).
3. För arbete med föreskrifter om fiskets vård och bedrivande samt för handläggning av ärenden angående konsumtionsodling av fisk behövs en ny handläggartjänst (+150 000 kr.).
4. För byte av telefonväxel behövs 400 000 kr.
5. Ytterligare medel behövs för yrkesutbildning av fiskare och för fortbildning av tjänstemän (+498 000 kr.).
6. Fiskeristyrelsens ADB-produktion medför ökade kostnader för avgifter och tekniskt underhåll (+221 000 kr.).
7. För tryckning av månadsloggbok och loggboksanvisningar behövs 100 000 kr.

Föredragandens överväganden

Jag har i det föregående redogjort för mina förslag till organisation och uppgifter för fiskeristyrelsen. Det innebär bl. a. att fiskeriintendentorganisationen avvecklas och att den resurs den representerar kommer att inordnas i fiskeristyrelsen samt att den hydrografiska verksamheten överförs till SMHI. Jag har vid min beräkning av detta anslag tagit hänsyn härtill och till att fiskeristyrelsen behöver medel för att täcka de direkta kostnaderna för de hydrografiska uppgifter som beställs från SMHI. Jag har också beräknat medel för ny telefonväxel och för nytryckning av loggboksblanketter (4 och 7). För personalutbildning har jag beräknat ytterligare 100 000 kr. (5). Genom omorganisationen bör resurser kunna frigöras för handläggning av ärenden angående konsumtionsodling av fisk och skaldjur m. m. (3). I övrigt bör medel för fiskeristyrelsens verksamhet beräknas med utgångspunkt i ett ettårigt huvudförslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Fiskeristyrelsen* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 34 634 000 kr.

E 2. Fiskenämnderna

1983/84 Utgift	¹ 16 362 337
1984/85 Anslag	² 15 722 000
1985/86 Förslag	8 110 000

¹ Anslagen Statens lokala fiskeriadministration och Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m.

² Anslaget Statens lokala fiskeriadministration.

Vissa utgifter för fiskenämnderna redovisas under anslaget Lantbruksnämnderna.

	1984/85	Beräknad ändring 1985/86	
		Fiskeristyrelsen	Föredraganden
Personal	57	—	—15
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Förvaltningskostnader (därav lönekostnader)	11 045 000 (10 341 000)	+1 046 000 (+ 1 913 000)	— 2 935 000 (— 2 231 000)
Lokalkostnader	4 157 000	+ 127 000	— 4 157 000
Kostnader för utredningar i vattenmål (därav lönekostnader)	5 163 000 (2 984 000)	+ 361 000 (+ 159 000)	— 5 163 000 (— 2 984 000)
	20 365 000	+1 534 000	—12 255 000
<i>Inkomster</i>			
Vissa fiske- och arrendavgiftsmedel	360 000	+ 40 000	— 360 000
Ersättningar för undersökningar i vattenmål	4 163 000	— 500 000	— 4 163 000
Ersättningar för övriga undersökningar	120 000	— 40 000	— 120 000
Nettoutgift	15 722 000	+2 034 000	— 7 612 000

Fiskeristyrelsen

1. Pris- och löneomräkning 1 159 000 kr.
2. Huvudförslaget innebär en minskning av resurserna med 430 000 kr.
3. För arbete med frågor om det svenska laxfisket behövs medel för en särskild biologtjänst och för en fiskerikonstulent.
4. Ersättningarna för undersökningar i vattenmål beräknas minska med 500 000 kr. samtidigt som kostnaderna som ingår i huvudförslaget beräknas öka med 361 000 kr.

Föredragandens överväganden

I det föregående har jag redovisat mina förslag till organisation och uppgifter för fiskenämnderna. Mot bakgrund av att endast fiskenämndernas verksamhet kommer att finansieras över detta anslag i fortsättningen bör benämningen ändras till Fiskenämnderna. Med hänsyn till verksamhetens karaktär är det inte lämpligt att tillämpa huvudförslaget på fiskenämnderna för nästa budgetår.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Fiskenämnderna* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 8 110 000 kr.

E 3. Främjande av fiskerinäringen

1983/84 Utgift	1 237 101	Reservation	1 630 708
1984/85 Anslag	2 172 000		
1985/86 Förslag	2 194 000		

¹ Anslagen Främjande av fiskerinäringen och Bidrag till fiskare med anledning av avlysning av fiskevatten.

Anslaget används för bidrag till främjande av fiskerinäringen och för att bestrida kostnader för utvecklingsarbete och försöksverksamhet på fiskets område.

Fiskeristyrelsen

Anslaget bör ökas med 1 550 000 kr. till 3 722 000 kr. varav 721 000 kr. bör disponeras för organisationsbidrag, 950 000 kr. för bidrag till lokala åtgärder och fisketillsyn och 1 000 kr. för bidrag till fiskare med anledning av avlysning av fiskevatten. För utvecklingsarbete och försöksverksamhet bör en uppräknig ske med 300 000 kr. för praktiskt utvecklingsarbete inom fiskodlingsteknik och fiskberedning. Vidare behövs medel för skärpt bevakning av laxfiske med 150 000 kr. och för metodutveckling vid utsättning av laxungar med 1 100 000 kr.

Föredragandens överväganden

Med hänsyn till behovet av ökade insatser för fisketillsyn i anslutning till åtgärderna för att rädda den naturreproducerande laxen bör medel härför omfördelas inom ramen för anslaget. Jag återkommer härtill i annat sammanhang till regeringen. I övrigt bör bidraget till fiskarorganisationer räknas upp med 22 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Främjande av fiskerinäringen* för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 2 194 000 kr.

E 10. Prisreglerande åtgärder på fiskets område

1983/84 Utgift	25 000 000
1984/85 Anslag	1 000
1985/86 Förslag	1 000

I det föregående har jag redovisat mina ställningstaganden till prisregleringen på fisk under budgetåret 1985/86. Dessa innebär att regleringen i sin helhet bör kunna finansieras med medel ur prisregleringskassan för fisk och ur Svensk fisks konjunkturutmjningsfond. Anslaget bör föras upp med 1 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på fiskets område* för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 11. Bidrag till fiskevård m. m.

1983/84 Utgift	5 450 869	Reservation	1 914 572
1984/85 Anslag	5 170 000		
1985/86 Förslag	2 825 000		

Från anslaget lämnas bidrag till fiskevård och till kostnader för bildande av fiskevårdsområden. Bestämmelser härom finns i förordningen (1981: 537) om statligt stöd till fritidsfisket (ändrad senast 1983: 214).

Fiskeristyrelsen

Anslaget bör till följd av penningvärdets försämring räknas upp med 350 000 kr. För förbättring av laxbestånden bör 300 000 kr. anvisas för att iordningställa lekområden och sätta ut laxungar, 300 000 kr. för att intensifiera bildandet av fiskevårdsområden och 265 000 kr. för forsknings- och undersökningsverksamhet.

Föredragandens överväganden

I anslutning till regeringens förslag om fritt handredskapsfiske bl. a. på södra ostkusten (prop. 1984/85: 107) förordades att finansieringen av kostnaderna härför skall ske bl. a. genom en avräkning med 2,5 milj. kr. från detta anslag. Det innebär att det tills vidare inte kommer att finnas utrymme för bidrag från detta anslag till serviceanläggningar för fritidsfiskets behov inom områden av riksintresse. Den bidragsformen bör alltså upphöra. Möjligheten till fiskevårdsbidrag begränsas också. I fortsättningen bör sålunda särskilt prioriteras bildandet av fiskevårdsområden och andra åtgärder för bevarande av naturreproducerande lax. Jag föreslår att anslaget förs upp med 2 825 000 kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till fiskevård m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 2 825 000 kr.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och det ändamål som han har hemställt om.

Betänkandet (Ds Jo 1984: 6) Bättre yrkesfiske

SAMMANFATTNING

Allmänt

Tillgången på fiskevatten är relativt god i Sverige. Landet har såväl havsområden som en lång kuststräcka samt ett stort antal insjöar och vattendrag. Utformningen av 1950 års fiskerättsliga regler ger var och en rätt att fiska inom stora områden.

Förutsättningarna för det svenska fisket har förändrats mycket sedan 1950. Redskapen har t.ex. blivit betydligt lättare att sköta i och med övergången till syntetmaterial. Samtidigt har såväl fritiden som allmänhetens båt-innehav ökat. Detta har gjort det möjligt för många medborgare vid sidan av yrkesfiskare att ägna sig åt fiske.

Under den senaste tioårsperioden har också förutsättningarna för det svenska fisket till havs förändrats mycket. Genom utvidgning av olika länders fiskezoner finns i dag - med undantag av den s.k. vita zonen utanför Gotland - inte längre något fritt internationellt fiskevatten inom områden, där svenska yrkesfiskare av tradition bedrivit sitt fiske. Svenska yrkesfiskare är därigenom i huvudsak hänvisade till att fiska på svenskt vatten och inom den svenska fiskezonen. För att fiske skall få bedrivas inom annat lands territorialvatten eller fiskezon krävs att avtal därom träffats mellan Sverige och ifrågavarande land.

Det svenska fisket är därjämte i stor utsträckning kvoterat. Kvoteringen har tillkommit i syfte att förhindra överfiskning.

För att fiske skall kunna bedrivas kontinuerligt, måste fisket anpassas till de biologiska förutsättningar som råder. Endast därigenom kommer fiskbestånden att kunna bevaras och även fortsättningsvis utgöra en förnyelsebar resurs. Detta faktum är av grundläggande betydelse för det framtida svenska fisket.

Tillgång och efterfrågan på fisk såväl inom Sverige som i andra länder är av avgörande betydelse för det svenska yrkesfiskets möjligheter att bestå och utvecklas. Sill/

strömning och torsk är de viktigaste arterna för svenskt fiske.

Bestånden av sill/strömning runt de svenska kusterna är f.n. goda. Marknadssituationen såvitt gäller avsättning för konsumtion är emellertid i dagsläget bekymmersam.

I fråga om torsk är beståndssituationen i Östersjön f.n. god. För torsk är också marknadssituationen relativt ljus. Detta förhållande kan antas bestå under överskådlig tid.

Den viktigaste uppgiften för de svenska sill/strömmingsfiskarna bör, anser vi, vara att skapa en ökad efterfrågan på svenska sillprodukter inom och utom landet.

Licenssystemet

Några formella hinder finns i dag inte för den som vill börja yrkesfiska i vårt land. Innehav av yrkesfiskelicens är alltså inte något formellt krav. Licensinnehav är dock en nödvändig förutsättning för att yrkesfiskare skall kunna få del av det statliga ekonomiska stödet i form av framför allt prisstöd och rationaliseringsstöd.

Någon form av statligt stöd till yrkesfisket kommer enligt vår uppfattning att behöva utgå även fortsättningsvis. Den grupp fiskare, som samhället är berett att stödja, bör därför även i framtiden kunna särskiljas från andra fiskande. En möjlighet härtill erbjuder nu gällande licenssystem. Detta system fungerar numera relativt väl och det bör därför behållas i sina huvuddrag.

Licenssystemet föreslås dock förenklat på så sätt att endast enskilda licenser och licenser för fiske med skepp skall finnas. De enskilda licenserna skall gälla för fiske med fartyg, som är mindre än skepp, oberoende av hur många personer som finns ombord och som deltar i fisket. Härigenom förenklas förhållandena för de fiskare, som ibland fiskar ensamma och ibland två eller flera tillsammans i lag under förutsättning att fisket bedrivs med mindre fartyg än skepp.

Det bör, anser vi, vara en uppgift för den inom fiskeristyrelsen verksamma planeringskommittén att årligen lämna förslag till ramar för licensgivningen.

Meddelandet av licenser skall enligt förslaget även fortsättningsvis handhas av fiskeristyrelsen och fiskenämnderna. Rent formellt bör dock licensgivningen ligga hos fis-

keristyrelsen med rätt för styrelsen att till fiskenämnd delegera handläggningen av ärende om enskild licens.

Uppnådd pensionsålder bör enligt förslaget utgöra grund för återkallelse av licens. Skälet härtill är att statligt ekonomiskt stöd inte anses böra kunna utgå till den, som uppbär ålderspension. Det bör dock uppmärksammas att återkallelse av licens inte automatiskt innebär att en pensionär inte skall anses som yrkesfiskare.

Regionalpolitiska hänsyn skall tas vid licensgivningen. Detta bör gälla oberoende av om ansökan avser licens för fiske med skepp eller enskild licens.

Inriktning av yrkesfisket

En viss obalans råder mellan å ena sidan fiskeflottans fångstinriktning och å andra sidan avsättningsmöjligheterna beträffande den fångade fisken.

Om det i en licens vore möjligt att ange begränsningar exempelvis i fråga om fiskeinriktning - s.k. riktade licenser - skulle sannolikt ett antal nya licenser kunna beviljas dem, som var intresserade av att fiska efter arter, där förutsättningar för ett ökat fiske ansågs föreligga.

Mot bakgrund av de negativa effekter som riktade licenser skulle kunna ge upphov till föreslår vi emellertid att en sådan ordning inte införs. En eftersträvad inriktning av fisket bör i stället kunna nås med ett mer aktivt utnyttjande av prisregleringssystemet. Kommittén föreslår att en del av prisregleringsmedlen i fortsättningen skall kunna användas till särskilda insatser genom pristillägg för att stimulera en ökning av ett visst fiske. Genom att tillämpa bestämmelserna om det statliga ekonomiska stödet till fisket mer flexibelt och stödet till förädlingsindustrin mer marknadsanpassat kan utvecklingen främjas ytterligare.

Fördelning av fisket mellan olika kategorier fiskande

Enligt vår uppfattning bör fisket även i framtiden så långt det är möjligt vara fritt för var och en. I vissa konkurrenssituationer bör emellertid visst företräde kunna ges yrkesfisket.

Konkurrensförhållandena mellan olika kategorier fiskande är inte likartade inom allt fiske. Förhållandena är olika

i havet och i insjövattnen och de varierar dessutom mellan olika kuststräckor.

Viss konkurrens kan förekomma också mellan olika yrkesfiskare. Denna fråga regleras i regel internt inom yrkesfisket på så sätt att fiskets organisationer utfärdar bestämmelser om t.ex. högsta tillåtna kvoter per fartyg och tidsenhet.

Förbehåll av redskap

Innehav av licens för yrkesfiske har i dag inte någon betydelse för rätten att använda olika redskap.

Det är enligt vår uppfattning rimligt att det fiske, som samhället förklarar sig berett att stödja, ges bättre förutsättningar att kunna bedrivas. Detta kan ske endast om det är möjligt att kontrollera hur många som utnyttjar resursen.

Ett sätt att åstadkomma detta vore att förbehålla licensierade yrkesfiskare rätten att använda alla de mängdfångande redskap, som används vid havsfiske. Det icke-licensierade yrkesfisket till havs är dock f.n. inte särskilt omfattande. En reglering av nyssnämnt slag skulle därför enligt vår uppfattning vara onödigt omfattande. Vi har i stället valt att föreslå att endast trål skall vara yrkesfiskeredskap. Trålrédskap är fångstintensiva och tar i anspråk stora utrymmen på fiskeplatserna.

Den som innehar yrkesfiskelicens skall - utom såvitt gäller vattnen utanför Norrbottens län och Väneren - rent generellt ha rätt att fiska med trål, där sådant fiske får bedrivas. Rätten att bedriva fiske med trål bör dock enligt vår uppfattning inte begränsas till endast licensierade yrkesfiskare. Sådan rätt bör tillkomma den som är yrkesfiskare, oavsett om han har licens eller ej.

Det utanför Norrbottens läns kust och i Väneren bedrivna trålfisket bör enligt vår uppfattning föras in under de allmänna regler som gäller för trålfiske. Detta innebär att trålfiskeområden bör läggas ut på allmänt vatten inom dessa områden. Inom trålfiskeområden skall, enligt vårt förslag, fiske med trål få bedrivas endast av den som har tillstånd att bedriva sådant fiske. Yrkesfiskelicens föreslås gälla som sådant tillstånd. Utanför Norrbottens läns kust och i Väneren är resursen emellertid begränsad. Rätten att bedriva trålfiske inom ifrågavarande områden bör därför fordra särskilt tillstånd av fiskeristyrelsen.

Genom vårt förslag försvinner möjligheten för andra än yrkesfiskare att fiska med trål.

Med yrkesfiskare avser vi den, för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. Den som har fiske som enda yrke eller huvudyrke är självklart att anse som yrkesfiskare. Å andra sidan kan den, som är heltidsanställd i annan verksamhet eller i övrigt på heltid ägnar sig åt annat yrke inte anses som yrkesfiskare. För att någon skall anses som yrkesfiskare bör enligt vår uppfattning vederbörande därjämte vara registrerad för mervärdeskatt för fiske. För detta krävs f.n. en årlig omsättning i fisket på minst 10 000 kr.

Särskilda regler för kustfisket

Begränsningar av allmänhetens rätt att fiska bör enligt vår uppfattning endast införas i de fall, då ett fritt fiske av resurs- eller utrymmesmässiga skäl inte längre bedöms kunna få fortsätta. Begränsningen bör dock inte vara så omfattande att allt fiske hindras eller att ett berättigat husbehovsfiske omintetgörs. Exempel på en situation, då allmänhetens fiske bör kunna begränsas, är då yrkesfiskarna inte får tillräckligt utrymme för sina redskap och därför i betydande mån hindras i sitt fiske.

Om fiskeresursen inom visst område är hotad, torde syftet med bestämmelser som begränsar fisket uppnås bäst om allt fiske inom området förbjuds. Inom ett sådant område bör därför inte något som helst fiske tillåtas under den tid fredningen gäller. Det kan finnas områden som omfattas av fiskevårdande föreskrifter där fiske kan tillåtas med mindre fångstintensiva redskap. Sådant fiske bör då vara generellt tillåtet inom sistnämnda område. Om resursen där också skulle tåla visst fiske med andra redskap, bör tillstånd (dispens) att bedriva sådant fiske inom området kunna meddelas. Företrädesrätt bör därvid, enligt vår uppfattning, ges yrkesfiskare.

Denna företrädesrätt till fiske kan dock, om ersättningskrav från de enskilda fiskerättsägarna skall undvikas, inte avse annat än fiske på allmänt vatten.

Enligt vår uppfattning bör även i en konkurrenssituation avseende utrymmet på fiskeplatserna företräde kunna ges yrkesfiskare.

Begränsningar skall kunna förekomma endast inom de vattenområden, där konkurrensen är avsevärd och yrkesfisket hindras i betydande mån. Detta torde regelmässigt innebära att endast mindre områden blir aktuella för begränsningar.

Avgörande för hur omfattande begränsningen skall göras bör som tidigare sagts vara behovet av begränsningar i det enskilda fallet. Avsikten med vårt förslag är att skapa förutsättningar för ett kustnära yrkesfiske att bestå som näring.

Enligt vår uppfattning bör våra förslag vara generella och kunna anpassas till varierande förhållanden. Vi har därför valt att föreslå ett allmänt bemyndigande för länsstyrelsen att besluta om begränsningar beträffande fiske med alla rörliga redskap på allmänt vatten vid landets hela kuststräcka. En förutsättning för att länsstyrelsen skall få besluta om begränsningar är dock att konkurrensen med yrkesfisket om utrymmet är avsevärd.

Inom område där fisket begränsats får fiske, som omfattas av begränsningen, bedrivas endast av den som har tillstånd därtill. Sådant tillstånd får endast meddelas yrkesfiskare. Yrkesfiskelicens skall enligt vår uppfattning automatiskt gälla som sådant tillstånd. För yrkesfiskare, som inte innehar licens för yrkesfiske, meddelas tillstånd av länsstyrelsen.

I fråga om enskilt vatten föreslås begränsningar av allmänhetens fiske kunna komma i fråga endast vad gäller fisket med ryssjor på västkusten.

Fiske i insjövattnen

Också på allmänt vatten i de stora sjöarna bör enligt vår uppfattning allmänhetens fiske kunna begränsas till förmån för yrkesfisket, när betydande konkurrens föreligger om utrymmet.

Förstahandsförsäljning av fisk

En effektiv förstahandsförsäljning och distribution av fisk är nödvändig för att fiskerinäringen även i fortsättningen skall utvecklas positivt. Samordnade insatser inom fiskförsäljningsverksamheten kan medverka till ökad effektivitet. Samordning är också en nödvändig förutsättning för att det nuvarande prisregleringssystemet skall

kunna fungera som avsett. Kommittén förordar att prisstöd inom ramen för normprissystemet betalas ut endast till licensierade yrkesfiskare, som levererar till uppköpare vilka deltar i en samordning av försäljningen.

Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (Ds Jo 1984: 6) Bättre yrkesfiske

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden avgetts av riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, generaltullstyrelsen, riksskatteverket, näringsfrihetsombudsmannen, statens pris- och kartellnämnd, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens naturvårdsverk, arbetsmarknadsstyrelsen, statens industriverk, kammarkollegiet, statskontoret, riksrevisionsverket, statistiska centralbyrån, hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarrätten i Sundsvall, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Gotlands, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Örebro, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län, delegationen för samordning av havsresursverksamheten samt gemensamt av Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges fiskevattenägareförbund. Vidare har yttranden avgetts av Norrbottens skärgårdsfiskares förening, Sveriges fiskares riksförbund, Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund, Vattenbrukarnas riksförbund, Västkustens husbehovsfiskares förbund, Regleringsföreningen Svensk fisk ek. för., Kooperativa förbundet, Sveriges grossistförbund, Sveriges sill-, fisk- och skaldjursproducenters förening, Blekingefiskarens centralförening samt gemensamt av Gävle fisk ek. för., Norrbottens läns fiskförsäljningsförening, Stockholms läns fiskförsäljningsförening, Västerviks fiskförsäljningsförening, Ölands fiskfiléfabrik och Östergötlands fiskförsäljningsförening. Vidare har yttranden avgetts av Storsjöfiskarnes försäljningsförening och Östersjöfiskarnas fiskcentral.

Riksåklagaren har bifogat yttranden av länsåklagarna i Blekinge, Kronobergs och Kristianstads län. Fiskeristyrelsen har bifogat yttranden av fiskenämnderna i Värmlands, Jämtlands och Norrbottens län. Några av länsstyrelserna har bilagt yttranden av kommuner, regionala myndigheter och andra organ.

1 Allmänt

1.10 Arbetsmarknadsstyrelsen - - - vill - - - framhålla vikten av att sysselsättningsmässiga och regionala aspekter beaktas i anslutning till utredningens förslag till olika åtgärder.

1.14 Statskontoret - - - efterlyser en redovisning av förutsättningarna för det svenska fisket med avseende på tillgång, avsättningsmöjligheter och lönsamhet och vilken omfattning havsfiske med stora skepp, fiske med mindre fartyg och med fasta redskap i skärgårdar och större sjöar samt

odling av fisk i skärgårdar sjöar och vattendrag bör ha för att det politiska målet skall nås. Vidare efterlyses en översikt om hur fiskdistributionen i form av färsk, frusen och konserverad fisk bör utformas. Det ankommer i och för sig på fiskeristyrelsen att följa dessa frågor.

1.17 Hovrätten över Skåne och Blekinge — — — som saknar särskild erfarenhet av de frågor som behandlas i betänkandet, har granskat detta endast från lagteknisk synpunkt. Hovrätten har därvid ej funnit anledning till erinran mot förslaget.

1.19 Länsstyrelsen i Stockholms län — — — är i huvudsak positiv till utredningens förslag — — —.

1.27 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: De förslag som fiskekommittén lägger fram kan i stort tillstyrkas. — — —

1.33 Sveriges fiskares riksförbund — — — instämmer till alla väsentliga delar i kommitténs förslag i de olika frågorna. — — —

1.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: — — — Utredningen har — — — inte i tillräcklig utsträckning — — — redovisat några radikala åtgärder för att man i fortsättningen skall komma till rätta med den överfiskning och konkurrens om resursen som idag är aktuell inom stora delar av de allmänna och fria fiskevattnen.

— — —

— — — Det torde således även i fortsättningen bli möjligt för alla kategorier fiskande att utan större inskränkningar bedriva sitt fiske.

— — —

1.38 Kooperativa förbundet: — — — Utredningens förslag att med olika medel öka det svenska industrifisket tillstyrks — — —.

2 Yrkesfiskelicenser

De flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag om att licenssystemet skall behållas, att riktade licenser inte skall införas, att pensionärer inte skall få ha licens, att regionalpolitiska bedömningar skall göras vid licensbeslut och licenssystemet skall förenklas.

2.3 Generaltullstyrelsen: — — — Enligt 2 § FL i föreslagen lydelse får trålfiske endast bedrivas efter särskilt tillstånd som endast får beviljas yrkesfiskare, "varmed avses den för vars försörjning fiske är av väsentlig betydelse". Licens enligt förordningen (1978: 517) om licens för yrkesfiske gäller med visst undantag enligt 11 § fiskeriförordningen som tillstånd till

trålfiske. Med hänsyn härtill anser styrelsen att licens för yrkesfiske endast kan beviljas den som är yrkesfiskare i FL:s mening. Styrelsen vill därför föreslå att i 2 § förordningen om licens för yrkesfiske orden "eller annat fiske av betydelse för hans försörjning" utgår.

2.7 Fiskeristyrelsen har i framställningar till regeringen framställt önskemål om att få rätt utfärda riktade licenser dvs. att en licens enbart skulle avse fiske efter vissa arter. — — — Styrelsen motsätter sig — — — inte att prisregleringssystemets möjligheter prövas under några år. — — —

— — — Styrelsen ser — — — all anledning att instämma i kommitténs uppfattning att licenssystemet bör behållas.

— — —

Med hänsyn till konsekvenserna av kommitténs förslag avstyrker fiskeristyrelsen ändring av 2 § licensförordningen.

— — — I sak stöds förslaget att pensionärer inte bör ha yrkesfiskelicens om inte särskilda skäl föreligger. — — —

Styrelsen har ingen erinran mot att ett krav på hänsynstagande till regionala intressen och aspekter skrivs in i 3 § licensförordningen. Det kan dock ifrågasättas om inte sådana intressen i förordningen bör benämnas "regionalekonomiska".

Styrelsen stödjer kommitténs förslag att licensgivningen formellt skall ligga hos fiskeristyrelsen men att ärenden om enskild licens delegeras till nämnderna. — — —

En ledamot av fiskeristyrelsens styrelse (Johnsson) anför i reservation: Undertecknad kan inte dela Fiskeristyrelsens beslut angående licenssystemet. Jag anser att licenser för yrkesfisket skall finnas även i fortsättningen. Licensen skall dock endast utgöra grunden för erhållande av det statliga stödet.

Om fiskare kan bevisa att han uteslutande försörjer sig på fiske måste han enligt min mening ha möjlighet att erhålla dispens från bestämmelserna om redskapsanvändning genom speciella beslut i Fiskeristyrelsen.

2.8 Statens jordbruksnämnd: — — — Ett licenssystem är enligt jordbruksnämndens uppfattning nödvändigt för att avgränsa det yrkesmässiga fisket från annat fiske för att kunna garantera att prisstöd endast utgår till yrkesfiskare.

Jordbruksnämnden anser liksom fiskekommittén att all licensgivning bör ligga hos fiskeristyrelsen. Till skillnad mot kommittén är nämnden emellertid tveksam till att beslut om enskilda licenser normalt bör delegeras till fiskenämnderna. — — —

Vad gäller styrning av den enskilda licensgivningen med detaljerade ramar har jordbruksnämnden svårt att inse hur en sådan ordning i praktiken skulle kunna fungera. — — —

— — —

Jordbruksnämnden vill — — — tillstyrka kommitténs förslag med hänsyn till att det innebär en förenkling av nuvarande rutiner. Skulle det visa sig att genomförandet ger betydande negativa effekter av det slag som ovan påtalats, bör systemet omprövas — — —.

— — —

Jordbruksnämnden har inget att erinra mot kommitténs förslag att pensionär inte bör vara berättigad till pristillägg. Licens bör i konsekvens härmed normalt inte kunna vara utställd på pensionär.

Vad gäller kommitténs förslag att regionala hänsyn bör tas vid licensgivningen kan jordbruksnämnden tillstyrka en sådan ordning. Grunden för om licens kan ges eller ej bör alltid vara avsättnings- och beståndssituationen. Den regionala hänsynen bör komma till uttryck genom att denna vid prövning vägs in om antalet licensansökningar är fler än det finns utrymme för.

— — —

— — — Jordbruksnämnden inser — — — att det är förenat med svårigheter att nu införa ett system med riktade licenser samtidigt som det finns ett stort antal äldre licenser som inte har någon inskränkning vad avser fiskeinriktning. Ett sådant system skulle framstå som orättvist. Jordbruksnämnden vill därför nu inte gå emot kommitténs förslag i detta hänseende.

2.10 Arbetsmarknadsstyrelsen: — — — Enligt utredningens uppfattning skulle det fiskeripolitiska målet lättast kunna nås om regionalpolitiska hänsyn togs redan vid licensgivning till yrkesfisket. Utan att i detalj ta ställning till reglerna för licensgivning, delar styrelsen denna uppfattning.

— — —

2.11 Statens industriverk — — — instämmer i utredningens uppfattning att någon form av statligt stöd till yrkesfisket behöver utgå även fortsättningsvis. Den grupp fiskare, yrkesfiskare, som samhället är berett att stödja, bör därför även i framtiden kunna särskiljas från andra fiskande. Industriverket ansluter sig också till kommitténs förslag att det nuvarande licenssystemet, som fungerat relativt väl, bibehålls men i den förenklade form som utredningen föreslår.

— — —

Industriverket ansluter sig till utredningens förslag — — — om att regionalpolitiska hänsyn skall tas vid licensgivningen. Sådana hänsyn skall kunna tas oberoende av om ansökanden ämnar bedriva fiske till havs, i skärgården eller i insjövattnen.

2.15 Riksrevisionsverket — — — har inget att erinra mot förslaget att antalet licenstyper begränsas till två samt att alla licensbeslut formellt läggs hos fiskeristyrelsen. Förslaget att i licensförordningen ta in en bestämmelse om regionalpolitiska hänsyn är närmast en anpassning till vad som redan

gäller för rationaliseringsstödet, men torde i sig inte medföra någon väsentlig förändring av gällande praxis.

Utredningen menar att licenssystemet även framdeles främst skall vara ett instrument för att skilja det stödberättigade fisket från övrigt fiske och avvisar tanken att införa s.k. riktade licenser. RRV delar utredningens uppfattning om riktade licenser. Ett sådant system blir i flera avseenden svårhanterligt. Skulle en ökad statlig styrning behövas bör man i ökad utsträckning utnyttja de ekonomiska styrmedel som redan finns.

2.19 Länsstyrelsen i Stockholms län: Utredningen föreslår en förenkling av licenssystemet genom att laglicensen försvinner medan enskild licens och licens för skepp kvarstår. Denna förenkling är enligt länsstyrelsens mening positiv. Förslaget om en centralisering av licensgivningen rimmar dock inte med syftet om regionalpolitiska hänsyn vid licensgivningen. Ärenden om enskilda licenser bör, i likhet med vad som sker idag, handläggas och beslutas av fiskenämnden. — — —

2.20 Länsstyrelsen i Östergötlands län: Det föreslagna licenssystemet med endast enskilda licenser och licenser för fiske med skepp tillstyrks. — — —

Länsstyrelsen finner det också angeläget att regionalpolitiska aspekter beaktas vid prövning av licensärenden. — — —

2.21 Länsstyrelsen i Gotlands län — — — anser — — — att licenssystemet bör finnas kvar. — — — Länsstyrelsen finner — — — ingen anledning att motsätta sig att en omläggning sker i enlighet med förslaget om detta för hela riket kan anses vara ett rationellare system. Länsstyrelsen har inte heller något att erinra mot att uppnådd pensionsålder utgör grund för återkallande av licens.

— — —

Utredningen föreslår att regionalpolitiska hänsyn skall tas vid licensgivning och påpekar att licensgivande myndigheter i fortsättningen bör samråda med berörda länsstyrelser. Länsstyrelsen instämmer i denna uppfattning. — — —

— — — Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att riktade licenser ej bör införas.

2.22 Länsstyrelsen i Blekinge län — — — anser — — — att systemet med licensiering av yrkesfiskare är bra. — — —

— — — tillstyrker länsstyrelsen förslaget till uppdelning av yrkesfiskerlicenser. — — —

— — —

— — — Länsstyrelsen — — — tillstyrker kommitténs förslag i denna del [begränsning för pensionärer].

I betänkandet föreslås att regionalpolitiska skäl skall vägas in vid licens-

givningen. Länsstyrelsen som inom ramen för sitt regionalpolitiska ansvarsområde hanterar skärgårds- och glesbygdsfrågor, vill gärna instämma i motiven för fiskekommitténs förslag. — — —

— — —

— — — De invändningar fiskekommittén anför är enligt länsstyrelsens mening ett fullgott skäl för att avvisa tankar om riktade licenser.

Två av ledamöterna i länsstyrelsen i Blekinge län (Lundström och Peterson) samt två suppleanter (Roos och Thorell) anmäler skiljaktig mening i frågan om indragning av yrkesfiskelicens i samband med uppnådd pensionsålder.

2.23 Länsstyrelsen i Malmöhus län — — — har inget att erinra mot denna förenkling. Däremot anser länsstyrelsen i likhet med fiskenämnden i länet och Skånes Fiskareförbund att den föreslagna lägsta bruttoinkomsten för erhållande av fiskelicens, 10 000 kr., är för låg och att inkomsten i stället bör uppgå till lägst 50 000 kr.

2.24 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: — — — Kommitténs förslag att slå ihop laglicens för båt och enskild licens skulle enligt länsstyrelsens bedömning inte innebära så stora förändringar för de nuvarande licensinnehavarna. Däremot skulle den framtida licensieringen bli mycket svårstyrd. När man nu efter några år har börjat få ordning på systemet måste det finnas mycket starka skäl för att införa nya regler som innebär att möjligheterna att reglera kapaciteten i fisket minskar. Den förenkling som de fiskare som bedriver lagfiske med båtar skulle få genom att licensen slås ihop med den enskilda är enligt länsstyrelsens uppfattning inte ett tillräckligt starkt skäl.

— — —

Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens överväganden om att regionalpolitiska hänsyn skall kunna tas vid licensiering. Det bör bli en uppgift för länsstyrelsen att göra de prioriteringar som behövs.

Beträffande riktade licenser anser länsstyrelsen liksom kommittén att dessa inte bör införas, utan att i stället prisregleringen tillämpas aktivare för att styra fisket.

2.25 Länsstyrelsen i Värmlands län — — — ställer sig ytterst tveksam till förslaget att uppnådd pensionsålder ska medföra att licensen återkallas. Denna fråga bör i praktiken lösas generöst.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att behovet av sysselsättning skall beaktas vid licensgivning.

2.27 Länsstyrelsen i Västernorrlands län — — — anser fiskekommitténs förslag beträffande fiskelicenssystemet bra utformade. Erfarenheterna av fiskenämndernas handläggning av enskilda licenser är emellertid enbart goda.

Länsstyrelsen kan därför inte tillstyrka en centralisering av besluten till fiskeristyrelsen. De regionalekonomiska intressena kan på ett mycket bättre sätt vågas in vid handläggningen på regional nivå varför fiskenämnderna även i fortsättningen bör få besluta om enskilda fiskelicenser.

— — — På grund av de negativa effekterna med riktade licenser föreslås ej att någon sådan nyordning införes. Länsstyrelsen anser att utifrån erfarenheterna i länet är kommitténs bedömning riktig.

2.28 Länsstyrelsen i Jämtlands län finner det angeläget att licensgivande myndighet vid sin prövning väger in regionalpolitiska aspekter och anser det naturligt att myndigheten därvid har erforderligt samråd med berörd länsstyrelse.

2.29 Länsstyrelsen i Norrbottens län — — — delar utredningens uppfattning att behov finns att även i framtiden kunna särskilja den grupp fiskare som samhället är beredd att särskilt stödja och att licenssystemet därför bör bibehållas. Länsstyrelsen har heller ingenting emot den förenkling av licenssystemet som föreslås dvs. att laglicenserna slopas.

Länsstyrelsen är också positiv till förslaget om att särskild regionalpolitisk hänsyn skall tas när det gäller att bevilja licenser. Länsstyrelsen vill dock understryka att om det skall bli möjligt att ta reell regionalpolitisk hänsyn bör licensgivningen ske regionalt.

— — —

2.32 Norrbottens skärgårdsfiskares förening: — — — licenssystemet bör bibehållas. Fastare principer för licensgivning bör utarbetas för att prövning skall kunna göras om vederbörande uppfyller de krav som uppställs för att betecknas som yrkesfiskare.

2.33 Sveriges fiskares riksförbund — — — tillstyrker kommitténs förslag att licenssystemet bör behållas. Vi vill dock understryka den kritik som riktats mot systemet genom att fiskenämnderna har praktiserat så olika regler vid handläggningen av licensfrågorna. Licenssystemet har också skadats genom bristen på klara riktlinjer från fiskeristyrelsen och i de fall sådana förekommit, bristen på intresse hos fiskenämnderna att följa dessa. Yrkesfisket kan inte acceptera att så olika regler gäller för erhållande av licens beroende på i vilket län man bor. Det är därför viktigt att dessa brister snarast kan avhjälpas. — — —

— — — Vi har — — — beslutat stödja kommitténs förslag, dvs. att innehållet av licens endast kopplas till rätten att erhålla statligt stöd.

— — —

Den föreslagna ändringen av licenssystemet som innebär borttagandet av laglicenser för båtar, har vissa fördelar. — — —, — — — vi är inte helt övertygade om att en ändring bör genomföras enligt kommitténs förslag.

Samtidigt understryker vi önskvärldheten av att licenssystemet förenklas.

Uppnådd pensionsålder bör enligt utredningen utgöra en grund för återkallelse av licens för yrkesfiske. SFR tillstyrker kommitténs förslag.

Förslaget att handläggningen av licenserna skall ligga hos fiskeristyrelsen och delegeras till fiskenämnderna tillstyrkes. — — —

— — — Vi vill också understryka vår uppfattning, att om samhället anser det värdefullt med en bofast befolkning i skärgården så måste den fiskare som lever och arbetar under andra villkor än sina kolleger få samhällets stöd på helt annat sätt än övriga fisket.

Regionalpolitisk hänsyn vid licensieringen måste innebära att samhället tar sitt ansvar för att dessa licensierade fiskare kan bedriva ett fiske med en skälig inkomst, trots att de måste driva sitt fiske med andra förutsättningar än sina kolleger.

— — —

Vi konstaterar med tillfredsställelse att komittén avslagit tanken på riktade licenser. — — —

2.36 Västkustens Husbehovsfiskares förbund: — — — Det inom fiskerinäringen tillämpade licenssystemet är redan nu så behäftat med sådan byråkrati, att vad utredningen föreslår, kommer att ytterligare utöka denna byråkrati, varför förslaget om att länsstyrelsen också skall kunna meddela tillstånd, avstyrks.

2.37 Regleringsföreningen Svensk Fisk ek. för. — — — är enig med utredningen om behovet av ett licenssystem för att därmed kunna avskilja de yrkesfiskare, som skall tillföras olika slag av statligt stöd inom ramen för normprissystemet.

— — —

Utredningen har bl.a. diskuterat pensionärernas roll som yrkesfiskare och licensinnehavare. Att yrkesfiskare vid inträde i pensionsåldern mister sin licens innebär inget problem ur regleringsteknisk synpunkt. Svensk Fisk har icke tagit ställning till den principiella innebörden av ett sådant förfarande.

Vad gäller riktade licenser vill Svensk Fisk framföra att vid nuvarande upplägning av systemet går de problem som uppstår att lösa. Om däremot fiskets inriktning avser kvantitetsbegränsningar, tidsbegränsningar eller begränsningar vad gäller fångstområden, kan detta icke genomföras utan betydande omläggning av systemet och kan i vissa fall inte lösas över huvud taget utan en kompletterande kontroll hos fiskare och förstahandsmottagare.

2.38 Kooperativa förbundet — — — anser att licenssystemet fungerat relativt väl på det hela taget och att några betydande ändringar inte är behövliga. KF får därför avstyrka utredningens förslag att slopa laglicenser

genom att endast tillåta licenser för enskilda och licenser för skepp. — — — I likhet med utredningen anser KF att licensgivningen bör ligga hos Fiskeristyrelsen som dock kan delegera beslut om enskilda licenser till fiskeristyrkelsen. — — — KF tillstyrker förslaget att fiskelicens automatiskt återkallas när fiskare uppnår pensionsåldern — — —. KF anser det ävenledes självklart att olika regionalpolitiska hänsyn måste tas vid licensgivningen varvid Fiskeristyrelsen har den bästa överblicken.

3 Fördelning mellan olika kategorier fiskande

Förslaget om möjligheten att förbehålla yrkesfiskarena fiske vid stark konkurrens om vattnen har fått ett blandat mottagande. Ungefär lika många remissinstanser tillstyrker som avstyrker. Ett par anser att utredningen borde ha gått längre i sina förslag. Förslaget att trålfiske skall förbehållas yrkesfiskarena tillstyrks av de flesta remissinstanserna.

3.1 Riksåklagaren — — — har ingen erinran mot förslagen i sak [till skydd för yrkesfisket]. — — —

Vid tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna kan emellertid — som även påpekats i bifogade yttrande av distriktsåklagaren Björn Seebass — uppkomma situationer som från utrednings- och lagförings synpunkt bör särskilt kommenteras.

Trålfiske kommer enligt förslaget ej att få bedrivas utan tillstånd. Tillstånd kommer att få beviljas endast yrkesfiskare. Yrkesfiskare som söker tillstånd kan i dagsläget räkna med att erhålla sådant. Med hänsyn till behovet av dyrbar och omfattande utrustning vid trålfiske och av därtill anpassade fartyg kan man visserligen utgå från att trålfiske bedrivs endast av yrkesfiskare. Eftersom straffbarheten bestäms av avsaknaden av tillstånd kommer ansvar att kunna utkrävas inte endast i sådana fall, där tillstånd ej skulle ha givits, dvs. då fråga är om utländska medborgare, utan även av svenska yrkesfiskare utan gällande tillstånd. Straffbestämmelsen bör emellertid enligt min mening vara densamma för samtliga fall av olovligt trålfiske. Påföljden är sedan den 1 juli innevarande år normerade böter beräknade på visst sätt. Bötesbeloppen kommer, som jag angivit i mitt yttrande över det då aktuella lagstiftningsärendet, att kunna uppgå till avsevärda belopp. Detta förhållande torde medföra en direkt preventiv effekt så att antalet fall av olovligt trålfiske, där tillstånd ej skulle ha givits, får antas minska men det torde även medföra att en större noggrannhet med meddelade tillstånd och förnyande av sådana kommer att iakttas. Därigenom underlättas en kontroll och skapas en överblick över fiskerinäringen. Möjlighet finns genom den relativt vida strafflatituden att differentiera påföljden.

I fråga om överträdelse av medgivande som lämnats enligt det nya andra

stycket i 33 f § utgår jag från att sådan överträdelse, om den avser någon form av olovligt trålfiske, alltid skall beivras enligt 35 c § såsom primär i förhållande till 35 a §.

En bestämmelse angående skyldighet att upplysa vederbörande myndighet om ändrade förhållanden jämte en därtill knuten sanktionsbestämmelse bör — — — övervägas. Vad jag nu sagt bör även gälla beträffande förordningen om licens för yrkesfiske.

Kommittén har ej berört frågor om t. ex. medhjälpare vid olovligt fiske eller medverkan genom utlåning av fartyg och redskap till fiskare utan tillstånd. Ett stort antal olikartade situationer kan komma i fråga. — — — Enligt min mening bör övervägas att i lagtexten klart ange kretsen av ansvariga och slaget av ansvar — — —.

3.2 Rikspolisstyrelsen — — — har inget att erinra mot utredningens förslag om tillägg till lagen (1950: 696) om rätt till fiske innebärande att rätten att fiska med trål begränsas till endast yrkesfiskare och att de, om det finns särskilda skäl, medges vissa förmåner i förhållande till andra fiskare.

— — — De eventuellt ökade polisiära insatser som kan bli nödvändiga bör — — — kunna tillgodoses med nuvarande resurser.

— — —

3.3 Generaltullstyrelsen: — — — Trålfiske utan yrkesfiskelicens är mycket lokalt förekommande. Inget talar för att det i framtiden blir någon större förändring i detta mönster.

Styrelsen är, med erfarenhet från den övervakning av bl. a. trålfiske som kustbevakningen utför, av samma uppfattning och anser därför att något generellt tillståndsvång för trålfiske inte erfordras.

— — — För lokala områden där icke yrkesmässigt trålfiske kan förväntas förekomma, kan specialregler införas.

Föreslagen — — — dispens för yrkesfiskare skall kunna ges inom t. ex. fredningsområden. Ett sådant dispensförfarande skulle innebära betydande övervakningssvårigheter, även om det knyts till enskilda yrkesfiskare. Det bör eftersträvas att fredningsområden hålls helt fria från redskap. Områdets utsträckning och omfattning får anpassas så att detta syfte kan tillgodoses. Det är idag ett stort problem med de mängder av "odefinierade" redskap som legalt används inom t. ex. fredningsområden.

Styrelsen ställer sig tveksam till om det objektivt går att utreda huruvida fritidsfiske utgör avsevärt hinder för yrkesfiske. Vidare måste påpekas att alla typer av dispenser måste förenas med personliga tillstånd. Att ge generell dispens för innehavare av yrkesfiskelicens är inte tillfredsställande. Yrkesfiskelicens kan vara både enskild och laglicens. Dessutom måste tillstånden förenas med villkor, t. ex. speciell märkning av redskap för att särskilja dessa från redskap olovligt utsatta av "fritidsfiskare". Varje dispens måste också finnas i ett centralt register, tillgängligt för de övervakande myndigheterna.

Sammantaget anser styrelsen att tillskapandet av speciella yrkesfiskeområden inte är någon bra lösning. Möjligen kan man i stället överväga att införa helgfiskeförbud för vissa typer av fiske och/eller redskapsbegränsningar för "fritidsfiskare".

3.4 Riksskatteverket – – – har inte något att erinra mot att momsregistrering läggs till grund för avgörande av frågan om någon skall anses driva yrkesmässigt fiske.

3.5 Näringsfrihetsombudsmannen: – – – Allmänt kan sägas att fiskekommittén i sina synpunkter och förslag eftersträvat att fisket så långt det är möjligt bör vara fritt för var och en. Denna ståndpunkt kan NO självfallet ansluta sig till. Det företräde som kommittén i vissa fall anser böra ges yrkesfiskare – ifråga om redskapsanvändning, vid bristande utrymme på fiskeplatserna och då fiskeresursen inom visst område är hotad – synes väl avvägt i det rådande systemet. Andra kategorier fiskare torde totalt sett inte på något avgörande sätt få sin verksamhet försvårad genom förslagen om dessa tillämpas på det sätt kommittén anger. – – –

3.7 Fiskeristyrelsen: Kommittén har föreslagit att trål skall förbehållas yrkesfisket. Fiskeristyrelsen stödjer förslaget men anser det otillräckligt. Enligt styrelsen borde yrkesfisket förbehållas alla de mängdfångande redskap som används vid havsfiske exempelvis ringnot, snörpvad, snurrevad, laxlinor, laxdrivlinor och laxnät. Dessutom föreslår styrelsen att nät djupare än 2 meter förbehålles yrkesfisket. – – –

Kommittén har definierat yrkesfiskare som den person för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. Fiskeristyrelsen anser denna definition onödig. Enligt styrelsens mening är den person yrkesfiskare som innehar yrkesfiskelicens. – – –

– – – [fiskeristyrelsen] önskar – – – att regeringen får bemyndigande att fördela en kvot mellan olika kategorier fiskanden och mellan olika slags redskap. Regeringen bör kunna fatta sådana beslut efter förslag av fiskeristyrelsen som i sådana här frågor alltid bör samråda med Sveriges Fiskares Riksförbund.

– – –
Kommittén framhåller nu att dess grundläggande inställning är att fisket så långt möjligt skall vara fritt för en var. Ibland kan dock förhållanden vara sådana att en viss prioritering av yrkesfisket måste ske. Vidare sägs att i vissa situationer kan ett fiske med mindre fångstintensiva redskap accepteras under det att ett allmänt fiske med andra redskap skulle få negativa effekter för resursen.

– – –
Styrelsen vill i det sammanhanget erinra om det faktum att de flesta fiskande här i landet är sportfiskare, dvs. fritidsfiskare som i huvudsak

använder handredskap. Många av dem är dessutom ivriga fiskevårdare. Fiskekommittén har tyvärr inte berört detta faktum (se 1977 års fiskevat- tensutredning). För styrelsen är det självklart att ta hänsyn till detta förhållande. Dessa människor måste också få känna tillfredsställelse i sitt fiske och få uppskattning för det fiskevårdsarbete man bedriver. Stora anslag ges varje år till olika fiskevårdande insatser särskilt längs våra kuster. Det är inte rimligt att investeringar i fiskevård av statsmedel parallellt med stora ideella insatser tillåts gå till spillo genom ett fiske som inte går att utveckla i rätt riktning pga. otidsenliga bestämmelser.

— — — Kan denna tolkning av kommitténs förslag inte accepteras av- styrker fiskeristyrelsen kommitténs förslag i denna del. Styrelsen yrkar då istället att det i lagstiftningen eller på annat sätt klart anges vad som skall prioriteras i situationer när fiskbestånden ej räcker till för alla fångstsätt och alla fiskande.

Kommittén föreslår också att yrkesfisket skall ges ett företräde när utrymmet på fiskeplatserna inte räcker till för ett fritt fiske. — — —

— — — Fiskeristyrelsen avstyrker kommitténs förslag och förordar den lösning som anges under avsnittet Förbehåll av redskap. Till yrkesfiskeli- censen knyts rätten att använda vissa redskap. Skulle dessutom behov uppstå att reglera fisket mellan olika kategorier yrkesfiskare får det ske genom beslut av regeringen enligt styrelsens förslag under avsnittet För- delning av kvoter. — — —

3.9 Statens naturvårdsverk: — — — Även om naturvårdsverket hyser för- ståelse för ambitionerna att förbättra situationen för yrkesfiskarna, vill verket understryka det angelägna i att fisket även i framtiden i möjligaste mån får "vara fritt för var och en", som utredningen uttrycker det — — — . Utredningens förslag beträffande fördelningen av fisket mellan olika kate- gorier fiskande — — — förfaller nämligen att i betydande utsträckning gå ut över sportfisket (fritidsfisket). Verket hyser den uppfattningen att sportfis- ket kan ha en väl så stor nationalekonomisk betydelse som yrkesfisket. Laxfisket är härvid ett bra exempel. Mot denna bakgrund bör det inte vara självklart att sportfisket alltid skall stå tillbaka för yrkesfisket. — — —

3.10 Arbetsmarknadsstyrelsen — — — vill — — — understryka betydelsen av att fritidsfisket bedrivs i sådana former och i sådan omfattning att det inte försvårar möjligheterna till utkomst och sysselsättning för dem som har fisket som yrke eller binäring. — — —

3.13 Kammarkollegiet: — — — att trålfisket på allmänt vattenområde skall vara förbehållet yrkesfiskare föranleder i sak inte någon erinran av kolle- giet. — — —

— — —

Kollegiet ställer sig tveksamt till — — — förslag till ytterligare begräns-

ningar av allmänhetens rätt till fiske. Från lagteknisk synpunkt är det inte tillfredsställande att först fastslå (2 § första stycket) att fisket på allmänt vatten med rörligt redskap, undantagandes dock trål, är fritt för varje svensk medborgare och långt senare i lagen (33 h §) föreskriva att den fria fiskerätten skall kunna begränsas till förmån för yrkesfiskarna. Om förslagen genomförs, bör 2 § kompletteras med en hänvisning till 33 h § (eventuellt också till 33 f §).

En annan tveksamhet gäller frågan hur den fritidsfiskande allmänheten – eller de icke yrkesmässigt fiskande överhuvudtaget – skall kunna känna till inskränkningarna i den fria fiskerätten. – – –

– – –

Kollegiet finner det utomordentligt vanskligt att av lagutskottets uttalande år 1950 dra slutsatser i stil med att fiskerättsägarna på västkusten är skyldiga att tåla inskränkningar i sitt eget fiske med fasta redskap till följd av myndigheternas rätt att "fritt reglera fisket". Om detta verkligen var vad utskottet tänkte sig, vilket kollegiet betvivlar, är därmed inte sagt att utskottets ståndpunkt är – eller ens då var – juridiskt hållbar. Kollegiet vill fastmera tro att utskottet menade att frisläppandet av fisket med fasta redskap kunde ge anledning till reglerande åtgärder från myndigheternas sida. Men att dessa åtgärder skulle gå ut över fiskerättsägarna på det sättet, att dessa – såsom nu föreslås – skulle utestängas från att själva fiska, kan rimligen inte ha varit utskottets mening. Det bör erinras om att 1950 års fiskerättsreform endast innebar att fiskerättsägarna fick – mot ersättning – dela med sig av fiskerätten till andra. Det var, enligt vad kollegiet förstår, aldrig på tal att fiskerättsägarna skulle fråntas rätten att själva utöva fiske. Det aktuella förslaget innebär därutöver att denna rätt överförs till andra enskilda personer, yrkesfiskarna. En sådan överföring av fiskerätt från en enskild ägare till andra torde inte kunna genomföras utan ersättning.

Kollegiet finner sammanfattningsvis att påståendet, att begränsningar i fiskerättsägarnas möjligheter till fiske med ryssja kan genomföras utan berättigade krav på ersättning, starkt kan ifrågasättas.

3.15 Riksrevisionsverket: – – – Enligt RRVs uppfattning bör utredningens skäl för att avvisa förbehåll av kvoterade fiskslag också väga tungt som argument mot den föreslagna inskränkningen i rätten att fiska med trål.

3.18 Kammarrätten i Sundsvall: – – – De av kommittén föreslagna reglerna om begränsning av rätten att bedriva fiske med trål har tagits in i 2 § i *förslaget till lag om ändring i FL*. Kammarrätten har för sin del inte någon erinran mot utformningen av reglerna eller mot vad kommittén anfört i anslutning till dem. Häri ligger att kammarrätten finner det kunna godtas att begreppet yrkesfiskare införs i lagen och också definieras i denna. Vad som upptagits i betänkandet beträffande den närmare innebörden av begreppet ger inte anledning till invändningar.

– – –

Förslaget såvitt avser 33 f § föranleder inga invändningar från kammarrättens sida. Vad kommittén föreslagit i 33 h § ger emellertid anledning till synpunkter.

Den grunduppfattning som kommer till uttryck i betänkandet och som kammarrätten vill ansluta sig till är att fisket även i framtiden så långt det är möjligt bör vara fritt för var och en. De bestämmelser som föreläs i 33 h § kan dock leda till betydande ingrepp i fritidsfisket. Kammarrätten anser därför att vissa betänkligheter i och för sig kan hysas mot att generellt bemyndiga länsstyrelserna att besluta om begränsningar beträffande fiske med alla rörliga redskap på allmänt vatten utmed landets hela kuststräcka. Visserligen innebär kommitténs förslag att det i fiskeriförordningen skall införas bestämmelser som innebär att samma förfarande skall tillämpas när det gäller begränsningsbeslut enligt 33 h § som vid utfärdande av föreskrifter med stöd av 33 f §. Enligt kammarrättens mening är det emellertid angeläget att också möjligheterna att anföra besvär och därmed få begränsningsbeslut omprövade blir uppmärksammade. Frågorna om besvärmöjligheter enligt 47 § fiskeriförordningen och om besvärsrätten bör övervägas under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

I sin motivering till förslaget att fisket med ryssja i vissa fall skall kunna begränsas på enskilt vatten vid västkusten har kommittén behandlat frågan om begränsningar i detta hänseende kan leda till ersättningsanspråk. Kommitténs slutsats att förslaget inte kan medföra berättigade krav på ersättning från enskilda fiskerättsägares sida framstår enligt kammarrättens mening som något tveksamt. Också i detta hänseende bör ytterligare övervägande ske under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

3.19 Länsstyrelsen i Stockholms län: — — — Utredningen har stannat vid att föreslå att endast trål skall vara exklusivt som yrkesfiskeredskap. Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning.

Utredningen föreslår ett allmänt bemyndigande för länsstyrelsen att besluta om begränsningar beträffande fiske med alla rörliga redskap på allmänt vatten. Konkurrensen med yrkesfisket om utrymmet skall vara avsevärd för att begränsningar skall kunna ske. Länsstyrelsen har inget att erinra mot detta under förutsättning att det klart anges att den bofasta skärgårdsbefolkningen kan tilldelas sådana tillstånd.

3.20 Länsstyrelsen i Östergötlands län: — — — Utredningen har huvudsakligen endast behandlat konkurrenssituationer mellan yrkesfisket och andra fiskande. — — — Utformningen av reglernas verkan med avseende på sådana situationer [alltför koncentrerat yrkesfiske] bör därför ytterligare övervägas och förtydligas. — — —

3.21 Länsstyrelsen i Gotlands län: Utredningen föreslår att rätten att bedriva fiske med trål begränsas till endast yrkesfiskare. Länsstyrelsen tillstyr-

ker detta förslag men vill också ifrågasätta om inte flera tyngre redskap borde förbehållas yrkesfiskare.

Utredningen föreslår vidare ett allmänt bemyndigande för länsstyrelsen att besluta om begränsningar beträffande fiske med alla rörliga redskap på allmänt vatten vid rikets kuster. — — — Länsstyrelsen finner — — — ingen anledning att motsätta sig detta förslag.

3.22 Länsstyrelsen i Blekinge län — — — anser att förslaget i denna del är motiverat av de särskilda förhållanden som råder beträffande trålfisket. Ett beslut att prioritera yrkesfisket i rådande konkurrenssituation måste från principiella utgångspunkter vara riktigt. Ställningstagandet underlättas av att det knappast i någon högre grad är i trålfisket som utövarna av deltidsoch husbehovsfisket i skärgårdsområdena söker tillskott till sin försörjning.

— — —

— — — Fiskekommittén anser därför att ett generellt förbehåll av vissa redskap för yrkesfiskarna skulle föra för långt. Länsstyrelsen instämmer i denna bedömning.

— — —

— — — Länsstyrelsen vill understryka att vad som härigenom [förslaget om otillräcklig fiskeresurs] tillkommer är endast en *företrädesrätt* för yrkesfiskare att erhålla dispensen i fråga. Länsstyrelsen förutsätter att rätten att ge dispens även av andra särskilda skäl kvarstår. Eventuellt är ett förtydligande påkallat i förslaget till 33 f § andra stycket fiskelagen.

— — —

Länsstyrelsen anser att det kan vara värdefullt att ha tillgång till ett sådant instrument [vid konkurrens om fiskeplats] att stödja yrkesfisket som förslaget utgör. I detta fall är det — med tanke på föreskriftens syfte — rimligt att endast yrkesfiskare kan få dispens. Det förefaller också välbetänt att möjligheter till föreslagen typ av inskränkning i allmänhetens fria fiske till förmån för yrkesfiskare inte skall finnas på enskilt vatten. Därigenom undviks ersättningsanspråk och andra oönskade effekter.

3.23 Länsstyrelsen i Malmöhus län — — — anser att de föreslagna begränsningarna i fiskerätten bör kunna godtas med hänsyn till vikten av att ge yrkesfiskarna en tryggad försörjning. I sammanhanget bör uppmärksammas att kustbevakningen måste erhålla tillräckliga resurser att kontrollera efterlevnaden av föreskrivna begränsningar i fiskerätten. Föreskrifterna riskerar annars att bli meningslösa. Förslaget kommer även att medföra ökade arbetsuppgifter för länsstyrelserna. Sannolikt torde dessa dock bli av begränsad natur.

3.24 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län — — — avstyrker — — — förslaget att — — — definiera en ny typ av icke licensierade yrkesfiskare.

— — —

Länsstyrelsen instämmer i kommitténs synpunkter att det i vissa fall kan vara motiverat att förbehålla vissa redskap för det licensierade yrkesfisket. Det saknas dock i allmänhet tillräckligt statistiskt underlag för att bedöma effekterna av en sådan åtgärd. Innan några beslut fattas krävs det därför ingående undersökningar om hur stor andel som tas av icke-yrkesfisket och vilka förändringar en övergång till andra redskap skulle medföra.

Förbudet mot användning av trål för icke-yrkesfiskare har troligtvis ingen större betydelse, men helt säker kan man inte vara.

Länsstyrelsen vill därför föreslå att ett system utarbetas för att samla in statistik och andra uppgifter om det icke-yrkesmässiga fisket med mängdfångande redskap.

3.25 Länsstyrelsen i Värmlands län — — — stöder principen att yrkefisket i första hand skall stödjas med stimulerande åtgärder som rationaliseringsstöd, prisstöd och liknande.

— — —

— — — Det är nödvändigt att söka begränsa det deltidsfiske, som på vissa håll menligt påverkar möjligheterna att bedriva ett lönsamt yrkesfiske.

— — —

Länsstyrelsen anser att det trålfiske av försökskaraktär, som bedrivits i Vänern sedan slutet av 1960-talet, har visat att denna typ av fiske kan bedrivas i nuvarande omfattning i sjön. Tillståndsgivningen kan därför utan olägenhet föras över till fiskeristyrelsen. Tillstånd bör också i fortsättningen förknippas med villkor att noggrann fångstredovisning skall lämnas varje år. Före beslut skall fiskeristyrelsen höra fiskenämnden.

— — —

— — — Om fisket av fiskevårdsskäl begränsas i visst område är — som utredningen påpekar — totalförbud det mest effektiva. Ett förbud som begränsas till vissa redskap ställer större krav på tillsynen. Om därtill dispenser meddelas är det stor risk att förbudet förfelar sitt syfte förutom att kraven på tillsynen ökar ytterligare. Förslaget om dispensmöjlighet är onödig och avstyrks. Om den införs bör yrkesfisket prioriteras.

Utredningen föreslår att fiske med rörliga redskap på allmänt vatten skall kunna begränsas till förmån för yrkesfisket i de fall begränsningen är påkallad av konkurrens om utrymmet på fiskeplatserna. — — —

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. I de fall deltidsfiske utgör en viktig kompletterande försörjningsmöjlighet, exempelvis i glesbygdsområden, och där investeringar har gjorts i redskap eller rökerianläggningar bör tillstånd kunna ges.

Tre av ledamöterna i länsstyrelsen i Värmlands län (Junzell, Knutsson och Lindblad) anför i särskilt yttrande: Vid den praktiska handläggningen av fiskeriärenden är det av utomordentlig betydelse att tillstånds- och dispensärenden kommer att ske på ett så obyråkratiskt sätt som möjligt.

Vad gäller rätten att utsätta nät och redskap vill vi betona vikten av respekt för gammal tradition och sedvanerätt.

3.26 Länsstyrelsen i Örebro län: — — — Enligt länsstyrelsens mening bör — — — bestämmelser övervägas som gör det möjligt att begränsa allmänhetens fiske i insjövattnen till förmån för yrkesfisket. Länsstyrelsen har därför, så vitt avser länet, inget att erinra mot kommitténs förslag.

3.27 Länsstyrelsen i Västernorrlands län — — — anser att kommittén borde ha prövat om inte vissa redskap skulle förbehållas yrkesfiskarna. Kommittén borde ha lämnat förslag även för andra typer av mängdfångande redskap eller fasta redskap — typ laxfallor — vilka utnyttjas av icke yrkesfiskare. Detta gäller då speciellt fisket efter lax och havsöring där det ibland uppkommer problem när det uppvandrande beståndet är begränsat.

— — — Fiskekommittén föreslår att länsstyrelsen får besluta om begränsningar ifråga om alla rörliga redskap *men bara på allmänt vatten*. Därigenom undantas ersättningskrav från enskilda fiskerättsägare.

Länsstyrelsen anser att det inom Västernorrlands län finns mycket små möjligheter att få någon effekt av sådana begränsningar. Detta sammanhänger med att länets kust kännetecknas av stora djup nära stränderna. Fisket på allmänt vatten har mycket liten omfattning.

3.29 Länsstyrelsen i Norrbottens län — — — har svårt att förstå varför inte regelsystemet skulle kunna förenklas så att endast en prövning behöver förekomma dvs. licensprövningen. Endast licensierad fiskare borde få tillgång till de rättigheter som reserveras för yrkesfiskare. Om behov skulle finnas att medge även annan än licensierad fiskare att fiska med t. ex. trål eller utnyttja reserverade vatten torde detta kunna lösas genom att fiskerämsnämnden lämnar dispens. Sådana dispensmöjligheter torde i huvudsak endast bli aktuella för att ge yrkesfiskare som uppnått pensionsålder skälig avvecklingstid.

Utredningens förslag att permanenta det vid länets kust pågående försöksfisket med trål tillstyrkes.

— — —

— — — Länsstyrelsen är — — — beredd att — — — tillstyrka utredningens förslag att skyddet för yrkesfisket i huvudsak genomförs dels genom att trålfisket reserveras för yrkesfisket och dels genom att länsstyrelsen får bemyndigande att besluta om begränsningar avseende fiske med rörliga redskap på vatten vid landets kuster. Länsstyrelsen anser dock att detta bemyndigande även bör gälla enskilt vatten. I dessa frågor bedömer länsstyrelsen att kommunernas uppfattning måste tillmätas särskild vikt.

— — —

Utredningens passivitet när det gäller att föreslå åtgärder till skydd för yrkesfisket på enskilt vatten synes grunda sig på att utredningen anser att

en inlösen av denna fiskerätt skulle bli alltför kostsam. Enligt länsstyrelsens mening torde erforderliga åtgärder för att skydda yrkesfisket kunna åstadkommas utan att den enskilda fiskerätten behöver inlösas. Någon form av företrädesrätt för yrkesfiskare till arrenden kombinerat med prisprövning på sätt gäller ifråga om köp av jordbruksmark och jordbruksfas-tigheter borde kunna prövas i detta sammanhang.

Två av ledamöterna i länsstyrelsen i Norrbottens län (Holmkvist och Ericsson) anför i reservation: — — länsstyrelsens skrivning är en skärpning som innebär alltför stora ingrepp i fritidsfiskets möjligheter till fortbestånd.

— — I och med länsstyrelsens beslut kommer långsiktigt fritidsfisket att försvåras och stora grupper att stängas ute från ett rimligt fritidsfiske.

— — Om begränsningar skall bli aktuella anser vi att kommunerna ges ett ökat inflytande på besluten på bekostnad av fiskenämnden i länet.

Vi yrkar därför avslag på länsstyrelsens skrivning och bifall till utredningens förslag med tillägget avseende kommunernas inflytande.

En av ledamöterna i länsstyrelsen i Norrbottens län (Johansson) anför i reservation: Undertecknad ansluter sig till yttrandet förutom det avsnitt där länsstyrelsen förordar en begränsning avseende fiske med rörliga redskap även på enskilda vatten utan att fiskerätten på dessa vatten inlöses. Denna enorma brist på respekt för enskilt ägande är icke värdigt ett länsstyrelsebeslut.

3.31 Lantbrukarnas Riksförbund och Sveriges Fiskevattenägareförbund: —

— — När man nu talar om att förbättra förhållandena för yrkesfisket får med hänsyn till vad nu sagts begreppet yrkesfiske inte bli för snävt hållet och förbehållas endast det fiske som bedrivs i stor skala och i öppna havet.

Förbunden vill alltså trycka på det angelägna i att det nya begreppet yrkesfiskare som införs enligt förslaget verkligen får den innebörd som definitionen ger uttryck för. Alltså att med yrkesfiskare avses "den, för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse". Som yrkesfiskare betraktas då jämväl den som bedriver fiske som binäring.

Enligt nuvarande praxis torde det vara omöjligt för en ovan antydd binäringsfiskare att få yrkesfiskelicens. Enligt förbundens uppfattning borde med hänvisning till vad nu sagts denna praxis omprövas. Pris- och rationaliseringsstöd borde kunna utgå även till den som ägnar sig åt binäringsfiske framför allt inom skärgårds- och glesbygdsområden. Detta skulle kunna öka möjligheterna att bibehålla en bofast befolkning inom nämnda områden.

Förbunden delar utredningens uppfattning att åtgärder måste vidtas för att förbättra situationen för yrkesfisket. Tyvärr måste dock konstateras att utredningen inte kommit med några förslag till lösning av de verkligt stora problemen, nämligen konkurrensen om de ovan nämnda värdefulla fisksla-

gen. — — — Dessa frågor bör med det snaraste bli föremål för förnyad utredning.

Förbunden tillstyrker emellertid utredningens framlagda förslag dock med undantag för dess resonemang när det gäller frågan om ersättning för intrång i samband med inskränkning av ryssjefisket inom enskilt vatten på västkusten.

— — —

Man kan konstatera att fiske med ryssja på enskilt vatten på västkusten har bedrivits och bedrivs med stöd av enskild fiskerätt. Ett förbud mot sådant fiske innebär uppenbarligen ett intrång i den enskilda fiskerätten. Att fisket får bedrivas jämväl av annan kan inte ändra detta faktum. För detta intrång bör rimligen ersättning utgå.

3.32 Norrbottens skärgårdsfiskares förening: — — — Fångstintensiva redskap som trål bör förbehållas yrkesfisket. Vi tillstyrker att trålfisket utanför Norrbottens kust förs in under de allmänna regler, som gäller för trålfiske. Dock bör utanför Norrbottens kust, där resursen är begränsad vad gäller siklöja, Fiskeristyrelsen kunna införa begränsningar i trålfisket om siklöjan bedöms hotad.

Icke fångstintensiva redskap som nät och skötar och liknande rörliga redskap bör fritt få användas på allmänt vatten.

De begränsningar, som föreslås i 33 h § i fiskelagen kan i värsta fall helt utestänga alla andra än yrkesfiskare från fiske i stora delar av skärgården.

Största hotet ser vi i att fiskenämnden skulle få för stort inflytande tillsammans med länsstyrelsen.

Vår kännedom om fiskenämndens sammansättning och vissa yrkesfiskares inställning till alla andra fiskare än s. k. yrkesfiskare gör att vi ser nämnda paragraf i förslaget till fiskelag samt 36 b § i den föreslagna fiskeriförordningen som största hotet mot vårt fiske.

Vi föreslår därför att kommunstyrelsen i berörda kommuner, innan begränsningar får genomföras till förmån för yrkesfisket, måste tillstyrka dessa.

— — —

Norrbottens skärgårdsfiskare tillstyrker kommitténs förslag att ej ingripa i fisket med fasta redskap på enskilt vatten. När det gäller upplåtelse av fiske på allmänt vatten, s. k. kronfiske, bör yrkesfiskare ges företräde, men rätt till fiske med fasta redskap bör även kunna ges till andra fiskande.

3.33 Sveriges fiskares riksförbund: — — — vi förväntar oss att berörda myndigheter, när så är befogat, också vågar fatta beslut som innebär begränsningar i allmänhetens fiske.

— — —

— — — Fördelning av kvoter m. m. mellan olika kategorier yrkesfiskare är en fråga som vi anser bör hanteras inom fiskets egna organisationer.

— — —

— — — Det är av största vikt att åtminstone det förslag som nu kommittén framför vad gäller fiske med trål, måtte genomföras av statsmakterna.

— — — SFR delar kommitténs uppfattning att andra fiskande än licensierade yrkesfiskare även fortsättningsvis bör få fiska efter kvoterade fiskslag. — — —

Yrkesfisket känner dock stor oro för att länsstyrelserna inte kommer att våga ta de initiativ till begränsningar som ett fortsatt kustfiske kräver. Vi har också i olika sammanhang kunnat konstatera att länsstyrelserna har dålig kunskap i fiskefrågor. Yrkesfisket har i regel inte heller några representanter i länsstyrelsernas lekmannastyrelser. Detta förhållande måste enligt vår uppfattning rättas till om fiskekommitténs förslag skall kunna få praktiska resultat. Länsstyrelsernas befogenheter måste också klart slås fast och besluten utformas på sådant sätt att respektive länsstyrelse vågar verkställa olika begränsningar.

Kommitténs förslag beträffande trålfiske i insjövattnen tillstyrker vi. För övrigt beklagar vi att kommittén inte ansett sig ha möjligheter att över huvud taget införa några begränsningar i de enskilda vattnen. — — —

Inom yrkesfisket har vi fastställt en gräns på 40 000 kr. i lägsta infiskning eller 22 000 kr. i lägsta bruttoinkomst, dvs. före sociala avgifter och skatt, från fiske för att omfattas av fiskets s. k. trygghetspaket. Dessa belopp överensstämmer också med kraven för medlemskap i fiskarnas arbetslöshetskassa. Vi anser att dessa gränser på ett tillfredsställande sätt avgränsar kategorin yrkesfiskare. Vi föreslår alltså att utöver momsvillkoret även ovanstående krav på infiskning eller bruttoinkomst införes som definition av begreppet yrkesfiskare.

3.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: — — — Det ohämmade fiske som sker med yrkesmässiga redskap, och då inte bara trål, av icke yrkesfiskare är ett hot mot fisket som biologisk resurs och mot ett ur samhällelig synvinkel riktigt utnyttjande. Det är enligt förbundets mening rimligt att det fiske; yrkesfiske, husbehovsfiske och handredskapsfiske, som är mest värdefullt ur samhällets synpunkt ges företräde framför annat fiske.

Att, som utredningen, endast föreslå att trålfisket förbehålls yrkesfisket är ej tillräckligt och måste ses som en anmärkningsvärd eftergift till de kategorier fiskande som i huvudsak har sin anställning i annan verksamhet. Förbundet vill särskilt peka på det nätfiske som bedrivs i laxens och havsöringens reproduktionsområden samt i vandringsstråken som förutom att skada förutsättningarna för såväl yrkesfiske som handredskapsfiske utgör ett hot mot dessa arters överlevnad.

— — — Enligt förbundets uppfattning bör detta företräde gälla endast framför de fiskande som använder yrkesmässiga redskap och andra rörliga redskap förutom handredskap.

Förbundet motsätter sig i princip inte fredningsområden dvs. områden som omfattas av fiskevårdande åtgärder och där totalt fiskeförbud kan gälla, men dessa måste ges en begränsad omfattning både i tid och rum och ha till syfte att skydda vandringsfiskens gång vid lek. På sikt måste emellertid enligt förbundets mening radikala inskränkningar i rätten att utöva fiske vidtas och härvid bör det rekreativmässiga fisket med handredskap samt yrkesfisket prioriteras, något som inte i tillfredsställande omfattning beaktats av utredningen.

3.36 Västkustens husbehovsfiskares förbund: Förslaget om att vid västkusten skall fisket med ryssjor kunna begränsas även i enskilt vatten, kan innebära, att det husbehovsfiske som förekommer med detta redskap får upphöra. För husbehovsfisket skulle detta innebära ett hårt slag. Där har man sedan uråldriga tider varit van vid att sätta ut en eller flera ryssjor för fångst av ål eller torsk för hushållsbruk.

Förslaget om att trålfiske skall förbehållas yrkesfiske tillstyrks.

Det föreligger icke något behov av att vid svenska västkusten införa sådana fiskereglerande åtgärder som utredningen föreslår, nämligen i form av begränsningar av allmänhetens rätt att fiska, eller att viss grupp fiskande skall kunna ges företräde framför annan att bedriva fiske, varför utredningens förslag härom avstyrks.

Det bör icke införas en lag som innebär möjlighet för en grupp i samhället att begära åtgärder mot annan grupp i samhället med tillhjälp av en partsammansatt myndighet.

4 Rationaliseringsstöd

4.7 Fiskeristyrelsen: Som kommittén påpekat är villkoren för det statliga rationaliseringsstödet förmånliga. Statsmakterna har uppställt ett inkomstpolitiskt mål för de personer som är sysselsatta i näringen. Dessutom finns det ett konsumentpolitiskt mål. För att nå dessa mål är det nödvändigt att rationaliseringsmedel ställs till styrelsens förfogande på förmånliga villkor. I annat fall bör statsmakterna ändra de fiskeripolitiska målen. — — —

4.11 Statens industriverk — — — vill — — — framhålla att om investeringar i byggnader för fiskberedningsindustrin inte kan självfinansieras bör naturligtvis möjligheten att finansiera via bank eller annat kreditinstitut i första hand undersökas. En sådan finansiering kan också kompletteras med krediter från den regionala utvecklingsfonden. I andra hand kan möjligheten till lokaliseringsstöd undersökas.

4.19 Länsstyrelsen i Stockholms län — — — anser — — — att villkoret för att åtnjuta statligt stöd skall vara innehav av fiskelicens. Länsstyrelsen vill dock betona vikten av att begreppet yrkesfiskare inte definieras så att skärgårdsbornas husbehovsfiske och fisket inom kombinationsföretaget — skärgårdsföretaget — faller utanför. — — —

4.33 Sveriges fiskares riksförbund: — — — Det är också mycket tveksamt om det går att uppnå rättvisa och en önskvärd fördelning av stödet om alltför många regler ställs upp. Vi är därför tveksamma till att rationaliseringsstödet i alltför stor utsträckning kopplas till möjligheten att påverka fiskets inriktning.

SFR tillstyrker kommitténs förslag att andra former av investeringar än enbart torskrensningmaskiner skall kunna få bidrag för att underlätta fisket efter torsk eller andra fiskslag som efterfrågas på marknaden.

Vi anser den bästa effektiviseringen av den svenska beredningsindustrin vara att en samordning av alltför små enheter genomföres. Små industrier utspridda runt kusten ger inte konkurrenskraft på den europeiska marknaden och möjlighet att därigenom främja en ökad export. Vad Sverige f. n. behöver är sannolikt rationella och konkurrenskraftiga beredningsindustrier som har möjlighet att konkurrera med de danska industrierna så att svenskfångad fisk i berett skick bättre kan hävda sig på europamarknaden. Förhållandena vad gäller den svenska marknaden är annorlunda. Små industrier, rökerier o. dyl. är av stor betydelse för en ökad inhemsk avsättning. — — —

5 Prisreglering

5.5 Näringsfrihetsombudsmannen — — — har inte funnit anledning att ändra sin ståndpunkt till utbyggnaden av regleringssystemet inom fisket. När nu ytterligare regleringsåtgärder diskuteras finner NO anledning att erinra om vad som i förarbetena till konkurrenslagen sågs om offentliga särregleringar. — — —

Med hänsyn till vad kommittén anfört finner NO det angeläget att en översyn görs av rådande prisregleringssystem. — — — en sådan översyn bör ges en bredare inriktning än vad som jordbruksnämnden som regleringsmyndighet torde avse. I övrigt vill NO på denna punkt i stort instämma i att de frågor kommittén tar upp bör beaktas. Det gäller särskilt frågan om åtgärder mot stigande regleringskostnader för export. Åtgärder bör snarast vidtas för att styra fiskeinriktningen mot lönsam produktion och för att förhindra en utveckling liknande den inom jordbruket med ständigt växande överskottsproduktion som måste avsättas utomlands till priser som motverkar uppfyllandet av inkomstmålet och som därmed till sist drabbar de svenska konsumenterna i form av ökade kostnader för regle-

ringen. Svenska direktlandningar utomlands kan därutöver innebära att utländsk beredningsindustri tillförs svensk råvara till lägre priser än som tillämpas för svensk beredningsindustri, vilken därigenom försätts i ett besvärligt konkurrensläge. Ett sätt att undvika denna situation vore att använda världsmarknadspriset som lägsta pris i regleringen. Detta förutsätter dock att tillämpningen av normprissystemet ändras för att inte kostnaderna för ökade pristillägg skall bli alltför stora.

— — — Enligt kommittén bör en naturlig utgångspunkt vara att öka varutillförseln och öka fisket efter fiskeslag som efterfrågas på marknaden. Härvid bör de möjligheter som rationaliseringsstödet och prisregleringen erbjuder utnyttjas. NO kan instämma i dessa synpunkter.

5.6 Statens pris- och kartellnämnd: — — — SPK:s prisövervakning — — — tyder således inte på att förstahandsmottagarna medvetet använder lägstapriset som utgångspunkt vid framräkning av avräkningspriset trots att det verkliga partipriset är högre än lägstapriset. De låga avräkningspriserna torde i stället kunna förklaras av världsmarknadsprisernas utveckling, vilken förstahandsmottagarna inte kan påverka.

— — — Såvida det inte finns möjligheter att ge riktade subventioner till svensk beredningsindustri eller att höja priserna på svenskfångad fisk genom att införa tullar på importen, kan problemen enbart lösas genom att lägstapriset följer världsmarknadspriset. Nämnden avvisar tanken på ett högt lägstapris och dispensförfarande av samma skäl som utredningen pekat på.

— — — SPK vill här peka på några möjligheter att dels förstärka regleringsekonomi, dels använda de nuvarande medlen på ett effektivare sätt än hittills, för att ge sillfisket bättre lönsamhet på sikt utan att försämra situationen för konsumenterna. Enligt SPK:s mening skulle följande åtgärder inom normprissystemets ram kunna avhjälpa de största bristerna i systemet.

	Kostnad/ Besparing, Mkr
<i>Kostnad</i> för prisregleringen 1983	58
<i>Åtgärder</i>	
1 Lägstapris = världsmarknadspris (ökade pristillägg).	+ 25
2 Besparing genom minskning av normkvantiteten för syd- och västkusten, så att besparingen motsvarar den merintäkt, som uppstår för fisket genom att försäljningen till beredningsindustrin ökar på bekostnad av försäljningen till fiskmjöl (följd av åtgärd 1).	-(15-32)*
3 Besparing genom att kostnaden för överskott minskar när delar av överskottet kan säljas till beredningsindustri (följd av åtgärd 1).	-(3-6)*
4 Förstärkning av regleringskassan genom de prisregleringsavgifter som kommer in när försäljningen till beredning ökar på bekostnad av försäljningen till fiskmjöl (följd av åtgärd 1).	-(0,5-1)*

	Kostnad/ Besparing, Mkr
5 Besparing genom att fiskaren varje år gör en prisstödsredovisning (efter modell av momsredovisningen). Svensk Fisk beräknar hur stor skillnaden varit mellan det faktiskt utbetalade pristillägget och det "önskade utfallet" enligt intentionerna i normprissystemet för varje förstahandsmottagare. — — — Fiskaren betalar tillbaka mellanskillnaden till regleringskassan, alternativt får ytterligare tillskott.	- 7,5
6 Olika normpriser, jämförelsepriser och normkvantiteter för ostkusten respektive syd-/västkusten för att uppnå den önskade styrningen av sillfisket, eftersom pris- och marknadsbilden skiljer sig för kuststräckorna — — — Beräknad kostnad för prisregleringen efter genomförande av fem av de föreslagna åtgärderna	ej beräknat 36,5-57

* Beräkningarna baseras på förutsättningen att 35-75 procent av försäljningen till fiskmjöl respektive överskott skulle kunna överföras till beredning.

— — — Utredningen diskuterar möjligheten att tillåta ett s. k. industrifiske efter fisk till fiskmjöl och djurfoder. Enligt SPKs mening bör en sådan möjlighet finnas om det svenska lägstapriset skall följa EGs lägstapris.

Utredningen diskuterar också möjligheten att maximera beloppet för prisstöd varje år. SPK anser att denna möjlighet bör övervägas och att fördelningen av prisstödet mellan fiskare bör utvärderas kontinuerligt.

5.7 Fiskeristyrelsen: — — — Ett lågt lägstapris påverkar — — — kostnaderna i regleringsekonomin vilket kan upplevas som problematiskt. Mot denna bakgrund bör regleringens inverkan på exportmöjligheterna övervägas.

5.8 Statens jordbruksnämnd: Inledningsvis vill jordbruksnämnden rent allmänt framhålla att många av de förslag och tankegångar som kommittén för fram redan har genomförts eller övervägts inom ramen för prisregleringen på fisk. Mer allmänt vill nämnden framhålla att vissa av kommitténs överväganden är svåra att närmare kommentera därför att de har karaktär antingen av mer skissartade förslag eller också har formen av mer allmänna uttalanden.

Jordbruksnämnden delar kommitténs uppfattning att olönsam export inte bör få äventyra fiskprisregleringens ekonomi. — — — Nämnden vill peka på att exporten numera är betydligt större än för 7-8 år sedan då riktlinjerna för fiskeripolitiken drogs upp. Enligt nämndens mening bör denna fråga ånyo mer ingående prövas av statsmakterna. — — —

Inom jordbruksnämnden har tagits fram olika modeller för begränsning av pristilläggsutbetalningarna. — — — Om modellerna skall tas upp med syfte att nå en överenskommelse kring någon av dessa, torde förhandlingsuppdraget till jordbruksnämnden behöva kompletteras med ett uppdrag om att någon begränsningsmodell skall införas. — — —

5.14 Statskontoret — — — ifrågasätter — — — licenssystemets fortsatta existens. Genom att fiskeföretagen kan välja att arbeta på en fri marknad utan prisstöd eller med kontrakt där eventuellt stöd inlemmas i de kontrakterade priserna torde det vara obehövt att via licenser ge prisstöd. — — —

Om fiskelicenser slopas bortfaller behovet av att begränsa antalet primärmottagningsplatser för fisk. Leveranstider och -platser kan i stället kontraktasbindas.

— — —

5.21 Länsstyrelsen i Gotlands län: Utredningen förordar att prisstöd inom ramen för normprissystemet betalas ut endast till licensierade yrkesfiskare som levererar till uppköpare som deltar i en samordning av försäljningen.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

5.22 Länsstyrelsen i Blekinge län: — — — Kommittén förordar ett system där prisstödjande åtgärder kan komma ifråga endast till licensierade yrkesfiskare som levererar till uppköpare som deltar i en samordning av försäljningen.

I likhet med fiskenämnden biträder länsstyrelsen kommitténs förslag i denna del. — — —

5.33 Sveriges fiskares riksförbund delar kommitténs uppfattning att genom en samordning av förstahandsmottagningen skulle större kvantiteter kunna avsättas till bättre priser. Bristen på samordning innebär därför sannolikt kostnader för prisregleringssystemet. — — —

5.37 Regleringsföreningen Svensk Fisk ek. för. — — — är positiv till tankegångarna att använda särskilda prisregleringsmedel för speciella insatser genom pristillägg. En sådan mera flexibel komplettering av systemet kan lösas med den teknik regleringen idag förfogar över. Svensk Fisk hänvisar till de årliga normprisöverläggningarna där riktlinjer för sådana stödformer kan dras upp och också till att problem inom fisket ofta uppstår med mycket kort varsel. Svensk Fisk skulle i sådana fall kunna lämna marknadsanpassat stöd. — — —

5.38 Kooperativa förbundet: När det gäller inriktningen av yrkesfisket delar KF utredningens negativa inställning till s.k. riktade licenser och anser att prisregleringsmedel kan användas för särskilda insatser genom pristillägg för att stimulera ökning av ett önskat fiske. — — —

6 Förstahandsförsäljning

De flesta remissinstanser som har yttrat sig om de av utredningen presenterade samordningsalternativen anser att en samordning behöver

ske men att ett mer detaljerat förslag behöver utarbetas. Några förordar alternativet med fördelningscentraler. Förslaget att samordna förstahandsmottagningen avstyrks också av några remissinstanser.

6.5 Näringsfrihetsombudsmannen: — — — Enligt NO:s mening skulle det skisserade förslaget innebära en ganska genomgripande förändring. Den starka centraliseringen torde innebära att konkurrensen i stort upphör i det första distributionsledet. Detta torde enligt NO på längre sikt innebära allvarlig risk för försämrad effektivitet. Detta kan även komma att gälla den vidare distributionen av färsk fisk till den slutliga konsumenten vilken kommittén inte alls behandlat. Det är inte uteslutet att förändringen leder till att tillgången på färsk fisk minskar. Även vid exportförsäljning kan avsättningsproblem uppkomma genom att centralen måste upparbeta nya försäljningskanaler. Samtidigt kan förstahandsmottagare som i dag är inriktade på export få besvärliga omställningsproblem. Det är därför angeläget att man noga överväger olika alternativa lösningar av samordningsfrågan och hur effektiva dessa är i förhållande till det distributionssystem som nu fungerar under konkurrens. Det torde finnas också andra lösningar på problemet med oenhetliga avräkningspriser, missriktade pristillägg och andra svagheter i rådande system än dem som kommittén diskuterat och som inte kräver sådan samordning som kommittén förordat.

6.6 Statens pris- och kartellnämnd: — — — Problemen med samordningen kan enligt SPK:s mening delvis förklaras av de olika pris- och marknadsförhållanden som råder på olika kuststräckor. Den främsta orsaken till skillnaderna i avräkningspriserna är att sillfångsten inte består av en enhetlig produkt, utan av flera olika produkter som har olika egenskaper, säljs på olika marknader, möter olika efterfrågetryck och därmed skiljer sig åt beträffande marknadspriset. — — —

— — —

Enligt nämndens mening finns det en betydande risk för att konsumenternas tillgång till färsk fisk minskar om utredningens förslag genomförs.

— — —

Nämnden vill betona vikten av att realistiska lösningar av distributionsproblemen finns färdiga innan ett beslut om centraliserad distribution fattas. I annat fall kan konsumenternas tillgång till färsk fisk minska.

— — —

Sammanfattningsvis finns det enligt SPK:s mening en betydande risk för att de svenska konsumenterna skulle få svårare att få tillgång till färsk fisk, samt att näringen förlorar betydande marknadsandelar på den internationella marknaden om utredningens förslag till samordning genomförs.

— — —

— — — Förutsättningen för att rationaliseringsvinster i distributionen ska uppstå genom utredningens förslag bedömer SPK som mycket små, medan

sådana förutsättningar torde finnas om samordningen sker via Svensk Exportfisk, som redan har etablerade försäljningskanaler.

— — —

En samordning av den inhemska försäljningen bedömer SPK inte som nödvändig när samordningen av exporten är genomförd. De fördelar som kan uppnås för konsumenterna genom en bibehållen konkurrenssituation på den inhemska marknaden, uppväger enligt SPK:s bedömning de eventuella besparingar som kan åstadkommas genom en samordning av den inhemska försäljningen.

— — —

Slutligen anser SPK att någon begränsning av antalet förstahandsmottagare inte är önskvärd. Skälen härtill är dels att konsumenternas tillgång till färsk fisk riskerar att minska, dels att konkurrens mellan företag ger upphov till fördelar för samhället, bl. a. genom att medföra en press nedåt på priserna. Konkurrenslagstiftningen bygger på grundtanken att fri konkurrens och fri näringsutövning har övervägande positiva verkningar genom att bidra till effektivitet och utvecklingsförmåga inom näringslivet.

6.7 Fiskeristyrelsen: — — — Så länge Sveriges sillberedningsindustri består av ett stort antal fileteringsmaskiner vilka ligger spridda över ett mycket långt kustområde i relativt små enheter, blir exporten försäljnings-, leverans- och transportmässigt handikappad genom en splittrad produktion. Därav följer svag slagkraft och därpå följande underlägsenhet i konkurrensen med Danmark. Rationalitet och effektivitet både i produktion och distribution/transport och kreativitet i internationell marknadsföring/kundbearbetning är värden, som väger mycket tungt i detta sammanhang.

Enligt styrelsens mening är en samordning både av försäljningen och beredningen nödvändiga för att få en internationell slagkraft. Det är dock från styrelsens erfarenheter svårt att värdera det ena alternativet framför det andra. Denna slutsats gäller även för det alternativ som föreslagits av Svensk Exportfisk, Stockholms läns försäljningsförening och Blekingefisk.

6.8 Statens jordbruksnämnd: — — — Jordbruksnämnden delar kommitténs uppfattning att en samordning av fiskförsäljningen är önskvärd, både för att ge konsumenterna ett bättre utbud på färsk fisk och samtidigt öka avsättningen för fisket. Nämnden är dock tveksam till om en samordning i sig leder till att prisregleringens ekonomi på sikt förbättras i någon nämnvärd omfattning.

— — — Ett samordnat utbud skulle knappast ändra de internationella marknadsbetingelserna. Jordbruksnämnden anser ändå att de vinster som finns i en samordning av förstahandsförsäljningen skall utnyttjas.

— — —

— — — Jordbruksnämnden anser att den inhemska distributionen av fisk

skulle kunna göras effektivare än den är idag och därigenom nå ett större antal konsumenter. En förutsättning härför är att en samordning kommer till stånd. Vissa bestämmelser i livsmedelslagstiftningen torde också behöva ses över. Åtgärder av detta slag bör kunna leda till en rationellare distribution och försäljning av färsk fisk. För att den inhemska marknaden skall kunna erhålla ett brett utbud av färsk fisk måste självfallet auktionerna inbegripas.

Kommittén presenterar två alternativa modeller för hur fiskets samordning kan gå till. — — —

— — —

Det första alternativet — — — innebär i praktiken att den gemensamma organisationen kommer att arbeta framför allt med export av sill/strömming och torsk. — — —

— — —

Förslaget innebär att Svensk Fisks lägstapriser sätts ur spel. — — — Jordbruksnämnden kan för sin del inte tillstyrka att endast en part, nämligen fiskarna, skall fastställa lägstapriserna om dessa även fortsättningsvis skall ha nuvarande betydelse för prisregleringen. — — —

Även mer allmänt vill jordbruksnämnden påpeka att det finns en viss risk för att det av kommittén skisserade förslaget kan ha negativa effekter ur konkurrensbegränsningssynpunkt och att det därför är viktigt att även dessa frågor tas med i bedömningen av hur en eventuell samordning skall åstadkommas.

Det andra alternativet innebär att all första leverans av fisk obligatoriskt sker till s. k. fördelningscentraler. — — —

— — — En av grundförutsättningarna för normprissystemet får anses vara att marknadspriserna *direkt* får påverka avräkningspriserna. Ett system med fördelningscentraler skulle såvitt jordbruksnämnden kan bedöma uppfylla denna förutsättning. Nämnden anser dock att centralerna dessutom sinsemellan borde samarbeta och tillsammans kunna erbjuda kunderna ett brett sortiment av fisk. — — —

6.14 Statskontoret: Den beredningsindustri som är under uppbyggnad bör förses med i första hand svensk fiskråvara. — — —

Det är sannolikt att även sådana fiskeföretag där personalen har fisket som enda inkomstkälla tvingas att kontraktbinda sin produktion åtminstone om fisken huvudsakligen skall gå till industriell vidareförädling i Sverige. Prisstödet skulle då kunna ges till sådana organisationer som har behov av en kontinuerlig tillförsel av färsk fisk att användas dels för att förbättra vidareförädling, marknadsföring och distribution och dels till att hålla leverantörspriset på en lämplig nivå. Så länge som det lönar sig att landa fångsterna i utländska hamnar kommer det naturligtvis inte vara attraktivt att kontraktbinda sig.

— — —

6.15 Riksrevisionsverket — — — anser inte utredningens framställning vara tillräcklig för ett ställningstagande i sakfrågan. Det torde krävas både en utförligare diskussion av de problem förslaget är avsett att lösa och en mer konkret presentation av själva förslaget. I detta sammanhang finns det särskild anledning att pröva i vilken utsträckning en samordnad försäljning och distribution verkligen kan förväntas medföra ett väsentligt förbättrat marknadsläge för näringen. Ett dominerande problem för näringen och regleringsekonomi är avsättningen av den stora fångsten av sill/strömming. Kommer en samordnad försäljning att märkbart öka marknadens förmåga att absorbera hela fångsten till lönsamma priser? Utredningen anfö: inga skäl för att så skulle vara fallet.

6.20 Länsstyrelsen i Östergötlands län: — — — De problem som synes vara förknippade med tillskapande av nya förstahandsmottagare borde ha belysts mer i utredningen.

6.24 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län — — — stöder kommitténs förslag att en central inrättas dit de anslutna förstahandsmottagarna för binder sig att leverera den fångst som inte används i den egna beredningsindustrin. Centralen bör kunna få underlag för en mycket effektiv försäljningsorganisation inom och utom landet.

— — —

Länsstyrelsen vill — — — kraftigt understryka kraven på rationell och sammanhållen marknadsföring för vattenbrukets produkter. Det är därför mycket viktigt att odlare, eller deras samarbetsorgan, skall kunna ansluta sig till samordningen av försäljning och distribution.

6.27 Länsstyrelsen i Västernorrlands län — — — har funnit att den alltmer ökande direktförsäljningen från fiskarena på sikt är ett hot mot att förbättra avsättningsmöjligheterna t. ex. av strömming. — — —

— — —

Länsstyrelsen anser att detta förslag är mycket bra men det är viktigt att förslaget förankras i en *tidsplan*. Att överlämna förslaget till fiskarorganisationerna som i samråd skall genomföra förändringarna kommer inte att lösa detta problem särskilt snabbt.

6.28 Länsstyrelsen i Jämtlands län: — — — Allt talar för att matfiskproduktionen kommer att öka kraftigt under den närmaste tiden och länsstyrelsen bedömer det sannolikt att odlarna kommer vara i behov av samordnade insatser vad gäller distribution och försäljning av fisk. Länsstyrelsen biträder fiskenämndens mening att fiskodlarna i inlandet bör få möjlighet att ansluta sig till den samordning som kan komma till stånd och att det är angeläget med sådan samordning.

6.30 Delegationen för samordning av havsresursverksamheten — — — vill betona vikten av att distributionen så långt möjligt hanteras på kommersiell och ekonomiskt lönsam basis. Detta har också varit en utgångspunkt i det av DSH initierade projekt Fidi.

Genom att inrätta ett förmedlingsorgan kan man erhålla rationell och stabil färskdistribution från producent till konsument. Verksamheten avses starta som ett skalprojekt/pilotprojekt där minst två regioner förses med färsk fisk från åtminstone tre kustavsnitt samt viss importerad vara. Vid positivt utfall skall Fidi successivt kunna göras landstäckande.

— — —

6.33 Sveriges fiskares riksförbund — — — motsätter sig starkt förslaget om fördelningscentraler. Vi anser att detta skulle innebära att de ekonomiska föreningar och de privata förstahandsmottagare som finns etablerade idag och som till stor del utför ett rationellt och föredömligt arbete vad gäller förstahandsmottagningen av fisk, skulle komma att bli tvungna att avveckla sin verksamhet. Det finns med detta system inget intresse för en fiskare att tillhöra den ekonomiska föreningen eftersom all fisk då endast får tas emot utav de olika fördelningscentralerna.

Det andra förslaget, som kommittén förordar, påminner till stor del om de förslag till samordning som SFR har utarbetat. Vi instämmer till fullo i detta förslag och vill på nytt betona vikten av att statsmakterna bidrager till systemets genomförande genom att koppla möjligheterna att erhålla pristillägg till att leverans sker till de föreningar, som inordnar sig i en samordning.

6.37 Regleringsföreningen Svensk Fisk ek. för. — — — anser sig icke kunna bedöma om något av de två alternativa modellerna som skissats kommer att ge de fördelar som utredningen vill uppnå. En mängd frågor har icke klargjorts beträffande den praktiska tillämpningen, bl. a. hur den nuvarande auktionsförsäljningen kan komma att påverka det tänkta försäljningssystemet.

Svensk Fisk anser liksom utredningen att en effektiv förstahandsförsäljning och distribution av fisk är nödvändig för att fiskerinäringen även i fortsättningen skall utvecklas positivt. Det krävs också ett samarbete med beredningsindustri och med olika handelsled. För att uppnå effektivisering och ökat samarbete krävs samordnade insatser i hela kedjan.

6.38 Kooperativa förbundet: — — — Inte minst får KF understryka betydelsen av att söka skapa en ökad konsumtion av svenska sillprodukter såväl inom som utom landet. Detta kan ske dels genom en effektivisering av distribution och marknadsföring av färsk fisk i Sverige och dels genom konsumentupplysning och andra konsumtionsbefrämjande åtgärder. När det gäller den framtida förväntade marknadsutvecklingen anser KF att

utredningen inte tillräckligt sökt analysera denna och dra konsekvenserna av utvecklingen under senare år – särskilt för sillfisket som väger så tungt i fiskprisregleringen.

— — — Enligt KF:s uppfattning medför det första förslaget inte någon effektiv lösning av den svenska fiskförsäljningen. Det av utredningen föreslagna andra alternativet till samordningsmodell med leverans av fisk till ett antal fördelningscentraler bör dock enligt KF:s uppfattning kunna vara en modell att bygga vidare på. En viktig förutsättning härför är dock att dessa fördelningscentraler samarbetar inbördes för att kunna erbjuda kunderna ett lämpligt sortiment. Det är inom normprissystemet väsentligt att marknadspriserna direkt påverkar avsättningspriserna och enligt KF:s uppfattning är det tänkbart att en dylik modell kan innebära risker för prishöjande effekter för konsumenterna. Det är sålunda angeläget att man ytterligare analyserar och utvecklar denna modell för att konstatera vilka besparingar resp. effektivitetsvinster som kan göras jämfört med nuläget. Enligt utredningens förslag skulle fördelningscentralerna ägas och administreras av fiskarnas fackliga organisationer men KF anser det tveksamt om man härigenom kan åstadkomma en tillräckligt marknadsinriktad organisation. Därför bör kanske olika grupper som representerar både köpare och säljare delta i fördelningscentralernas verksamhet. Som KF framhållit tidigare i olika sammanhang är det väsentligt att konkurrensen inte elimineras och att den konsumentkooperativa och den privata grossistverksamheten med fisk inte påverkas negativt. KF får därför föreslå att man lägger detta förslag till samordningsmodell i botten och under medverkan av olika intressenter söker konstruera en ändamålsenlig lösning av förstahandsmottagningen med beaktande av hela distributionskedjan fram till konsumenterna. KF anser det härvid vara betydelsefullt att man även söker utrona lämpliga vägar att tillskapa behövliga ekonomiska resurser.

6.39 Sveriges grossistförbund: — — — Vår uppfattning är att man inom den fria konkurrensens ram kan uppnå en ökad effektivitet bland förstahandsmottagarna. — — —

— — —
Vi tror i och för sig att möjligheten att öka konsumtionen är begränsad, men vi menar ändå att en kraftsamling av fiskare, förstahandsmottagare, industri, partihandel, detaljhandel och berörda myndigheter kan leda till en viss ökning av konsumtionen. Varje åtgärd som kan bidra till att förbättra marknadsituationen är positiv. Lämpligen bör en grupp tillsättas med marknadsföringskunigt folk från respektive part. — — —

— — —
I stället för en central exportförsäljning som enligt vårt sätt att se i många fall skulle minska den svenska exporten skulle man kunna genom en flexiblare prissättning av JN eller Svensk Fisk stödja de erkänt duktiga exportörer som idag finns.

— — —

Vi säger nej till de samordningsmodeller som utredningen föreslår och föreslår istället att kraftfulla åtgärder vidtas inom normprissystemets ram för att bl.a. öka effektiviteten bland förstahandsmottagarna.

— — — Branschens utveckling skall bygga på fri konkurrens. — — —

— — — Ökade insatser på marknadsföring. — — —

6.40 Sveriges sill- fisk- och skaldjursproducenters förening — — — delar uppfattningen att mottagningen och distributionen av fisk kan samordnas på ett mer effektivt sätt. Det är föreningens uppfattning att det finns möjligheter till kostnadsbesparingar, exempelvis om antalet förstahandsmottagare och kanske också antalet landningsplatser minskas. Föreningen tillstyrker tanken på samordning på de av utredningen redovisade grunderna.

I båda förslagen ingår att söka höja prisnivån på fiskråvaran totalt sett. Syftet med detta anges i första hand vara att trygga normprissystemet, vilket föreningen sympatiserar med. Föreningen vill emellertid av konkurrensskäl varna för en alltför långtgående ambition i att höja prisnivån på fisk. Den svenska berednings- och konservindustrin är beroende av den internationella prisnivån. Skulle man av fiskeripolitiska skäl komma att höja prisnivån på fiskråvara alltför mycket, kan man hamna på en nivå som medför att industrin kommer i en ofördelaktig konkurrenssituation, exempelvis i förhållande till den danska industrin. En sådan situation skulle enbart ge utländsk beredningsindustri fördelar på svensk beredningsindustris bekostnad.

Varje form av samordning bör, enligt föreningens uppfattning, för att vara lyckosam, marknadsorienteras. I detta sammanhang vill föreningen påpeka att ett mera marknadsorienterat fiske också kan påverka lönsamheten i branschen genom bättre priser och större volymer. Ett exempel på bättre marknadsorientering är att fisket tillmötesgår färskfiskmarknaden och konservindustrin i deras önskemål om kontinuerlig leverans av färsk råvara. Industrin behöver råvaror för produktion även måndagförmiddagar, en kontinuerlig tillförsel av kolja för fiskbulletillverkning etc. En fördelningscentral kan möjligen bidra till ett mera marknadsorienterat fiske, en koordinerad färskfiskmarknad och ett tillmötesgående av industrins önskemål.

6.41 Blekingefiskarens centralförening ek. för.: — — — Det förslag som presenteras av utredningen är ju på intet sätt detaljerat. Självklart är det många frågor, som ställs och som det är svårt att få några svar på. Många frågor borde ändå besvarats för att det skall gå att ta konkret ställning till förslaget.

T. ex. Vem har ansvaret för att fisken verkligen säljs till bästa pris?

BFC eller centralen?

Hur skall överskotten fördelas mellan de olika förstahandsmottagarna?

Vem tar hand om färskmarknaden?

Kan vi eller våra dotterbolag överhuvud taget skriva långsiktiga avtal på hel fisk utan att dessa kolliderar med leveransplikten till centralen?

Hur kommer centralen att byggas upp? Kommer man att överta en redan existerande organisation och sedan bygga vidare på denna eller skall något helt nytt skapas?

Hur mäter man resultat och effektivitet i centralen?

Hur skall man praktiskt klara av distribution med flera hundra landningsplatser, som dessutom varierar från tid till annan?

Vi har förståelse för att en del av dessa frågor är omöjliga att besvara i nuläget. Samtidigt är det så att flera av svaren är viktiga att veta och/eller få utredda innan slutgiltig ställning tas till förslaget. Våra frågor får inte tolkas så att vi är negativa till varje förslag till samordning.

En samordning måste arbetas fram efterhand, där sten läggs på sten och där fiskarens fackliga och ekonomiska organisationer kan gå enat framåt hand i hand, samtidigt som det kunnande som finns hos nuvarande första-handsmottagare utnyttjas.

Att med ett administrativt beslut om leveransplikt i ett slag styra så gott som all svensklandad fisk till en gemensam central, reser en rad problem, vars konsekvenser ingen kan överblicka.

6.42 Gävlefisk ek. för. m. fl.: — — — Undertecknade fiskarägda förstahandsmottagare på Ostkusten (region Ost) får härmed anföra följande:

Vi anser att den nuvarande förstahandsmottagningen fungerar bra. Mottagningen av sill/strömming och torsk har effektuerats avsevärt under senare år. Detta har skett successivt och fortgår allttjämt. Förstahandsmottagarna har gått samman till större enheter och mottagnings- och beredningsanläggningar har förnyats och moderniserats. På Ostkusten har 11 fiskförsäljningsföreningar slagits samman till för närvarande 5. Kontakterna och samarbetet mellan fiskförsäljningsföreningarna liksom med den privata fiskhandeln har förbättrats, dels genom ökad telefonkontakt och dels genom gemensamma diskussionsmöten. Några drastiska samordningsåtgärder anser vi inte behöver vidtagas.

Det av utredningen förordade förslaget till samordning ser minst sagt krångligt ut. Den angivna målsättningen instämmer vi helt i. Den föreslagna samordningen tror vi däremot blir svår att genomföra. Vi ser inte att en sådan åtgärd kommer att medföra några förbättringar för fiskarna.

— — —

Regleringstekniska frågor anser vi hör hemma i Svensk Fisk. Förbättringar av regleringen tror vi kan genomföras inom normprissystemets ramar, exempelvis ändring av reglerna för hur lägstapriserna skall fastställas.

6.43 Östersjöfiskarnas fiskcentral — — — kommer att arbeta för att Sveri-

ges Fiskeförsäljningsföreningars Riksförbund (SFFR) genom stadgeändringar ändrar namn till Sveriges godkända förstahandsmottagares Riksförbund, och öppnas för medlemskap för *alla* seriöst arbetande förstahandsmottagare, föreningar och privata. Pristillägg borde sedan endast utgå för fisk levererad till detta Riksförbund anslutna förstahandsmottagare.

ÖFC's slutsats av det ovanstående blir, att den höjning av priserna som kan uppnås på färsk fisk, avsedd att säljas över disk, icke kommer att kunna täcka kostnaden för en stor paraplyorganisation. Effekten av en påtvingad sådan kommer således att bli att fiskarena drabbas av ökade kostnader i stället för att erhålla högre priser, något som måste ses som helt oacceptabelt.

7 Övriga förslag

7.7 Fiskeristyrelsen: Vattenbruk: – – – Fiskeristyrelsen delar utredningens uppfattning att det inte är motiverat att inordna odlingsverksamheten i licenssystemet.

Storsjön i Jämtland: Styrelsen tillstyrker utredningens förslag – – –. Dessutom föreslår styrelsen att det för laxfiske med laxlinor, laxdrivlinor och laxnät också skall fordras särskilt tillstånd utöver yrkesfiskelicens. Motivet är det samma som framförts av kommittén i fråga om trålfiske efter siklöja d v s risken för överfiskning – – –.

En ledamot av fiskeristyrelsens styrelse (Johnsson) anför i särskilt yttrande: Undertecknad kan inte dela Fiskeristyrelsens förslag om att det för laxfiske med laxlinor, laxdrivlinor också skall innehas särskilt tillstånd utöver yrkesfiskelicens. Innehav av yrkesfiskelicens bör enligt min mening vara tillfyllest för bedrivande av alla slags fisken. För närmare argumentation hänvisas till SFRs yttrande över Laxfiskeutredningens förslag.

7.9 Statens naturvårdsverk: Vattenbruk: – – – Det är – – – angeläget att redan från början se till att miljövärdintressena inte kommer i kläm. Bland annat måste de miljömässiga konsekvenserna av ett utvidgat vattenbruk vara klarlagda så att tillståndsgivande myndigheter i förväg vet hur problemen skall mötas. Vidare är det viktigt att resurser och tid avsätts för att i förväg kunna planera för hur vattenbruket skall kunna tillåtas expandera geografiskt, så att "frontalkollisioner" med exempelvis mer betydande naturvårdintressen kan undvikas. Slutligen bör man beakta vikten av att den akvatiska faunan inte ytterligare utarmas genom ett utökat vattenbruk. Således bör inte vattenbruk få bedrivas med arter som kan tänkas medföra att inhemska, naturliga arter slås ut eller minskar drastiskt. Det blir sannolikt nödvändigt att fastställa regler som dels föreskriver vilka arter som får bli föremål för vattenbruk, dels anger hur anordningarna skall vara utformade för att förhindra rymning.

7.13 Kammarkollegiet: Vattenbruk: — — — Kollegiet instämmer helt i utredningens uttalande att det krävs en översiktlig planering på kommunal och regional nivå för att bestämma var vattenbruk bör kunna bedrivas.

7.16 Statistiska centralbyrån: Statistik: SCB vill i detta sammanhang betona, att även om det vore praktiskt möjligt att inhämta fångstområdesdata via avräkningsnotorna, så skulle detta inte kunna ersätta den mångsidiga information som i övrigt inhämtas via loggbokssystemet. Uppläggnings- och omfattningen av det totala uppgiftsinhämtandet på fiskets område är baserat på de rekommendationer som utarbetats av Förenta Nationernas jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO) och Internationella rådet för havsforskning (ICES). Efter att tidigare ha varit bristfällig betraktas numera den svenska rapporteringen till dessa organ som helt tillfredsställande. För att det skall vara möjligt att även i framtiden fullgöra dessa åligganden fordras som ett minimum att de båda nämnda informationssystemen inte begränsas.

Viss översyn av den regionala redovisningen av fångsterna i Östersjön synes dock påkallad med anledning av att såväl ICES som den Baltiska fiskerikommissionen beslutat att från samtliga Östersjöstater infordra fångstdata per 10–12 delområden av Östersjön. Dessa områden bygger huvudsakligen på det rutnätssystem som används i fiskeloggböckerna. Det totala fångstuttaget i Östersjön måste alltså kunna fördelas regionalt på dessa delområden och rapporteras till ICES. Detta uppdrag åligger SCB.

Fiskekommittén föreslår inte några förändringar i gällande loggbokföringsregler men understryker vikten av att uppgiftslämnandet förenklas och bättre anpassas till det faktiska behovet. SCB ansluter sig gärna till denna ståndpunkt men vill bestämt varna för sådana förenklingar eller anpassningar som medför att underlaget för den regionalt fördelade rapporteringen från Sverige till internationella organ äventyras.

7.20 Länsstyrelsen i Östergötlands län — — — vill också understryka betydelsen av att en översiktlig planering på kommunal och regional nivå startas, som belyser nuvarande och framtida anspråk på vattenområden för bl.a. fiskodling. — — —

7.22 Länsstyrelsen i Blekinge län — — — biträder förslaget om planering för vattenbruket. — — —

7.28 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Vattenbruk: — — — Det måste anses rimligt att låta fiskodlingsverksamheten stå utanför licenssystemet. Det är angeläget att se till att denna verksamhet får bedrivas utan onödig kontroll eller prövning. — — —

Storsjön i Jämtland: — — — Länsstyrelsen delar kommitténs mening att det bör vara möjligt att begränsa denna rätt till fiske om det skulle visa sig

nödvändigt till förmån för yrkesfisket och att sådan fråga bör prövas av länsstyrelsen. Med hänsyn till att yrkesfiske bedrivs i så ringa omfattning i Storsjön torde behov av sådan reglering för närvarande inte föreligga.

7.30 Delegationen för samordning av havsresursverksamheten: Vattenbruk: — — — DSH vill peka på behovet av en helhetssyn när det gäller åtgärder inom såväl yrkesfisket som vattenbruket och att dessas möjligheter att komplettera varandra som näringar beaktas.

7.33 Sveriges fiskares riksförbund: Vattenbruk: — — — Vi instämmer — — — kommitténs förslag att de odlare som så önskar skall kunna ansluta sig till en samordning av försäljning och distribution. Det är i praktiken ingen skillnad mellan marknadsföring av fisk som är odlad eller om den är viltfångad.

Storsjön i Jämtland: SFR instämmer helt i kommitténs förslag att dessa frågor bör skötas genom regionala regleringar.

Statistik: — — — Vi är övertygade om att loggböckerna skulle kunna undvaras genom en komplettering av avräkningsnotorna.

7.35 Vattenbrukarnas riksförbund: Vattenbruk: — — — Förbundet instämmer helt i utredarnas uppfattning om att kommuner och länsstyrelser omgående bör planera sina vattenområden så att vattenbruket kan få utnyttja lämpliga områden för odlingsverksamhet utan att komma i konflikt med andra vattenintressenter. Förbundet anser vidare liksom utredarna att vattenbruket inte skall omfattas av yrkesfiskets licenssystem, och att näringen inte heller skall inordnas i det prisregleringssystem som gäller för yrkesfisket. Beträffande frågan om gemensamma marknader för odlade och fångade produkter anser förbundet att detta på sikt är önskvärt och möjligt, men att detta i så fall kräver omfattande effektiviseringar och nytänkande inom fiskets försäljningsorganisationer.

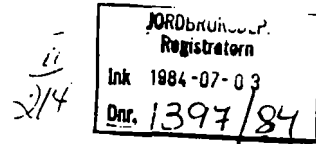
8 Övrigt

8.8 Statens jordbruksnämnd: — — — Med hänsyn till de av kommittén accepterade marknadsprognoser som jordbruksnämnden gjort samt det faktum att tullen för beredda produkter i allmänhet är högre än för råvaran, synes det tveksamt med en ytterligare utbyggnad av beredningsindustrin för export.

Bilaga 3

Stockholm den 3 juli 1984

Jordbruksminister Svante Lundqvist
Drottninggatan 21
103 33 STOCKHOLM

Samordningen inom det svenska fisket

Vi ser synnerligen allvarligt på samordningstanken och vi är givetvis villiga att bidra med olika lösningar som gagnar fiskarkåren.

Frågan har stötts och blötts vid olika sammankomster inom fiskets organisationer under lång tid. Det har varit svårt att finna förslag till lösningar, som alla kunnat ställa sig bakom. Nu har vi dock enats om denna skrivelse med förslag till samordningslösningar.

1/ Sanering av förstahandsmottagarna

Denna punkt anser vi är den absolut viktigaste att lösa först. Vi anhåller därför att Jordbruksministern uppdrar åt Jordbruksnämnden och Svensk Fisk ek. för. att skyndsamt se över förstahandsmottagningen.

För närvarande har vi ca 200 förstahandsmottagare inom landet. Antalet bör utan olägenheter kunna reduceras till ca 25 - 50 st., fiskarägda och privatägda. Krav bör ställas på förstahandsmottagaren att denne lämnar någon form av säkerhet för att prisregleringsavgifter inbetalas och att fastställda bestämmelser följs.

Prisstödet till fiskaren bör kopplas så att det endast utgår för leveranser gjorda till godkända förstahandsmottagare.

2/ Ändring av reglerna för lägstapriserna

För att ge möjligheter till konkurrens på lika villkor bör lägstapriserna gälla fritt köparen (inom landet) respektive fritt utförelort (vid export).

Detta kommer att gynna de föreningar (och dess fiskare) som har god kvalitet på sin vara, eftersom köparna i första hand kommer att göra sina inköp hos dem.

3/ Gemensam försäljningsorganisation

Någon ny paraplyförsäljningsorganisation är vi för närvarande inte mogna för. Det beror givetvis på att alla har misslyckandet med Swefisk AB i alltför färskt minne. Istället har vi beslutat att utse en prisdelegation.

4/ Föreningarna tillskapar en prisdelegation

Prisdelegationen har till uppgift att fastställa marknadspriserna för olika ändamål (human konsumtion, industri, export, filépriser m.m.). Priserna skall vara flexibla, beroende på tillgång och efterfrågan. Fångstbegränsningar bör även kunna vidtagas av prisdelegationen när tillgången på marknaden är för stor.

I sammanhanget får vi inte glömma bort att vi i dag tar upp betydligt större fångster än vad marknaden efterfrågar - med resultat att priserna konstant ligger vid bottennivån (lägstapriset).

Prisdelegationen skall bestå av en representant från vardera väst-, syd- och

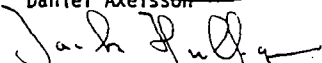
ostkusten. Representanterna skall vara de som bäst känner marknaderna.

Med de föreslagna åtgärderna räknar vi att fiskarna skall kunna få bättre betalt för sina fångster, samtidigt som kostnaderna för regleringssystemet minskar.

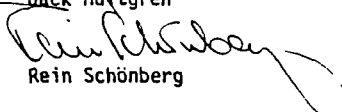
Ifall Jordbruksministern inte anser våra föreslagna åtgärder vara i linje med den samordning som åsyftas, eller om de är otillräckliga, förväntar vi oss ett förslag till samordning från Er sida, vilket fiskarna då får ta ställning till.

FÖR DE EKONOMISKA FÖRENINGARNA

Daniel Axelsson

Jack Hultgren

Jack Hultgren

Rein Schönberg

Stockholms läns Fiskförsäljning ek. för.
Fiskhallsvägen 16-18

121 73 JOHANNESHOV

Tel. 08-81 14 00

Sammanställning av remissyttranden över skrivelse av Stockholms läns fiskförsäljning ek. för. m. fl. om samordning av fiskförsäljningen

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden avgetts av näringsfrihetsombudsmannen, statens pris- och kartellnämnd, statens jordbruksnämnd, statskontoret, riksrevisionsverket, Sveriges fiskares riksförbund, Regleringsföreningen Svensk fisk ek. för., Kooperativa förbundet, Sveriges grossistförbund och Sveriges sill-, fisk- och skaldjursproducenters förening.

Yttranden

Näringsfrihetsombudsmannen — — — motsätter sig tanken på att antalet förstahandsmottagare begränsas till ett mindre antal auktoriserade mottagare. NO motsätter sig också att försäljningsföreningarna tillskapar en prisdelegation med uppgift att fastställa marknadspriserna för olika ändamål kunna vidta fängstbegränsningar. — — —

NO avstyrker det framlagda förslaget till samordning.

Statens pris- och kartellnämnd anser inte att antalet förstahandsmottagare bör begränsas. SPK avvisar vidare tanken på en prisdelegation. — — — Enligt SPK:s mening finns det — — — en betydande risk för att konsumenternas tillgång till färsk fisk skulle komma att minska om antalet förstahandsmottagare begränsades.

Förslaget till ändrade regler för lägstapriserna är enligt SPK:s mening något oklart. Kostnaderna för att genomföra sådana ändringar bör beräknas och övriga konsekvenser av förslaget undersökas innan det är möjligt att ta ställning till förslaget.

— — —

Statens jordbruksnämnd: — — — Enligt jordbruksnämndens uppfattning synes antalet förstahandsmottagare vare sig vara alltför stort eller de senaste åren ha ökat särskilt kraftigt. — — —

— — — Vad gäller säkerhet för prisregleringsavgift har jordbruksnämnden enligt gällande författning inte möjlighet att uppställa sådana krav. Vilken säkerhet som skall ställas för att fastställda bestämmelser skall följas undandrar sig nämndens bedömning.

I skrivelsen anges som ett ytterligare önskemål att definitionen av lägstapriset — — — skall ändras från att gälla fritt köparen till fritt utförelset. — — — Jordbruksnämnden har tidigare uppmärksammat detta problem och

undersökt olika möjligheter att lösa det. Förutom den lösning som anges av SLF, skulle problemet kunna lösas genom att exempelvis lägstapriserna, dvs. det lägstapris till vilket varan får försäljas, differentieras för de olika kuststräckorna. Lägstapriset för den fisk som förs iland på ostkusten skulle kunna sättas lägre än för den fisk som landas på västkusten. En annan möjlighet är att lägstapriset ändras att gälla avräkningspriset till fiskaren, dvs. fiskaren får avräknas minst ett visst pris.

Jordbruksnämnden avser att återkomma till detta problem i annat sammanhang.

— — — Det är enligt jordbruksnämndens uppfattning oklart vad förslaget [prisdelegation] skulle innebära i praktiken. Nämnden vill dock peka på att lägstapriserna, vilka fastställs av Svensk Fisk, är ett viktigt element i normprissystemet. Skulle dessa priser sättas ur spel genom prisdelegationens inrättande, kan jämvikten i normprissystemet rubbas och systemet därmed upphöra att fungera på avsett sätt.

— — —

Riksrevisionsverket har inget att anföra utöver vad som — — — sagts [om förslagen i betänkandet Bättre yrkesfiske].

Sveriges fiskares riksförbund: — — — Det omtalas — — — att man ser allvarligt på samordningstanken och är villiga att bidra till lösningar som gagnar fiskarkåren. SFR konstaterar detta med tillfredsställelse. Det bör mot den bakgrunden vara möjligt att finna lösningar. Dock vill vi understryka att SFR på flera punkter inte delar de ekonomiska föreningarnas uppfattning.

— — —

Denna fråga [ändring av reglerna för lägstapriser] har tagits upp i prisförhandlingarna och har varit föremål för ingående diskussion. Det råder stor tveksamhet om i vilket led lägstapriset bör fastställas. Avräkningspriset är det vanligaste förslaget från fiskare, vilket SFR också föreslagit. Vi ställer oss tveksamma till föreningarnas förslag.

SFR anser att en paraplyorganisation är nödvändig om försäljning och distribution skall kunna samordnas. — — —

— — — SFR kan inte tillstyrka att de ekonomiska föreningarna skall besluta i ransoneringsfrågor.

Nuvarande låga priser anses bero på att svenskt fiske gör för stora uttag. Dessa synpunkter står i direkt strid med de åsikter SFR hävdar. Vi anser att svenskt fiske skall utnyttja de kvoter och fisktillgångar som står till förfogande, bereda och försälja dem. Vi förvånar oss över att föreningarna har en annan målsättning. Tydligt anser man att fiskeflottan skall reduceras. Även detta står i direkt strid med fiskarkårens syn på svenskt fiske och dess framtid.

— — —

Svensk Fisk ekonomisk förening: — — — Om Svensk Fisk åläggs en gallring av förstahandsmottagare är det ur rättssäkerhetssynpunkt ett oeftergivligt krav att föreningen av statsmakterna erhåller entydiga, detaljerade och specificerade normer för denna myndighetsutövning.

— — — Frågan [ändring av reglerna för lägstapriserna] aktualiserades bl. a. i samband med diskussionerna om det nya normprissystemet och är f. n. föremål för behandling hos jordbruksnämnden. Svensk Fisk anser att de ändringar som föreslås kan medföra negativa konsekvenser av sådan art att en noggrann utredning av frågan är påkallad. Svensk Fisk är självfallet beredd att medverka vid en sådan problemanalys.

— — — Det är — — — av stor betydelse att risken för sammanblandning av priserna i regleringssystemet med de tänkta marknadspriserna undviks och att ifrågavarande marknadspriser inte sätts så att det nuvarande prisregleringssystemet inte kan upprätthållas.

Kooperativa Förbundet: — — — det — — — föreslås att Jordbruksnämnden och Svensk Fisk ser över förstahandsmottagningen i syfte att minska antalet mottagare. KF har i och för sig ingenting att erinra häremot men får påpeka att koncentrationen är hög redan — — —. För det andra föreslås en ändring av reglerna för lägstapriserna. KF får framhålla att hithörande frågor f. n. är föremål för granskning inom Jordbruksnämnden.

Slutligen föreslås inrättandet av en prisdelegation med representanter för fisket, vilken skulle fastställa marknadspriserna för all fisk och även kunna vidta fångstbegränsningar. KF avstyrker detta förslag bl. a. därför att en sådan prisdelegation inte skulle kunna fungera inom ramen för det nuvarande normprissystemet.

Sveriges grossistförbund: — — — Fisk är en färskvara med mycket begränsad hållbarhet, vilket i sin tur motiverar förhållandevis många förstahandsmottagare. Den mindre mottagaren fyller också en stor funktion för den enskilde fiskaren på den mindre orten.

— — —

Vi förstår den allmänna oron för svenskt fiske men kan inte instämma i att sanering av förstahandsmottagningen är den absolut viktigaste frågan att lösa. Problemet är istället av internationell karaktär och löses varken av central försäljningsorganisation eller enskild förstahandsmottagare. En flexiblare prissättning av jordbruksnämnden eller Svensk Fisk, vore kanske en lösning.

— — — Vi vill — — — påpeka, att auktionerna är bland de mottagare som är effektivast och som kostar regleringsekonomin minst pengar.

Vi vill slutligen — — — framföra att det är viktigt att de fastställda bestämmelserna följs och att detta noggrant kontrolleras av de berörda myndigheterna.

— — — Vad beträffar lägsta priset skulle vi vilja föreslå att man ändrar

den nuvarande definitionen. Vi menar att lägsta priset bör vara det pris fiskaren får betalt för sin vara exklusive isning, lådor, transport och övriga administrationskostnader. Ett sådant förslag skulle innebära att fiskaren verkligen vet vad han får betalt för sin fisk och att förstahandsmottagarna ges möjlighet till konkurrens på lika villkor. Detta bör samtidigt leda till en större effektivitet bland förstahandsmottagarna.

— — — anser vi det ej lämpligt med en gemensam försäljningsorganisation.

Att föreningarna tillskapar en prisdelegation kan vi naturligtvis ej tillstyrka, eftersom denna skulle förbise de privata mottagarnas kunskaper och intressen. Vidare bör påpekas att den nuvarande fria konkurrensen skulle sättas ur spel, eftersom marknadspriserna i branschen skulle fastställas av en prisdelegation bestående av endast tre personer.

Sveriges sill-, fisk- och skaldjursproducenters förening — — — hänvisar till sitt yttrande avseende utredningen "Bättre yrkesfiske".

Betänkandet (Ds Jo 1984: 5) Lax

SAMMANFATTNING

Bakgrund

Ur ett totalperspektiv är numera laxfisket av mindre betydelse för det svenska yrkesmässiga fisket. Det totala fångstvärdet för havslaxfisket var år 1982 ca 18,3 miljoner kr eller ca 3% av värdet av hela den yrkesmässiga fångsten. Lax kom i värde på 6:e plats bland de arter som är föremål för yrkesmässigt fiske. Den övervägande delen av laxfångsten tas på ostkusten. För Östersjöns del svarade laxfångsten detta år för ca 7% av totalfångstens värde. Betydelsen av laxfisket är emellertid i vissa regioner betydligt större. För de tre nordliga länen sammantagna svarade laxfisket för ca en tredjedel av yrkesfiskets inkomster och för Västerbottens och Västernorrlands län för ca hälften. Av stor lokal betydelse är också laxfisket på Gotland med ca 25% av det totala fångstvärdet. Det kan också hävdas att för vissa platser, framför allt i Norrland, är laxfisket av utslagsgivande betydelse för att yrkesfiske över huvud taget skall kunna upprätthållas.

Utöver dess betydelse för det yrkesmässiga fisket är laxen tillsammans med havsöring av stort värde för sportfisket. Många människor är beredda till stora ekonomiska uppoffringar för att få ägna sig åt sportfiske efter lax och öring.

Den expansion som havsfisket haft under tiden efter andra världskriget har medfört en successiv omfördelning av fisket från ett kust- och älvfiske mot ett havsfiske.

Utbyggnaden av vattenkraften har drastiskt minskat arealen av de bottenar i strömmande vatten som är lämpliga för laxens reproduktion. Försumningen komplicerar ytterligare situationen för laxbestånden på västkusten. I andra länder vid Östersjön har vattenkraftutbyggnad och förorening i kombination med ett för hårt fiske försvagat och i många fall slagit ut laxbestånden.

Till åttlydnad av vattendomar kompenseras för vattenkraftutbyggnaden genom odling och utsättning av laxungar. För närvarande anses Sverige svara för två tredjedelar av den sammantagna laxsmoltproduktionen i Östersjön.

De internationellt överenskomna regleringarna av laxfisket i Östersjön omfattar redskapsbestämmelser, begränsningar av den tid fisket får bedrivas samt bestämmelser om det antal nät- och krokredskap som får användas vid drivgarns- och linefiske. Syftet med regleringarna har varit att skydda beståndet av lax för att därmed möjliggöra ett gott och uthålligt laxfiske. Regleringarna har emellertid inte varit tillräckligt effektiva.

Lekbestånden i de utbyggda älvarna, och i vissa älvar med rester av reproduktionsområden, har kraftigt reducerats. I vissa älvar kvarstår nu endast spillror av de tidigare bestånden, i andra älvar har man kunnat konstatera gradvis sjunkande lekuppvandring och att tillgängliga lekströmmar numera är mycket glest besatta med laxungar (ex vis Torne älv). I vissa fall har laxodlingarna inte kunnat få tillräckligt avelsmaterial för att uppfylla de krav som fastlagts i vattendomar.

Situationen, framför allt minskningen av naturreproducerad lax, har föranlett det internationella havsforskningsrådet (ICES) att rekommendera en reduktion av de årliga fångsterna i Östersjön med 25%-35%. Det har emellertid inte varit möjligt att få till stånd överenskommelser mellan strandstaterna om en största tillåtlig laxfångst och dess fördelning.

Satsningarna på att vidmakthålla laxfisket i Östersjön genom odling och utsättningar har varit framgångsrika, men har samtidigt inneburit ett ökat fiske även på naturbestånden som inte på samma sätt som de odlade förstärkts. Huvudorsaken är att finna i det faktum att av all beskattnings av östersjölax ca 4/5 (i vikt, i antal än mer) sker på uppväxtområdena i havet där de olika bestånden blandas och där fiske dimensionerat efter de skilda beståndens bärighet ej är möjligt.

Skälen till att behålla en naturlig laxproduktion som bas för odlingsverksamheten är starka. De olika laxstammarna företer stora olikheter i vandringsbeteende, tillväxtförhållanden etc. Förmodligen finns också andra skillnader i vitalitet m m som nu är okända. Urvalet vid odlingsförfarandet kan medföra att vissa egenskaper som nu ej kan definieras på samma sätt försvagas eller förstärkas. Riskerna med detta är uppenbara. Beståndets motståndskraft mot sjukdomar av olika slag, mot miljöförändringar (temperatur, försurning, förorening m m) kan tänkas försvagas. En reduktion av den genetiska variabiliteten försvagar också våra möjligheter att i avelsarbetet ta fram lämpliga laxstammar för konsumtionsfiskodling.

Även ur strikt vetenskaplig synpunkt är det angeläget att bevara så många som möjligt av våra laxstammar. Angelägenheten att skydda kvarvarande naturreproducerande laxbestånd i ursprungsmiljön understrykes av att laxreproduktionen i andra östersjöländer i stor utsträckning upprätthålles på artificiell väg och är ur genbanksynpunkt beroende av svenskt avelsmaterial.

Det är nödvändigt att Sverige tar kraftfulla initiativ på internationell nivå i särskilda förhandlingar för att överfiskningsproblematiken skall kunna lösas.

Det nuvarande nyttjandemönstret ger inte ett optimalt utbyte vare sig i fångstens storlek eller dess värde. En minskning av havsfiskets andel skulle ge ett ökat totalutbyte. En omfördelning av fisket mot ett fiske med handredskap skulle ytterligare öka avkastningens värde.

En reduktion av fiskeintensiteten (antalet redskapsansträngningar) för att säkra lekfishens återvandring till naturlivarna behöver inte medföra ett sänkt utbyte av fångsterna i havsfisket. Vid ökade utsättningar av laxungar kommer det avfiskningsbara beståndet att öka och därmed också fångsten per redskapsansträngning. En ytterligare förbättring kan åstadkommas genom tillämpning av metoden med utsättning av laxungar som under en viss del av året fötts upp i nätkassar i havet för att nå en större storlek. Härigenom kan utbytet öka ("delayed release"-metoden). För att den ökade återvandringen av lekmogen lax inte skall resultera enbart i ökade fångster i kustfisket och i älvmyningarna måste samtidigt en reduktion av fiskeinsatsen ske där. På någon sikt beräknas också i kustfisket den ökade återvandringsfrekvensen leda till ökade fångster per redskapsansträngning.

Även i älvarna måste restriktioner för laxfisket införas för att inte reproduktionen skall äventyras. Jag föreslår åtgärder i älvarna för att förbättra laxens reproduktionsmöjligheter. Bland dessa kan nämnas byggandet av fisktrappor, utrivning av vandringshinder, rensning av lekbottnar samt insättning av yngel i älvarna.

En lösning på problemet brådskar. En ökad utsättning av laxsmolt, som nu planeras, utan att andra åtgärder vidtas skulle snarast förvärra

problemet då det skulle stimulera till ökade fiskeinsatser i havsfisket och därmed ytterligare minska lekåtervandringen av naturlax till älvarna. Den redan allvarliga situationen för naturlaxbestånden skulle således förvärras ytterligare.

Förslag

De föreslagna åtgärderna syftar primärt till en förstärkning av de naturlekande bestånden. Åtgärderna kommer emellertid att få konsekvenser när det gäller totalfångstens fördelning på olika fiskande kategorier. I en framtid skall alla fiskande dra nytta härav. Genomförda åtgärder kommer efter hand att öka beståndet och totalvärdet av laxfångsten.

De åtgärder som föreslås skall ses som ett paket och omfattar följande punkter:

- Redskapsinsatsen begränsas inledningsvis till 75% av 1982 års nivå.
- För fiske med specialiserade laxfiskeredskap införes särskild tillståndsplikt.
- På 3 - 4 års sikt införes i samband med vidareutvecklingen av "delayed release"-utsättningarna ett förbud mot fiske utanför 12 nautiska mil varvid restriktionerna avseende redskapsinsatsen lättas.
- Kustfisket begränsas inledningsvis genom säsongsvisa fiskeförbud i vissa kustområden där laxen lekvandrar.
- På något längre sikt ersättes säsongsförbuden med begränsning av antalet redskap, till havs och vid kust, samt vissa begränsningar för övrigt fiske som utgör hinder för lekuppvandringen.
- Det inkomstbortfall som den minskade redskapsinsatsen medför kompenseras genom utsättningar av laxungar, bl a med tillämpande av "delayed release"-metoden. Metoden föreslås vidareutvecklad.
- Laxens lekområden utökas genom åtgärder som t ex byggandet av fiskvägar, utrivandet av vandringshinder, rensning av bottnar m.m.
- Åtgärderna planeras så att minsta möjliga negativa inverkan på fisket uppstår under igångsättningsfasen.
- Bildandet av fiskevårdsområden stimuleras för att öka möjligheterna till sportfiske och för att underlätta fiskevårdande åtgärder.
- För att öka respekten för nuvarande och föreslagna bestämmelser föreslås en straffskärpning vid brott mot fiskeriförordning och laxvårdande föreskrifter.
- Fisketillsyn och kontroll föreslås förstärkta.
- Det föreslås att överläggningar tas upp på nivå för att lösa problemen med det oreglerade fisket i den s k "vita zonen" som utgör ett svårt hinder för att åtgärderna skall bli effektiva.
- För genomförandet av fiskeregleringarna avseende rörliga redskap på allmänt vatten krävs ett tillägg till fiskeriförordningen (SFS 1982:126).
- Nya fiskevårdsområden kräver i vissa fall större bidrag till kostnaderna för bildandet än vad som nu är möjligt. Detta kräver en ändring av förordningen (1981:537) om statligt stöd till fritidsfisket.

□ Förslag till forskningsprogram framlägges.

□ Åtgärderna drar följande årliga kostnader:

Löner (fiskerikonsulent och biolog)	330.000:-
Utsättningar enligt "delayed release"-metoden	1.100.000:-
Åtgärder för iordningställande-utsättningar	300.000:-
Tillsyn och kontroll	150.000:-
Bildandet av fiskevårdsområden	300.000:-
Forskning och undersökningsoverksamhet	300.000:-
	<u>2.480.000:-</u>

Den avkastningsförbättring som uppstår vid genomförda åtgärder kommer avsevärt att överstiga kostnaderna för genomförandet. Därtill kommer den sysselsättningskapande effekten.

Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (Ds Jo 1984: 5) Lax

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden avgetts av vattenöverdomstolen, hovrätten för övre Norrland, riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, kammarkollegiet, statskontoret, riksrevisionsverket, lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens naturvårdsverk, generaltullstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statens lantmäteriverk, Umeå universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, statens veterinärmedicinska anstalt, statens vattenfallsverk, domänverket, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Gotland, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, Centralorganisationen SA-CO/SR samt gemensamt av Lantbrukarnas riksförbund, Hushållningssällskapens förbund och Sveriges fiskevattenägareförbund. Vidare har yttranden avgetts av Laxforskningsinstitutet, Svenska naturskyddsföreningen, Sveriges fiskares riksförbund, Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund, Tjänstemännens centralorganisation och Västkustens husbehovsfiskares förbund.

Riksåklagaren har bifogat yttranden av länsåklagarna i Blekinge, Kronobergs, Västernorrlands och Västerbottens län. Fiskeristyrelsen har bifogat yttranden av fiskenämnderna i Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län samt av samtliga fiskeriintendenter. Flera länsstyrelser har bifogat yttranden av kommuner, regionala myndigheter och föreningar.

Dessutom har yttranden inkommit från Sundsvalls kommun och Byskeälvens fiskenämnd.

1 Allmänt

Samtliga remissinstanser anser att det är nödvändigt att vidta åtgärder för att rädda den naturreproducerade laxen i Östersjön. De anser allmänt att utredningen är ett bra underlag för beslut om åtgärder. Endast två reseranter i fiskeristyrelsens styrelse och Sveriges fiskares riksförbund anför kritik i denna del mot utredningen.

1.3 Riksåklagaren: — — — Utredningens överväganden och förslag till åtgärder synes välmotiverade. Även om flertalet av förslagen ligger utanför

ramen för de synpunkter som jag främst har att företräda vill jag därför i huvudsak ställa mig bakom utredningens förslag.

1.6 Statskontoret – – – stödjer det i betänkandet framlagda förslaget till reglering av laxfisket i syfte att främja god beståndsvård. – – –

1.7 Riksrevisionsverket: – – – det torde kunna hävdas att den samhälls-ekonomiska effekten av en långsiktig försämring av laxfångsterna blir ytterst marginell. Inte heller ur ett försörjnings- eller konsumentperspektiv har det svenska laxfisket annat än marginell betydelse. Den helt dominerande mängden i Sverige konsumerad lax är importerad. – – –

– – – det är tveksamt att anföra samhällsekonomiska motiv för det relativt omfattande åtgärdsprogram som föreslås i syfte att förstärka laxbeståndet i Östersjön. – – – det föreslagna åtgärds paketet bör vägas mot de sociokulturella och biologiska värden som är förknippade med ett bevarat laxbestånd i de svenska vattnen. – – – den av utredningen presenterade ekonomiska kalkylen är inte av sådan kvalitet att den kan användas som beslutsunderlag.

RRV anser sig inte kunna ta ställning till i vilken utsträckning det föreslagna åtgärds paketet kommer att leda till avsedda effekter. RRV vill emellertid varna för att det föreslagna regleringssystemet kan bli svåradministrerat. – – –

1.9 Fiskeristyrelsen: – – – I flertalet remisser från fiskenämnder och intendenten framhålls behovet av snabba och kraftfulla åtgärder. – – – fiskeristyrelsen vill starkt understryka detta.

Två ledamöter av fiskeristyrelsens styrelse (Johnsson och Johansson) anför reservation:

– – – Det underlagsmaterial som använts och som ligger till grund för åtgärdsförslagen kan dock ifrågasättas och det gäller framförallt statistiken vid kust- och älvfiske. Medan havsfiskets statistik grundar sig på loggboksuppgifter, grundar sig den övriga fångststatistiken på gjorda beräkningar. Det har under utredningens gång framtagits beräkningar, som pekar på ett mångdubbelt större uttag än vad som uppges i utredningen. Betydligt säkrare och därmed närmare sanningen ligger havsfiskets statistik beroende på den loggbokspflicht som är förknippad med yrkesfiskelicens. – – –

1.10 Statens jordbruksnämnd: Den svenska laxfångsten uppgick 1983 till 406 ton medan importen av färsk lax samma år uppgick till 633 ton och av fryst lax till 4 845 ton. För lax finns alltså en betydande svensk marknadspotential under förutsättning att försäljningen av svenskfångad lax kan ske till konkurrenskraftiga priser. Det finns således enligt jordbruksnämndens mening all anledning att på bästa sätt försöka vårda och utveckla de för svenska fiskare tillgängliga laxfiskeresurserna.

Jordbruksnämnden instämmer i bedömningen av laxfiskets situation och behovet av åtgärder för att främja laxbestånden. De av utredningsmannen framlagda förslagen till regleringar av fisket samt fiskevårdande åtgärder m.m. förefaller mot ovannämnda bakgrund och såvitt jordbruksnämnden kan bedöma väl motiverade.

1.11 Statens naturvårdsverk: — — — Situationen är så allvarlig att laxens existens på sikt måste anses direkt hotad. — — — Det är — — — glädjande att åtgärder nu föreslås för att vända utvecklingen.

— — — Utredningen utgör — — — ett mycket värdefullt underlag för långtgående beslut rörande den svenska laxens framtid.

— — —

1.12 Generaltullstyrelsen är väl medveten om det stora behov som finns att närmare reglera laxfisket. I sammanhanget måste dock påpekas att effekterna av en omfattande reglering är helt beroende på möjligheterna till övervakning.

1.15 Umeå universitet: Utredningen har på ett gott sätt belyst den alltmer förvärrade situationen för de vilda laxbestånden. Den analyserar även klart problemen och grunderna till det nuvarande läget.

— — — Förslagen är inte tillräckligt genomgripande vilket gör det osäkert om målsättningen kan nås. — — —

1.16 Sveriges lantbruksuniversitet — — — avstår — — — från att yttra sig över betänkandet.

1.18 Statens vattenfallsverk — — — delar — — — till fullo den oro för effekterna av den nuvarande överfiskningen av laxbeståndet som kommer till uttryck i betänkandet. Vattenfall ser det som synnerligen värdefullt att den nu framlagda utredningen genomförts och vill betona vikten av att de intentioner beträffande främjandet av laxens reproduktionsmöjligheter som framförs i betänkandet snarast möjligt kommer till utförande.

Vattenfall instämmer i stort sett i de synpunkter, som framförs i betänkandet. Verket delar dock inte helt den pessimism beträffande möjligheten att upprätthålla vitala laxstammar med hjälp av odling, utan inblandning av "genbanksmaterial" från naturligt reproducerande bestånd — — —.

1.22 Länsstyrelsen i Södermanlands län — — — har för egen del ingen erinran mot utredningens överväganden och tillstyrker förslagen om åtgärder för att främja beståndsutvecklingen och fisket samt om reglering för att främja den naturliga reproduktionen.

1.24 Länsstyrelsen i Kalmar län: — — — Om de föreslagna åtgärderna leder

till att det naturreproducerade laxbestånden förbättras synes — — — mycket goda förutsättningar föreligga att i framtiden betydligt kunna öka fångstvolymerna i länet.

— — —

Länsstyrelsen, som finner utredningens förslag välgrundade, tillstyrker dessa i huvudsak — — —.

1.25 Länsstyrelsen i Gotlands län inser behovet av att åtgärder för att trygga laxbeståndet i Östersjön vidtas. Samtidigt kan länsstyrelsen inte underlåta [framföra] — — — uppfattning om risken för negativa effekter på det gotländska laxfisket.

Enligt länsstyrelsen måste problemet lösas med början i politiska åtgärder. Således torde en av de väsentligaste frågorna att lösa i samband med en begränsning av laxfisket i Östersjön vara den om fiskerättigheterna i den vita zonen öster om Gotland. Kan politiska överenskommelser med övriga östersjöstater om fiskerättigheterna i den vita zonen, liksom för övrigt Östersjön i sin helhet, inte nås, riskerar en ensidig svensk reglering och nedskärning av laxfisket att endast ge mycket marginella effekter på Östersjöns laxbestånd. Däremot föreligger uppenbara risker för betydande och bestående negativa konsekvenser för det gotländska yrkesfisket. — — —

1.26 Länsstyrelsen i Blekinge län — — — anser — — — att behovet av en genomgripande förändring av laxfisket i Östersjön är akut för att rädda det naturliga laxbeståndet i Östersjön och därmed ge garanti för ett fortsatt laxfiske. — — — Länsstyrelsen anser — — — detta [utredningens förslag] vara rätt väg för att nå målet ett bättre och på sikt uthålligt laxfiske i Östersjön. — — —

1.27 Länsstyrelsen i Kristianstads län delar utredningens bedömning om angelägenheten av att snara åtgärder kommer till stånd för att förbättra de naturlekande bestånden av lax i Östersjön. De förslag till åtgärder som redovisas synes till övervägande delen vara välmotiverade och ändamålsenliga.

1.28 Länsstyrelsen i Malmöhus län delar utredningens målsättning att de naturlekande bestånden av lax måste förstärkas. — — —

— — — har — — — inget att erinra mot utredningens förslag.

1.29 Länsstyrelsen i Hallands län: — — — Utredningens förslag syftar framför allt till att förstärka de naturliga laxbestånden. Länsstyrelsen anser att detta är mycket angeläget då dessa bestånd är unika och aldrig kan återskapas om de en gång går förlorade.

— — — Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning och tillstyrker att de föreslagna åtgärderna genomförs.

1.30 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län — — — tillstyrker utredningens förslag.

1.32 Länsstyrelsen i Västernorrlands län — — — vill — — — betona den grundläggande aspekten på laxens bevarande såsom en naturvårdsfråga, samt att i linje härmed de självreproducerande laxstammarna bör betraktas som en naturtillgång och inte primärt som en basresurs för smoltodlingen.

— — — Länsstyrelsen vill starkt understryka — — — det ytterst angelägna i att frågan om ytterligare restriktioner i havsfisket såsom en naturskyddsfråga snarast förs upp på högsta politiska nivå. — — —

1.33 Länsstyrelsen i Västerbottens län: — — — Det är — — — länsstyrelsens bestämda uppfattning att — om de mål som nu uppställts skall nås — dellösningar inte är realistiska.

Länsstyrelsen kan med denna viktiga reservation tillstyrka föreslagna åtgärder mot vårt kustfiske.

1.34 Länsstyrelsen i Norrbottens län: En markant nedgång har skett av laxproduktionen i länets naturliga laxälvar. — — — Utvecklingen har gått så långt att experterna ifrågasätter om det går att upprätthålla ett naturligt laxbestånd på sikt om inte snara skyddsåtgärder vidtas.

— — —

Länsstyrelsen bedömer att de begränsningar i laxfisket som utredningen föreslår i ett inledningsskede, hårdast drabbar kust- och älvsfisket. Trots att så är fallet vill länsstyrelsen inte motsätta sig att åtgärdspaketet i sin helhet genomförs. Skulle utredningens förhoppningar om att på sikt kunna freda den uppväxande laxen inte infrias bör dock begränsningarnas inriktning och utformning omprövas med sikte på att i högre grad hindra fiske på uppväxande lax.

1.37 Laxforskningsinstitutet: — — — utredaren — — — har — — — lagt fram otvetydiga bevis för att kraftfulla åtgärder måste till vad gäller exploateringen av Östersjöns laxbestånd genom fiske. — — —

1.38 Svenska Naturskyddsföreningen: — — — Från naturvårdssynpunkt är det mycket angeläget att verkningsfulla åtgärder vidtas för att rädda Östersjöns laxstammar. — — —

— — — Utredningsmannens förslag är mycket välkomna och bör snarast genomföras, men föreningen ifrågasätter om de är tillräckliga.

— — — föreningen tillstyrker den framlagda förordningen men ifrågasätter samtidigt om inte ännu mera kraftfulla åtgärder måste vidtas.

1.39 Sveriges fiskares riksförbund — — — delar utredningens slutsatser att de naturreproducerande laxstammarna måste skyddas och förstärkas.

Det underlagsmaterial som använts och som ligger till grund för åtgärdsförslagen kan dock ifrågasättas och det gäller framförallt statistiken vid kust- och älvfiske. — — —

— — —

Laxutredningen föreslår drastiska åtgärder som drabbar yrkesfisket. Förslagen utmynnar i att starkt begränsa havsfisket till förmån för fritids- och sportfiske. Det kan dock ifrågasättas om förslagen, och de genomföres, får den önskade effekten. Vad som sker är att man fråntager eller starkt begränsar yrkesfiskarnas urgamla rätt att fritt fiska i havet. I stället ges detta fiske till den som äger mark och fiskerätt vid kust- och älvmyningar. Det är i praktiken ett överförande av en tillgång och rättighet från en kategori fiskande till en annan. Ett sådant förfarande är oacceptabelt i ett demokratiskt samhälle som har att skydda den enskildes rätt. — — —

1.40 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: — — — I betänkandet, som underlag för överväganden och förslag, presenteras på ett förnämligt sätt fakta över laxens situation såväl i Östersjön som i Västerhavet. Bevis läggs fram som styrker allvaret i laxens situation framförallt i Östersjön, den s. k. laxproblematiken definieras och behovet av kraftfulla åtgärder dokumenteras. — — —

— — — Förbundet anser det — — — angeläget att en omfördelning sker mot ett ökat sportfiske vilket skulle öka avkastningens värde och ge ett ur samhällelig synpunkt bättre utnyttjande av laxresursen.

— — —

1.41 Tjänstemännens centralorganisation: — — — Med tillfredsställelse noteras att de åtgärder som föreslås framförallt syftar till att bevara de naturreproducerande laxbestånden. — — —

Den av utredaren föreslagna forceringen av de internationella förhandlingarna vad gäller total fångstkvot (TAC) och lösning av vita zonen, är av vital betydelse för naturbestånden av lax. Den föreslagna nedskärningen av svenskt havsfiske är visserligen positiv i sig, men inte tillräcklig för en avgörande förbättring, om övriga nationer runt Östersjön inte minskar sitt havsfiske. En licens för användande av laxfiskeredskap, förbehållen yrkesfiskare, är en betydligt väsentligare åtgärd, vad gäller det svenska laxfisket som helhet.

1.43 Sundsvalls kommun: — — — Möjligheterna till ytterligare reglering av fisket ter sig enligt kommunstyrelsens mening som mycket små och därmed inte ägnade att förbättra fisket i Ljungan.

Väsentligast är att överfiskningen i Östersjön och i övrigt kan motverkas.

Kommunstyrelsen anser därmed att det är synnerligen angeläget med centrala åtgärder för att förbättra förutsättningarna för laxbeståndet och därmed för fisket i våra älvar.

2 Reglering av laxfisket

2.1 Allmänt

Flera remissinstanser tar upp frågan om möjligheterna att fördela fisket mellan olika kategorier fiskande och anser att yrkesfisket inte får missgynnas. Andra förordar i stället att sportfisket skall gynnas.

2.1.9 Fiskeristyrelsen: — — — Med hänvisning till hinder i vår nuvarande lagstiftning — omfördelning av fångster mellan olika fiskande kategorier får ej ske — inriktas regleringarna mot åtgärder som har direkt syfte att främja god beståndsvård.

Även dessa blir emellertid i praktiken fördelande. För att ett konsekvent och ekonomiskt riktigt utnyttjande av de begränsade fiskeresurserna skall bli möjligt fordras och det gäller inte bara i fråga om laxproblematiken utan även för mycket övrigt fiske att statsmakterna tar ställning till hur fördelningsfrågorna skall lösas i lagstiftningen. Inte minst fiskeristyrelsens erfarenheter av sitt arbete med föreskrifter om vandringsfisken längs norrlandskusten och sydkusten visar detta. — — — Om de förslag utredningsmannen framför skall kunna effektueras på ett praktiskt genomförbart sätt krävs att en fördelning av tillgänglig fiskeresurs får ske. Konsekvenserna för yrkesfisket eller den för vars försörjning laxfiske är av väsentlig betydelse kan i annat fall bli stora. Det kan då komma att krävas ekonomiska stödinsatser från samhällets sida.

— — —

— — — Kunskapen om olika laxbestånds vandringsvägar är genom märkningar relativt god. En viss geografisk anpassning av restriktionerna vid kusten är därför enligt fiskeristyrelsens mening möjlig både i fråga om tidsmässiga och mängdmässiga begränsningar.

Två ledamöter av fiskeristyrelsens styrelse (Johnsson och Johansson) anför i reservation: — — — Fiskeristyrelsen har i sitt yttrande anammat utredningsmannens förslag, vilket utmynnar i att starkt begränsa havsfisket till förmån för fritids- och sportfisket. Det kan dock starkt ifrågasättas om förslagen, om de genomföres, får den önskade effekten. Vad som sker är att man framtager eller starkt begränsar yrkesfiskets urgamla rätt att fiska fritt i havet.

— — —

2.1.11 Statens naturvårdsverk: — — — det (är) angeläget att åtgärder vidtas för att gynna fritidsfisket. Förslag i den riktningen har också framlagts av utredningen. Även om fisket efter lax — så länge bestånden inte ökat till helt annan numerär — således generellt bör styras mot ett ökat sportfiske, kan ett visst yrkesfiske äga rum. Detta bör koncentreras till älvarna och

älvmyrningarna. På det sättet kan fisket styras avsevärt bättre. Dessutom kan fisket bedrivas på ett biologiskt riktigt sätt. Beskattningen kan ske efter varje lokalt laxbestånds produktionsförmåga och populationsstorlek. Vidare kommer beskattningen att inriktas på vuxen lax i stället för på ung, outvecklad lax som är fallet vid havsfiske. Härigenom ger fångsterna en högre avkastning.

— — —

— — — Verket finner det — — — svårt att ta ställning till förslaget (om att minska redskapsinsatsen till 75 %).

2.1.15 Umeå universitet: Vi vill framhålla vikten av att inga ytterligare dröjsmål i en konsekvent behandling av laxfrågan får förekomma. Ett omedelbart och kraftfullt agerande från regeringens sida är nödvändigt, så att laxfisket i Östersjön omfördelas till kustzonen och älvarna.

2.1.18 Statens vattenfallsverk — — — understödjer — — — betänkandets ambition att genom regleringar av fisket tillse att ett betryggande antal lekvandrande laxar når reproduktionsområdena. — — — Vi är — — — intresserade av att medverka vid ev. lokala diskussioner rörande lämpliga åtgärder i de älvar, där verket har egna intressen i form av avelsfisken.

2.1.19 Domänverket: — — — vi är tveksamma till det meningsfulla i att — — — under åren — — — fram till "paketets" genomförande söka begränsa nuvarande fiske med ca 25 %. — — — Om — — — endast det svenska fisket föreslås nedskäras med ca 25 % kommer den ökade överlevnaden till lek av naturreproducerande lax, — — — att bli skäligen ringa. — — —

2.1.27 Länsstyrelsen i Kristianstads län: — — — Den föreslagna reduktionen — — — kommer att få en marginell betydelse om inte andra nationer, som fiskar i Östersjön, inför motsvarande begränsningar.

Länsstyrelsen förutsätter att initiativ tas på regeringsnivå för en internationell överenskommelse i denna fråga.

— — —

2.1.39 Sveriges fiskares riksförbund: Att generellt begränsa det svenska havsfiskets redskapsinsatser till 75 procent av 1982 års nivå skulle endast medföra en marginell minskning av laxfisket i Östersjön. — — —

SFR vill — — — framhålla

att yrkesfisket prioriteras framför fritids- och sportfiske

att laxöringen på västkusten skyddas på fredningsområden genom förbud även av handredskapsfiske.

2.1.41 Tjänstemännens centralorganisation — — — anser att nätfiskets selektiva inverkan — — — bör begränsas. En delvis styrd utveckling mot ökat

krokfiske innebär en, ur biologisk synpunkt, riktigare beskattning av laxbeståndet i havet.

— — — 4 kap 7 paragraf FIFS 1983: 3 bör ändras så att det blir förbud att fänga öring och lax med nät som inte håller maskstorlek 165 respektive 157 mm.

2.2 Fisket i öppna havet

Förslaget att i ett inledningsskede införa krav på licens för laxfiske i havet och begränsning av vissa redskap tillstyrks av alla remissinstanser som har yttrat sig i frågan utom Sveriges fiskares riksförbund och Västkustens husbehovsfiskares förbund. Den långsiktiga lösningen, ett förbud mot fiske utanför 12-milsgränsen, avstyrks av Sveriges fiskares riksförbund. Fiskeristyrelsen anser att viss ekonomisk ersättning bör lämnas i samband härmed. Någon remissinstans påpekar behovet av en internationell lösning innan förbudet införs.

2.2.2 Hovrätten för övre Norrland: De föreslagna bestämmelserna i 12 a § och 39 § 1 st 4 p fiskeriförordningen motsvarar inte den i betänkandet angivna målsättningen, nämligen att begränsa antalet deltagare i laxfisket genom ett särskilt tillståndsförfarande och att införa förbud att använda vissa fiskeredskap utan tillstånd. Den i 12 a § angivna rätten för fiskeristyrelsen att utfärda föreskrifter torde inte föra längre än vad som redan gäller enligt 5 § 2 p fiskeriförordningen. Den angivna målsättningen kräver såvitt hovrätten kan förstå en annan författningsreglering än den föreslagna, i första hand ändringar i 2 § lagen (1950: 596) om rätt till fiske. Även bortsett härifrån torde den föreslagna straffbestämmelsen vara ett föga effektivt instrument för att nå det åsyftade resultatet. I den mån polisutredningar om vem som använder vilka fiskeredskap på öppna havet initieras måste i varje särskilt fall utredas om fisket för fiskaren i fråga är av väsentlig betydelse för hans försörjning eller ej. Det kan också vara tveksamt om denna fråga skulle kunna bli tillfredsställande utredd i en brottmålsprocess. Risker för en starkt varierande rättstillämpning mellan domstolarna är uppenbar. Om såväl laxfiske över huvud taget som användandet av de i den föreslagna 12 a § fiskeriförordningen angivna fiskeredskapen förutsätter tillstånd, kan den polisiära utredningen och domstolarnas prövning inskränkas till frågorna vem som använt redskapen i det enskilda fallet och om denne haft erforderliga tillstånd till detta eller ej.

2.2.5 Kammarkollegiet: Inledningsvis: — — — som inte tilltror sig kunna bedöma värdet av den föreslagna regleringen för det svenska laxfisket, noterar att denna, för att bli meningsfull, kräver en effektiv organisation för bevakning och kontroll av regleringens efterlevnad, samtidigt som det måste konstateras att man här rör sig med enorma vattenarealer —

120000 km om hänsyn tas till hela den svenska fiskezonen. Kollegiet ställer sig tveksam till utredningsmannens förslag i denna del.

2.2.9 Fiskeristyrelsen: Inledningsvis: – – – Fiskeristyrelsen tillstyrker licensgivning samt förslaget att drivnät, drivlinor samt förankrade flytande garn och linor inte får användas i laxfisket utan tillstånd. Detta får som framhållits av fiskenämnderna i Halland och Göteborgs och Bohus län stor betydelse även för västkustens lax och öringbestånd.

Långsiktigt: – – – Fiskeristyrelsen anser att risken inte kan uteslutas att laxfiske enbart innanför 12 nm i Östersjön leder till ökade konflikter mellan olika typer av yrkesfiske. I laxfisket i havet deltar i dag mellan 20–40 fartyg. År 1983 beräknades totala antalet enheter i fiskebåtsflottan i I, H, K, L och M län sammanlagt ha uppgått till drygt 600.

En inflyttning av fisket skulle under en övergångstid innebära sådan omställning enligt fiskeristyrelsens mening att fiskarena bör erhålla någon form av omställningsstöd. Häremot bör dock vägas att fångsterna ökar på sikt. Flertalet av laxfiskarna driver också detta fiske i kombination med annat fiske. Det blir ju också en övergångsperiod på 3–4 år enligt utredningen.

– – –

Om förbud för laxfiske kom att omfatta även den s. k. vita zonen behövdes i övrigt inga särskilda förhandlingar för detta område vad gäller lax.

Två ledamöter av fiskeristyrelsens styrelse (Johnsson och Johansson) anför i reservation: – – – På västkusten råder f. n. ungefär de förhållanden, som enligt förslagen för Östersjön – om de vinner gehör – kommer att råda där.

Där är yrkesfisket i det närmaste totalt stoppat och fisket förbjudet utanför fyra nautiska mil. Man kan dock konstatera, att laxstammarna inte har byggts upp utan sport- och fritidsfisket har klarat av att hålla dem nere på en låg nivå. Inte heller utgör laxfisket någon inkomstkälla för turismen, som det förespeglas i olika inlägg i utredningen.

Det förefaller inte som om det finns intresse att genom begränsningar i fritidsfisket skydda bestånden utan ett stopp för yrkesfisket och framförallt havsfisket är den främsta målsättningen.

– – –

Förslaget att införa speciella tillstånd för att bedriva yrkesmässigt laxfiske är nytt i det svenska fiskets historia. Det kan komma att på sikt skapa stora svårigheter att under perioder då något fiske sviktar, övergå till laxfiske för att klara en svacka i fisktillgången. Som exempel kan nämnas att många laxfiskare, som varit i verksamhet i Östersjön, numera övergått till torskfiske. De har redskap och utrustning kvar och kan, i en period när avsättning eller vikande bestånd gör fisket efter torsk mindre lönsamt övergå till att fiska lax. Den möjligheten att flexibelt kunna anpassa fisket

har sedan urminnes tider utgjort en viss trygghet för fiskarkåren, men som i och med detta förslag rycks undan.

— — —

Vi protesterar därför på det kraftigaste mot förslaget, som vi anser vara orealistiskt.

— — —

I kustregionerna är konflikterna mellan olika typer av fiske samt mellan fisket och sjöfarten redan av den storleksordningen att ett laxfiske enbart innanför 12 nautiska mil skulle innebära ett stort förfång för övriga kategorier. Här får det betänkas att laxfiskarna uteslutande använder drivgarn eller laxkrok, båda redskapen av betydande längd.

Vidare är det ytterst svårt att använda drivande nät invid kusten, då strömsättning och annat kan förflytta näten ansenliga sträckor. Vi anser därför förslaget vara orealistiskt.

2.2.11 Statens naturvårdsverk: Inledningsvis: Utredningen har föreslagit särskild tillståndsplikt för fiske med specialiserade laxfiskeredskap. Naturvårdsverket har inga invändningar mot detta. — — —

Långsiktigt: Naturvårdsverket biträder — — — av utredningen framlagda förslag [om]

○ förbud mot laxfiske utanför 12 nautiska mil — — —.

2.2.12 Generaltullstyrelsen: Av betänkandet framgår att visst laxfiske skall vara förenat med tillståndsplikt.

För att det klart skall framgå att det är fråga om särskilt tillstånd, föreslås 12:a § fiskeriförordningen få följande lydelse.

Fiske efter lax med drivnät, drivlinor, förankrade linor eller förankrade flytgarn på allmänt vatten får bedrivas endast efter tillstånd. Tillstånd får endast beviljas fiskare för vilkas försörjning fisket är av väsentlig betydelse samt endast inom de områden och endast på de villkor i övrigt som anges i föreskrifter meddelade av fiskeristyrelsen. Frågor om tillstånd prövas av fiskeristyrelsen.

I övrigt har styrelsen inga synpunkter på föreslagna författningsändringar.

2.2.19 Domänverket — — — framhåller — — — särskilt nödvändigheten av att — — — både förbud mot fiske på blandbestånd (förbud mot laxfiske utanför förslagsvis 12 sjömil) och kustutsättning av laxsmolt med användande av s. k. delayed-release-teknik snarast genomföres, om möjligt senast om 3 å 4 år,

att för fiske med specialiserade laxfiskeredskap införes särskild tillståndsplikt.

— — —

2.2.20 Länsstyrelsen i Stockholms län: Inledningsvis: — — — ifrågasätter — — — om mindre redskap bör göras tillståndspliktiga för att på sikt minska ett fiske som för länets del redan är av ringa omfattning. — — —

2.2.24 Länsstyrelsen i Kalmar län — — — som finner de föreslagna åtgärderna välgrundade, tillstyrker förslaget under den förutsättningen, att begränsningarna införes först sedan överenskommelse träffats med övriga laxfiskerationer i Östersjön om ett samtidigt införande. Ett ensidigt agerande från svensk sida förefaller ej lämpligt från vare sig ekonomisk, social eller politisk synpunkt.

Inledningsvis: — — — Länsstyrelsen tillstyrker förslaget i denna del (begränsning till yrkesfiskare).

2.2.26 Länsstyrelsen i Blekinge län: Långsiktigt: — — — en omedelbar och av Sverige ensidigt tillämpad nedskärning av fisket utanför 12-milsgränsen vore olycklig då den skulle drabba enskilda fiskare utan att ge den önskade effekten. — — — När "delayed release"-utsättningar gett resultat [bör] en övergång från havs-till kustfiske vara naturlig.

I avvaktan på internationella överenskommelser avseende havsfiske anser länsstyrelsen — — — att laxfisket bör bibehållas på nuvarande nivå avseende antal s.k. fångstansträngningar. — — —

2.2.32 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Inledningsvis: — — — Införande av en allmän koncessionsplikt för deltagande i havsfisket tillstyrkes såsom väl ägnat att främja den eftersträlvade minskningen i fisketrycket. — — —

Även om — — — beståndsfrämjande åtgärder vidtas måste dock en begränsning av havsfisket komma till stånd. En sådan är av avgörande betydelse för laxbestånden på sikt.

2.2.34 Länsstyrelsen i Norrbottens län — — — konstaterar att orsaken till den betydande nedgången av lekande lax till stor del måste tillskrivas ett allt mer omfattande havsfiske som etablerats under senare tid. I första hand anser länsstyrelsen därför att åtgärder bör inriktas på att begränsa havsfisket. — — — När det gäller havsfisket innebär det nu framlagda förslaget att man i ett inledningsskede syftar till att reducera fisket med 25% genom att begränsa antalet redskap eller storleken på redskapen. Denna begränsning riktar sig enbart mot fisket på svenskt vatten. Länsstyrelsen är tveksam till om detta kommer att få någon större effekt. Om så ska bli fallet torde krävas en mycket sträng övervakning. — — — Först när ett förbud finns för fiske på uppväxande lax torde några egentliga positiva effekter uppstå för kust- och älvfisket i Norrbotten.

2.2.36 Sveriges fiskevattenägareförbund m. fl.: Långsiktigt: — — — föreslår

[att] totalförbud för fiske efter lax utanför 12 sjömil införs senast våren 1988.

— — — Utredningen föreslår att fisket med tunga laxredskap på allmänt vatten inom 12 sjömil skall vara koncessionspliktigt och i första hand förbehållet yrkesfiskare. Förbunden delar denna uppfattning men anser att koncession för att fiska med nämnda redskap även måste kunna ges till sådana personer som av hävd bedrivit laxfiske på allmänt vatten som komplement till sin försörjning, i de flesta fall i kombination med jord- och skogsbruk.

2.2.37 Laxforskningsinstitutet — — — ansluter sig helt till — — — förslag[en] men vill understryka att hela programmet, inklusive "delayed release"-kompensationen står och faller med möjligheterna att snarast nå internationella överenskommelser främst vad gäller det oreglerade fisket i den "vita zonen". — — —

— — — Det framgår ej klart om begränsningen [till 75%] avser totala havsfisket eller enbart det svenska fisket. Om enbart svenskt havsfiske är berört torde åtgärden ha en marginell effekt. Vidare bör fisket styras — — — till ökat krokfiske.

2.2.38 Svenska naturskyddsföreningen: — — — Enligt föreningens mening måste fisket till havs efter lax minska i betydande grad — kanske upphöra helt under några år. — — —

2.2.39 Sveriges fiskares riksförbund: — — — Det är knappast i praktiken möjligt att begränsa eller minska antalet redskap i havsfisket så att det uppnås någon effekt. — — — Följden kommer utan tvekan att bli minskade besättningar även på de större laxbåtarna, vilket ur flera synpunkter, bl. a. säkerhet och arbetsförhållande inte är att rekommendera.

Långsiktigt: Förslaget att på sikt förbjuda laxfiske utanför 12 sjömil är orealistiskt. — — —

De föreslagna åtgärderna bygger troligen på norsk modell där man genom de tre åtgärderna nästan givit dödsstöten åt norskt yrkesfiske efter lax och där missnöjet är stort från yrkesfiskets sida.

Utredningen har av okunnighet eller av annan anledning inte redovisat eller pekat på följderna av ett så koncentrerat fiske med drivnät innanför 12 sjömil. Utanför Öland, Gotland och utanför sydkusten stryker handelssjöfarten längs land inom just de områden där utredningen avser att förlägga laxfisket under sommaren. Därtill kommer all nöjesbåtstrafik som till stor del utnyttjar samma farvatten. Det är nödvändigt att en överläggning kommer till stånd med kustbevakningen och sjöfartsverket i denna fråga. Det måste bli stora svårigheter att navigera och förslaget innebär att åtminstone vissa områden måste avlysas för sjöfart. Utöver trafiken skall fiske pågå där med andra redskap såsom trål, linor och garn.

Det är vidare tveksamt om laxfiske under sommaren med hög vattentemperatur ger någon fångst. Tidigare när det inte fanns sommarfredning upphörde fisket under sommaren av flera skäl. För det första därför att laxen sökte sig djupare ned till kallare vatten. För det andra att laxen skadades mera av näten då den var lösare i köttet. För det tredje därför att laxen var svårare att bevara och sälja under den varma årstiden.

När fiskevattnen blir så starkt begränsade innebär det stora risker att driva över gränsen till förbjudet område. — —

2.2.42 Västkustens husbehovsfiskares förbund: — — — Införandet av tillståndsplikt för användandet av specialiserade laxfiskeredskap skulle skapa en omfattande byråkrati och utestänga praktiskt taget hela kustbefolkningen från att utöva ett sedan ett halvt sekel tillbaka bedrivet garnfiske efter lax. Att samtidigt i nöjes- och rekreationssyfte utsträcka fisketiden beträffande lax i sötvattensområdet, får anses utgöra ett slags diskriminering av den kustboende befolkningen i fiskeavseende. Därför yrkas avslag på förslaget att införa omnämnda tillståndsplikt.

2.3 Kustfisket

Utredningens förslag om kustfisket har fått ett i huvudsak positivt bemötande. Flera remissinstanser påpekar yrkesfiskets behov av företräde. Ett par länsstyrelser anser att ersättning skall lämnas vid begränsning av möjligheterna att använda fasta redskap.

2.3.9 Fiskeristyrelsen kan instämma i förslagen. I första hand bör, med hänsyn till en omfattande administration, tidsmässig reglering väljas. — — — frågan om fördelning mellan olika kategorier fiskande måste lösas nu för att tillräcklig begränsning skall kunna ske utan att undanröja möjligheterna för ett lönsamt yrkesfiske. Bl. a. fiskenämnden i Norrbottens län framhåller att begränsningarna på enskilt vatten i huvudsak måste riktas mot icke yrkesfiske. — — —

Fasta redskap: Som fiskenämnden i Norrbottens län framhållit bör all tillståndsgivning till fasta redskap ske genom en myndighet. Den tillståndsgivning till fast redskap på allmänt vatten och upplåtelsen av kronoholmar som i dag ligger hos länsstyrelsen borde i så fall överföras till fiskeriverket. I annat fall måste fiskerimyndigheten garanteras ett avgörande inflytande på länsstyrelsens tillståndsgivning.

2.3.11 Statens naturvårdsverk: *Övrigt kustfiske:* Naturvårdsverket biträder av utredningen framlagda förslag [om]

* säsongsvisa fiskeförbud i vissa kustområden där laxen lekvandrar.

2.3.14 Statens lantmäteriverk: *Fasta redskap:* — — — Enligt LMV:s åsikt

--- kan --- den mängdmässiga regleringen av redskapen endast tillämpas då det finns någon form av ordnad förvaltning av fisket. ---

I de fall fisket är enskilt måste, vid tillämpning av ett förfarande av det slag som utredningen skisserar, fiskenämnden kontakta varje fiskerättsägare för att diskutera redskapsbegränsningar.

Lantmäteriet kan bistå fiskenämnerna med uppgifter huruvida fisket är enskilt eller samfällt.

2.3.20 Länsstyrelsen i Stockholms län: Övrigt kustfiske: --- Fiskådrans utbredning framgår av 28 § lagen om rätt till fiske. Att närmare fastställa fiskådran i ett antal vattendrag, om än starkt skiftande i antal mellan olika län, skulle vara ett omfattande arbete ---. Det framgår inte vem som skall utföra detta arbete. ---

2.3.21 Länsstyrelsen i Uppsala län: Fasta redskap: --- [Det] saknas bärande skäl till att reducera nu pågående fiske med fasta redskap på allmänt vatten på sätt som föreslagits i utredningen. En sådan reduktion skulle, såsom framhålls av fiskenämden, innebära att i dag verksamma fiskare med yrkesfiskelicens kommer att utestängas från vidare laxfiske. Länsstyrelsen avstyrker därför för Uppsala läns vidkommande förslaget i denna del.

Övrigt kustfiske: Vad gäller förslaget till långtidsreglering av kustfisket anser länsstyrelsen att den föreslagna mängdmässiga regleringen av antalet redskap är att föredra framför tidsmässiga regleringar. --- Det torde vara lättare att bedöma de positiva effekterna av en reglering av antalet redskap när det gäller möjligheterna till ett genetiskt betydelsefullt urval av avelslax ---. Länsstyrelsen förutsätter emellertid att regleringen vad gäller Uppsala län genomförs på ett sådant sätt att nu verksamma yrkesutövare på området inte på ett otillbörligt sätt hindras i sin näring.

2.3.23 Länsstyrelsen i Östergötlands län: Fasta redskap: --- En neddragning av antalet fasta redskap i allmänt vatten synes kunna ske inom ramen för den prövning som görs i varje enskilt tillståndsärende. ---

2.3.26 Länsstyrelsen i Blekinge län: Fasta redskap: --- förordar en reglering av fasta redskap och anser att ytterligare fasta laxfischen i länet inte bör tillåtas vare sig i allmänt eller enskilt vatten.

Övrigt kustfiske: --- yrkesmässiga redskap för laxfiske bör regleras och i huvudsak reserveras för yrkesfiskare.

2.3.27 Länsstyrelsen i Kristianstads län: Fasta redskap: --- Man kan inte utan att lämna ersättning ta ifrån innehavare av fasta fisken deras utsättningsrättigheter. Inte heller kan man utan vidare minska på längden av redskapen.

2.3.28 Länsstyrelsen i Malmöhus län: *Fasta redskap:* En begränsning av antalet fasta redskap motsvarande en 25 %-ig reduktion av fisket såsom utredningen föreslår skulle inverka menligt på fisket efter andra fiskslag t. ex. ål.

2.3.31 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: *Fasta redskap:* — — — anser att en begränsning av fisket — — — bör utformas så att fast redskap för laxfiske inte får utsättas förrän exempelvis den 15 juni varje år. — — —

— — —

Länsstyrelsen anser — — — att bestämmelser om mängdmässig begränsning inte bör införas.

Övrigt kustfiske: — — — Länsstyrelsen anser att en redskapsbegränsning, om en sådan skulle införas, ur rättvisesynpunkt bör genomföras så att den drabbar fiskande på allmänt och enskilt vatten vid samma tidpunkt och i samma omfattning.

2.3.32 Länsstyrelsen i Västernorrlands län — — — stöder utredningens förslag om fredningstider och begränsning av de fasta redskapen vid kusten samt om att vandringsvägarna längs kusten skall lämnas fria.

— — —

2.3.33 Länsstyrelsen i Västerbottens län: *Fasta redskap:* — — — Att dra ner antalet redskap (laxfällorna) torde bli mycket omständigt. — — —

Det är inte orealistiskt att här allvarligt överväga en helt annan lösning: i stället för att betala en stor administrativ insats kan man tänka sig en helt annan metodik. Fiskare kan erbjudas kompensation för att de skall avstå från fiske.

2.3.34 Länsstyrelsen i Norrbottens län: *Fasta redskap:* — — — När det gäller — — — redskapsbegränsning utgår länsstyrelsen ifrån att det skall vara möjligt att göra denna utan att yrkesfisket skall behöva drabbas.

2.3.37 Laxforskningsinstitutet — — — ansluter sig till utredningens förslag — — — men påpekar de speciella möjligheter till "beskattning efter bärkraft" som föreligger tack vare institutets möjligheter till beståndsprognoser — — —.

2.3.39 Sveriges fiskares riksförbund — — — protesterar — — — på det kraftigaste mot förslaget [att införa särskilt tillstånd för att bedriva yrkesmässigt laxfiske] och anser det vara orealistiskt.

Däremot stöder SFR utredningens förslag att fiske efter lax med drivnät, drivlinor, förankrade linor eller förankrade flytgarn på allmänt vatten får bedrivas endast av fiskare för vilkas försörjning fisket är av väsentlig betydelse, dvs. att detta fiske förbehålles licensierade yrkesfiskare.

— — —

SFR vill framhålla

att laxens uppvandring säkras t. ex. genom fredningsområden i älvmyningarna

att fritidsfisket på uppvandrande lax starkt begränsas.

2.3.40 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: — — — Utredaren föreslår att tids- och mängdmässiga begränsningar genomförs. Förbundet tillstyrker förslaget men vill samtidigt peka på vikten av att nuvarande fiske reduceras samt att diskussioner som i grunden blir fördelningspolitiska, genomförs snarast och i första hand riktas mot icke yrkesfiskare.

— — — användandet av drivnät, drivlinor samt förankrade flytande garn och linor [bör] inte få användas utan tillstånd och då endast av licensierade yrkesfiskare. — — —

2.3.42 Västkustens husbehovsfiskares förbund: — — — Utredningens förslag om tillståndsplikt för att få använda s. k. specialiserade laxfiskeredskap, samt att endast s. k. licensierade yrkesfiskare skall komma ifråga för erhållande av sådant tillstånd, kommer att innebära att det troligen blir endast något tiotal personer som erhåller sådant tillstånd. Detta fåtal personer kommer då att inhämta vinsterna av en åtgärd som det allmänna bekostat i form av utsättningar av laxsmolt. Av kustfiskets utövare bland licensierade yrkesfiskare torde det icke [vara] mer än nämnt antal personer som bedriver laxfiske.

Införandet av tillståndsplikt samt att därvid endast licensierade yrkesfiskare skulle komma ifråga, innebär att det sedan ett halvt sekel tillbaka av husbehovs- fritids- och rekreationsfiskare bedrivna fisket efter lax med nät, vilka enligt gällande fiskerättslag är att beteckna som rörlig redskap, kommer att stoppas.

Det kan vidare förmodas, att detta fåtal licensierade yrkesfiskare då kommer att anskaffa sådan redskap i den mängd att någon ändring ifråga om s. k. fisketryck icke inträder.

— — —

— — — Sakligt underlag för införandet av begränsande bestämmelser på västkusten beträffande sättgarnsfisket efter lax föreligger icke. Därför yrkas avslag på förslaget att införa tillståndsplikt betr. fiske med specialiserade laxfiskeredskap.

Det föreligger icke något biologiskt skäl att på svenska västkusten begränsa redskapsmängden till 1982 års nivå, enär enligt en undersökning 1983, beståndet av lax som reproducerade sig var större än fångat antal.

Därför yrkas avslag på förslaget i detta avseende.

2.4 Älvfisket

De allra flesta remissinstanser som har yttrat sig i frågan är positiva till utredningens förslag.

2.4.9 Fiskeristyrelsen: Förslagen tillstyrkes. Det bör dock framhållas att avsevärda begränsningar i fisket, särskilt i Torne älv, redan införts.

2.4.11 Statens naturvårdsverk: – – – Fiske med nät eller med not i älvarna kan göra stor skada på laxbestånden, dels genom att det leder till utfiskning, dels skadar fiskarna. – – –

I likhet med vad som gäller för flera andra stater – – – bör fiske med not och med nät därför förbjudas i älvarna. I stället bör fisket koncentreras till så kallade fasta fisken som medger utsläpp av oskadade laxar som understiger minimimåttet.

2.4.24 Länsstyrelsen i Kalmar län – – – tillstyrker förslaget.

2.4.32 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: – – – Gällande restriktioner inom länet innebär enligt länsstyrelsens bedömning ett tillräckligt skydd för laxbestånden. Mot ytterligare fångstbegränsningar talar även det förhållandet att den uppvandrande laxen i regel nått för fångst optimal utveckling.

2.4.36 Sveriges fiskevattenägareförbund m. fl. – – – tillstyrker utredningens förslag om att fiskådras läge fastställs, utmärks och görs helt fri från redskap. Även övriga förslag rörande älvfisket tillstyrks.

2.4.37 Laxforskningsinstitutet – – – ansluter sig till utredningens förslag – – – men påpekar de speciella möjligheter till "beskattning efter bärkraft" som föreligger tack vare institutets möjligheter till beståndsprogrammer – – –.

3 Beståndsfrämjande åtgärder

3.1 Delayed release

Nästan alla remissinstanser är positiva till förslaget. Några förordar ytterligare försök.

3.1.1 Vattenöverdomstolen – – – delar härvidlag ["delayed release"-metodens förenlighet med gällande vattendomar] den inställning kammarkollegiet givit uttryck för vid den underhandskontakt med utredningen som redovisas i betänkandet.

3.1.5 Kammarkollegiet: – – – En förutsättning för att metoden tillämpas i större skala än rent experimentellt bör – – – vara att en internationell överenskommelse kan träffas om förbud mot eller stark begränsning av fisket efter lax utanför 12- milsgränsen.

— — — Materialet till delayed release utsättningar kan ej få utgöras av smolt som enligt dom skall kompensera bortfallet vid viss älv. Däremot möter givetvis inte hinder att använda överskottsmaterial. — — —

3.1.8 Lantbruksstyrelsen: — — — "Sea ranching" kan komma att medföra hälsoproblem. Vissa sjukdomar som exempelvis vibrios förekommer i havsvatten hos såväl vildfisk som odlad laxfisk. Systemet med "delayed release" och "sea ranching" kräver därför en intensifierad övervakning.

— — —

3.1.9 Fiskeristyrelsen: För att kunna övertyga andra nationer om värdet av metoden fordras att fler försök görs och även vid andra nationers kuster och öar. Problemet är att fullt resultat endast kan nås om försenad frisläppning sker i kombination med fiskeförbud efter lax utanför 12 sjömil. Allmänna erfarenheter om återvandringar, felgångare m. m. kan dock vinnas. — — —

— — — Försök med fördröjd frisläppning bör ej ske norr om Ålandshav med hänsyn till risken för inblandning i bestånden i odlade eller naturreproducerade älvar. Försöken får heller inte bli av sådan omfattning innan garantier om begränsning av havsfisket erhållits att de i stället skulle stimulera till ett ökat fiske på blandbestånd. Det skulle förvärpa den redan svåra situationen.

— — —

Två ledamöter av fiskeristyrelsens styrelse (Johnsson och Johansson) anför i reservation: Att fisket skulle bli mera givande genom den metod som presenteras (delayed release) är endast teoretiskt och hittills nästan oprövat. Om metoden var så effektiv som göres gällande finns det all anledning att pröva den under några år via de utsättningar som Vattenfall gör i anledning av vattenmål samt på västkusten. Om man för samma antal kronor kan uppnå så mycket större effekt skulle det vara underligt om inte metoden anammades där utsättningar nu pågår. Att föreslå åtgärder som ingen vet vad de innebär och som är praktiskt taget oprövade som kompensation för att beröva yrkesfisket större delen av dess fiskevatten är föga tilltalande.

3.1.10 Statens jordbruksnämnd: — — — Systemet med förlängd uppfödningstid förefaller, mot bakgrund av i utredningen redovisade förhållanden, kunna bli av stort värde på längre sikt för det svenska laxfisket och synes därför även kunna betraktas som en samhällsekonomiskt riktig åtgärd.

Vad finansieringen beträffar vill nämnden framhålla att utsättningsåtgärder för laxfisk och ål sedan flera år i betydande grad finansierats av prisregleringsmedel — — — . Några formella hinder för att även de här

föreslagna åtgärderna skulle kunna finansieras med prisregleringsmedel synes inte föreligga. Jordbruksnämnden har för sin del inget att erinra mot att frågan om finansieringen av "delayed release"-tekniken tas upp i de årliga överläggningarna mellan nämnden, konsumentdelegationen och fiskets förhandlingsdelegation.

3.1.15 Umeå universitet: — — — Genom tillämpning av "delayed release"-tekniken i Östersjön kombinerat med kustnära fiske kan det nuvarande uttaget av lax flerfaldigas. Biologiska såväl som ekonomiska skäl förutsätter dock att fisket/uttaget av fisk sker kustnära.

— — —
Enligt vår uppfattning bör man *dels* sträva efter en utveckling av ranching-metodiken genom *forskning* — — —, *dels* "sälja" metoden till övriga intressenter i Östersjön. Det senare bör eftersträvas utan att först avvakta ytterligare försök med "delayed-release", alternativt genom att övriga Östersjöstater görs direkt delaktiga i en utökad försöksverksamhet. — — —

3.1.17 Statens veterinärmedicinska anstalt: — — — Med hänsyn till risken för förluster på grund av sjukdom i samband med odling av laxfisk är det viktigt, att erforderliga resurser avsätts för utveckling av sjukdomsförebyggande metoder, om ett utökad laxprogram skall ha förutsättningar att realiseras på föreslaget sätt. — — —

SVA tillstyrker föreslagen utveckling av laxfisket genom ökad odling av lax och prövning av nya utplanteringstekniker. Under utvecklingsarbetet bör även problem, som gäller förebyggande hälsovård under odlingsfasen, beaktas.

3.1.18 Statens vattenfallsverk — — — har förklarat sig villigt att med vissa förbehåll medverka vid utvidgade försök med sea-ranching av lax enligt betänkandets förslag. De hittills vunna erfarenheterna från tidigare försök är kanske otillräckliga för att medge en säker bedömning av metodens ekonomi, men allt pekar på att de motiverar en fortsatt försöksverksamhet i större skala. — — —

3.1.24 Länsstyrelsen i Kalmar län anser att de föreliggande erfarenheterna från delayed release-metoder är alltför få. — — — Länsstyrelsen finner därför att dessa metoder bör ytterligare prövas och utvärderas under längre tid innan denna typ av begränsning införs.

3.1.32 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: — — — Det är av stor vikt, att "sea ranching"-metoden får utvecklas så som utredningen föreslår. Verksamheten får ses som ett viktigt led i en långsiktig forsknings- och försöksinsats.

— — —

3.1.33 Länsstyrelsen i Västerbottens län: — — — En mera återhållsam syn på searanchingens välsignelser har de som befarar att framgångsrika försök kan leda till en inte önskvärd ökning av Östersjöfisket. Därmed skulle återigen även den naturligt producerade laxen träffas av högre fisketryck.

Även i det här sammanhanget gäller alltså att man först måste klara ut begreppen beträffande de olika ländernas fiske efter lax i Östersjön.

3.1.36 Sveriges fiskevattenägareförbund m. fl. — — — föreslår [att] searanching med delayed release-teknik igångsätts omgående — helst redan under 1985 — på för yrkesfisket strategiska platser.

— — —

För att få full effekt av den föreslagna modellen bör en uppgörelse omgående söka träffas med berörda Östersjöstater, men i vart fall krävs en uppgörelse med Sovjetunionen och Finland. Enligt förbundens uppfattning är modellen så fördelaktig att det inte bör vara svårt att få övriga berörda staters accept. — — —

3.1.37 Laxforskningsinstitutet — — — stöder således förslaget om vidareutveckling av "delayed release" under [viss] förutsättning — — —.

3.1.39 Sveriges fiskares riksförbund: — — — Det lägges — — — inga förslag om utsättningar på västkusten enligt delayed releasemetoden som kunde ge yrkesfisket kompensation. Antingen är man tillfredsställd med sakernas tillstånd eller också är inte tilltron till metoden den som framhålles i utredningen.

Det kan vidare konstateras att de utsättningar som sker för närvarande enbart är inriktade på att förbättra sport- och fritidsfisket.

— — —

— — — Förslaget att på sikt förbjuda laxfiske utanför 12 sjömil är orealistiskt. — — — Att fisket skulle bli mera givande genom den metod som presenteras (delayad release) är endast teoretiskt och hittills nästan oprövat. — — — Att föreslå åtgärder som ingen vet vad de innebär och — — — är föga tilltalande.

SFR vill — — — framhålla

att prov med nya utsättningsmetoder fortsätter och att sådana genomföres även på västkusten.

3.1.40 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: — — — Genom genomförandet av ovan beskrivna modell ges alla kategorier fiskare en ökad tillgång på lax samtidigt som den naturreproducerande laxens vandring säkras. — — — Sverige måste — — — med stor kraft verka för att övriga Östersjöstater informeras om förslagets fördelar samt att genomförandet kan ske snarast möjligt, förslagsvis inom 4 år. — — —

3.1.41 Tjänstemännens centralorganisation: — — — Det ur alla synpunkter lämpligaste stället för denna verksamhet är enligt vår åsikt vattnen runt Gotland. Vi anser därför att försöksverksamheten där bör prioriteras och att på sikt en smoltodling bör byggas på Gotland. — — —

3.2 Reproduktionsområden

De remissinstanser som har yttrat sig särskilt i frågan är positiva till förslagen.

3.2.6 Statskontoret — — — tillstyrker utredningens förslag att åtgärder för att iordningställa lekområden kan ske genom beredskapsåtgärder, men noterar att kostnader för de i betänkandet föreslagna åtgärderna ej är beaktade i kostnadskalkylen.

— — —

3.2.9 Fiskeristyrelsen: — — — Behovet av åtgärder för att öka laxens reproduktionsområden vill fiskeristyrelsen starkt understödja. Det är också insatser som bör komma till stånd oberoende av vad som kan förverkligas av förslagen i övrigt.

— — — Fiskeristyrelsen vill understryka att om de åtgärder som utredningsmannen i övrigt föreslår för att rädda de naturreproducerande laxbestånden skall ha någon mening får någon vattenkraftutbyggnad inte ske i naturliga laxälvar och havsöringsvattendrag.

3.2.11 Statens naturvårdsverk: — — — Enligt verkets mening gäller det att i första hand skydda den miljö laxen är beroende av för sin naturliga reproduktion. Enbart insatser av typen ökad utsättning av smolt är *inte* tillräckliga. För att rädda laxens möjligheter till *naturlig* reproduktion räcker det inte att genomföra enbart sådana förhållandevis marginella, biotopvårdande åtgärder som utredningen föreslagit, dvs. undanröjande av vandringshinder, rensning och anläggning av lekbottnar, etc. Först och främst måste hela älvsystem bevaras orörda. — — —

Naturvårdsverket biträder — — — av utredningen framlagda förslag [om] genomförande av åtgärder för att utöka lekområden.

3.2.13 Arbetsmarknadsstyrelsen: — — — Vissa åtgärder för odlings- och reproduktionsområden för lax har tidigare utförts som beredskapsarbeten och det bör också finnas möjligheter i fortsättningen, inom ramen för de resurser som tilldelas länsarbetsnämnderna, att genomföra beredskapsarbeten inom detta område.

3.2.18 Statens vattenfallsverk — — — vill — — — betona nödvändigheten av att eventuella åtgärder i älvarna samordnas med kända planer på utbyggnad av vattenkraften — — —.

3.2.24 Länsstyrelsen i Kalmar län: — — — Inom Kalmar län finns förutom de större vattendragen, t. ex. Emån, flera mindre vattendrag, vilka skulle kunna vara relativt betydelsefulla reproduktionsområden för laxfiskar, främst laxöring. — — — Länsstyrelsen föreslår därför att närmare inventeringar och undersökningar genomförs i sådana vattendrag för att utröna förutsättningar för lax- och öringproduktion.

3.2.26 Länsstyrelsen i Blekinge län — — — vill — — — understryka vikten av att resurser ställs till förfogande så att även *små* vattendrag som tidigare hyst lax eller laxöringsbestånd kan åtgärdas för att åter ge lekmöjligheter för havsvandrande fisk.

3.2.28 Länsstyrelsen i Malmöhus län — — — vill särskilt framhålla att åtgärder för att förbättra laxens uppvandring från havet liksom förbättringar av dess lekområden vidtas.

3.2.40 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund — — — vill — — — framhålla vikten av att:

○ laxens reproduktionsområden utökas.

4 Planering

4.10 Statens jordbruksnämnd tillstyrker förslaget att laxfiskets reglering och övriga åtgärder för främjandet av laxfisket görs till föremål för särskild planering. — — —.

5 Internationellt

Alla remissinstanser som har yttrat sig i frågan understryker behovet av internationell överenskommelse om laxfisket i Östersjön.

5.7 Riksrevisionsverket: — — — En enligt RRV nödvändig förutsättning för att åtgärderna skall bli effektiva är att man som utredningsmannen föreslår löser problemet med det oreglerade fisket i den s. k. "vita zonen".

5.9 Fiskeristyrelsen: Trots stora ansträngningar från svensk sida har internationella överenskommelser inte kunnat nås för att begränsa laxfisket. Som tidigare framhållits är sådana överenskommelser en förutsättning för hela det nu framlagda förslaget som av utredningsmannen betecknats som ett paket. Inga ansträngningar får därför skys för att genom överläggningar med samtliga östersjöstater och i särskild ordning utanför Warszawa-kommissionens ordinarie förhandlingar försöka nå resultat. Eftersom detta

hittills misslyckats då det gällt fångstneddragningar ligger det nära till hands att försöka andra vägar.

De försök med "sea-ranching" med "delayed release" metoden som redovisats ger en möjlighet till andra utgångspunkter vid förhandlingar. Om resultaten av försöken kan gälla även i stor skala och på lång sikt skulle sådana utsättningar i kombination med fiskeförbud utanför 12 sjömil kunna innebära ett ökat uttag för samtliga stater. Kostnaderna i förhållande till återfångstresultat och nettovinst är små.

— — — Går det inte att nå internationella överenskommelser — — — blir situationen för de naturreproducerade laxbestånden snabbt prekär och bestånden kommer då att stå inför en kollaps.

5.11 Statens naturvårdsverk: — — — Naturvårdsverket får — — — understryka behovet av ett kraftfullt internationellt samarbete i laxfrågan.

— — —

Naturvårdsverket biträder — — — av utredningen framlagda förslag [om] överläggningar för att lösa frågan om reglering av fisket i den "vita zonen".

5.15 Umeå universitet: — — — Förhandlingar om omstrukturering av laxfisket bör genomföras med de övriga Östersjöstater som har vattenområden av betydelse för laxens fortlevnad. Eftersom potentialen i delayed-release-metoden är mycket stor (men kräver samverkan), bör utgångsläget för förhandlingarna vara gynnsamma; frågan gäller *ej* begränsningar i det totala fisket efter lax. I stället står valet mellan att även fortsättningsvis slåss om ett allt mindre antal "smulor" mot att staterna delar på en icke föraktlig "kaka" genom ett kustnära/älvsbaserat fiske efter vild och odlad lax.

5.19 Domänverket: För att snarast möjligt uppnå erforderliga internationella överenskommelser avseende "paketlösningen" genomförande föreslår domänverket följande handlingsprogram:

- Regeringen bör omgående utse en expertgrupp med uppgift att beskriva "paketlösningen" samt formulera förslag och lämpliga internationella överenskommelser.
- Upprättad PM bör tillställas övriga parter runt Östersjön tillsammans med en inbjudan att förslagsvis 1/2–3/4 år senare diskutera "paketlösningen" genomförande. Mötet bör hållas på erforderlig hög nivå, förslagsvis regeringsnivå.
- Vid mötet bör bl. a. eftersträvas att överenskomma om tidpunkt för övergång till nya skötsel- och beskattningsmetoder för Östersjöns laxbestånd baserade på "delayed release-teknik". Som lämpligt övergångsdatum synes 1987–05–01, eventuellt 1988–05–01, böra väljas.
- Vid mötet bör även diskuteras erforderlig samverkan avseende produktion och vidareodling i kassar av "delayed release-smolt".

- Det synes, för att minimera problemen i övergångsfasen, vara viktigt att "yrkesfiskets lax" (jämför punkt 3 i bilagan) finns fångstberedd under dess kuståtervandring, lagom till övergångsdatumet.
- Vid mötet bör överenskommelse eftersträvas avseende "frysning" vid högst nuvarande nivå av fiskets omfattning under tiden fram till ovan nämnda övergångsdatum.

5.24 Länsstyrelsen i Kalmar län finner det — — — synnerligen angeläget att ansträngningarna att lösa tvisten rörande detta område [området vid Gotland] intensifieras.

5.36 Sveriges fiskevattenägareförbund m. fl.: — — — Överenskommelse bör träffas med övriga berörda Östersjöstater om en "frysning" vid högst nuvarande nivå av laxfiskets omfattning under tiden fram till 1988.

5.39 Sveriges fiskares riksförbund — — — vill — — — framhålla

att frågan om vita zonen löses så att rovfiske där upphör — — —

att genom överenskommelser begränsa andra staters laxfiske så att de bedriver ett laxfiske anpassat till areal, reproduktion och traditionellt fiske, den s. k. 25–25–50-metoden

att Sverige internationellt hävdar sin rätt till andel av lax-TAC

att restriktioner inte enbart får drabba svenskt fiske.

5.40 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: — — — Det är — — — av synnerlig vikt att förnyade framställningar om begränsningar av samtliga Östersjöländers fiske görs.

— — —

6 Tillsyn och straff

Samtliga remissinstanser som har yttrat sig i frågan är positiva till en effektivare tillsyn och skärpta straff. Ett par framför synpunkter på hur tillämpningen av nuvarande bestämmelser bör ändras i detta syfte.

6.2 Hovrätten för övre Norrland: — — — Det föreslagna maximistraffet fängelse ett år överensstämmer — — — med vad som gäller för grov olovlig jakt. Förslaget bör därför i och för sig kunna godtagas. Hovrätten ifrågasätter dock om det inte kunde vara tillräckligt att påföljden för olovligt fiske bestämdes till böter men att den som gjorde sig skyldig till grovt olovligt fiske kunde dömas till dagsböter, ej under femtio, eller fängelse i högst sex månader.

6.3 Riksåklagaren: — — — I likhet med utredningen anser jag — — — att det

finns skäl att se med större allvar än hittills på här aktuella brott. En viss skärpning av lagstiftningen framstår därför som befogad. Även om jag mot den bakgrunden kan godta ett särskilt straffstadgande för grovt brott har detta dock enligt min bedömning fått en alltför vid omfattning i förslaget. Lagrummet synes t. ex. kunna tolkas så att allt fiske efter lax – oavsett omständigheterna i det särskilda fallet – kunde vara att betrakta som grovt brott. Att även lindrigare brottslighet enligt utredningens mening skall kunna rubriceras som grov framgår av att dagsböter ingår i den föreslagna straffskalan. Såsom utredningen formulerat det föreslagna tillägget kan det enligt min mening också tänkas uppkomma problem vid bedömningen av om ett brott skall anses grovt eller ej. Under hänvisning till det anförda bör enligt min mening stadgandet om grovt brott begränsas så att det blir tillämpligt endast på särskilt allvarliga överträdelser. Det synes då inte erforderligt att böter ingår i straffskalan. Lämpligare synes vara att i denna endast ange straffmaximum, fängelse i högst ett år.

6.4 Rikspolisstyrelsen: – – – brott i samband med laxfiske [är] att anse som allvarliga. Styrelsen tillstyrker därför utredningens förslag om skärpta straff då ett brott är att anse som grovt.

– – –

– – – På grund av rådande arbetsbelastning i polisdistrikten kan polisen f. n. inte avsätta ytterligare resurser för fisketillsyn. Styrelsen biträder därför utredningens förslag att ytterligare fisketillsynsmän behöver engageras.

– – –

6.9 Fiskeristyrelsen: För att de förslag som utredningsmannen lagt fram skall få önskad effekt krävs ovillkorligen en utökad fiskebevakning och att den som bryter mot bestämmelserna riskerar ett kännbart straff. Förslagen i denna del kan därför tillstyrkas. Även med de utökade ekonomiska resurser som föreslås måste fortsättningsvis mycket av bevakningen ske på ideell grund.

6.11 Statens naturvårdsverk biträder – – – av utredningen framlagda förslag [om] införande av straffskärpningar av brott mot fiskerilagstiftningen, utökning av fiskeritillsyn och -kontroll.

6.12 Generaltullstyrelsen: – – – Kustbevakningens resurser är redan idag knappa. Föreslagna åtgärder i form av tillståndsplikt, redskapsbegränsning, områdesbegränsning m. m. ställer ytterligare krav på resurser för att en effektiv övervakning skall kunna bedrivas.

6.19 Domänverket – – – framhåller – – – särskilt nödvändigheten av att fisketillsyn och kontroll förstärkes.

6.24 Länsstyrelsen i Kalmar län tillstyrker förslagen i denna del.

6.28 Länsstyrelsen i Malmöhus län — — — vill — — — särskilt påpeka att kontrollen av fisket efter lax bör skärpas — — —.

6.32 Länsstyrelsen i Västernorrlands län — — — tillstyrker föreslagna straffskärpningar vid brott mot fiskeriförordning och laxvårdande föreskrifter. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att erforderliga medel ställs till förfogande för effektivisering av fiskeövervakningen.

6.36 Sveriges fiskevattenägareförbund m. fl.: — — — Utredningens förslag i denna del tillstyrks — — —.

6.39 Sveriges fiskares riksförbund — — — vill — — — framhålla
att kontroll och tillsyn tillskapas och göres effektiv
att straffen för olaga laxfiske skärps på samma sätt som vid olaga trålfiske.

6.40 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: Den nuvarande fiskebevakningen är otillräcklig och om de nu framlagda förslagen ska få effekt krävs en skärpt fiskebevakning. Förbundet vill dock påpeka att behovet av en utökad bevakning kvarstår även om inte utredningens förslag genomförs. Förslaget om skärpta straff vid brott mot fiskeriförordningen tillstyrks.

6.41 Tjänstemännens centralorganisation: Vad avser den kustnära övervakningen — — — bör kustbevakningen ha kontrollen. — — —

Vad beträffar övervakningen i älvar och inre vattendrag vill förbundet framhålla den speciella roll som tullverkets gränsbevakning har som övervakningsmyndighet inom Torneälvs fiskeområde. — — —

Vad avser straffskärpningen till ett års fängelse som straffmaximum framhåller förbundet det orimliga i att ha sex månaders fängelse som maximum för *trålfiskebrott*. Förbundet rekommenderar en harmonisering av straffsatserna gällande samtliga fiskemetoder utom s. k. handredskapsfiske.

7 Fiskevårdsområden

De remissinstanser som har yttrat sig om förslaget är positiva till det.

7.2 Hovrätten för övre Norrland: — — — Hovrätten föreslår — — — att 4 § 3 st nämnda förordning [förordningen (1981: 537) om statligt stöd till fritids-

fisket] får följande lydelse: Som villkor för statsbidrag enligt första stycket 1-3 gäller att åtgärden rör vatten där fisket är upplåtet till allmänheten eller är fritt. Statsbidrag enligt första stycket 1 får även lämnas om behovet av fiskevårdsområdets bildande är synnerligen angeläget från allmänna synpunkter.

7.11 Statens naturvårdsverk biträder — — av utredningen framlagda förslag [om] stimulerandet av bildande av fiskevårdsområden — — — ökning av bidragsgivning för bildandet av fiskevårdsområden.

7.14 Statens lantmäteriverk: — — — Förslaget att, då det finns synnerliga skäl, öka bidragsmöjligheterna till mer än 70 procent av kostnaderna för att bilda fiskevårdsområden torde kunna påverka fiskerättsägarnas intresse av att kunna bilda fiskevårdsområden. Eventuellt skulle redan en förändrad tillämpning av nu gällande bestämmelser kunna ge samma effekt, nämligen om bidragsdelen i dessa fall ökades från 50 till 70 procent.

7.24 Länsstyrelsen i Kalmar län tillstyrker förslaget.

7.32 Länsstyrelsen i Västernorrlands län — — — tillstyrker att statsbidrag till bildandekostnader skall kunna utgå med hänsyn till allmännyttan av att — — — fiskevårdsområden kommer till stånd. Vissa tillämpningssvårigheter torde dock kunna uppkomma på grund av den mycket allmänt hållna bestämningen av bidragsförutsättningarna.

7.36 Sveriges fiskevattenägareförbund m. fl.: För att klara fiskeförhållandena på enskilt fiskevatten tillstyrker förbunden utredningens förslag om bildandet av fiskevårdsområden utefter Norrlandskusten och inom övriga berörda kustavsnitt. Genom tillskapande av fiskevårdsområden skapas förutsättningar för att fördela fiskemöjligheterna på enskilt vatten. Förbunden tillstyrker jämväl förslaget om 100-procentiga statsbidrag för bildandet av sådana fiskevårdsområden.

8 FoU

8.9 Fiskeristyrelsen: Det är nödvändigt att kontinuerligt följa utvecklingen hos de naturreproducerande bestånden och att följa laxfiskets och laxbehandlingens utveckling i havet och i odlade älvar. — — — Man kan för framtiden inte räkna med att via vattenmålen kunna göra de vidare undersökningar och bearbetningar som krävs. Redan nu råder begränsningar i detta avseende. Dessutom kan flera laxkompensationsmål komma att avgöras inom en nära framtid. Särskilda medel behövs därför — — —. Det är speciellt angeläget att genetiska studier kan komma i gång så snart som möjligt.

8.11 Statens naturvårdsverk: — — — det — — — saknas vattenkvalitetskriterier för lax. Enligt verkets mening bör sådana svenska kriterier snarast utarbetas. — — —

Naturvårdsverket biträder — — — av utredningen framlagda förslag [om] intensifierad forskning. — — —

8.15 Umeå universitet: — — — forskning och undersökningar kring de naturliga älvarnas laxbestånd och om laxen i havet anser vi angelägna. — — —
— — —

Umeå universitet är berett att ta ansvar för forskningen inom ranchingteknik-området — — —. — — —

— — — För att genomföra forskningsverksamheten — — — behövs — — — forskningspersonal — — — 600 000:-/år.

Investeringarna beräknas till ca 800 000:- — — —.

Driftkostnaderna beräknas till ca 500 000:-/år — — —.

8.33 Länsstyrelsen i Västerbottens län — — — vill understryka vikten av att Norrbylaboratoriets resurser verkligen tillvaratas även i ett större sammanhang. — — —

8.35 Centralorganisationen SACO/SR: — — — Ett behov som utredningen förbiset är behovet av information från forskning och administration till andra myndigheter och till allmänheten. Fiskeriverket är ett av få statliga verk som saknar personal på informationssidan — — —.

8.37 Laxforskningsinstitutet — — — är i nuläget inte berett att tillstyrka förslaget. — — —

— — —

— — — fiskeristyrelsen och laxforskningsinstitutet [bör] gemensamt få i uppdrag att snarast göra en översyn över aktuell och potentiell forskning inom laxområdet samt utforma forskningsprogram med övergripande målsättning. — — — En sådan översyn med förslag bör kunna framläggas inom cirka 6 månader.

8.42 Västkustens husbehovsfiskares förbund: — — — Det synes föreligga alla skäl med upptagandet av en forskningsverksamhet på detta område. Fråga är väl, om icke de allmänna medel som nu avsätts (fiskets prisregleringsmedel) till laxsmoltutställningar måhända skulle lämna bättre avkastning om de insattes i syfte att främja en matfiskproduktion där det nu förekommer en icke oväsentlig import.

— — —

9 Resurser och kostnader

9.9 Fiskeristyrelsen: — — — Ett belopp om 120 000 kr./år för tillfälligt an-

ställd personal utöver de tjänster som föreslagits är — — — motiverat under de närmaste åren.

Dessutom torde man inte — — — kunna räkna med att i vattenmålen täcka personalkostnader för vissa erforderliga undersökningar och uppföljningar av någon omfattning, åtminstone inte om ett par år. Härför — — — bör tas upp ett årligt belopp om 200 000 kr. — — —

9.35 Centralorganisationen SACO/SR: — — — Fiskeriverket har redan i nuläget prioriterat så att viktiga arbetsfält ligger i träda, exempelvis restaurering av vatten, utveckling av kust- och insjöfiske m. m. Administrationen bör istället förstärkas så att naturresurserna bättre och uthålligare kan nyttjas.

— — —

— — — Att tala om stora vinster i framtiden utan att våga satsa i dag för att nå dithän är inte bara ologiskt och kortsiktigt utan även oansvarigt. Positiva ansatser finns men steget tas inte fullt ut.

9.40 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: — — — De kostnader som förslaget innebär är små i jämförelse med de fördelar ett genomförande skulle innebära för det svenska laxfisket i älv, kust och hav.

9.41 Tjänstemännens centralorganisation: — — — Den av utredningen föreslagna personella ökningen inom fiskeriadministrationen är, enligt vår mening, otillräcklig. För att klara de, redan i utredningen, föreslagna åtgärderna för vård av naturbestånden, bör ytterligare 1 fiskerikonsulenttjänst inrättas vid Fiskeriintendenten i Övre Norra. Därutöver bör för den odlingsberoende delen av forskningen, resurser motsvarande 1/4 konsulenttjänst tillföras LFI.

Försöken med fördröjd utsättning bör styras och utvärderas via LFI. För att klara den verksamheten och den av oss föreslagna forskningen avseende havsfiskeredskap krävs resurser till LFI motsvarande 1 biologtjänst.

På sikt kommer en utbyggnad av verksamheten vid Gotland, inklusive en smoltodling, att kräva ytterligare 1 konsulenttjänst och 1,5 bitrådestjänster. I initialskedet bör dessutom medel för inköp av smolt ställas till LFI's förfogande. Byggnadet av en smoltodling på Gotland bör kunna finansieras via Arbetsmarknadsstyrelsen. Drift av odlingen och inköp av smolt bör kunna finansieras med s. k. EG-medel.

FISKERISTYRELSEN

Fiskevårdsbyrån
CW/KA

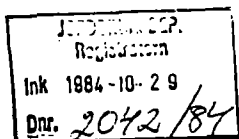
RAPPORT

Datum

Beteckning

1984-10-12

Dnr 309-4433-82

Regeringen
Jordbruksdepartementet
103 33 STOCKHOLMBevareande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser

Regeringen uppdrog den 2 september 1982 åt fiskeristyrelsen att utreda frågan om säkerställande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser. Under utredningsarbetet borde samråd ske med andra berörda myndigheter och organisationer.

Fiskeristyrelsen får härmed redovisa utredningsuppdraget genom att överlämna rapport om de svenska fiskbeståndens genetiska resurser.

Rapporten har utarbetats av en arbetsgrupp inom fiskeriverket. Styrelsen åberopar rapporten som sin egen och lämnar till komplettering följande kommentarer.

Utredningsuppdraget skulle fullföljas inom fiskeristyrelsens ordinarie verksamhet. Av resursskäl har det därför begränsats till att omfatta sötvattensfiskar i inlandsvatten och de vandringsfiskar som leker i vattendrag. Motiven för denna avgränsning är dels att den mesta baskunskapen finns inom detta område och vi har kunnat genomföra en begärd inventering av särskilt skyddsvärda arter och stammar, dels att olika ingrepp i framför allt sötvattensmiljön under flera år hotat att slå ut arter och stammar av olika fiskslag. Även den fiskevård som skett i form av fiskutsättningar för olika ändamål har bidragit till att förändra den ursprungliga ekologiska miljön.

Det uppdrag som nu redovisas är därför bara en del av ett mycket större komplex. Bristen på baskunskap inom landet har varit en starkt begränsande faktor vid uppdragets genomförande.

I vilken omfattning och på vilket sätt ett fortsatt utredningsarbete skall bedrivas hemställer styrelsen att regeringen avgör. För egen del är styrelsen beredd att fortsätta uppdraget dock endast under förutsättning att extra medel tillförs. Det som då närmast föreslås är de genetiska resurserna i den marina miljön.

I enlighet med utredningsdirektiven åtföljs varje förslag till åtgärd av en beräkning av kostnaderna i de fall sådana beräknas uppkomma.

Styrelsen vill också något ytterligare kommentera följande punkter i rapportens sammanfattning på s 6.

Beträffande punkten 3 anser styrelsen att det nu finns skäl att överväga om inte anslagen H 4. Mark för naturvård och H 5. Vård av naturreservat bättre bör anpassas till dagens situation i fråga om behovet av skydd och vård av vattenområden som en del av naturvårdsarbetet.

Under samma punkt föreslås också att förutsättningarna utreds för bildande av ett naturreservat för Vindelälven. Styrelsen menar att inte bara Vindelälven bör utredas utan även Kalixälven. Denna älv har ett ursprungligt och genuint laxbestånd fritt från inblandning genom utsättningar. Det finns också ett livskraftigt havsöringsbestånd. Bägge arterna går högt upp i systemet - 40 - 50 mil. I de lax- och havsöringförande delarna är det t ex inte tillåtet att anlägga fiskodling enligt de riktlinjer som antagits av styrelsen.

I fråga om punkten 5 pågår en viss sådan verksamhet som en del i fiskeriadmistrationens dagliga arbetsuppgifter samt genom direkta forskningsinsatser utanför fiskeriverket. En ambitionshöjning på den punkten erfordrar som föreslås i rapporten tillskott av medel.

Under punkten 6 föreslås särskilda forskningsmedel och styrelsen vill kraftigt understryka det förslaget. Ett intensifierat FoU-arbete är nödvändigt inte minst sett utifrån vattenbrukets frågeställningar och dess relationer till den traditionella fiskodlingsverksamhet som sker i fiskevårdens tjänst.

Utarbetande av riktlinjer, anvisningar m m som föreslås under p 7 måste styrelsen omedelbart åtgärda i relevanta delar. Det gäller särskilt nya riktlinjer för tillståndsgivning både till fiskutsättningar och till fiskodling. En ambitionshöjning, som innebär att information och utbildning skulle kunna förbättras i ett kort tidsperspektiv, förutsätter emellertid tillskott av medel. I det sammanhanget är det självklart att den kunskap som fås genom åtgärderna under punkten 5 förbättrar planeringsunderlaget för ett genomförande av p 7.

Fiskeristyrelsen har berett myndigheter, institutioner och organisationer (se s 4,6 st) tillfälle att ge synpunkter på utredningsarbetet.

Fiskets organisationer och statens naturvårdsverk har ingivit skriftliga synpunkter på förslaget. Ingen av dessa har krävt remissförfarande beträffande den slutliga rapporten.

Svenska naturskyddsföreningen (SNF) har däremot förklarat sig inte vara nöjt med utredningsuppdragets uppläggning och har förbehållit sig rätten att yttra sig direkt till regeringen över det slutliga förslaget.

Forskningsidan har som framgår av sid 4 i rapporten också beretts tillfälle att ge synpunkter men sällan eller inte avhört.

I en särskild skrivelse till fiskeristyrelsen 1984-10-02 framför representanter för SNF olika synpunkter. Skrivelsen bifogas (bil 1).

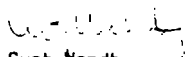
En del av synpunkterna har samband med uppdragets avgränsning och som styrelsen kan sägas ha bemött inledningsvis i denna skrivelse. Vilken omfattning, vilka resurser som skall avsättas för det fortsatta arbetet får enligt styrelsens redan framförda uppfattning avgöras av regeringen. Det arbete som återstår att genomföra är förvisso inte av begränsad omfattning om samtliga framförda intentioner skall genomföras inom ramen för tillgängliga resurser.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lennart Hannerz samt ledamöterna Erik Johansson, Rune Johnsson, Hans Runnström och Sven Öhlin.

Avvikande mening har anförts av ledamoten Rune Johnsson i närvaro av suppleanten Sig-Göran Hultsbo ifråga om motiveringar i rapporten på sid 18 och sid 46.

Vid ärendets slutliga handledning har även närvarit suppleanterna Helge Blomkvist, Stig-Göran Hultsbo och personalföreträdaren Sveh-Ola Öhlund samt byråchefen Curt Wendt, föredragande.

Enligt fiskeristyrelsens beslut

Curt Wendt
byråchef

SÄNDLISTA

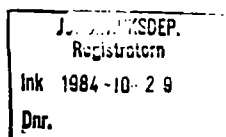
Fiskeristyrelsens styrelseledamöter
 Samtliga fiskenämnder
 Samtliga fiskeriintendenter
 Sötvattenslaboratoriet
 Havsfiskelaboratoriet
 Fiskeriförsöksstationen, Kålarne
 Statens fiskodlingsanstalt, Älvkarleby
 Laxforskningsinstitutet
 Sveriges fiskares riksförbund
 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund
 Vattenbrukarnas riksförbund
 Sveriges fiskevattenägareförbund
 Statens naturvårdsverk
 Statens naturskyddsföreningen
 Nordiska genbanken, Lund
 Genetiska institutionen, Stockholm
 "- , Uppsala
 "- , Umeå
 "- , Lund
 Limnologiska inst , Lund
 "- , Uppsala
 Zoologiska inst , Lund
 "- , Uppsala
 "- , Umeå
 "- , Stockholm
 "- , Göteborg
 Sten Andreasson, fiskeriintendenten i nedre norra distriktet
 Riksmuseet
 Nordiska genbanksgruppen

Avvikande mening

Ledamoten Rune Johnsson anser att meningen i rapporten på sid 18 som börjar med orden "Det mänskliga nyttjandet" och som slutar med "hantering av biologiska resurser" borde ha följande lydelse "Det mänskliga nyttjandet, t ex i form av ett fritids- och yrkesfiske inriktat på rovfiskar (predatorer) kan ha lika stor effekt på fiskbeståndens genetiska sammansättning som fiskodlingarnas också onaturliga hantering av biologiska resurser." Som motiv för skrivningen anförs att laxen också är en rovfisk och omfattas därför redan av ordet rovfiskar i texten. Vidare framförs att havsfisket påverkar säkerligen inte den genetiska sammansättningen mer än t ex ett leklaxfiske i älv eller på kust. Vidare delar Rune Johnsson inte uppfattningen under pkt 1 på sid 46 i rapporten. Istället vill man ha framfört följande.

Statens naturvårdsverk säger i sitt yttrande över laxutredningen att "Den kanske viktigaste orsaken till laxens situation är att dess reproduktionsmöjligheter idag är starkt beskurna." Vidare säger Naturvårdsverket att "Enligt verkets mening gäller det att i första hand skydda den miljö laxen är beroende av för sin naturliga miljö." SFR stöder Naturvårdsverkets syn på orsaken till den naturreproducerade laxens beståndsnedgång. Förbundet vill även påpeka att den beskattning som görs vid kust och älv är felvärderad och uppgår till betydligt mer än vad som sägs i utredningen. Detta har sin grund i en bristande statistik och kontroll av fisket. SFR anser att den bästa uppvandringen, med minsta sociala och ekonomiska konsekvenser, fås vid en hård reglering av kust- och älvfisket på leklax. Detta fiske är direkt selektivt och skadar bestånden då det endast inriktas på lekmogen lax.

Fiskeristyrelsen

34 -10 -03

Ad 309-4433-82

Synpunkter med anledning av fiskeristyrelsens förslag till rapport över
 "Bevarande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser" 1984-06-15
 (Dnr 309-4433-82)

Ovannämnda förslag till rapport har diskuterats i Svenska naturskyddsföreningens kommitté för bevarande av genurresurser vid möte den 25 september-84.
 Mot bakgrund av diskussionen vill vi lämna följande synpunkter på rapporten.

Vi finner jordbruksdepartementets initiativ till en utredning av fiskets genurresurser som positivt och synnerligen angeläget.
 I det perspektivet var fiskeristyrelsens uppdrag såväl ett brådskande som ett svårt och omfattande uppdrag.

Vår mening är att:

- utredningen har avvikit från direktiven genom att avgränsa uppdraget för snävt
- utredningen bör få en fortsättning
- det fortsatta arbetet bör omfatta hela svenska fiskfaunan
- detta arbete bör ske från ett bredare intressefält där bl.a. naturvårdsverket, Svenska naturskyddsföreningen, riksmuséet och representanter för universitetsforskningen på området deltar
- aktuella forskningsresultat och pågående forskning rörande genurresurser hos fisk både inom och utom Norden bör beaktas
- bevarandet av fiskfaunan är en del i bevarandet av den svenska faunan och florin varför bevarandearbetet inom olika organismgrupper bör utvärderas i avsikt att nå en optimal strategi för bevarande av genetiska resurser
- det fortsatta utredningsarbetet bör få en budget
- medel som i den föreliggande utredningen föreslås för särskilda forskningsmedel bör anslås för den fortsatta utredningen av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser

Vi har bl.a. följande allmänna synpunkter på utredningen:

Uppdragets avgränsning

Fiskeristyrelsen har gjort en avgränsning av uppdraget som vi inte förstår.
 Direktiven var långt bredare.
 Vi vill särskilt nämna följande:

- Marina arter har utelämnats
 Då det anges att kunskaperna om de marina arterna är bristfällig kan detta ses som ett starkt skäl att behandla dessas genurresurser.
 Östersjöns laxbestånd har nyligen utretts. Det är angeläget att även behandla övriga arter i Östersjön samt de ekosystem de är en del av.
 Östersjön är en speciell biotop med en säregen fauna med både sötvatten- och saltvattenarter. Sverige har ett särskilt ansvar för den östersjöfauna som fortplantar sig i svenska vatten och vid svenska kuster.

Bland de fiskarter för vilka man mest diskuterat genetiska skillnader i form av stammar, raser och bestånd är just en saltvattensart: sillen. Den har ett jättelikt ekonomiskt värde. Den nämns inte ens i denna utredning.

En utredning om de svenska fiskbeståndens genetiska resurser bör därför inte anses slutförd så länge samtliga Östersjöarter utom de anadroma (som leker i sötvatten och växer upp i havet) laxfiskarna lämnats obeaktade.

- Endast ett fåtal sötvattensarter har behandlats

Den svenska fiskfaunan som helhet bör behandlas.

Enbart yrkes- och fritidsfiskets arter tillsammans uppgår till drygt ett 40-tal arter.

Den svenska sötvattensfaunan har tillförts 39 fiskarter på naturlig väg. Utredningen koncentrerar sig på endast fyra arter (lax, öring, röding, harr) såsom skyddsvärda ur allmän fiskesynpunkt samt nämmer kort 9 hotade arter eller bestånd (asp, färna, groplöja, grönlång, mal, nissöga, sandkrypare, värlekande siklöja, vimma).

Det återstår nu 26 sötvattensarter att behandla för vilka man kan anta att den genetiska variationen minskar snabbt på grund av försurningen.

- Hotade genresurser hos vanliga arter behandlas inte

Genresursutredningens intresseområde bör omfatta den genetiska variationen hos de naturligt förekommande arterna.

Variationen hos vanliga arter t.ex. aborre och gädda är av stor betydelse ur genressynpunkt. Om nu vanliga arter även i framtiden ska kunna ha en stor utbredning i Sverige krävs att deras genetiska bredd bibehålls. När många fiskbiotoper förstörs eller förändras innebär det inte bara att sällsynta arter kan hotas till sin existens i Sverige utan även att mängder av genetisk variation försvinner hos de vanliga arterna.

Bevarandearbetet bör inriktas på att bevara den variation som finns idag.

- Fiskets arter, som inte är fiskar, behandlas inte

Kräftdjur och musslor har ett betydande ekonomiskt värde.

Det är angeläget att utreda dessas genetiska resurser och hur de ska säkerställas.

- Fiskens biotop försummas

Även om utredningen medger att det enda godtagbara sättet att långsiktigt bevara fiskbeståndens genetiska resurser är att bevara naturmiljöer så ägnas föga utrymme åt biotopskyddet.

Då de naturliga stammarnas överlevnad är beroende av deras biotopers överlevnad är det väsentligt att veta vilka typer av biotoper som är mest hotade, vilka hoten är och vilka allmänna åtgärder som behövs för att skydda dessa.

Detta leder till slutsatsen att bevarande av genresurser hos fisk bör ses som en naturlig del av ett allmänt genressurbevarande. Skyddet av en naturmiljö bör då sikta på att bevara de organismer av olika slag som finns där. Detta förutsätter koordination mellan verksamheter som arbetar för skydd av olika slags organismer, inte bara fisk.

- En stor del av utredningen berör utnyttjande, inte bevarande

Enligt direktiven skulle utredningen behandla bevarandet av de svenska fiskbeståndens genresurser. Enligt vår mening behandlar emellertid en stor del av utredningen utnyttjande inkl. odling och vattenbruk. Erfarenheter från andra områden (jordbruk) pekar på att bevarande- och nyttjandeaspekter bör hållas väl åtskilda.

- Motiv och kriterier saknas

Utredningen saknar en genomgång av de olika motiv som finns för bevarandet av den svenska fiskfaunans genresurser, t.ex. etiska och sociala motiv. Ingenstans nämns ansvaret för att överlämna ett rikt genetiskt arv till kommande generationer.

Inom verksamheten för att bevara genetisk variation hos andra organismgrupper såsom däggdjur, fåglar, groddjur, växter, insekter m.m. läggs idag stor vikt vid andra motiv än ekonomiska såsom etiska, sociala och kulturhistoriska motiv.

Detta finns bl.a. beskrivet i lantbruksuniversitetets och skogsstyrelsens bok "Floravård i skogsbruket" (1981) samt utredningen "Naturresursers nyttjande och hävd" (SOU:1983:56).

Det är därför knappast försvarbart att låta ekonomiska perspektiv vara praktiskt taget allenarådande när det gäller bevarandet av den svenska fiskfaunan.

Även utredningens ekonomiska perspektiv är väl snävt.

Även ur kortsiktigt ekonomiskt perspektiv kan arter som inte fiskas ha stor betydelse som föda eller som predatorer.

Arter som inte direkt utnyttjas idag av människan kan få framtida ekonomisk betydelse t.ex. som producenter av specifika kemiska substanser för läkemedelsindustrin.

Utredningen saknar kriterier för vad som ska betraktas som hemmahörande i den svenska fiskfaunan.

Lämpliga kriterier torde vara att arten inte endast ska kunna fortplanta sig i Sverige (vilket t.ex. strupsnittsöringen kan) utan även ha funnits i landet en viss tid t.ex. 100-200 år så den kan antas ha anpassat sig till svenska miljöförhållanden.

Kravet på naturlig invandring torde kunna ges undantag när det gäller "naturaliserade" arter som funnits hundratals år i landet och således torde nått en viss genetisk anpassning. För Sverige gäller detta karp, vilken utplanterades på flera håll i Europa redan före 1300-talet.

Det behöver även framgå om arten eller stammen är "hotad" eller "utrotningshotad".

Inom verksamheten för att bevara övriga djur och växter brukar man kalla en art "utrotningshotad" om den riskerar att försvinna från hela sitt utbredningsområde på jorden. I övrigt talar man om olika grader av "hot" beroende på hur stor del av utbredningsområdet det gäller.

Det torde vara en fördel att de olika verksamheter som arbetar med genresursbevarande använder en gemensam terminologi där så är möjligt.

Vid redovisning av sällsynta, hotade och utrotningshotade fiskarter och stammar är det väsentligt att veta hur stor del av utbredningsområdet hotet gäller.

Sverige har ett särskilt ansvar för de arter och stammar som har sin huvudsakliga utbredning inom vårt lands gränser.

Historik

I förslaget till rapport saknas i stort sett det historiska perspektivet på vår fiskfauna.

Vid bedömning av genresursers skyddsvärde är det historiska perspektivet viktigt. Lokala fiskstammars anpassning är ofta en 10 000 år gammal historia. Andra kanske har spritts långt senare, kanske inplanterats endast för ett sekel sedan.

Man undrar också hur många fiskstammar som kan antas ha försvunnit i Sverige de senaste 20, 50 eller 100 åren? Vad har funnits i de försurningsöda sjöarna?

Juridiska aspekter

Juridiska frågor är föga behandlade.

T.ex. kan flera miljöskyddslagarna vara aktuella för att skydda en fiskstam. Fridlysnings av en fiskstam eller art kan kompliceras av att vattenområdet berör flera län.

Begreppet fiskstam behöver utredas. Vad krävs t.ex. för att en "Gullspångslax" ska få kallas "Gullspångslax"? Det bör vidare finnas en kontrollmyndighet som ser till att den fiskstam som hanteras under ett visst namn förtjänar det namnet genom att uppfylla ett antal krav på genetiska egenskaper.

Nordiskt och internationellt arbete

Beskrivningen av det nordiska och internationella arbetet behandlar så gott som enbart symposier och rekommendationer

Man behöver även få veta vilka fungerande genbanksverksamheter för fisk som finns i andra länder, hur de är organiserade och vilka resultat de hittills uppnått.

Utredningen pläderar för ett åsidosättande av en av FAO:s rekommendationer för bevarande av genresurser hos fisk. Vi finner detta olyckligt.

Var finns fiskeribiologisk och fiskgenetisk kunskap i Sverige idag?

Utredningen behandlar endast forskning och undersökningar som gjorts inom fiskeristyrelsen.

Vid universiteten och i de nordiska grannländerna pågår och har slutförts forskningsprojekt angående den nordiska fiskfaunans genresurser.

Utredningen föreslår vissa forskningsprojekt som redan synes vara utförda eller påbörjade.

Om man ska diskutera och fatta beslut om åtgärdsförslag och resurser rörande fortsatt forskning, inventering och analys behöver man först få en översiktlig men heltäckande redovisning av var i landet forskning pågår som är relevant för bevarandet av genresurser hos fisk och övriga arter som fiskas (musslor, kräftdjur).

Först därefter kan man avgöra var olika uppgifter bör utföras för att redan gjorda investeringar i utrustning och expertis ska utnyttjas bäst och billigast.

Ansvarsfördelningen.

Fördelningen av ansvaret mellan naturvårdsverket och fiskeristyrelsen för den svenska fiskfaunan har inte utretts.

Innan man går närmare in på hur genbanksarbetet i fortsättningen bör struktureras och finansieras i stort behöver denna ansvarsfördelning klargöras.

Informationssystem.

Bevarandet av nationella genresurser bör alltså i princip omfatta alla organismgrupper och grundas på bredast möjliga motivbas.

In situ-bevarande (biotopskydd) blir då grunden för bevarande av genresurser. Vissa reservat bör då avsättas så att varje reservat täcker så många motiv och organismer som möjligt. Noggrann information om varje sådant generellt reservat bör då göra det möjligt att med tiden fylla luckor med speciella reservat.

En sådan organisation skulle behöva ett samordnat informationssystem (inte det samma som ett centralt!) innefattande såväl organismregister, reservatregister, biologiska karakteristika som "digested literature reference register".

Samråd under utredningsarbetet

Svenska naturskyddsföreningen, naturvårdsverket, genetiska institutionen i Stockholm, riksmuseet och den hittills enda väl utbyggda genbanken i Norden, nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter bör ha värdefulla synpunkter i detta sammanhang.

Med anledning av att flera genbanksverksamheters intresseobjekt kan finnas i samma ekosystem finns det anledning till samråd med den verksamhet som pågår för att bevara andra organismer såsom fåglar, däggdjur, växter m.m.

Inom Svenska naturskyddsföreningen finns stor kunskap om hotade vilda arter, stammar och biotoper. Föreningens kunskapsfond och expertis borde ha utnyttjats under hela utredningsarbetet rörande fiskbeståndens genresurser.

Ansvarsfördelningen mellan fiskeristyrelsen och naturvårdsverket borde ha klarlagts inom ramen för utredningen vilket krävde naturvårdsverkets medverkan i utredningen från början.

De genetiska grundproblemen är i stor utsträckning gemensamma för olika organismgrupper. Många grundläggande problem är därmed gemensamma för olika bevarandeverksamheter. De grundläggande kunskaper som finns inom nordiska genbanken borde därför ha tagits tillvara på ett tidigt stadium i utredningsarbetet.

Genetiska institutionen i Stockholm har under en följd av år haft stora anslag från forskningsråd och naturvårdsverket för att kartlägga och utvärdera genetisk variation, främst hos fisk. Ett ansevärt faktamaterial har därvid samlats. Fiskeristyrelsens utredning borde ha utnyttjat detta faktamaterial och den uppbyggda kompetensen på ett tidigt stadium i utredningsarbetet.

Riksmuseet har naturvårdsverkets uppdrag att kartlägga förändringar i den svenska faunan och florin. För detta har dess biodataavdelning ansevära tekniska resurser. Riksmuseet borde därför ha givits möjlighet till samråd på ett tidigt stadium i utredningsarbetet.

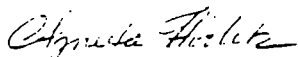
Inom verksamheten som arbetar för bevarande av högre länddjur och skogsväxter finns stor erfarenhet av såväl insamling och lagring av data om arter, stammar och biotoper som utbildnings- och informationsverksamhet. Vid utformandet av åtgärdsförslag för bevarandet av den svenska fiskfaunan hade därför ett samråd med övrig verksamhet för bevarandet av flora och fauna varit av värde.

Det vore värdefullt om fiskeristyrelsen redan nu kunde beakta ovan nämnda synpunkter rörande behovet av en fortsatt utredning och dennas sammansättning och verksamhet.

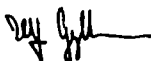
Bakom denna skrivelse står Stig Blixt (fil dr, svenska genbanksnämnden), Bengt Ehnström (skogsskyddskonsulent, avd för skogsentomologi, Sveriges lantbruksuniversitet), Håkan Hallander (fil dr, LRF:s repr i genbanksnämnden för husdjur), Bo Hammar (fil lic, ordf för Gotlands botaniska förening), Torleif Ingelög forskningsledare, inst för ekologi och miljövård, Sveriges lantbruksuniversitet), Ebbe Kjellqvist (föreståndare för nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter), Ulf Lagercrantz (doktorand, genetiska institutionen, Stockholms univer-

sitet), Örjan Nilsson (docent, trädgårdsintendent vid botaniska trädgården, Uppsala universitet), Peter Krutzsch (fil dr, skogsgenbanken, skogsstyrelsen), Nils Ryman (docent, genetiska institutionen, Stockholms universitet), Gunnar Ståhl (fil dr, genetiska institutionen, Stockholms universitet), Göran Thor (forskningsassistent, inst för ekologi och miljövärd, Sveriges lantbruksuniversitet), Per Wranner (professor i tillämpad miljökunskap, Sveriges lantbruksuniversitet) samt undertecknade.

Stockholm den 2 oktober 1984

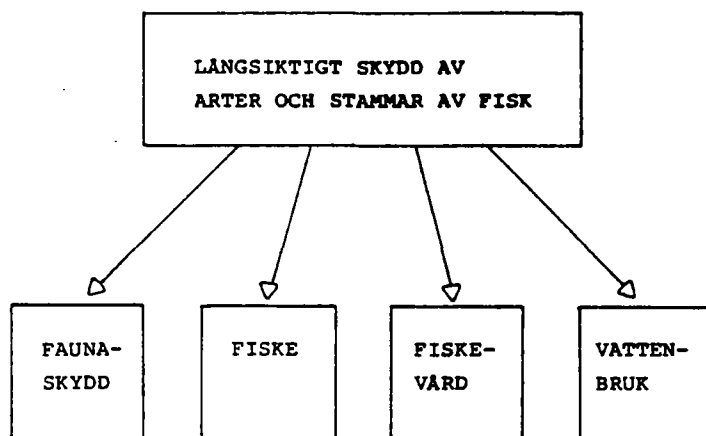
Agneta Herlitz
Fil kand, f d sakkunnig i
naturresurs- och miljökommitten
Nygranne, Halla
620 23 Roma Kloster

Ulf Gyllensten
Fil dr
Genetiska institutionen
Stockholms universitet
106 91 Stockholm

JORDENHÄNSP.
Registreren
Ink 1984-10-29
Dnr.

BEVARANDE AV DE SVENSKA FISKBESTÄNDENS
GENETISKA RESURSER

SAMMANFATTNING

Föreliggande rapport ger teoretiska och praktiska aspekter på bevarandet av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser med begränsning till sötvattensfiskar i inlands-vatten och vandringsfiskar med reproduktion i vattendrag. Resultaten av en landsomfattande inventering av skyddsvärda och hotade fiskbestånd redovisas. Förslag ges till åtgärder för bevarande av skyddsvärda och hotade arter och stammar samt till fortsatt arbete i ett 5-årsprogram.

Åtgärdsförslagen innebär sammanfattningsvis följande.

1. Alla vattendrag med naturlig reproduktion av lax skyddas i lag (NRL) mot vattenkraftutbyggnad
2. All odlad laxsmolt för utsättning i Östersjöns fria vatten gruppmarkeras med s k nosmärken
3. En fond avsättes för bildande av naturreservat (reservationsmedel)
 - 1/ Gullspångsälven avsättes omedelbart som naturreservat
 - 2/ Vissa andra vatten med utrotningshotade och skyddsvärda bestånd avsättes som reservat snarast
 - 3/ Förutsättningarna för reservatbildning av Vindelälven utredes
4. Fridlysning av mal införes
5. En analysgrupp inrättas för inventering av vildbestånd och för odlingskontroll under 5 år
6. Särskilda forskningsmedel anslås under 5 år
7. Projektanställning göres av en person under 5 år för utarbetande av riktlinjer, anvisningar, information och utbildning
8. Ansvarsfördelningen mellan fiskeristyrelsen och naturvårdsverket klarlägges och förslag till genbanksorganisation för fisk utarbetas.

7. ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG

7.1 Urvalskriterier för skydd och bevarande

Två grupper av skyddsvärda utrotningshotade arter och stammar kan särskiljas. Den ena gäller fiskar där arten i Sverige eventuellt är utrotningshotad och skälen till bevarande främst är vetenskapliga och etiska (faunaskydd, grundforskning). Den andra omfattar fiskar som är skyddsvärda ur nyttjandesynpunkt för fiske, fiskevård, fiskodling och fiskeriforskning.

Till den första gruppen kan hänföras mal, sandkrypare, groplöja, asp, grönlina, nissöga och värlekande siklöja. Hit kan möjligen också räknas färna, vimma, faren och hornsimpa som glacialrelikt. Kunskapsläget är som påpekats tidigare (6.2) bristfälligt för flera av dessa arter vad gäller förekomst och numerär. Fältkarteringar torde vara behövliga för att fastställa utbredningen och beståndens storlek. För mal är det dock uppenbart att ett skydd behövs införas omgående.

Till den andra gruppen hör alla bestånd (stammar) av lax, många stammar av öring samt vissa stammar av röding och harr. Av dessa är östersjölaxens situation i särklass allvarligast eftersom flera älvars stammar är akut utrotningshotade på grund av överfiskning och andelen odlad lax är mycket stor av Östersjöns totala laxbestånd. Laxen som art är inte utrotningshotad men det föreligger en överhängande risk för genetisk förändring och utarmning om ej särskilda åtgärder vidtages snabbt.

Många öringstammar - havsöring och inlandsöring - är hotade till sin existens genom vattenkraftutbyggnad, vattenföroring och försurning. Särskilt ska nämnas öringen i Gullspångsälven som är känd för sin snabba tillväxt, höga slutvikt och som viktig för utplantering i vissa typer av sjöar. Ett omedelbart skydd av biotopen för det vildlevande restbeståndet bör skapas.

Urvalskriterier för ett åsatt högt skyddsvärde av stammar av öring, röding och harr vid den genomförda inventeringen (5.) är främst tillväxtegenskaper, storlek och vandringsmönster samt att det aktuella beståndet betecknats som ursprungligt dvs under lång tid varit föremål för fiske (känt sedan generationer) och veterligt ej kommit till genom utplantering av fiskmaterial från annat vatten.

7.2 Metoder och åtgärder för skydd och bevarande

Det enda helt godtagbara sättet att långsiktigt säkerställa fiskbeståndens genetiska resurser är att bevara tillräckligt många och tillräckligt stora populationer (stammar) av varje art i den naturliga miljön. För att uppnå detta kan anvisas ett antal vägar och medel. Varje annan lösning än bevarandet i naturmiljön innebär risker för oönskade förändringar och utarmning genom minskad genetisk variation och genetisk drift.

För de stammar som upprätthålles genom odling under en första fas av fiskens livscykel - med resterande del av livscykeln i naturmiljö - får påräknas förändringar i genetiska egenskaper. Genom särskilda åtgärder kan riskerna för negativa effekter dock minimeras.

För de utrotningshotade populationer, där ingen möjlighet finns att under någon del av livscykeln utnyttja naturmiljö, får som en nödlösning tillgripas vägen att hålla fisken kontinuerligt i fiskodling och genom avelsplaner söka minimera riskerna för negativa förändringar. Parallellt bör prövas vägen att säkra könsprodukter av ett brett urval föräldrafiskar genom djupfrysning.

De olika metoder och åtgärder som sammantaget kan övervägas anges nedan:

Generella åtgärder

- Biotopvård och andra fiskevårdsåtgärder
- Fiskebestämmelser
- Tillståndsprovning för fiskutplantering
- Tillståndsprovning för fiskodling
- Avelsmetodik vid fiskodling

Riktade åtgärder

- Fysisk planering
- Reservatbildning
- Fridlysning
- Genbanker (i snäv bemärkelse)

Generella åtgärder

För de angivna generella åtgärderna har fiskeristyrelsen vissa styrmöjligheter redan idag genom anslagsbeviljande respektive vid tillståndsprovning. En än viktigare komponent är dock att genom information och utbildning skapa en allmän medvetenhet om vikten av olika principer för det praktiska handlandet och skötseln av fiskevattnen. Vad gäller det statliga stödet till fritidsfisket (fiskevårdsbidrag) prioriteras redan nu biotopvård framför t ex fiskutplanteringar. För kalkning av försurade vatten prioriteras sjöar med sydsvenska bestånd av röding, vattendrag med bestånd av havsöring och lax samt i övrigt vatten med öring, röding och harr.

Bestämmelser för fisket efter lax och öring utarbetas för närvarande av fiskeristyrelsen länsvis enligt fiskeriförordningen (SFS 1982:126) 5 § för hela landet. Det ankommer emellertid på den lokala förvaltaren av fiskevattnet (fiskevårdsområdesförening o d) att i detalj reglera fisket efter beståndens bärkraft m.m.

Tillståndsprövning för fiskutplantering sker med stöd av fiskeriförordningen 34 §, vilken är en förbudsparagraf som anger att "fisk får inte utan tillstånd planteras ut eller flyttas från ett vatten till ett annat eller, i fråga om strömmande vatten, flyttas från ena sidan om en dammbyggnad till den andra". Paragrafen tillämpas idag huvudsakligen dels för att förebygga spridning av fisksjukdomar och dels för att hindra spridning av icke önskvärd fiskart. Det bör övervägas om prövningen också skulle kunna omfatta val av fiskstam så att endast lokala stammar skulle medges i normalfallet för förstärkningsutsättningar. Här måste dock beaktas att även om lagstiftningen förbjuder omflyttning av fisk mellan olika vattenområden så är överträdelser vanliga dvs många fiskutplanteringar göres utan att tillstånd härför sökes. Den enda väg att stävja detta torde vara genom upplysning och propaganda. För att kunna sprida information och stå för en god rådgivning måste först utarbetas riktlinjer för fiskutplantering gällande olika arter, typer av vatten och delar av landet. En diskussion kring dessa frågor har pågått inom fiskeriverket de senaste åren men några konkreta handlingslinjer har ej tagits fram. Det får nu anses som en mycket angelägen uppgift att riktlinjer utarbetas och att därefter publiceras handböcker, undervisningsmaterial, informationsfoldrar och olika skötselplaneringar.

Tillståndsprövning för fiskodling göres likaså med stöd av fiskeriförordningen vars 35 § anger att "fiskodling får ej anläggas utan tillstånd". Paragrafen tillämpas för att dels förebygga spridning av fisksjukdomar från odlingar till vildfiskbestånd men också med hänsyn till risken för inblandning i vildbestånd vid eventuell rymning av fisk från odling. Fiskeristyrelsen har i detta fall utarbetat riktlinjer som tillämpas främst med hänsyn till det växande intresset för kassodling av konsumtionsfisk. Dessa innebär etableringsförbud för fiskodlingar inom vissa vattenområden med särskilt skyddsvärda vildfiskbestånd samt i närheten av större fiskodlingar av allmänt intresse - främst laxkompensationsodlingar - samt vissa restriktioner och villkor i övrigt. Riktlinjerna har verkat i några år men är i behov av översyn dels med hänsyn till det material som framkommit genom den nu genomförda inventeringen av skyddsvärda fiskbestånd och dels för den speciella frågan om kassodling av lax vid kusten, där en storskalig utveckling kan förväntas vid delar av Bottenhavet. Genom att flera naturligt reproducerande laxstammar är mycket svaga och utrotningshotade (Laxutredningen DsJo 1984:5) måste riskerna med inblandning vid rymning beaktas. Även med hänsyn till skyddet av de kompensationsodlade laxälvarnas stammar måste en styrning av lokaliseringen göras. I synnerhet för laxfrågan är en översyn av riktlinjerna brådskande.

För all fiskodlingsverksamhet är det angeläget att riktlinjer för avelsfiske, avelsurval och befruktning utarbetas. Speciellt beträffande kompensationsodlingar (lax, havsöring, inlandsöring) som baserar sin avel på odlad fisk generation efter generation bör avelsplaner tagas fram liksom praktiska handlingsprogram för urval, könsfördelning och befruktning.

Riktade åtgärder

Genom upprättande av mark- och vattendispositionsplaner dvs fysisk planering kan fiskets intressen vägas in och särskild hänsyn tagas till skyddsvärda och hotade stammar. I första hand är det en uppgift för fiskenämnderna att medverka i en länsplanering (och kommunplanering) medan fiskeristyrelsen på grundval av fiskenämndernas material gör prioriteringar och preciserar skyddsvärda stammar av riksintresse. Det hittillsvarande kunskapsunderlaget är ofullständigt för vissa fiskarter och relativt fullständigt för andra. För lax föreligger tillräcklig kunskap för att hävda att varje vattendrag med naturlig reproduktion är skyddsvärt och i lag bör undantagas från vattenkraftutbyggnad samt tyngre miljöstörande verksamhet i övrigt. Det kan därför föreslås att samtliga dessa vattendrag i den kommande naturresurslagen (NRL) får omfattas av 3 kap 6 § samt att fiskeristyrelsen gör framställning till bostadsdepartementet i frågan.

Som ett resultat av den fysiska planeringen och preciseringen av skyddsvärda stammar av regionalt intresse respektive riksintresse kan aktualiseras avsättande av vattenområden som naturreservat med stöd av naturvårdslagen (SFS 1974:1025) 7 § eller som naturvårdsområde enligt 19 §. Med hänsyn till det väldokumenterade värdet av såväl stammen av lax som öring i Gullspångsälven bör denna avsättas som naturreservat med motivering att bevara restbestånden av båda stammarna, som har stor betydelse för fiskevärden och är av intresse för konsumtionsodling. Flera andra restbestånd av storvuxen öring är i ett liknande läge och bör ges ett liknande skydd t ex Björkaån i Skåne, Bågedeforsen i Jämtland m fl. En prioritering av riksintressen bör som nämnts göras av fiskeristyrelsen på basis av det nu redovisade materialet från inventeringen.

Vidare bör övervägas om Vindelälven i sin helhet kan ges ett liknande skydd. Motiven för detta är flera. Dels har Vindelälven i praktiken avsatts som en resurs för friluftsliv, turism och rekreation inklusive fritidsfiske och särskilda statsmedel har tillskjutits bland annat för omfattande fiskevårdsåtgärder. Vindelälven har såväl en högt upp i systemet vandrande havsöringstam som en laxstam. Genom att vandringsfisken måste passera laxtrappan i Norrfors finns unika möjligheter att kontrollera och följa beståndens utveckling. Det finns vidare ett stort kunskapsunderlag bakåt i tiden. Vindelälven har därutöver bestånd av stationär öring och harr samt röding i sjösystemen förutom ett antal andra fiskarter representativa för mellersta Norrland. Fiskstammarna sammantagna är av intresse att skydda långsiktigt av vetenskapliga skäl, för fiskeriforskningen, för fiskevärden, för fiskodling och för fritidsfisket. Fiskeristyrelsen och naturvårdsverket bör gemensamt utreda förutsättningarna för reservatbildning av Vindelälven.

Reservatbildning kommer i vissa fall att medföra ersättningskrav för intrång och mistat fiske samt sannolikt andra kostnader. Ett reservationsanslag bör avsättas för att täcka sådana kommande kostnader.

För att skydda utrotningshotade arter kan övervägas fridlysning. Direkt aktuell är mal men närmare inventering kan visa på behov även för vissa andra småfiskarter t ex sandkrypare, groplöja, grönlång, nissöga och asp. Förbud mot fiske efter en viss art kan utfärdas av länsstyrelse med stöd av fiskeriförordningen, då enbart gällande länet. För en fridlysning omfattande hela landet torde fiskeriförordningen ej ge stöd utan härför fordras särskild kungörelse. Fridlysning av fiskart kan ske med stöd av naturvårdslagen 14 §.

De genetiska effekterna av kontinuerlig odling av vildfiskstammar är inte kända. Förfarandet att hålla stamfisk i odling är däremot gammalt vad gäller "domesticerade" arter som t ex karp. Fiskeristyrelsens försöksstation i Kälarne har fått fungera som något av en genbank, där avelsbesättningar hållits i många generationer av hotade stammar bland annat från Gullspångsälven. En fortsatt och mer forskningsinriktad verksamhet är nödvändig för att effekter på genmaterialet ska kunna utvärderas och avelsplaner ska kunna anges. Beträffande djupfrysning av mjölke, rom och befruktade ägg är möjligheterna under utveckling men ännu så länge på forskningsstadiet. Ett internationellt samarbete pågår.

7.3 Behov av kontroll och fortsatt inventering

För kontroll av fiskmaterialets härstamning och genetiska konstitution vid sättfiskodlingar och kompensationsodlingar samt för inventeringar av skyddsvärda vildbestånd behöver inrättas en särskild analysgrupp. Gruppens verksamhet kan förläggas till fiskeristyrelsens försöksstation i Kälarne och/eller en institution externt samt under fiskeristyrelsens huvudmannaskap utföra genetisk och ekologisk kartering av stammar av lax, öring, röding och harr i första hand. Tonvikten bör ligga på biokemisk analys av proteinvariation (den i tidigare avsnitt rekommenderade metoden med elektrofores). Gruppen bör tillsättas för att genomföra ett 5-årsprogram och torde behöva utgöras av en utbildad forskare samt två assistenter. Gruppen bör systematisera och lagra erhållna resultat i en databank. En modell för registrering av data för odlade fiskstammar finns inarbetad i USA (Kincaid 1981).

Kartering av utbredning, förekomst och bestandsstorlek av eventuellt utrotningshotade småfiskarter bör snarast genomföras. Fiskeristyrelsen och naturvårdsverket bör tillsammans definiera undersökningsbehovet artmässigt och geografiskt, anslå medel för karteringarna samt med hjälp av bland annat universitetens och högskolornas biologiska institutioner genomföra dessa.

För kontroll av laxkompensationsodlingarnas avelsfisk och för att helt hålla isär odlad och naturligt reproducerad lax bör övervägas s k nosmärkning av all utsatt odlad lax-smolt. En sådan gruppmarkering för varje älv skulle medge en fullständig kontroll av vilket avelsmaterial som användes i respektive kompensationsodling. Varje fångad avelslax kan före användning kontrolleras och icke älveget material sorterar bort, bland annat eventuella inslag av rymlingar från kassodlingar. Kostnaderna för en sådan märkning kan beräknas till högst 50 öre/st vilket ska ställas i relation till produktionskostnaden om ca 10 kr per smolt. Diskussioner bör tagas upp med laxforskningsinstitutet respektive med kraftföretagen om finansiering av märkningen.

7.4 Behov av forskning, utbildning och information

Forskning

En mängd angelägna forskningsuppgifter kan anges varav många är relaterade till vattenbruksfrågor (Vattenbrukets avelsmetodik, FRN 82:10, 1982 och Vattenbrukets forskning vid Umeå universitet, 1984). Viktiga grundläggande frågor gäller (1) effekten av odling av vildbestånd i flera generationer (genbanksmöjligheten) (2) teknisk genbanksforskning dvs djupfrysning av könsprodukter (3) effekten av små bestånd dvs frågan om minsta godtagbara effektiva population för olika arter samt (4) effekten av inblandning av odlat material på vildbestånd. Den senare frågan är av största betydelse för att belysa vilken roll (negativ, neutral eller positiv) fiskutplanteringar av öring, röding och harr har haft och har.

För speciellt lax är frågan av vikt för att bedöma vilka begränsningarna och möjligheterna är för kässodling vid kusten samt för s k sea ranching. Vidare bör göras forskningsinsatser över laxkompensationsodlingarnas möjligheter att bibehålla eller öka den genetiska variationen. Sjukdomars eventuella selekterande inverkan är en annan försummad aspekt.

Som ett forskningsbehov kan också anges det tidigare påpekade (6.2) bristande vetandet i vissa fiskarters utbredning och förekomst i landet. Trots att den svenska sötvattensfiskfaunan är relativt artfattig har vi inte dessa grundkunskaper för många fiskarter. I det tidigare (6.2) har också omnämnts kunskapsbristerna för öring och forskningsbehovet inom komplexet "karakterisering av stammar".

Som en väg att snabbt nå ökade kunskaper på många av dessa forskningsfält föreslås att särskilda forskningsmedel tillföres fiskeristyrelsen under en 5-årsperiod. Medlen bör användas för en forskningstjänst vid fiskeristyrelsens försöksstation i Kälarne samt i övrigt, dvs i huvudsak, till extern forskning vid universitetet, laxforskningsinstitutet med flera institutioner som har möjligheter att angripa de forskningsfält som avses. Fiskeristyrelsens forskningsnämnd bör således styra användningen av medlen enligt program som upprättas av nämnden.

Utbildning och information

Under punkt 7.2 har berörts behovet av riktlinjer och anvisningar, rådgivning, information och propaganda. För att dels utarbeta riktlinjer för fiskutplantering, avelsurval och prövning av fiskodling och dels producera informationsmaterial, handböcker och skötselråd föreslås projektanställning av en person under en 5-årsperiod vid fiskeristyrelsen.

Vidare bör fiskevårdslinjens utbildning av fiskeritjänstemän kompletteras med särskild undervisning också i gen-resursfrågor. Fortbildning av nu verksamma fiskeritjänstemän bör göras genom den särskilda tjänst som föreslagits.

7.5 Nordiskt och internationellt arbete

Sverige är genom sötvattenslaboratoriet aktivt engagerat i såväl nordiskt som övrigt internationellt arbete. För de nordiska länderna är organiserad en fast arbetsgrupp med konkret program för bevarande av arter och stammar samt för teknisk genbanksforskning.

I arbetsprogrammet sägs bland annat: "De huvudsakliga riktlinjerna för den Nordiska genbankens uppbyggnad och utveckling när det gäller jordbruks- och trädgårdsväxter bör även gälla samarbetet kring fiskfrågor. Detta innebär att skydds värt material bevaras i första hand i ursprungsmiljön, dvs på nationell nivå, men att det material som bedöms mest användbart genom att könsprodukter djupfrysas kan bevaras i samnordisk anläggning. Det internationella utomnordiska

samarbetet om genbanksfrågor på fisk bör formaliseras genom den föreslagna gruppen. Dessutom föreslås även en samnordisk databaserad informationsbank för bevarat material lämpligen samlokaliserad med den samnordiska genbanken. Den ansvariga organisationen bör bestå av två medlemmar från varje nordiskt land, helst med sådan sammansättning, att den totala kompetensen inom organisationen blir så allsidig som möjligt. Slutligen bör organisationen initiera och driva grundläggande forskningsprojekt, som syftar till att möjliggöra uppbyggandet av en fungerande genbank".

Övrigt internationellt arbete framgår av bakgrundsbeskrivningen (1.2).

7.6 Ansvarsfrågan

I den nordiska samarbetsgruppen har varje nation angett ansvariga myndigheter i respektive land. För Sveriges del gäller i det samarbetet jordbruksdepartementet, fiskeristyrelsen. Det kan förefalla självklart att fiskeristyrelsen ska ha huvudansvaret för skyddet och bevarandet av de svenska fiskbestånden och av kräft- och skaldjur som är föremål för fiske (beskattning). Som framgått i olika avsnitt av föreliggande rapport råder emellertid en viss oklarhet i ansvarsfrågan dels beträffande djurgrupper och dels i olika frågor.

Flodpärlmussla omfattas således i nuläget av fiskelagstiftningen (fiskeriförordningen) vilket kan ifrågasättas för en art, som ej beskattas för konsumtion som är fallet för t ex blåmussla. Skyddet av övriga arter av musslor liksom för den lägre faunan överhuvudtaget bevakas av naturvårdsverket (naturvårdslagen). Det kan övervägas om inte flodpärlmusslan bör avföras från fiskeriförordningen och fiskeristyrelsens ansvarsområde.

På motsvarande sätt kan diskuteras om de fiskarter som ej utnyttjas för fiske, fiskevård eller fiskodling får en tillräcklig bevakning genom fiskeristyrelsen och om huvudansvaret ska ligga där. Å andra sidan är det orimligt att hänskjuta ansvaret till naturvårdsverket för varje fiskart som ej nyttjas direkt av människan. Här får i stället kanske göras gränsdragningar efter vilken typ av frågor det gäller. Oklarheter i ansvarsfördelningen kan belysas av följande uppställning:

Genresurser (skydd av populationer)
 Faunaskydd (skydd av arter)
 Utnyttjande ur näringssynpunkt
 Utnyttjande ur rekreationssynpunkt

Fiskeristyrelsen har ett självklart ansvar för de båda sistnämnda och ett mer eller mindre uttalat ansvar även för de båda första. Naturvårdsverket har å sin sida ett ansvar för faunaskydd, ett mer eller mindre uttalat ansvar för genresurserna och ett allmänt ansvar för vattnens nyttjande ur rekreationssynpunkt där fritidsfiske ingår som en del.

Mot bakgrund av vad som relaterats står det klart att ansvarsfördelningen mellan myndigheterna behöver klaras ut. Lösningen kan mycket väl vara ett delat ansvar varvid formerna och organisationen för detta bör preciseras. Här föreslås att fiskeristyrelsen och naturvårdsverket ges i uppdrag att gemensamt klarlägga ansvarsfördelningen samt att inge redovisning med förslag till fördelning och förslag till eventuella ändringar i lagstiftningen (fiskeriförordningen, naturvårdslagen m m). Vidare bör fiskeristyrelsen och naturvårdsverket gemensamt arbeta fram förslag till nationell genbanksorganisation för fisk (jfr 7.5)

7.7 Speciellt om Östersjöns laxbestånd

Skyddet och utnyttjandet av den naturligt reproducerande laxen har varit föremål för särskild utredning och betänkande med förslag till åtgärder har avgivits (DsJo 1984:5). Föreliggande utredning har därför inte funnit det nödvändigt att gå in på - eller ge förslag för lösande av - den komplicerade internationella frågan om speciellt Östersjöns laxbestånd, även om flera svenska laxstammar måste bedömas som akut utrotningshotade. Ur de aspekter föreliggande utredning har att beakta ska emellertid framhållas vissa synpunkter.

Av arten lax (*Salmo salar*) finns eller kommer att finnas i Östersjön olika komponenter av vild respektive odlad fisk, vilka kan grupperas:

- A Vilda stammar
- B Kompensationsodlade stammar
- C Rena eller blandade stammar för sea ranching
- D Hårt avlade besättningar för konsumtionsodling

Här går dels en klar skiljelinje mellan vildbestånd (A) och odlad lax (B-C-D) och dels en skiljelinje mellan A-B och C-D. För både A och B är målsättningen nämligen att bibehålla stammarnas genetiska konstitution så opåverkad som möjligt medan i synnerhet konsumtionsodlingen strävar efter att få fram en matfisk som ger optimal tillväxt i odlingsmiljön (kassar). Program för sea ranching kan lika så innebära att man vill korsa olika stammar och bedriva avelsarbete för att få fram särskilda egenskaper i tillväxt, vandringsmönster m m. En annan viktig skiljelinje mellan A-B och C-D är att båda de förra är att betrakta som en naturresurs på lång sikt. Kraftbolagen har av vattendomsstol ålagts att för all framtid kompensera förlusten av naturlig reproduktion med artificiell smoltproduktion. Man får däremot räkna med att de båda senare (C-D) är konjunkturberoende och för vilka ej kan anläggas sekel-långt perspektiv.

Med beaktande av ovan nämnda aspekter och att vildbestånden är mycket svaga i flera vattendrag med naturlig reproduktion kan göras ett antal konstateranden.

1. Överlevnaden av akut utrotningshotade vilda laxstammar förutsätter en momentan radikal minskning av havsfisket i den form det nu bedrivs dvs med beskattning av blandbeståndet utan hänsynstagande till storleken av de olika älvstammarnas bestånd. En andra förutsättning är en långsiktigt bestående förändring i havsfisket mot ett mera kustnära fiske där beskattning kan göras efter varje delbestånds (älvstams)bärkraft.

2. Bevarandet av resterande vilda laxstammar förutsätter vidare att ingen vattenkraftutbyggnad sker i vattendrag med naturlig reproduktion samt en fortsatt reglering av kust- och älvfisket.

3. Bevarandet av genetisk variation förutsätter därutöver (1) att kompensationsodlade älvar baserar sin odling på älveget material, (2) att kompensationsodlingarna får tillgång till och använder sig av tillräckligt antal avelsfiskar av vardera könet med ett brett urval i tid, storlekar m m och (3) att sjukdomssituationen hålles under kontroll inklusive dess förmodade selekterande inverkan på genmaterialet.

4. Bevarandet av de vilda och kompensationsodlade älvstammarnas genetiska särart förutsätter sannolikt dessutom (1) en styrning och reglering av kassodling av lax och (2) en styrning och reglering av sea ranching av lax. Därför bör tills vidare införas kassodlingsfria zoner utanför mynningen av älvar med vildbestånd (större zoner) och kompensationsodlade älvar (mindre zoner förutsatt att all kompensationsodlad smolt märkes). Om sterilt material kommer till användning i konsumtionsodlingar kan etablering däremot medges närmare älvmyningarna.

5. Kunskapsläget måste förbättras på vissa områden, som har berörts i tidigare avsnitt. En nyckelfråga för utvecklingen av konsumtionsodling av lax vid kusten och av sea ranching med fördröjt frisläppande (delayed release) är att klarlägga i vilken grad älvuppvandring sker av "rymlingar" från kassodling respektive från utsatt lax vid sea ranching, i vad mån dessa älvvandrare går till lek och vad det betyder genetiskt för ursprungsbeståndet. Sjukdomars selektion och inverkan på den genetiska konstitutionen är en annan viktig långsiktig aspekt för kompensationsodlingarna.

6. En genbanks- och avelsstation för Östersjölag bör inrättas vid kusten av Bottenhavet. Denna bör dels kunna föda upp och förvara avelsfisk av utrotningshotade stammar och dels kunna bedriva avelsarbete bl a för utveckling av vattenbruk. Stationen bör därför vara försedd med såväl tråghall som kassodlingsenheter i kustvatten.

8. KOSTNADER

Fond för reservatbildning, reservationsmedel, 5 år à 1 mkr	5 mkr
Analysgrupp, 3 tjänster inkl utrustning, 5 år à 0,8 mkr	4 mkr
Särskilda forskningsmedel, 5 år à 1,5 mkr	7,5 mkr
Projektanställning en person inkl tryckningskostnader m m 5 år à 0,3 mkr	<u>1,5 mkr</u>
	18 mkr

Betänkandet (Ds Jo 1984: 7) Fiskeriadministratonen

Sammanfattning

Utredningens arbete (kap 1)

Enligt direktiven skall utformningen av såväl den centrala som den lokala statliga fiskeriadministratonen prövas.

Utredningen har också haft i uppgift att utreda frågan om lokaliseringen av havsfiskelaboratoriet och frågan om huvudmannskapet för hydrografiska laboratoriet.

Nuläget (kap 2)

Den nuvarande organisationen består av dels en central organisation - fiskeristyrelsen med en administrativ byrå, två sakbyråer och tre laboratorier - dels en lokal organisation bestående av fiskeriintendenter fördelade på sju distrikt och en fiskenämnd i varje län. Dessutom ingår i den lokala organisationen en fiskodlingsanstalt, en fiskeriförsöksanstalt och en fiskeriingenjör.

Verksamheten omfattar frågor om yrkesfiske, fritidsfiske, fiskevård och vattenbruk.

Förskjutningen från biologiska mot ekonomiska frågor liksom kraven på besparingar ställer fiskeristyrelsen inför behovet av en förändrad organisation.

Utgångspunkter för översynen (kap 3)

Översynen har avsett de organiaatoriska frågorna. Fiskeriverkets arbetsuppgifter har inte ingått i översynen.

Riksdagens beslut om svensk havsresursverksamhet i vilket fiskeristyrelsens ansvar för vattenbruket lagts fast har beaktats.

Fiskeriverkets nuvarande organisationsstruktur och beslutsordning främjar inte en effektiv verksamhet.

Administrationen är splittrad såväl organisatoriskt som geografiskt. Planerings- och samordningsfunktionen är svagt utvecklad. En viktig utgångspunkt vid översynen har därför varit att utforma en organisation som underlättar planering och samordning av hela den statliga fiskeriadминистраtionen, särskilt forsknings- och undersökningsverksamheten.

Det svenska fisket har förskjutits från Västerhavet till Österajön. Enligt direktiven skall vid översynen en förflyttning av havsfiskelaboratoriet helt eller delvis till syd- eller ostkusten övervägas.

Hydrografiska laboratoriets huvudmannaskap skall prövas.

Utredningen har också haft till uppgift att undersöka möjligheterna att totalt sett minska resursförbrukningen.

Den centrala och lokala organisationen (kap 4)

Fiskeristyrelsens styrmedel inom yrkesfisket består främst av licensiering och rationaliseringsstöd. För att stärka fiskeristyrelsens styrelses ställning föreslår utredningen att licensdelegationen och länesakkunniga avskaffas. Vidare föreslår utredningen - med hänsyn till fiskeristyrelsens ansvar för vattenbruket - att styrelsen utökas med en representant.

Forskning och undersökning är viktiga delar i fiskeriverkets verksamhet. För att ge avnämningens möjlighet att påverka inriktning av forskning och undersökning föreslår utredningen att forskningsnämnden ombildas till en nämnd för forskning och undersökning med representanter för den vetenskapliga forskningen, yrkesfisket, fritidsfisket och vattenbruket.

För att bäst utnyttja befintliga resurser krävs en effektiv verksamhetsplanering. Utredningen föreslår att en enhet inrättas med ansvar för

planering och samordning av hela fiskeriverkets verksamhet.

Utredningen föreslår vidare att en enhet för yrkesfiske och vattenbruk inrättas med ansvar för såväl yrkesfiskets som vattenbrukets ekonomiska och marknadsmässiga frågor.

Utredningen föreslår även att en ny enhet för forskning och undersökning inrättas. Till enheten skall föras fiskeriintendenter, vattenmålspersonal, laboratorier och anstalter. Härigenom bör planering och samordning av forsknings- och undersökningsverksamheten underlättas.

För att undvika dubbelarbete inom den nuvarande lokala administrationen och för att underlätta planering och samordning av forsknings- och undersökningsverksamheten föreslår utredningen att fiskeriintendentorganisationen upphör och intendenterna och vattenmålspersonalen organisatoriskt förs till den föreslagna enheten för forskning och undersökning. Till denna enhet förs också anstalerna och forskningsfartyget.

Tjänsten som fiskeriingenjör föreslår utredningen avskaffas. Fiskeristyrelsen bör istället tillföras medel för upphandling av konsulttjänst.

Fiskenämndernas verksamhetsområde är stort och resurserna knappa. Den nuvarande resursfördelningen motsvarar inte behoven i de olika länen. Utredningen föreslår en viss omfördelning av fiskerikonsulenterna mellan länen.

Särskilda frågor (kap 5)

Havsfiskelaboratoriets nuvarande lokaler är undermåliga. Det är nödvändigt att laboratoriet får nya lokaler.

Mot bakgrund av bl.a. förskjutningen av det svenska fisket från Västerhavet till Östersjön föreslår utredningen att havsfiskelaboratoriet lokaliseras till Karlskrona. Härigenom får laboratoriet en placering i närheten av det svenska fiskets huvudsakliga fångstområden liksom en mer central geografisk placering med hänsyn till samtliga kuststräckor.

Utredningen förslår vidare att huvudmannaskapet för hydrografiska laboratoriet förs över till SMHI. Därvid förutsätts att SMHI placerar vissa fiskerihydrografiska resurser vid havsfiskelaboratoriet.

Vattenmålspersonalen har tidigare varit föremål för översyn. Utredningen konstaterar att finansiering kommer att saknas för en del av personalen. För att lösa finansieringsfrågan föreslår utredningen att

externa uppdrag skaffas, att personalplaneringen inom fiskeriverket förbättras och att anställningsformerna för vattenmålspersonalen anpassas till finansieringsformerna.

För vattenbrukets del föreslår utredningen i kapitel 4 att vattenbruksintresset blir representerat i fiskeristyrelsens styrelse och i vissa fiskenämnder liksom i nämnden för forskning och undersökning. Vidare föreslår utredningen att i enhetens för yrkesfiske och vattenbruk uppgifter skall ingå vattenbrukets ekonomiska frågor och marknadsfrågor. Sammanföringen av forsknings- och undersökningsverksamheten i en enhet bör förbättra möjligheten till utveckling av vattenbruket.

Kostnader (kap 6)

De föreslagna förändringarna av såväl den centrala som den lokala organisationen kan ske i stort sett inom nuvarande kostnadsramar.

Omlokalisering av havsfiskelaboratoriet till Karlskrona medför en ombyggnad av statliga lokaler till en uppskattad kostnad på 16 mkr.

SMHI:s övertagande av huvudmannaskapet för hydrografiska laboratoriet medför en besparing på ca 500 000 kr.

Genomförande (kap 7)

Utredningen föreslår att den nya organisationen vid fiskeristyrelsen bör träda i kraft

1 januari 1986. Samtidigt upphör fiskeriintendentorganisationen. Därvid förs fiskeriintendenter, vattenmålspersonal liksom anstalterna organisatoriskt till fiskeristyrelsen.

En omlokalisering av havsfiskelaboratoriet till Karlskrona beräknas kunna ske ca ett år efter beslut.

Utredningen föreslår att regeringen vid en överföring av huvudmannaskapet för hydrografiska laboratoriet från fiskeristyrelsen till SMHI bör besluta om att en särskild ordning skall gälla för överföringen av tjänster.

Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (Ds Jo 1984:7) Fiskeriadминистраtionen

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av styrelsen för internationell utveckling, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens naturvårdsverk, koncessionsnämnden för miljöskydd, statens vattenfallsverk, statskontoret, riksrevisionsverket, vattenöverdomstolen, Sveriges lantbruksuniversitet, skogs- och jordbrukets forskningsråd, länsstyrelserna i Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Västerbottens län, delegationen för samordning av havsresursverksamheten (DSH), Centralorganisationen SACO/SR, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges fiskares riksförbund, Sveriges fiskevattenägareförbund, Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund, Vattenbrukarnas riksförbund, Regleringsföreningen Svensk fisk ek. för., Karlskrona kommun, Simrishamns kommun och Lysekils kommun.

Fiskeristyrelsen har bifogat yttranden av den lokala fiskeriadминистраtionen m. fl., flera länsstyrelser har bifogat yttranden av kommuner, regionala myndigheter och organisationer och SACO/SR har bifogat ett yttrande av Sveriges naturvetareförbund.

Yttranden har vidare kommit in från länsstyrelserna i Kalmar och Malmöhus län, Kalmar kommun, Gotlands kommun, Strömstads kommun, Bohusläns samarbetskommitté, regionkommittén för Fyrstad, Göteborgs och Bohus läns landsting, Göteborgs och Bohus läns TCO-distrikt, ST-Fiske sektion 4, enskilda vid oceanografiska institutionen vid Göteborgs universitet, Morlanda pensionärsförening, Lysekils arbetarekommun, Stockholms universitets Askö laboratorium och enskilda personer.

Allmänt

1.1 Styrelsen för internationell utveckling – – – har intet att anföra.

1.4 Statens jordbruksnämnd: – – – Enligt jordbruksnämndens uppfattning bör jordbruksnämnden och fiskeristyrelsen i samverkan med de medel de båda verken förfogar över tillse att utvecklingen i fisket styrs in i de av riksdag och regeringen angivna ramarna. Denna metod tillämpas för närvarande.

1.6 Statens naturvårdsverk: – – – I utredningen och i direktiven till den

påstås att en förskjutning skett från en biologiskt präglad hantering av fiskefrågorna mot en mer ekonomisk och att fiskeristyrelsen framdeles bör anpassas bättre till en sådan utveckling. — — — Eftersom fiskevården, även sedd från faunavårdssynpunkt, åligger fiskeristyrelsen/fiskeriverket skulle för övrigt en sådan ändring i verksamhetsinriktningen som den antydda kunna bli bekymmersam för naturvården. Visserligen har naturvårdsverket ansvaret för faunavårdsfrågorna — inkl. fisk- och skaldjursvård — men saknar en del av den erforderliga kompetensen i sådana frågor. — — — Det bör därför åligga fiskeriverket att, med nyttjande av den fiskeribiologiska kompetens som finns där och i samarbete med övriga sakkunnigorgan, svara för att också naturvårdshänsyn tas. — — —

1.9 Statskontoret — — — anser att det nu finns anledning pröva om det är lämpligt att hålla ihop fiskets myndighets- och forskningsuppgifter inom samma organisation. — — — Det kan hävdas att en opartisk prövning främjas av att myndighetsfunktionerna organisatoriskt hålls skilda från uppgiften att ta fram underlag för myndighetens prövning. — — —

Statskontoret tillstyrker i övrigt utredningens förslag rörande fiskeriverkets organisation samt förslaget om ändrat huvudmannskap m. m. för de hydrografiska uppgifterna.

1.15 Länsstyrelsen i Jönköpings län — — — ifrågasätter om utredningen på ett tillfredsställande sätt nått organisationsmålet, nämligen att öka effektiviteten i fiskeriverket inom ramen för befintliga resurser.

1.17 Länsstyrelsen i Blekinge län — — — framhåller inledningsvis att kraftfulla åtgärder från statens sida för att främja den svenska fiskerinäringen är mycket angelägna. Därvid utgör den statliga fiskeriadministrationen en viktig resurs.

1.22 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Utredningen visar — — — allvarliga brister. Knappast någonstans stödjer sig utredningen på en analys utan presenterar endast olika påståenden och förslag.

1.23 Länsstyrelsen i Älvsborgs län — — — tillstyrker — — — i allt väsentligt de förslag som utredningen fört fram. — — —

1.25 Länsstyrelsen i Kopparbergs län har inget att erinra mot utredningens förslag — — — till ändring av fiskeriadministrationen.

1.32 Sveriges fiskares riksförbund: — — — Fisket kräver att statsmakterna nu tar tag i problemen så att en fungerande fiskeriadministration erhålles.

1.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: Ett genomförande av förslaget innebär enligt förbundet en klar effektivisering av fiskeriverkets verksamhet. Trots att en viss förskjutning mot ekonomiska frågor därvid kommer att ske torde detta inte innebära att den biologiska verksamheten försvagas märkbart och vad gäller forskningen så kommer denna snarast att förbättras.

— — —

— — — Förbundet anser det — — — nödvändigt att fiskeriverket på sikt ges ökade personella resurser, alternativt att vissa verksamhetsområden skärs bort.

1.35 Vattenbrukarnas riksförbund — — — tillstyrker förslagen i rubricerade betänkande — — —.

2 Fiskeristyrelsen

2.19 Länsstyrelsen i Kristianstads län — — — biträder utredningens förslag till omorganisation av fiskeristyrelsen. En förändring som är särskilt positiv, är att vattenbruksfrågorna skall ägnas stor uppmärksamhet och att vattenbruksnäringen bör vara representerad i styrelsen. — — —

2.21 Länsstyrelsen i Hallands län — — — tillstyrker de förslag som utredningen lagt fram i avsikt att anpassa den centrala organisationen till de nya förutsättningarna.

2.22 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län — — — stödjer huvuddragen i den skiss till ny organisation för fiskeristyrelsen som utredningen presenterar. — — —

2.24 Länsstyrelsen i Västmanlands län — — — har inget att erinra mot de förslag som framförs beträffande fiskeristyrelsens centrala organisation.

2.31 Tjänstemännens centralorganisation — — — tillstyrker förslaget till omorganisation av fiskeriverkets centrala del.

2.1 Styrelsen

De flesta remissinstanser som har yttrat sig i frågan tillstyrker förslagen att fiskeristyrelsens styrelse förstärks med en företrädare för vattenbruket och att personliga suppleanter utses för samtliga ledamöter.

2.1.4 Fiskeristyrelsen — — — tillstyrker förslaget (en ledamot för vattenbruksintresset).

— — —

Nuvarande ordning med suppleanter endast för vissa ordinarie ledamöter är otillfredsställande. Fiskeristyrelsen tillstyrker förslaget (personliga suppleanter). Styrelsen förutsätter att suppleanterna endast skall delta i sammanträde vid förfall för vederbörande ledamöter.

2.1.6 Statens naturvårdsverk — — — tillstyrker att styrelsen utökas med en ledamot för att därmed kunna ge vattenbruksintresset ett ökat inflytande.

2.1.10 Riksrevisionsverket — — — har inget att erinra mot förslaget att utöka fiskeristyrelsens styrelse med en representant för vattenbruket. Beslut om personliga suppleanter för samtliga styrelseledamöter bör enligt RRV:s uppfattning anstå i avvaktan på utredningen (1983: 48) om statliga myndigheters ledning.

2.1.13 Skogs- och jordbrukets forskningsråd — — — stödjer utredningens förslag att fiskeristyrelsens styrelse kompletteras med en företrädare för vattenbruket. — — — Det borde även övervägas om inte en representant för den forsknings- och undersökningsverksamhet som bedrivs av verket skall ingå i styrelsen.

2.1.15 Länsstyrelsen i Jönköpings län — — — [anser att] vattenbruksintresset bör vara representerat i fiskeristyrelsen.

2.1.17 Länsstyrelsen i Kalmar län noterar också med tillfredsställelse förslaget att kunnandet på vattenbruksområdet föreslås bli förstärkt även inom fiskeristyrelsen. Detta bör kunna bidra till en bättre samordning på riksplanel av vattenbruksfrågorna, vilka nu hanteras av olika statliga myndigheter, var och en med sitt specialområde.

2.1.18 Länsstyrelsen i Blekinge län: — — — att vattenbruket ges i representation i styrelsen, tillstyrker [länsstyrelsen].

2.1.22 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län — — — vill — — — instämma i förslaget att utse suppleanter i styrelsen.

2.1.28 Delegationen för samordning av havsresursverksamheten — — — biträder förslagen. — — —

2.1.29 Centralorganisationen SACO/SR tillstyrker att styrelsen utökas med en representant för vattenbruket, att personliga suppleanter utses.

2.1.32 Sveriges fiskares riksförbund: — — — Med tanke på det stora tryck som idag finns i samhället för en utbyggnad av vattenbruket, anser vi det

värdefullt att det ömsesidiga informationsutbyte som kommer till stånd genom en ledamot i fiskeristyrelsen från denna näringen kan vara av värde.

De personliga suppleanterna i styrelsen föreslås bli avskaffade. Nuvarande system har varit av stor betydelse för fisket, eftersom vi har vissa problem med att få en allsidig representation i olika sammanhang. Önskemål finns ofta inom fiskets organisationer om en regional fördelning av ledamöterna. Detta har kunnat ske på ett tillfredsställande sätt genom att såväl ordinarie ledamot som suppleant har fått delta i sammanträdena.

2.1.33 Sveriges fiskevattenägareförbund – – – tillstyrker – – – att, med hänsyn till fiskeristyrelsens ansvar för vattenbruket, styrelsen skall utökas med en representant för denna näring. Förbundet biträder också förslaget att samtliga ordinarie ledamöter i styrelsen skall ha en personlig suppleant, som endast kallas då ordinarie ledamot är förhindrad deltaga i plenum.

2.1.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund – – – vill understryka – – – att fiskeristyrelsens styrelse mer aktivt måste engagera sig i utformningen av riktlinjer och policy för verksamheten inom fiskeriverket.

– – –

Förbundet har – – – inget att erinra mot att fiskeriverkets styrelse utökas med en ledamot representerande vattenbruksintresset. Förbundet hälsar också med tillfredsställelse förslaget att samtliga ledamöter i styrelsen skall erhålla personlig suppleant, vilken endast kallas vid förfall av ordinarie ledamot.

2.2 Stabsfunktioner

De flesta remissinstanserna tillstyrker i huvudsak förslagen om en planerings- och samordningsenhet och om forskningsnämndens sammansättning. I fråga om förslaget till avveckling av licensdelegationen och lånesakkunniga är meningarna delade.

2.2.4 Fiskeristyrelsen: Forskningsnämnden: – – – avnämarnas intressen bör komma till uttryck i forskningsnämnden – – –. Vattenbrukets intressen menar styrelsen kan tas till vara genom representationen för den vetenskapliga forskningen. – – – styrelsen förordar att forskningen företräds av lika många ledamöter som avnämarna dvs. tre. – – –

– – – forskningsnämndens ledamöter utöver ordföranden bör utses av regeringen – – –.

– – –

– – – Styrelsen är – – – av den mening att nämnden inte bör ha till uppgift att utarbeta långsiktiga program men anser samtidigt att den bör delta i utarbetandet av sådana program. Styrelsen avstyrker förslaget att nämnden skall avge yttranden i enskilda ärenden. I övrigt ansluter styrelsen sig till utredningens mening.

Licensdelegationen och lånesakkunniga: — — — avstyrker utredningens förslag att dessa organ bör avvecklas.

— — — licensdelegationen bör i fortsättningen även kunna handlägga frågor om rationaliseringsstödet. I detta hänseende bör dock delegationen inte ha beslutsfunktioner — — —.

Planerings- och samordningsenhet: — — — För administrativa byråns del innebär utredningens förslag om ett särskilt stabsorgan för planering och samordning att den tjänsteman som nu fungerar som sekreterare åt planeringsgruppen avlastas dessa rutinuppgifter och kommer att kunna disponera motsvarande tid för sina övriga arbetsuppgifter. Vidare får samtliga enhetschefer en lättnad i sitt planeringsarbete genom det biträde som den nya enheten bör kunna lämna dem. Styrelsen vill här understryka enhetens karaktär av stabsorgan utan egentliga operativa funktioner. — — —

Från — — — redovisade utgångspunkter biträder fiskeristyrelsen utredningens förslag.

2.2.5 Statens jordbruksnämnd: Tjänstemän från jordbruksnämndens fisksektion finns såväl i *licensdelegationen* som i *lånesakkunniga*. — — — detta ger en möjlighet för de båda verken att i praktiken följa den väg som valts för att påverka fiskets inriktning. Skulle såväl *licensdelegationen* som *lånesakkunniga* avskaffas försvinner denna möjlighet. — — —

2.2.6 Statens naturvårdsverk — — — tillstyrker att en sådan nämnd [forskningsnämnd] inrättas. Det bör anges explicit att den skall ha ansvaret för svensk fiskeribiologisk forskning. Den bör ges egna medel att fördela, bl. a. för projektverksamhet, varvid enheten för forskning och undersökning, — — — blir beredande organ. — — —

— — — Det är bra att såväl fritidsfiske som vattenbruk blir representerat i den nya nämnden. — — —

2.2.9 Statskontoret: *Planerings- och samordningsenhet:* — — — Statskontoret tillstyrker att enheten bildas under förutsättning att projektarbete i högre grad används inom verket för frågor som rör flera enheter. Statskontoret förordar att den nya enheten i första hand inriktas på att samordna denna projektverksamhet.

2.2.10 Riksrevisionsverket — — — delar utredningens uppfattning att de skäl som en gång talade för konstruktionen med en *licensdelegation* resp. *lånesakkunniga* nu har mindre tyngd, samt att myndighetens styrelse får en stärkt ställning om frågorna förs dit. — — —

RRV har inga invändningar mot en bredare representation av avnämningens intresset i *nämnden för forskning och undersökning* och att denna behåller sin rådgivande funktion. — — —

2.2.12 Sveriges lantbruksuniversitet: Forskningsnämnden: — — — SLU har inget att erinra mot förslaget att omvandla forskningsnämnden till en nämnd för forskning och undersökning eller till förslaget om en ny arbetsenhet inom verket för samma ändamål.

2.2.13 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskningsnämnden: — — — de vetenskapliga representanterna bör vara i majoritet och bestå av fyra ledamöter. Avnämaringresserna bör representeras av två ledamöter. Rådet har inget att invända mot de uppgifter nämnden föreslås få.

Planerings- och samordningsenhet: — — — Rådet biträder detta förslag och de uppgifter enheten föreslås få.

2.2.15 Länsstyrelsen i Jönköpings län: Forskningsnämnden: Länsstyrelsen anser att det bör övervägas vidare om inte vattenägarintresset bör vara företrätt — — — .

2.2.22 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Forskningsnämnden: — — — länsstyrelsen delar inte uppfattningen att vattenbruket, yrkesfisket och fritidsfisket skall representeras i forskningsnämnden av avnämaringressen. — — — De egentliga avnämaringresserna finns ju representerade i verkets styrelse.

2.2.28 Delegationen för samordning av havsresursverksamheten: Forskningsnämnden: DSH biträder utredningens förslag om avnämaringrepresentation men anser att för att sammansättningen bättre skall svara upp mot de föreslagna arbetsuppgifterna den vetenskapliga forskningens representation bör utökas från två till tre ledamöter.

Planerings- och samordningsenhet: — — — DSH biträder — — — förslaget.

2.2.29 Centralorganisationen SACO/SR — — — tillstyrker att *licensdelegationen* och *lånesakkunniga* upphör.

Forskningsnämnden: SACO/SR biträder förslaget att avnämaringresserna blir representerade i nämnden men motsätter sig förslaget att enbart två medlemmar skall representera den vetenskapliga forskningen. Fyra representanter för forskningen bör liksom hittills ingå, varav en kan representera den vetenskapliga aktiviteten inom vattenbruket.

Enligt vår mening bör nämnden vara rådgivande och granskande. SACO/SR biträder däremot inte förslaget att den också skall utarbeta fiskeristyrelsens långsiktiga program och samordna detta med extern verksamhet. Det bör istället skötas av den speciella planeringspersonalen — — — . — — —

Planerings- och samordningsenhet: Detta är utredningens viktigaste och mest positiva förslag och vi tillstyrker det starkt. I enhetens arbete bör

dock ingå planerings- och samordningsfrågor som rör FoU-verksamheten inom samt även mellan verket och andra organ.

2.2.32 Sveriges fiskares riksförbund: *Licensdelegation och lånesakkunniga*: — — —

SFR anser att detta är ett olämpligt förslag. — — — I och med att licensdelegationen praktiskt taget alltid fattat enhälliga beslut, har också fisket ställt sig bakom de fattade besluten. Om dessa frågor skall avgöras av fiskeristyrelsen kommer fiskets organistioner att i varje sammanhang föra våra medlemmars talan och att hjälpa till att driva den enskilde medlemmens intressen. Det kan härigenom komma att uppstå en mängd överklaganden och hela licensarbetet kommer att i hög grad försvåras av att licensdelegationen avskaffas. Samma problem gäller också för lånesakkunniga.

Styrelsen bör enligt utredningsmannen själv i mån av behov inrätta samordningsorgan för att ta tillvara kunskaper som finns utanför verket. Det är viktigt att fiskeristyrelsen skapar kontakt och samarbetar med såväl fisket som andra näringar bättre än vad som sker i dag. Med detta som bakgrund är förslaget att yrkesfiskets inflytande i licens- och lånefrågor skall avskaffas både förvånande och beklagligt. — — —

Forskningsnämnden: Vi delar utredningsmannens uppfattning och tillstyrker bestämt detta förslag. — — —

Biståndssekretariatets något diffusa tillvaro inom fiskeristyrelsen och dess organisatoriska placering kan ifrågasättas och bör utredas.

Planerings- och samordningsenhet: — — — Vi instämmer i kritiken att dessa frågor långt ifrån alltid har hanterats så som de borde ha gjorts inom verket. I olika sammanhang har vi inom yrkesfisket kritiserat fiskeristyrelsen för att varje enhet arbetar för sig, och att inget sammanhållande organ finns på verket.

Varje enhet går ut med sina egna yttranden och för fram sina egna synpunkter och helhetsbilden från verket har många gånger saknats eller blivit konturlös.

Ett sätt att lösa dessa frågor skulle kunna vara den här föreslagna enheten för planering och samordning. Det är då viktigt att denna enhet får sådan status inom fiskeristyrelsen att resultat kan nås. — — —

2.2.33 Sveriges fiskevattenägareförbund — — — har ingen erinran mot förslaget att systemet med *licensdelegation* och *lånesakkunniga* avskaffas — — —

Forskningsnämnden: Förbundet tillstyrker — — — förslaget — — —. — — — Förbundet finner det — — — självklart att fiskevattenägarna skall vara representerade i denna nämnd — — —. Nämnden bör således, förutom ordföranden, ha sex ledamöter.

Planerings- och samordningsenhet: Förbundet biträder utredningens förslag att en ny enhet — — — skall inrättas. — — —

2.2.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: Licensdelegation och lånesakkunniga: — — — Förbundet har — — — ingen erinran mot [förslaget] — — —.

Forskningsnämnden: — — — Förbundet tillstyrker — — — detta förslag, men anser att också vattenägarintresset bör ges representation i nämnden.

Planerings- och samordningenheter: — — — Förbundet delar — — — helt utredningens uppfattning — — —.

2.2.36 Regleringsföreningen Svensk fisk ek. för. — — — förutsätter att eventuella ändringar i fiskeristyrelsens organisation inte skall påverka föreningens möjligheter att erhålla nödvändiga informationer gällande yrkesfiskerelicenser, så att Svensk Fisks utbetalningar kan ske med samma snabbhet och säkerhet som hittills.

2.3 Huvudenheter

Förslagen om fiskeristyrelsens huvudenheter tillstyrks i allmänhet. Statskontoret ifrågasätter dock om inte forskningsverksamheten skall vara helt fristående från fiskeristyrelsen. Länsstyrelsen i Kronobergs, Kristianstads och Göteborgs och Bohus län samt SACO/SR avstyrker förslaget att fiskeriintendenterna skall inordnas i fiskeristyrelsen.

2.3.4 Fiskeristyrelsen: Enhet för yrkesfiske och vattenbruk: — — —

Styrelsen finner det missvisande att ordet "vattenbruk" ingår i benämningen på enheten och förordar att den ändras till "enhet för yrkesfiske". I fråga om enhetens arbetsuppgifter har styrelsen inte någon från utredningen avvikande mening.

Enhet för fiskevård och fritidsfiske: — — — Styrelsen tillstyrker förslaget.

Enhet för forskning och undersökning: — — — De tre laboratorierna föreslås även i fortsättningen vara organisatoriskt fristående enheter. En forskningsenhet inrättas i vilken inordnas intendantsorganisationen inklusive vattenmålspersonalen med fyra eller fem lokalkontor samt de båda anstalterna i Kålarne respektive Älvkarleby. Enhetschefen får till uppgift att som föredragande inför forskningsnämnden och styrelsen framlägga förslag till forskningsprogram omfattande också laboratoriernas verksamhet. Han skulle också utarbeta förslag till användningen av vattenavgiftsmedel enligt 10 kap 6 § vattenlagen och andra rörliga och externa medel. Vidare skulle han vara verkets kontaktman gentemot andra forskningsstödjande och forskningsutförande myndigheter och institutioner, fånga upp initiativ till undersökningar från den lokala administrationen och svara för verkets samarbete med andra myndigheter vid användningen av de statliga forskningsfartygen.

— — — Fiskeristyrelsen tillstyrker förslaget (om avveckling av fiskeriintendentorganisationen).

— — — Enligt styrelsens mening bör lämpligen minst fem fiskeriintendenter bibehållas i stort sett vid sina nuvarande arbetsuppgifter. Styrelsens förslag — — — innebär vidare att högst två intendentstjänster och en byrådirektörstjänst i organisationen bör tas i anspråk för planeringsfunktioner.

2.3.6 Statens naturvårdsverk: — — — Nu har utredaren i direktiven ålagts att vara ytterligt sparsam med statliga medel vid utformningen av sina förslag. Det är därför förståeligt om fritidsfiskets behov inte har kunnat beaktas, men i så fall borde andra organisatoriska lösningar ha övervägts för fritidsfiskets del.

— — —

Naturvårdsverket tillstyrker att en sådan enhet inrättas. Den blir emellertid enligt verkets mening för stor och därmed administrativt svårhanterlig. Sannolikt vore det bättre att skilja administrationen från laboratorieverksamheten, t. ex. sålunda

- forsknings- och utredningsenhet (FoU-enhet)
- marint laboratorium, bestående av havsfiskelaboratorium, hydrografiskt laboratorium och undersökningsfartyg
- limniskt laboratorium, bestående av sötvattenslaboratorium, samt anstalterna i Älvkarleby och Kälarne. — — —

— — — Naturvårdsverket förordar — — — att intendenternas regionala placering bibehålls. Verket har däremot inte något att erinra mot utredningens förslag om en administrativ anknytning av intendentorganisationen till fiskeristyrelsens nya enhet för forskning och undersökning. — — —

2.3.7 Koncessionsnämnden för miljöskydd: *Enhet för forskning och undersökning:* — — — Nämnden förutsätter dock att ändringarna i organisationen ej kommer att inverka negativt på den del av fiskeristyrelsens verksamhet som avser remissyttranden till nämnden i tillståndsärenden m. m. enligt miljöskyddslagen. Vidare förutsätts att vad som sägs i betänkandet om taxefrågor och full kostnadstäckning ej skall gälla yttrandena till koncessionsnämnden i miljöskyddsärenden.

Beträffande fiskeriintendenternas placering anges i betänkandet att för — och nackdelar finns såväl med en central som en regional placering, att frågan bör kunna prövas från fall till fall *samt att* det bör ankomma på fiskeristyrelsen att göra denna prövning. Vid övervägandena i placeringsfrågan bör, enligt koncessionsnämndens mening, beaktas betydelsen av att intendenterna har god kännedom om de lokala förhållandena.

2.3.8 Statens vattenfallsverk: *Enhet för forskning och undersökning:* — —

- Vattenfall har inget att erinra mot att fiskeriintendentsorganisationen

upphör som egen organisation och införlivas i den nya enheten för forskning och undersökning under förutsättning att organisationen får en god regional placering och dimensioneras på sådant sätt att resurser finns för avveckling av pågående vattenmål samt för fortsatt vattenkraftsutbyggnad. Organisationen och verksamheten bör även vara flexibel för att kunna anpassas till variationer i arbetsbelastningen i vattenmål. Den fiskeribiologiska kompetens som samlas i den nya organisationen bör också kunna utnyttjas för uppdragsverksamhet inom fiskets område och därmed tillskapa en rationell och kostnadsmedveten utredningsverksamhet. Detta är inte minst viktigt för att minska såväl utredningskostnaderna som utredningstiderna för de fiskeribiologiska frågorna i vattenmålen. — — —

2.3.9 Statskontoret: Enhet för forskning och undersökning: — — — uppgifterna att genomföra forskningsprojekt, undersökningar och försök bör skötas av en från myndigheten fristående organisation. — — —

— — —
Om forsknings- och försöksverksamheten bildar en fristående uppdragsfinansierad organisation, kan fiskerintendentensorganisationen i huvudsak ingå i en enhet för utredningar och projekt. Det bör ankomma på fiskeristyrelsen att besluta om personalens geografiska placering.

2.3.10 Riksrevisionsverket: Planerings- och samordningsenhet: — — — Avgörande för om inrättandet av FoU-enheten kommer att innebära en förbättring jämfört med nuvarande organisation torde vara att fiskeristyrelsen i viss utsträckning även geografiskt kan omdisponera intendentorganisationens personal. — — —

2.3.11 Vattenöverdomstolen: Enhet för forskning och undersökning: — — — Utredningens förslag att intendenterna organisatoriskt skall föras till den föreslagna enheten för forskning och undersökning vid fiskeristyrelsen bör därför inte få innebära, att intendenterna där ges så omfattande centrala uppgifter att deras vattenmålsverksamhet sätts i fara. — — —

— — — Från och med 1970-talet har betydligt färre vattenmål av detta slag tillkommit. Både detta förhållande, och det att den nya vattenlag som trädde i kraft den 1 januari 1984 mer sällan kommer att medge att frågor sätts på provotid, gör att behovet av vattenmålspersonal minskat och kan förutses minska ytterligare. Utöver de nya verksamhetsområden för denna personal som utredningen nämner vill vattenöverdomstolen peka på det behov av att utreda fiskefrågor som kan finnas i samband med bedömningar enligt miljöskyddslagstiftningen.

2.3.13 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Rådet tillstyrker (förslagen om huvudenheter). — — — och avveckling av intendentorganisationen.

Intendenternas regionala placering bör bibehållas.

2.3.14 Länsstyrelsen i Jönköpings län: *Enhet för forskning och undersökning:* Länsstyrelsen är kritisk mot (utredningens) metod att beträffande fiskeriintendentorganisationen skilja mellan organisations- och placeringsfrågan. — — —

2.3.16 Länsstyrelsen i Kronobergs län: *Enhet för forskning och undersökning:* — — — Om den av utredningen föreslagna organisationen av fiskeriadministrationen genomförs kommer länet att i stor utsträckning förlora tillgången till denna sakkunskap (som intendenten har). — — —

Länsstyrelsen motsätter sig — — — att fiskeriintendentorganisationen upphör.

2.3.17 Länsstyrelsen i Kalmar län: *Enhet för forskning och undersökning:* — — — Länsstyrelsen kan — — — tillstyrka förslaget att fiskeriintendenterna administrativt inordnas i fiskeristyrelsen med bibehållen regional funktion och placering.

— — —

2.3.18 Länsstyrelsen i Blekinge län: *Enhet för forskning och undersökning:* — — — länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att fiskeriintendenterna organisatoriskt bör utgöra en central resurs — — —.

2.3.19 Länsstyrelsen i Kristianstads län: *Enhet för forskning och undersökning:* Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att fiskeriintendentensorganisationen skall upphöra. Däremot avstyrkes förslaget att intendenterna organisatoriskt skall tillhöra det centrala verket. — — —

Länsstyrelsen har tidigare — — — hävdad att fiskeriintendenterna skall inordnas som resurs i fiskenämnderna. — — —

2.3.22 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: *Enhet för forskning och undersökning:* — — — Länsstyrelsen anser — — — att intendenterna inte bör flyttas rent geografiskt och att de även i fortsättningen måste kunna arbeta självständigt och delta i olika regionala aktiviteter. — — —

— — —

Den huvudsakliga forsknings- och undersökningsverksamheten kommer att bedrivas inom laboratorier, fiskodlingsanstalten, fiskeriförsöksanstalter samt hos fiskeriintendenterna. Centralt på fiskeristyrelsen skulle det därför vara tillräckligt om enheten för planering och samordning också får uppgiften att samordna denna verksamhet. Laboratorier bör både med tanke på att de är geografiskt sett åtskilda och har mycket speciella arbetsuppgifter även i fortsättningen fungera som självständiga byråer eller enheter.

2.3.23 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: *Enhet för forskning och undersökning:*

ning: --- länsstyrelsen tillstyrker --- att intendentorganisationen avskaffas och personalen förs till fiskeristyrelsen. ---

En förutsättning för att effektivt kunna utnyttja denna personal i fortsättningen är dock --- att det inte tillskapas nya dubbelroller inom fiskeristyrelsen. ---

2.3.24 Länsstyrelsen i Västmanlands län: Enhet för forskning och undersökning: Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att fiskeriintendentorganisationen upphör och administrativt inordnas i fiskeristyrelsen. --- intendenternas geografiska placering regionalt alternativt centralt bör övervägas från fall till fall.

2.3.26 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: Enhet för forskning och undersökning: Länsstyrelsen har i princip intet att erinra mot utredningens förslag att organisatoriskt förändra fiskeriintendentorganisationen under förutsättning att intendents geografiska placering blir oförändrad.

En förflyttning geografiskt sett av fiskeriintendenten och en minskning av fiskenämndens resurser bedöms allvarligt försvåra samarbetet med länsstyrelsen och andra organ inom länet. Detta skulle vara till stor nackdel såväl för berörda verksamheter som för den framtida utvecklingen inom länet.

2.3.27 Länsstyrelsen i Västerbottens län --- tillstyrker --- att fiskeriintendenten upphör som egen organisation. ---

2.3.28 Delegationen för samordning av havsresursverksamheten: Enhet för yrkesfiske och vattenbruk: --- DSH biträder förslaget. ---

Enhet för fiskevård och fritidsfisk: --- DSH biträder förslaget. ---

Enhet för forskning och undersökning: --- Det är --- viktigt att fiskeriintendenttjänsterna får bestå, även om de inordnas i den nya enheten. Vidare bör intendenternas befogenheter och verksamhetsområden i stort sett vara oförändrade.

Mot bakgrund av samhällets behov av fiskeribiologisk expertis bör fiskeristyrelsens strävan vara att i första hand bibehålla nuvarande antal fiskeriintendenter samt att på sikt verka för ett ökat antal tjänster framför allt i regioner med starkt yrkesfiske, fisketurism eller stort exploateringstryck på värdefulla fiskeresurser. DSH anser det likaså viktigt att intendenternas regionala placering består. Dock bör en omprövning av lokaliseringen ske vid varje tillsättning av tjänsterna. ---

2.3.29 Centralorganisationen SACO/SR: Administrativ enhet: Förslaget tillstyrkes.

Enhet för yrkesfiske och vattenbruk: Förslaget tillstyrkes.

Enhet för fiskevård och fritidsfiske: Förslaget tillstyrkes med ändringen att samordningen av FoU-verksamheten överförs till planeringsenheten
- - -

Enhet för forskning och undersökning: SACO/SR avstyrker förslaget.

- - - den nya enheten kommer att omfatta betydligt mer än 100 personer. Vi anser att det blir en alltför tungrodd enhet och förordar istället att laboratorierna även fortsättningsvis bildar separata enheter. Älvkarleby och Kälarne bör föras till sötvattenslaboratoriet. Det samordningsansvar som fordras för laboratorierna kan läggas på planeringsenheten medan riktlinjerna för verksamheterna bör fastställas av verkets styrelse i samråd med forskningsnämnden. Laboratorierna bör ha stor frihet vid planering och utförande av de förelagda uppgifterna.

- - - förbundet avstyrker - - - utredningens förslag om intendentorganisationen. SACO/SR förordar istället att intendentsorganisationen bibehålls med nuvarande distriktsindelning och organisation.

Om det trots allt skulle bli fråga om en förändring av intendentsorganisationen förordar vi att den administrativt inordnas i enheten för fiskevård och fritidsfiske och med bibehållen regional placering. Under inga omständigheter får antalet distrikt understiga 6. - - -

- - -

Vi motsätter oss - - - med kraft att vattenmålspersonal som idag är tills vidare anställd, förs samman till en grupp som även framdeles avlönas med osäkra externa medel. Några av dem har varit anställda i verket under 20 år. Av bl. a. det skälet kan vi inte heller acceptera att vattenmålspersonalen, med den osäkra finansieringsform som föreslagits, skall bilda en egen uppsägningskrets.

För att fiskeriintendentsorganisationen - hur den än kommer att utformas - skall fungera effektivt även i framtiden fordras medhjälpare för bl. a. fältarbeten. Även om vattenmålens antal minskat kommer de ej att upphöra. Intendenterna behöver även hjälp i andra ärenden. En intendent utan tillgång till kvalificerade medarbetare blir därför ganska kringskuren.
- - -

2.3.31 Tjänstemännens centralorganisation: *Enhet för forskning och undersökning:* TCO kan - - - tillstyrka att fiskeriintendentsorganisationen avvecklas och att berörd personal tillsammans med vattenmålspersonalen inordnas i den föreslagna forskningsenheten.

2.3.32 Sveriges fiskares riksförbund: *Enhet för yrkesfiske och vattenbruk:*
- - - Vi avstyrker - - - förslaget angående överförande av vattenbruksfrågorna till denna enhet. Vi anser att de bör ligga kvar på nuvarande fiskevårdsbyrå. - - -

- - - Förslaget att vattenbruket också skall tillföras fiskebyrån är dåligt underbyggt med tanke på att detta innebär endast ytterligare en tjänst för den nya enheten för yrkesfiske och vattenbruk.

Enhet för forskning och undersökning: — — — SFR instämmer i förslaget och anser det viktigt att laboratorierna i större utsträckning än f. n. knyts till fiskeristyrelsens centrala administration. Vi instämmer också i förslaget att fiskeriintendenterna skall föras till denna enhet. Dock anser vi attintendenterna även i fortsättningen bör vara regionalt placerade.

2.3.33 Sveriges fiskevattenägareförbund: *Enhet för yrkesfiske och vattenbruk:* Förbundet biträder — — — förslaget att nuvarande fiskebyrå ombildas till en enhet för yrkesfiske och vattenbruk.

Enhet för fiskevård och fritidsfiske: Förbundet biträder — — — förslaget att nuvarande fiskevårdsbyrå ombildas till en enhet för fiskevård och fritidsfiske.

Enhet för forskning och undersökning: Förbundet delar utredningens uppfattning att en ny enhet för forskning och undersökning bör inrättas. —

— —

— — — Förbundet tillstyrker — — — förslaget om att fiskeriintendentorganisationen skall avvecklas och att intendenterna och vattenmålspersonalen organisatoriskt förs till denna enhet — — — . — — —

2.3.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund: *Enhet för yrkesfiske och vattenbruk och enhet för fiskevård och fritidsfiske:* Förbundet har — — — inget att erinra mot förslaget — — — .

Enhet för forskning och undersökning: Förbundet ställer sig — — — positivt till den nya enhet som föreslagits för forsknings- och undersökningsverksamhet. Härigenom bör en mer effektiv och målinriktad forskning kunna möjliggöras. Förutsättningen för detta torde emellertid vara att denna enhet ges en personell förstärkning. — — —

— — — förbundet tillstyrker förslaget att den nuvarande intendentorganisationen upphör — — —

2.4 Hydrografiska laboratoriet

Av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget att flytta hydrografiska laboratoriet till SMHI har de flesta avstyrkt eller ifrågasatt det rationella i förslaget.

2.4.2 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: — — —

För svensk havsforskning och havsresursverksamhet är det av största vikt att den verksamhet laboratoriet svarar för och de resurser som är knutna till laboratoriet bevaras inom det oceanografiska området.

— — —

Det är SMHIs uppfattning att hydrografiska laboratoriet med en mer avnämningarriktad målsättning och i samverkan med SMHIs befintliga resurser utan kostnadshöjning i statsbudgeten kan förbättra effektiviteten och utbytet av verksamheten.

SMHI biträder utredningens uppfattning att den hydrografiska verksamheten bör samordnas under en huvudman och att denna huvudman bör vara SMHI. — — —

SMHI är berett att överta huvudmannaskapet och driva hydrografiska laboratoriet men endast under förutsättning att också erforderliga medel härför tillföres SMHI.

För att SMHI ska kunna ansvara för laboratoriets verksamhet är det också nödvändigt att fiskeristyrelsen eller eventuell framtida redare ställer undersökningsfartyg till förfogande i motsvarande utsträckning som idag görs till hydrografiska undersökningar.

— — —

Om utredningsförslaget genomförs avser SMHI att pröva möjligheterna att med anknytning till hydrografiska laboratoriet utveckla sin uppdragsverksamhet i Göteborgsområdet.

2.4.4 Fiskeristyrelsen — — — avstyrker förslaget. — — —

Styrelsen anser att utredningen har starkt undervärderat betydelsen av ett nära samarbete mellan biologer och hydrografer vid utarbetande av prognoser för utvecklingen av fiskbestånden, åtgärder för fiskbeståndens skydd mot förändringar i samband med vattenförorening m. m. Som framgår av den bifogade, av laborator Artur Svansson gjorda utredningen har fiskerihydrografi varit och är av utomordentligt stor betydelse för fiskerinäringen.

Ett skiljande av hydrografi från fiskeristyrelsen skulle enligt styrelsens mening kraftigt påverka arbetet med planläggningen för fisket. I detta sammanhang skall endast nämnas den stora betydelse som utvecklingen av den hydrografiska situationen i Östersjön har för dess torskbestånd. Torskfisket, särskilt det i Östersjön, är f. n. det ur ekonomisk synpunkt mest betydelsefulla för fiskerinäringen. Dess utveckling är alltså av stor betydelse för utvecklingen av den svenska fiskeflottan, beredningsindustrin, hamnbyggnationen etc.

Ett överförande av det hydrografiska laboratoriet till SMHI skulle således försvaga fiskerihydrografi. För att trots detta genomföra överföringen måste mycket starka motiv föreligga. Styrelsen finner inte att de anförda motiven har sådan tyngd.

Teknikutvecklingen är givetvis av stort värde men kan med den speciella hydrografi som bedrivs vid fiskeristyrelsen mycket väl tillgodoses där på den tekniska sidan utan särskild egen teknikutveckling. Styrelsen finner emellertid att ett samarbete med SMHI när det gäller sådana frågor kunde vara av intresse.

— — —

Den av utredningen framlagda kostnadsanalysen anser styrelsen vara bristfällig. Det föreslagna arrangemanget med placering av två av SMHI:s hydrografer vid havsfiskelaboratoriet är dåligt genomtänkt från personal-

administrativ synpunkt. Under alla omständigheter är 500 000 kr. en alltför liten summa för att fiskeristyrelsen i tillräcklig omfattning skulle kunna köpa hydrografiska data av SMHI.

Fiskeristyrelsen avstyrker därför bestämt förslaget om ett överförande av det hydrografiska laboratoriet till SMHI. Styrelsen vill emellertid föreslå att samarbetet mellan myndigheterna förstärks genom inrättande av ett hydrografiskt råd med representation från fiskeristyrelsen, SMHI och naturvårdsverket.

2.4.6 Statens naturvårdsverk: – – – Om laboratoriet organisatoriskt överföres till SMHI får detta således inte innebära att verksamheten i Göteborg avvecklas. SMHI utför i dag hydrografiska tjänster åt olika samhällssektorer och skulle enligt utredningsförslaget få ett ansvar även för fiskets behov. Vid ändrat huvudmannaskap bör garantier ges för att verksamheten på Västkusten kan utvecklas och att fiskeristyrelsen ges möjlighet att påverka arbetets inriktning.

– – –

Naturvårdsverket vill emellertid understryka att byte av huvudmannaskap knappast löser grundproblemet, som är otillräckliga resurser. – – –

– ändrat huvudmannaskap för hydrografiska laboratoriet tillstyrks under förutsättning att verksamheten inom laboratoriets arbetsområde därigenom ges en positiv utveckling. – – –

2.4.10 Riksrevisionsverket – – – delar i princip utredningens uppfattning att den hydrografiska verksamheten bör samordnas under en huvudman. Särskilt i ett längre tidsperspektiv synes en sådan lösning vara den bästa garantin för en gynnsam resurs- och kompetensutveckling även för den fiskebiologiskt orienterade hydrografen.

Utredningen närmast skissar de villkor som bör gälla för samarbetet mellan fiskeristyrelsen och SMHI, och som bl. a. innebär att styrelsen årligen tillförs en halv miljon kronor för att beställa undersökningar av SMHI samt att SMHI skall stationera hydrografisk kompetens vid havsfiskelaboratoriet. Huruvida detta är tillräckligt för att samarbetet skall fungera tillfredsställande är svårt att bedöma enbart på grundval av utredningen.

2.4.13 Skogs- och jordbrukets forskningsråd – – – ser inget hinder i att hydrografiansvaret samordnas inom en myndighet, SMHI, och att personal med hydrografisk kompetens placeras vid havsfiskelaboratoriet. Ur besparingssynpunkt torde dock föga vara att vinna med en sådan konstruktion. För att fiskeristyrelsen även i framtiden skall erhålla nödvändiga fiskeribiologiskt inriktade hydrografiska data behöver betydligt mer än föreslagna 0.5 mkr. tillföras verket. En försämring för andra forskningsinstitutioner med behov av hydrografiska data, torde vara ofrånkomlig eftersom data och hydrografisk utrustning som fiskeristyrelsen tillhandahållit

utan kostnad, kommer att avgiftsbeläggas av SMHI. En betydande ökning av anslagsmedel är nödvändig för att inte försämra den marina och limniska forskningens villkor.

2.4.21 Länsstyrelsen i Hallands län – – – avstyrker att så gott som all hydrografisk verksamhet överförs till SMHI.

2.4.22 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: – – – Föreliggande utredningsförslag sätter alltför stor tilltro till de schematiska spridningsmodeller som SMHI arbetar med.

2.4.28 Delegationen för samordning av havsresursverksamheten – – – [biträder] förslaget om en överflyttning av huvudmannskapet till SMHI. – – –

DSH vill dock understryka vikten av att havsfiskelaboratoriet allt framgent garanteras tillgång till för sin verksamhet erforderliga hydrografiska data.

2.4.29 Centralorganisationen SACO/SR avstyrker utredningens förslag.

Under alla omständigheter är 500 000 kr. en alldeles för liten summa för att göra det möjligt för fiskeristyrelsen att beställa de nödvändiga hydrografiska undersökningarna med tanke på SMHI:s höga taxor. SMHI kommer också att successivt förlora den expertis som kan något om fiskerihydrografi. Den forskare som särskilt sysslar med fiskerihydrografi följer överhuvud taget inte med till SMHI. Ett överförande av hydrografiska laboratoriet till SMHI betyder svårigheter för såväl havsfiskelaboratoriet som för hela fiskeriverket. På grund av det – – – anförda förordar vi att laboratoriet även framdeles skall tillhöra fiskeriverket.

2.4.31 Tjänstemännens centralorganisation – – – avstyrker att den hydrografiska verksamheten överförs till SMHI.

2.4.32 Sveriges fiskares riksförbund – – – motsätter sig starkt en flyttning av huvudmannskapet för hydrografiska laboratoriet från fiskeristyrelsen till SMHI. – – –

2.4.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund – – – tillstyrker – – – utredningens förslag att SMHI görs till huvudman för den hydrografiska verksamheten.

2.5 Havsfiskelaboratoriets lokalisering

Majoriteten av de remissinstanser som har uttalat sig i frågan avstyrker förslaget att flytta havsfiskelaboratoriet från Lysekil.

2.5.4 Fiskeristyrelsen — — — avstyrker att havsfiskelaboratoriet omlokaliseras från Lysekilsområdet. — — —

— — — styrelsen underkänner helt betänkandet som underlag för en omlokalisering av havsfiskelaboratoriet. Om denna fråga över huvud taget skall aktualiseras på nytt — vilket i så fall bör göras av en allsidigt sammansatt kommitté — krävs enligt styrelsens mening bl. a. följande klarlägganden. — — —

- Anspråken på kort och på lång sikt på haven och kustområdena för naturlig fiskproduktion och för fiskodling
- Behovet av information om de fiskeribiologiska och allmänt ekologiska förutsättningarna för denna produktion
- Behovet av undersökningsresurser för att ta fram denna information
- Jämförelser med de undersökningsresurser vi har i dag och förslag till eventuella förändringar (förstärkningar, rationalisering osv.)
- Lämplig lokalisering av undersökningsresurserna
- Samordning av undersökningsresurserna

Två ledamöter i fiskeristyrelsens styrelse (Hannerz och Erik Johansson) anför i särskilt yttrande: Vi anser att det yttrande om havsfiskelaboratoriets lokalisering som styrelsens majoritet enat sig om är olyckligt formulerad och starkt undervärderar behovet av ett fiskerilaboratorium vid Östersjön.

— — —
Utredningens förslag att mjuka upp avgränsningen mellan havsfiskeforskning och sötvattensfiskeforskning är enligt vår uppfattning konstruktivt och ägnad att öka flexibiliteten i resursanvändningen.

— — —
Vid en lokaliseringsdiskussion är det också nödvändigt att beakta vilka undersökningar som kan göras i internationell samverkan, där det också bör övervägas vilka experimentella resurser som kan samutnyttjas. Denna fråga borde undersökas i internationell samverkan.

Vi finner att starka skäl finns både för en lokalisering till sydkusten och till västkusten. — — —

För oss har slutligen personalens inställning till en förflyttning fått vara avgörande. — — — Liksom styrelsens majoritet vill vi av detta skäl avstyrka en omlokalisering.

Vi vill emellertid nu understryka behovet av ett fiskerilaboratorium vid Östersjön för att lösa de — — — nämnda arbetsuppgifterna.

En personalrepresentant i fiskeristyrelsens styrelse (Hagberg) anför i särskilt yttrande: — — — Fiskeristyrelsen anser det troligt att Östersjön även i fortsättningen kommer att svara för en mycket stor del av det svenska fiskets inkomster, framför allt genom torskfisket. De långsiktiga variationer i torskbeståndet som har observerats är i samma mån av betydelse i

struktur- och dimensioneringssammanhang och forskning kring detta problem måste även i fortsättningen bli en mycket viktig del av havsfiskelaboratoriets arbetsuppgifter. Tillgången till fiskeriundersökningsfartyget Argos är härvid en ovärderlig resurs genom att fartyget fungerar som en modern arbetsplattform för bl. a. ekointegreringarna och som ett välrustat flytande laboratorium som är lika tillgängligt i Österhavet som i Västerhavet.

Man får vara beredd på att det framväxande vattenbruket kan komma att få sin tyngdpunkt i Östersjön även om den i dag produktionsmässigt finns i Göteborgs och Bohus län. En rad problem såväl i samband med framtagandet av lämpliga raser för odling, utvecklingen av odlingsteknik m. m. som vad avser miljöstörningar behöver bearbetas. Nyligen har laxutredningen pekat på behovet av undersökningar i samband med en vidareutveckling av "delayed-release"-metoden vid utsättning av lax till stöd för kustfisket. För verksamheter av detta slag finns en rad forskningsresurser utmed ostkusten t. ex. Umeå universitet, SNV:s laboratorier i Öregrund och Höllviksnäs, LFI, Statens fiskodlingsanstalt, Uppsala universitet, Lantbruksuniversitetet, Sötvattenslaboratoriet samt Stockholms universitet.

Fiskeristyrelsen avstyrker med anledning av vad ovan anförts utredningens förslag beträffande lokaliseringen av havsfiskelaboratoriet till Karlskrona.

2.5.6 Statens naturvårdsverk: — — — Av havsfiskelaboratoriets fyra laboratorietjänster är en speciellt inriktad på Östersjöfisk/Östersjöfiske — — —. Följaktligen borde man ha undersökt om samordnings- och andra vinster hade kunnat erhållas ifall havsfiskelaboratoriets laboratorietjänst för Östersjön flyttas till Stockholm. — — —

— — — Regeringen har nyligen — — — uppdragit åt statskontoret "att närmare utreda uppgifter, funktion och organisation för baslaboratorier inom det marina forskningsområdet" — ett utredningsuppdrag som otvetydigt kommer att beröra även havsfiskelaboratoriets arbetsuppgifter och resurser. Mot den bakgrunden och med hänsyn till att statsmakterna i dag kräver att omorganisationer och omprioriteringar skall ske med oförändrade eller minskade resurser synes en eventuell flyttning av havsfiskelaboratoriet böra anstå tills klarhet vunnits om de framtida ambitionerna och därtill anpassade resursbehov på det marina forskningsområdet.

2.5.9 Statskontoret — — — tillstyrker förslaget om havsfiskelaboratoriets lokalisering till Karlskrona. — — —

2.5.10 Riksrevisionsverket — — — finner det vara svårt att entydigt ta ställning till förmån för något av de övervägda lokaliseringalternativen.

2.5.13 Skogs- och jordbrukets forskningsråd — — — avstyrker bestämt ut-

redningens förslag om en förflyttning av havsfiskelaboratoriet till ostkusten. Rådet anser det väsentligt att laboratoriet är lokaliserat till västkusten och att en nybyggnad av laboratoriet sker i anslutning till Kungliga vetenskapsakademiens marinbiologiska station i Kristineberg. — — —

2.5.17 Länsstyrelsen i Kalmar län: — — — En god lösning för svenskt fiske skulle vara att rusta upp det nuvarande laboratoriet i Lysekil och i planerna komplettera detta med en fältstation på södra östersjökusten för att tillgodose behovet av forskning och utveckling i söt- och bräckvatten. En sådan fältstation bör kunna lokaliseras till Slingsö i södra Västerviks kommun. — — —

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att svenskt fiske bäst gagnas av att få laboratorieresurser såväl för havsfiske som för sötvattensfiske och att dessa bör lokaliseras dels på västkusten, dels på ostkusten. Länsstyrelsen hemställer därför att Slingsöalternativet blir föremål för en ny översyn.

2.5.18 Länsstyrelsen i Blekinge län — — — tillstyrker att havsfiskelaboratoriet lokaliseras till Karlskrona. — — —

Under senare tid har farhågor framförts för att Östersjöns torskbestånd är alltför hårt beskattat och att fångsterna kan förväntas minska. Mot bakgrund av sådana varningssignaler för fisket anser länsstyrelsen det självklart att forskningsresurserna kraftsamlas till Östersjön eftersom en stor del av det svenska fisket med säkerhet kommer att ske där i framtiden inom egen fiskezon, vilket ytterligare talar för en lokalisering av havsfiskelaboratoriet till Karlskrona.

— — —

2.5.19 Länsstyrelsen i Kristianstads län — — — vill poängtera vikten av att denna flyttning genomföres trots den momentana ökning av kostnaderna som uppstår. De marinbiologiska institutioner som finns på Västkusten torde täcka behovet av laboratoriekapacitet i den marina miljö som Västkusten representerar. — — —

— — — Länsstyrelsen anser — — — att övervägande skäl talar för en lokalisering till Simrishamn. — — —

Två ledamöter i länsstyrelsen i Kristianstads län (A. Olsson och J. Wallin) anför i reservation: — — — Länsstyrelsen avstyrker således utredningens förslag, men förordar att en form av "laboratoriefilial" lokaliseras till Simrishamn. Detta torde i hög grad vara av behovet påkallat.

2.5.20 Länsstyrelsen i Malmöhus län — — — tillstyrker förslaget om flyttning av havsfiskelaboratoriet till Karlskrona.

2.5.21 Länsstyrelsen i Hallands län — — — avstyrker — — — utredningens förslag att flytta havsfiskelaboratoriet.

2.5.22 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: — — — Havsfiskelaboratoriet i Lysekil har under lång tid tvingats arbeta under besvärliga förhållanden. Lokalerna är helt otidsenliga och dessutom spridda på tre olika ställen, personalen räcker inte till för alla viktiga arbetsuppgifter, anlagen för material, resor m. m. har varit så knappt tilltagna att det allvarligt försvårat verksamheten.

Länsstyrelsen finner det därför mycket angeläget att laboratoriets arbetsförhållanden förbättras snarast möjligt.

— — —

Kommunerna i Fyrstadssamarbetet (dvs. Lysekil, Uddevalla, Vänersborg och Trollhättan) har utfäst sig för att stödja uppbyggnaden av ett marint utvecklingscentrum i Lysekil.

— — —

— — — Länsstyrelsen anser att — — — mycket klart talar för en fortsatt lokalisering av havsfiskelaboratoriet till Lysekil.

2.5.23 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: — — — Forskningens tyngdpunkt bör ligga där artrikedomen på fisk och skaldjur är som störst och där den marina miljön medger forskning på alla de kommersiellt viktigaste arterna.

— — —

— — — länsstyrelsen är därför av den bestämda uppfattningen att havsfiskelaboratoriet bör ligga kvar i Lysekil.

2.5.27 Länsstyrelsen i Västerbottens län — — — tillstyrker förslaget om lokalisering av havsfiskelaboratoriet till Karlskrona — — —.

2.5.28 Delegationen för samordning av havsresursdelegationen avstyrker en förflyttning av havsfiskelaboratoriet från Lysekil till Karlskrona.

Mot den del av beslutet som rör havsfiskelaboratoriets lokalisering har ledamoten Ralf Lindström reserverat sig.

2.5.29 Centralorganisationen SACO/SR — — — avstyrker förslaget.

— — —

— — — Forskningens tyngdpunkt måste ligga där mångformigheten är störst, inte där man fångar mest fisk.

— — —

En förflyttning av havsfiskelaboratoriet till Karlskrona skulle i själva verket försvåra laboratoriets nödvändiga kontakter med yrkesfisket och dessutom fördyra dem — — —.

— — — Trots ökade kostnader kommer sålunda mycket mindre resultat ut ur havsfiskelaboratoriets verksamhet vid en lokalisering till Karlskrona. En flyttning skulle helt enkelt innebära att laboratoriets verksamhet finge läggas om och förenklas. Detta skulle vara direkt negativt för yrkesfisket, speciellt på västkusten. — — —

--- Vad som --- sagts om havsfiskelaboratoriets ev. placering i Karlskrona gäller i princip också en ev. placering i Simrishamn.

2.5.31 Tjänstemännens centralorganisation avstyrker --- att havsfiskelaboratoriet omlokaliseras till Karlskrona.

2.5.32 Sveriges fiskares riksförbund: --- Huruvida laboratoriet skall placeras i Lysekil eller Karlskrona, utifrån andra aspekter, tar vi --- inte ställning till, utan vi har valt att redovisa regionalförbundens synpunkter i denna fråga. ---

Skånes Fiskareförbund: "Havsfiskelaboratoriet föreslås bli flyttat till sydkusten. Förbundet är positivt till detta förslag."

Svenska Ostkustfiskarens Centralförbund, SOC: "SOC biträder icke förslaget att flytta havsfiskelaboratoriet till Karlskrona eller Simrishamn."

Svenska Sydkustfiskarnas Centralförbund, SSC: --- På längre sikt finns inget som talar mot --- omlokalisering. ---

En utökad och kvalificerad undersökning och forskningsverksamhet i Östersjön faller på Sverige som den största strandstaten. ---

I Östersjön finns också våra största och viktigaste fiskezoner. ---

Vi tillstyrker utredningens förslag ---.

Svenska Västkustfiskarnas Centralförbund, SVC: "SVC kan instämma i att havsfiskelaboratoriets nuvarande lokaler är undermåliga och det är nödvändigt att laboratoriet får nya lokaler.

--- Utöver de praktiska och arbetsmässiga försämringar --- vid en förflyttning av havsfiskelaboratoriet till Karlskrona måste också läggas den stora förlust av personal som oundgängligen blir följden av en förflyttning ---.

--- havsfiskelaboratoriet bör vara kvar i Lysekil även i fortsättningen."

SFR vill understryka att laboratoriets placering inte är en väsentlig fråga för yrkesfisket. Det viktigaste är att forskningen bedrivs på ett sådant sätt och att verksamheten utformas så att den på bästa tänkbara sätt tar vara på det svenska yrkesfiskets intressen.

2.5.33 Sveriges fiskevattenägareförbund finner inte att tillräckligt starka skäl anförs för en flyttning av havsfiskelaboratoriet från Lysekil till Karlskrona. Förbundet avstyrker därför detta förslag.

Förbundet ifrågasätter, om inte en sammanslagning av havsfiske- och sötvattenslaboratorierna på sikt skulle innebära stora rationaliserings- och effektiviseringsvinster bl.a. genom gemensam användning av vissa lokaler, viss utrustning (ex. data), gemensam administration etc. Laboratori-

et, med avdelningar för bl. a. havsfiske och sötvattensfiske, skulle bli en slagkraftig enhet för svensk fiskeriforskning. — — —

2.5.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund — — — finner inte att några särskilt starka skäl föreligger att flytta havsfiskelaboratoriet från sin nuvarande lokaliseringssort. I synnerhet som detta inte innebär någon kostnadsbesparing, men däremot en stor omställning för den personal som för närvarande arbetar i Lysekil, samt med säkerhet också kommer att medföra att en del tjänster måste nybesättas. Något som, i varje fall på kortare sikt, kan vara till nackdel för forskningen.

2.5.35 Vattenbrukarnas riksförbund — — — vill i fråga om havsfiskelaboratoriets placering ej ta ställning — — —.

2.5.37 Karlskrona kommun — — — föreslår i likhet med utredningen att havsfiskelaboratoriet lokaliseras till sydkusten — — — att lokaliseringen sker till Karlskrona — — —.

2.5.38 Simrishamns kommun vill bestämt framhålla att byggnadskostnaderna för ett havsfiskelaboratorium i Simrishamn och Karlskrona är likvärdiga vad gäller såväl nybyggnadsalternativ som ombyggnad av befintliga lokaler. Det sätt utredningen grundat sina ekonomiska kalkyler på är enligt kommunens mening felaktigt och missvisande.

— — —

Simrishamns kommun vill bestämt påstå att Simrishamn är den mest naturliga lokaliseringssorten från havsfiskelaboratoriet vid en utlokalisering av verksamheten från Lysekil — — —, — — —.

2.5.39 Lysekils kommun: — — — Utredaren stöder sig på argument som inte bör vara avgörande för laboratoriets placering. Dit hör en tillfällig topp i torskfångsten i Östersjön.

Samtidigt bortser utredaren från andra, för forskningen vitala fakta som talar till förmån för Lysekil. — — —

För att regeringen ska kunna fatta ett sakligt underbyggt beslut i frågan måste ett flertal uppgifter i utredningen kompletteras eller rent av tillrättaläggas.

— — — alla sakliga skäl talar för att havsfiskelaboratoriet ska ligga kvar vid havskusten, i Lysekil. — — —

2.5 Regionkommittén för Fyrstad: — — — alla avgörande sakskalet visar att havsfiskelaboratoriet även i framtiden skall vara lokaliserat och utvecklas i Lysekil.

2.5 Göteborgs och Bohus läns landsting — — — motsätter sig bestämt en flyttning av havsfiskelaboratoriet från Lysekil.

2.5 Gotlands kommun: – – – kommunen kan med fog hävda att Gotland borde funnits med bland de alternativ som studerats för nylokalisering av ett havsfiskelaboratorium.

Gotlands kommun hemställer således att jordbruksdepartementet vid sin bedömning av lokaliseringalternativen också studerar Gotlands goda förutsättningar att hysa ett havsfiskelaboratorium.

3 Fiskenämnaderna m. m.

3.1 Fiskenämnaderna

Utredningens förslag tillstyrks i huvudsak.

3.1.3 Lantbruksstyrelsen – – – är beredd att kvarstå som administrativ värdmyndighet för fiskenämnaderna även efter en omorganisation. – – –

Enligt lantbruksstyrelsens uppfattning måste alltid samråd ske mellan de båda myndigheterna då fiskeristyrelsen eller fiskenämnaderna planerar större nya arbetsuppgifter och utredningar på fiskets område eller omprioriteringar i verksamheten som ändrar behoven av administrativt stöd från lantbruksnämnderna. Risk kan annars föreligga att lantbruksnämnderna oförutsett kan få nya arbetsuppgifter och administrativa kostnader.

3.1.4 Fiskeristyrelsen: – – – Vid remissbehandlingen har väckts förslag om att fristående fiskenämnader bör inrättas för Väneren, Vättern respektive Mälaren–Hjälmaren. – – – Varken ekonomiskt eller på annat sätt vore det något att vinna på sådana fristående nämnder. Fiskeristyrelsen tar inte upp detta förslag.

– – – Liksom utredningen vill fiskeristyrelsen kraftigt understryka att ett resurstillskott till nämnderna framstår som mycket angeläget och bör prövas av statsmakterna så fort budgetläget medger det.

– – –

Personalresurserna vid fiskenämnaderna måste givetvis anpassas efter arbetsbelastningen och arten av arbetsuppgifter. Styrelsen bestämmer om personalens stationeringsort. Utredningens förslag till bemanningsplan kommer att vägas in tillsammans med de bedömningar som görs inom fiskeriverket.

– – – Styrelsen har uppdragit åt en tjänsteman på administrativa byrå att som särskild utredningsman med biträde av en fiskerikonsulent och i samverkan med fackenheterna utreda de reella och formella förutsättningarna för en ökad decentralisering. En rapport kommer att avges i slutet av april 1985.

– – – fiskeristyrelsen anser att vattenbruket bör finnas representerat i vissa fiskenämnader. Styrelsen delar utredningens uppfattning att detta bör

kunna ske utan att antalet ledamöter ökas. Samtidigt vill styrelsen understryka vikten av att yrkesfiskets och fritidsfiskets intressen representeras i samma utsträckning som hittills varit fallet.

3.1.6 Statens naturvårdsverk: --- förslaget till omorganisation av fiskenämnderna tillstyrks ---.

3.1.10 Riksrevisionsverket: Utredningens förslag ligger överlag väl i linje med de synpunkter RRV redovisade i sin revisionsrapport.

3.1.13 Skogs- och jordbrukets forskningsråd --- biträder utredningens förslag ---.

3.1.14 Länsstyrelsen i Södermanlands län har --- föreslagit att den nuvarande ansvarsindelningen, där fiskenämnden i Västmanlands län ansvarar för hela Mälaren och Hjälmaren, skall slopas och ersättas med en indelning som grundar sig på länsgränserna. ---

--- Länsstyrelsen anser --- att fiskeristyrelsen --- förutsättningslöst skall pröva hur konsulenttjänsterna skall fördelas.

I övrigt tillstyrker länsstyrelsen förslaget.

3.1.15 Länsstyrelsen i Jönköpings län pekar på faran i att decentralisering av beslutsrätt till fiskenämnderna utan resursförstärkning kan leda till svårigheter för fiskenämnderna. ---

--- Länsstyrelsen är i stort nöjd med nuvarande organisation men anser att svårigheter uppstår vid tillsättande av ledamöter i "länsnämnd" resp. "Vätternämnd". Orsaken härtill är bl.a. den organisatoriska utformningen och de många önskemålen om representation. Dessa svårigheter ökar om även vattenbruksintresset skall vara representerat i fiskenämnden.

3.1.17 Länsstyrelsen i Kalmar län tillstyrker att beslut i vissa ärendegrupper delegeras från fiskeristyrelsen till fiskenämnderna. Länsstyrelsen ansluter sig också till förslaget att vattenbruksintresset skall vara företrätt i fiskenämndernas styrelser. ---

3.1.18 Länsstyrelsen i Blekinge län tillstyrker --- förslaget om ökad decentralisering av uppgifter till fiskenämnderna från central nivå.

--- Länsstyrelsen anser att i de län där viss inriktning av fisket har särskild betydelse, bör denna typ av verksamhet efter särskilt beslut kunna erhålla utökad eller ny representation i fiskenämnden t.ex. yrkesfiske respektive vattenbruk.

3.1.19 Länsstyrelsen i Kristianstads län --- delar utredningens uppfattning om ökad decentralisering. ---

Sex ledamöter i Kristianstads län och två tjänstemän (J. Wallin, E. Jönsson, A. Olsson, G. Lundbladh, B. Björnsson, N. Persson och I. Hartelius, 1:e länsassessor K. Magnusson och naturvårdsdirektör C. I. Höjjer) anför skiljaktig mening: - - -

- - - Metoden för decentralisering bör - - - ändras så att fiskenämnderna i respektive författning direkt anges som beslutande i vissa ärendegrupper, ev. med möjlighet att hänskjuta vissa ärenden till det centrala verket. Härigenom skulle den nuvarande centraliseringen kunna brytas och man skulle kunna få en ordning som motsvarar vad som inom andra förvaltningsområden anses naturligt, dvs. att det centrala verket koncentrerar sig på mer övergripande arbetsuppgifter medan besluten i enskilda ärenden i huvudsak prövas på länsnivå. - - -

3.1.22 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län instämmer - - - i utredningens slutsats att ett resurstillskott till nämnderna framstår som mycket angeläget.

- - - Länsstyrelsen vill - - - förorda att nämnderna skall kunna utökas till sju ledamöter när det finns ett behov av att ge vattenbrukarna och husbehovsfiskarna en plats i nämnden.

3.1.23 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: - - - Det finns - - - skäl som talar för en starkare anknytning av fiskerikonsulenten till länsstyrelsen. Mot bakgrund av pågående utredning om samordnad länsförvaltning - - - accepterar länsstyrelsen att frågan inte närmare berörs. - - -

- - - Sammantaget anser länsstyrelsen att - - - redovisade skäl klart motiverar ett behov av två konsulter även i fortsättningen. - - -

3.1.24 Länsstyrelsen i Västmanlands län: - - - det är angeläget och närliggande att utreda en organisatorisk lösning som innebär att fiskenämnden och dess kansli inordnas i länsstyrelseorganisationen. - - -

3.1.25 Länsstyrelsen i Kopparbergs län stöder - - - utredningens förslag att vattenbruket blir representerat i fiskenämnderna i län där vattenbruket är omfattande eller förväntas utvecklas. - - - länsstyrelsen ifrågasätter om inte fiskenämnd i län som bör ha representant för vattenbruket kan utökas med en ledamot.

Utredningen har uttalat sig för en delegering av beslutanderätten från fiskeriverket till fiskenämnderna och menar att arbetsbelastningen för nämnderna inte behöver öka nämnvärt eftersom nämnderna f. n. yttrar sig i ett stort antal ärenden till verket. Länsstyrelsen delar denna uppfattning.

3.1.28 Delegationen för samordning av havsresursverksamheten: - - - förslagen till decentralisering av beslut från fiskeristyrelsen till fiskenämnderna bör genomföras snarast. - - -

Förslaget om vattenbruksrepresentation i fiskenämnder biträds av DSH.

— — —

3.1.29 Centralorganisationen SACO/SR: Utredningens förslag biträdes i allt väsentligt — — —.

3.1.32 Sveriges fiskares riksförbund: — — — Förslaget att vattenbruket bör få representation i fiskenämnderna i sådana län där betydande vattenbruk förekommer, motsätter vi oss inte. Vi vill dock betona vikten av att i samtliga län med betydande yrkesfiske bör yrkesfisket vara representerat av åtminstone två ordinarie ledamöter.

— — — Insjöfiskarna anser att sjönämnderna bör bli egna nämnder med från länsstyrelserna fristående sammansättning. — — —

3.1.33 Sveriges fiskevattenägareförbund delar utredningens mening att vattenbruket bör vara representerat i fiskenämnden i län med betydande vattenbruk. Förbundet anser dock, i motsats till utredningen, att i dessa nämnder skall antalet ledamöter ökas till sex. — — —

När det gäller de stora insjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren och Mälaren förordar förbundet, att nuvarande nämndorganisation bibehålls.

3.1.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund föreslår — — — att särskilda fiskenämnder inrättas för Vänern, Vättern samt Mälaren och Hjälmaren. — — —

3.1.38 Simrishamns kommun: — — — Enligt kommunens bestämda uppfattning bör — — — fiskenämndens kansli flyttas från Kristianstad till Simrishamn. — — —

3.2 Fiskeriingenjören

Meningarna är delade bland de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget att avskaffa statens fiskeriingenjör som särskild tjänst.

3.2.4 Fiskeristyrelsen — — — bedömer att det bör vara möjligt att sluta ett långsiktigt avtal med något lämpligt företag om motsvarande konstruktionsinsatser utan att som nu betala ett fast årsarvode. Styrelsen tillstyrker förslaget.

3.2.11 Vattenöverdomstolen vill framhålla, att den för sin del funnit ordningen med en till viss person knuten tjänst som fiskeriingenjör värdefull.

Även om det nu berörda utredningsförslaget knappast torde medföra fördelar för vattenrättsskipningen vill vattenöverdomstolen inte motsätta sig förslagets genomförande.

3.2.14 Länsstyrelsen i Jönköpings län ställer sig tveksam till förslaget att avskaffa fiskeriingenjörstjänsten.

3.2.32 Sveriges fiskares riksförbund: Avskaffandet av fiskeriingenjören motsätter vi oss inte.

3.2.34 Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund anser det vara en styrka att fiskeristyrelsen har tillgång till en speciell fiskeriingenjör och förordar därför att den nuvarande ordningen bibehålles. — — —

4 Övrigt

4.4 Fiskeristyrelsen: Vad gäller den centrala administrationen utom havsfiskelaboratoriet finner fiskeristyrelsen att styrelsens organisationsförslag blir obetydligt dyrare än utredningens.

Styrelsens förslag att havsfiskelaboratoriet inte skall omlokaliseras från Lysekilsområdet innebär att engångsutgifter om ca 7 milj. kr. uteblir.

Från kostnadssynpunkt finner styrelsen således sitt organisationsförslag klart överlägset utredningens.

— — — styrelsen finner att den nya organisationen bör kunna genomföras tidigast den 1 januari 1986. — — —

JNI STATENS JORDBRUKSNÄMND

Datum

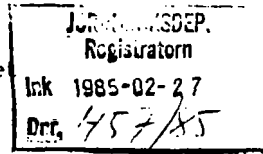
1985-02-20

Dnr

320-421/85

Regeringen

Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd med förslag till reglering av priserna på fisk m m under budgetåret 1985/86
(2 bilagor)

1. Förhandlingsuppdraget

Regeringen har i beslut den 29 november 1984 uppdragit åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med fiskets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag beträffande prisregleringen på fisk under budgetåret 1985/86. Förslaget skall utformas med beaktande av att riktpunkten för prisregleringen är att den i första hand bör bekostas inom ramen för regleringsekonomin. Regleringen bör ges en sådan utformning att de beräknade kostnaderna minskas jämfört med vad som i jordbruksnämndens regleringsskrivelse den 8 februari 1984 beräknades. Nämnden bör föreslå en minskad normkvantitet för sill med utgångspunkt bl a i att fiske främst bör ske efter fiskslag som kan få en lönsam avsättning. Förutsättningarna för en uppdelning av normkvantiteten för sill på storlek och kuststräcka bör också redovisas. En normkvantitet även för torsk bör övervägas med utgångspunkt i bl a önskvärheten av att fisket inriktas på lönsamma fiskslag.

Mot bakgrund av bl a att tillämpningen av lägstapriserna anses ha haft en hämmande inverkan på exportmöjligheterna bör jordbruksnämnden utforma förslaget med utgångspunkt i att export av oberedd fisk exkluderas från resp normkvantitet. Lägstapriset anses också ha haft negativa konsekvenser för den svenska fiskberedningsindustrins möjligheter att exportera beredd vara. Jordbruksnämndens förslag bör därför innehålla förslag till åtgärder så att exportmöjligheterna kan tas till vara. Nämnden bör vidare föreslå från konsumentsynpunkt påkallade åtgärder för de fall avräkningspriset överstiger normpriset.

Jordbruksnämnden bör enligt uppdraget vidare avge förslag till disposition av medel ur prisregleringskassan för fisk för att bestrida kostnaden för utsättning av laxfisk och ål. Därvid bör särskilt tas upp en medelsram för fortsatt försöksverksamhet med s k försenad utsättning av lax. Förslaget skall även omfatta disposition av medel ur prisregleringskassan för att bestrida kostnaden för premier för den kollektiva trygghetsförsäkringen inom yrkesfisket. Kostnaden för trygghetsförsäkringen skall räknas av från normpriset.

Jordbruksnämnden har nu överlagt med fiskets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen angående prisregleringen på fisk under perioden 1 juli 1985 - 30 juni 1986. Överläggningarna har lett till en uppgörelse och i samförstånd med delegationerna lägger nämnden fram följande förslag till stödåtgärder inom fisket för nämnda period.

2. Utgångspunkter

De av riksdagen beslutade allmänna riktlinjerna för fiskeripolitiken (prop 1977/78:112), JoU 23, rskr 272) omfattar ett inkomstmål, ett konsumentpolitiskt mål, ett produktionsmål, ett effektivitetskrav och ett regionalpolitiskt mål. Nämnden har berört dessa olika mål bl a i nämndens regleringsskrivelse till regeringen den 8 april 1981.

De år 1981 beslutade riktlinjerna för prisregleringen på fisk innebär bl a att det s k normprissystemet togs i bruk.

3. Normprissystemet

Normprissystemet innebär i huvudsak att normpriser och normkvantiteter för de viktigare slagen av fisk fastställs av statsmakterna efter förslag av jordbruksnämnden. Normpriserna skall i princip sättas så att fisket når avsedd lönsamhet enligt 1978 års riksdagsbeslut. Normkvantitet anger den kvantitet för vilken pristillägg högst kan utgå.

I bilaga 1 återfinns vissa uppgifter om utfallet av normprissystemet m m under regleringsåret 1983/84.

4. Inkomstutvecklingen

Enligt 1978 års riksdagsbeslut sammanfattas målsättningen för fiskeripolitiken på följande sätt.

"Målet för fiskeripolitiken bör vara att skapa förutsättningar för att de som är sysselsatta i fiskerinäringen kan få både en ekonomisk och social standard som är jämförbar med den som erbjuds inom andra näringar och trygghet i arbetet samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk av god kvalitet till rimliga priser. Inom de gränser som ges av en ansvarsfull hushållning av fisktillgångarna bör fisket bedrivas så effektivt som möjligt och fångsterna bestämmas av möjligheterna till lönsam och stabil avsättning. Samtidigt bör hänsyn tas till behovet av sysselsättning främst i kust- och skärgårdsområdena där fisket har stor regionalpolitisk betydelse".

Inkomstmålet har i propositionen närmare definierats att avse de fiskare som är sysselsatta i ett rationellt bedrivit yrkesfiske. De fiskelag som bedrivit fiske och landat sin fångst i Sverige minst 30 veckor av året motsvarar ca 45% av alla fiskelag och ca 40% av hela fiskekåren i saltsjöfisket samt

svarar för drygt 75% av fångsterna. Lönsamhetsutvecklingen för dessa fiskelag kan därför läggas till grund för bedömning av inkomsterna inom det heltidsdrivna fisket. Till överläggningarna har inkomstmaterialiet för 1983 funnits tillgängligt enbart i form av jordbruksnämndens och Sveriges fiskares riksförbunds lönsamhetsundersökning.

Inkomstnivån för olika fiskeinriktningar framgår av tabell 1 i form av kalkylnetto per man. Kalkylnetto per man är en driftsekonomisk term och har beräknats som fiskelagets totala intäkter ./.. totala kostnader utslaget per man före avdrag för egenavgifter och skatt.

Tabell 1. Inkomstnivån 1983 för heltidsfiskande i lagfiske enligt lönsamhetsundersökningen samt procentuella förändringar i inkomsterna gentemot 1982 och 1980¹⁾

Fiskeinriktning	Kalkylnetto	Varav pris-		Förändring i kalkylnettot mellan 1982 och 1983 ³⁾	Förändring i ⁶⁾ kalkylnettot mellan 1980 och 1983 ⁴⁾
	Per man 1983 ²⁾	tilllägg	%		
	KKR	KKR	%		
Sill västkusten	134	34	25%	+ 1%	+34%
Sill ostkusten	122	46	38%	+39%	+82%
Fisk västkusten	157	12	8%	+53% ⁵⁾	+68% ⁵⁾
Fisk sydkusten	103	1	1%	+27% ⁵⁾	+93% ⁵⁾
Fisk ostkusten	88	1	1%	-18% ⁵⁾	+26% ⁵⁾
Räka västkusten	102	5	5%	+29%	+32%
Komb västkusten	105	17	16%	+ 6%	+26%
Komb sydkusten	147	26	18%	+ 5%	+31%
Komb ostkusten	97	22	23%	- 4%	+53% ⁶⁾
Övr västkusten	111	9	8%	+ 2%	-6)
Övr sydkusten	112	4	3%	+31%	-6)
Övr ostkusten	90	5	6%	-	-

1) Lönsamhetsundersökningen görs av jordbruksnämnden i samarbete med Sveriges fiskares riksförbund och är en enkätundersökning över lönsamheten för fiskelag.

2) Kalkylnetto är en driftsekonomisk term och avser intäkter ./.. kostnader under året, fördelat per man. Ev vinst eller förlust i verksamheten har påverkat kalkylnettot. Detta påverkas även om fartyget ägs av utanför fisket stående personer. Såväl den taxeringsmässiga inkomsten som den s k manslotten skiljer sig från kalkylnettot.

3) Enligt delundersökningen avseende identiska fartyg för båda åren.

4) Enligt delundersökningarna 1983, 1982 resp 1981 avseende två år, kedjade med varandra.

5) Då enbart ett fåtal fartygsförhållanden ligger till grund för beräkningarna bör resultatet tolkas med stor försiktighet.

6) Från och med 1983 års undersökning har övrigt fiske som fiskeinriktning tillkommit i statistiken. Jämförelser längre tillbaka i tiden än 1982 kan därför vara missvisande främst vad gäller fiskfiskarna.

Av tabell 1 framgår att kalkylnettot per man under 1983 var störst för västkustens fiskfiskare och för kombinationsfiskarna på sydkusten. Även sillfiskarna på väst- och ostkusten uppvisar kalkylnetton över genomsnittet.

I delundersökningen som jämför utvecklingen av kalkylnetton för identiska fartyg mellan två år framgår att förändringen i kalkylnettona mellan 1982 och 1983 varierar kraftigt beroende på fiskeinriktning. Fiskfiskarna på västkusten ökade sina kalkylnetton med drygt 50% medan för fiskfiskarna på ostkusten kalkylnettona minskade med nära 20%.

Av västkustens fiskare har sillfiskarna och i övrigfiskarna i stort oförändrade kalkylnetton 1983 mot 1982. Räckfiskarna har ökat sitt kalkylnetto med nära 30% medan kombinationsfiskarna ökade kalkylnettot med 6%. Störst ökning av kalkylnettot hade fiskfiskarna med 53%.

På sydkusten har lönsamheten i fiskfisket gått framåt. Kalkylnettot har ökat med 27% mellan 1982 och 1983. Det för sydkusten så betydelsefulla kombinationsfisket har en betydligt mindre ökning i kalkylnettot på 5%.

Det mindre betydelsefulla övrigfisket uppvisar en kraftig lönsamhetsförbättring på drygt 30%.

Ostkustens fiskelag uppvisar en lite annorlunda lönsamhetsförändring än syd- och västkusten. Sillfiskarna har ökat kalkylnettot med 39%. Fiskfiskarna och kombinationsfiskarna uppvisar lägre kalkylnetton 1983 än 1982.

Lönsamhetsutvecklingen i fisket mellan två år kan variera mer eller mindre beroende på tillfälliga faktorer. Det kan därför vara motiverat att studera lönsamhetsutvecklingen mellan flera år. I tabell 1 framgår även utvecklingen av kalkylnettona mellan 1980 och 1984. Kalkylnettona har med undantag för fiskfisket på ostkusten och kombinationsfisket på västkusten ökat med mer än 30% på tre år. Ökningen i kalkylnettot för fiskfiskarna på ostkusten och kombinationsfiskarna på västkusten är drygt 25%. För sill på ostkusten och fiskfiske på sydkusten, har kalkylnettona nära fördubblats.

Den relativt sämre utvecklingen i lönsamheten för fiskfiskarna på ostkusten ger utslag även på nivån av kalkylnettot. Fiskfiskarna på ostkusten tillsammans med övrigfiskarna på ostkusten uppvisar de klart lägsta kalkylnettona.

Pristilläggens andel av kalkylnettona 1983 jämfört med 1982 är klart lägre för samtliga fiskeinriktningar utom för sillfiskarna, där andelen är oförändrad. Av kalkylnettot per man för sillfisket utgör mer än 25% pristilllägg. Även kombinationsfiskarna har relativt stora pristilläggsandelar på 15 till 25%. Pristilläggets andel av kalkylnettot för kombinationsfiskarna på syd- och västkusten är ca 10 procentenheter lägre än förutvarande år.

För fiskfiskarna på syd- och ostkusten spelade under 1983 pristilläggen ringa roll. Andelen pristilllägg av kalkylnettot var 1%. Även för räkfisket och övrigfisket var andelen pristilllägg relativt låg på ca 5%.

På västkusten är sill- och fiskfisket två av de betydelsefullaste fiskeinriktningarna. Dessa fiskeinriktningar uppvisar på västkusten också den bästa lönsamheten.

Kombinationsfisket är såväl det mest betydelsefulla som lönsamma fisket på sydkusten. Lönsamhetsutvecklingen är visserligen lägre än för många andra fiskeinriktningar men lönsamhetsnivån har alltid legat relativt högt.

På ostkusten är strömmingsfisket alltså det mest betydelsefullaste fisket jämte kombinationsfisket. Under 1983 är det enbart strömmingsfisket som ökat sin lönsamhet. Strömmingsfisket är också det enda fisket på ostkusten som har en lönsamhet i nivå med andra kuststräckor.

5. Prognos för fångster och avsättning 1985/86

Av den totala svenska fiskfångsten, som de senaste åren legat kring 240 000 - 250 000 ton, utgörs drygt hälften eller ca 130 000 ton av sill/strömming för konsumtion och ca en femtedel eller drygt 50 000 ton av torsk. Sill och torsk är således de helt dominerande fiskslagen i det svenska fisket.

Avsättning av sill/strömming på den svenska marknaden uppgår årligen till ca 53 000 ton, varav knappt 40 000 ton avser svenskfångad sill/strömming och ca 13 000 ton avser importerad saltad eller kryddad sill. Exporten av oberedd och filead sill/strömming uppgår årligen till ca 80 000 ton, varav huvuddelen avsätts i Danmark.

Den europeiska sillmarknaden domineras fortfarande av det starkt ökade utbudet av nordsjösill. Sillfisket i Nordsjön, som varit förbjudet sedan 1977, öppnades åter 1983. Fångsten 1983 beräknas ha uppgått till 308 000 ton, varav den övervägande delen avsattes till mänsklig konsumtion. Motsvarande siffra för 1984 var 350 000 ton. Sillfångsten i Nordsjön 1985 väntas uppgå till

440 000 ton. I sammanhanget bör dock kommas ihåg att det trots fångstförbudet fiskats sill i Nordsjön åren 1977-1982. Under de närmaste åren väntas dessutom mycket stora fångster - upp emot 500 000 ton per år - av den atlantoskandiska sillen, som fångas utanför Island och Norge.

Storleken av den västeuropeiska sillmarknaden beräknas till ca 425 000 ton per år. Härav svarar den västtyska marknaden för ca 200 000 ton. Det är knappast troligt att konsumtionen kommer att uppvisa någon större ökning som svar på ett ökat utbud. Snarare kommer en större del av sillfångsterna i framtiden att användas för framställning av fiskmjöl.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att utbudet av nordsjösill ökat på den europeiska marknaden det senaste året och bedöms komma att öka ytterligare de närmaste åren. Det ökade utbudet har fört med sig att priserna på sill fallit. Eftersom konsumtionen troligen inte kommer att öka i nämnvärd grad är det sannolikt att priserna på sill kommer att förbli hårt pressade och bli ytterst pressade omkring 1987, när den atlantoskandiska sillen kommer att börja fångas i stora kvantiteter.

Torskfångsterna i Sverige har de senaste åren ökat. År 1984 uppgick fångsten till ca 55 000 ton, en ökning med 5 000 ton jämfört med föregående år. Den övervägande delen av de svenska torskfångsterna fås i Östersjön. År 1983 avsattes ca 34 000 ton torsk i Sverige medan drygt 16 000 ton exporterades i oberoedd form. Motsvarande export år 1984 uppgick preliminärt till 24 000 ton. Importen av torsk, som domineras av frysta filéer, beräknas 1984 ha uppgått till ca 20 000 ton, omräknad till landad vikt.

Torskmarknaden har de senaste åren varit fast med brist på råvara trots att det temporärt under första halvåret 1984 förekom avsättningssvårigheter. Även under de närmaste åren bedöms avsättningssituationen som relativt gynnsam. Det kan dock inte uteslutas att andra fiskarter övertar en del av torskmarknaden vilket i sin tur åtminstone på litet längre sikt kan få en negativ effekt på priserna. Vad gäller fångstutrymmet utnyttjas inte tillgångarna i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt fullt ut. Torskbeståndet i Östersjön lär enligt de biologiska expertern komma att försämrans de kommande åren. Beståndet förväntas ändå medge ett uttag på 50 000 - 60 000 ton (levande vikt) de närmaste åren, d v s en i stort sett oförändrad kvantitet.

Vad gäller övriga torskfiskar och flatfisk är importandelen över 90%. Marknadsbilden för dessa fiskslag väntas inte förändras nämnvärt. Det finns ett utrymme för ökade fångster av svenska fiskare eftersom fångstkvoterna ej utnyttjats fullt ut.

6. Regleringskostnader och finansiering under 1984/85

Behållningen i Svensk Fisks konjunkturutmättningsfond uppgick per den 1 juli 1984 till 66,4 milj kr, en ökning med 9 milj kr jämfört med den 1 juli 1983. Motsvarande belopp för jordbruksnämndens prisregleringskassa var 57,7 milj kr resp 15,4 milj kr. Prisregleringsavgift tas ut på såväl svenskfångad som importerad fisk med 6% av förstahands- resp importvärdet eller motsvarande belopp i öre per kg. Avgiften beräknas tillföra kassan ca 60 milj kr per år. Av inkomsterna under regleringsåret 1983/84 kom ca 27 milj kr motsvarande 42% från svenska fiskares fångster. Ränteintäkterna på de medel som är inestående i konjunkturutmättningsfonden resp prisregleringskassan uppgår till sammanlagt drygt tio milj kr. Den exportavgift som infördes från den 1 juli 1983 på viss sötvattensfisk och ål tillförde prisregleringskassan 1983/84 ca 1,2 milj kr. De sammanlagda tillgångarna under innevarande år, inkl de budgetmedel som tillförts kassan, uppgår till ca 197 milj kr.

De sammanlagda kostnaderna för prisregleringen under innevarande regleringsår beräknades ursprungligen av nämnden till ca 84 + 2 milj kr. Med hänsyn till svårigheterna att göra en marknadsbedömning för torsk valde nämnden att ange ett intervall inom vilket kostnaderna för pristilläggen för de normprisatta fiskslagen sannolikt skulle komma att ligga. Preliminära uppgifter föreligger nu beträffande kostnaderna för månaderna juli - december 1984. Dessa uppgår till ca 37,3 milj kr jämfört med ca 23,2 milj kr under motsvarande period 1983. Anledningen till att kostnaderna hittills är högre än under föregående år är bl a att sillpriserna fallit kraftigare än beräknat under hösten 1984.

Kostnaden för prisregleringen för regleringsåret 1984/85 kan nu beräknas komma att ligga kring 100 milj kr. Det skulle i sin tur innebära att tillgångarna i jordbruksnämndens prisregleringskassa och Svensk Fisks konjunkturutmättningsfond sammanlagt skulle komma att uppgå till ca 95 milj kr vid regleringsårets utgång. Härtill kommer ca 70 milj kr i intäkter inkl ränteintäkter under regleringsåret 1985/86. Sammanlagt skulle 165 milj kr stå till prisregleringens förfogande under regleringsåret 1985/86.

7. Förslag till normpriser m m för regleringsåret 1985/86

7.1 Normpriser

Som utgångspunkt för förslaget till normpriser har nämnden och delegationerna haft normpriserna för innevarande regleringsår. Dessa föreslås räknas upp med hänsyn till bl a kostnadsutvecklingen för produktionsmedel under perioden december 1983 - december 1984 och löneutvecklingen för de stora lönekollektiven enligt 1984 års löneavtal. Avdrag har även gjorts för rationaliseringsvinst. Jordbruksnämnden, fiskets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen har enats om att föreslå att normpriserna räknas upp med i genomsnitt 4%.

Vid överläggningarna inför regleringsåret 1983/84 enades nämnden och delegationerna om att finansiering av en kollektiv trygghetsförsäkring inom yrkesfisket fick ske inom ramen för medel som beräknades bli tillförda regleringen för 1983/84. Kostnaden för trygghetsförsäkringen beräknades till 4,5 miljoner kr och normpriserna sänktes på så sätt att kostnaderna för pristilläggen beräknades bli ca 4,5 miljoner kr lägre.

Genom att trygghetsförsäkringen avräknades med en sänkning av normpriserna för 1983/84 fick den därmed anses vara betald, om inte kostnaden för försäkringen ändrades eller den faktiska minskningen i kostnaden för pristilläggen avvek från den beräknade.

Enligt fiskets förhandlingsdelegation beräknas kostnaderna för försäkringen under 1985/86 stiga med 1 miljon kr till 5,4 miljoner kr. Den ökade kostnaden finansieras med ett avdrag från samtliga normpriser med 1 öre per kg.

Som framgått ovan föreslås en genomsnittlig uppskrivning av normpriserna med 4%. Under innevarande regleringsår skrevs torskpriserna upp med 20 öre/kg under perioden juli - december för att säsongsmässigt stimulera torskfisket. Då denna satsning synes ha slagit väl ut föreslås att priserna på torsk även under nästföljande regleringsår ligger på en högre nivå under första hälften av regleringsåret än under den andra.

För att stimulera fisket efter bristfisk samt med hänsyn till marknadsläget i övrigt, har tyngdpunkten i förslaget till uppräkningsnormpriserna lagts vid torsk och de s k övriggrupperna. Normpriserna för dessa fiskslag föreslås uppräknade med 5,6%. Normpriserna på sill föreslås uppräknade med ca 2%. Vidare föreslås att kokräka under regleringsåret 1985/86 ej åsätts normpris utan erhåller ett fast pristillägg (se punkt 7.6.1.).

Förslaget till normpriser för 1985/86 samt jämförelser med priserna för innevarande och tidigare år återfinns i bilaga 2.

7.2 Normkvantitet

Enligt statsmakternas beslut skall normkvantitet fastställas i syfte att hindra att prisstödet leder till alltför stor ökning av fisket efter vissa fiskslag och därmed till icke önskvärda överskott av konsumtionsfisk som inte skulle kunna tas till vara som människoföda. Reglerna för normkvantitet anger för vilken kvantitet pristillägg utgår. De medför således i och för sig inte någon begränsning i fisket.

För regleringsåret 1984/85 har normkvantitet fastställts endast för sill/strömming. Den uppgår till 80 000 ton.

1) Hit räknas främst viktigare slag av annan torskfisk och plattfisk.

Såvitt nämnden kan bedöma torde den internationella efterfrågan på sill inte komma att förbättras under det kommande regleringsåret. Inom landet konsumeras endast 40 000 ton svenskfångad sill. Fisket efter sill i Nordsjön kommer att öka medan svenska fiskare är nära nog helt utestängda från detta fångstområde. Därtill kommer att den tullfria kontingenten för sill under perioden 16 juni - 14 februari successivt skrivits ned. EG har i GATT bundit en tullfri kontingent på 34 000 ton. Något beslut om tillägg till denna kontingent avseende perioden 16 juni 1985 - 14 februari 1986 har inte fattats i EG.

Mot denna bakgrund har jordbruksnämnden och delegationerna enats om att föreslå att normkvantiteten för sill/strömning för regleringsåret 1985/86 sänks till 76 000 ton.

En ökning av torskfisket ligger i linje med de fiskeripolitiska målen om inriktning av fisket efter bristfiskslag. På sikt bör en sådan inriktning verka höjande på fiskets inkomster utan att konsumentpriserna behöver stiga. Med beaktande av detta samt en sänkt normkvantitet för sill/strömning har nämnden och delegationerna enats om att föreslå att någon normkvantitet för torsk inte införs för regleringsåret 1985/86

7.3 Pristillägg

Pristillägg kan utgå om jämförelsepriset (det genomsnittliga avräkningspriset till fiskaren) understiger normpriset. Hur stor andel av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris som skall utgå i pristillägg skall enligt statsmakternas beslut tas upp vid överläggningarna. Under innevarande regleringsår utgår pristillägg med 65% av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris för sill/strömning, för torsk med 75% och för övriga normprissatta fiskslag med 80%.

Under innevarande regleringsår har sillpriserna fallit relativt kraftigt framför allt som en följd av det ökade utbudet av Nordsjösill. Såvitt jordbruksnämnden nu kan bedöma beräknas kostnaderna för pristilläggen på sill under innevarande regleringsår komma att uppgå till drygt 60 milj kr. Mot bl a denna bakgrund har jordbruksnämnden och de båda delegationerna enats om att föreslå att kostnaderna för pristillägg på sill maximeras till 57 milj kr. För att undvika att de anslagna medlen förbrukas före regleringsårets utgång bör ett visst belopp betalas ut a conto till fiskaren medan återstoden, beroende på marknadsutvecklingen, antingen betalas ut helt eller delvis eller innehålls. Såvitt nämnden nu kan bedöma behöver ca 10% innehållas.

Vad gäller torsk har delegationerna enats om att föreslå att pristillägg till fiskaren inte utbetalas om det beräknade pristillägget för en regleringsperiod uppgår till 12 öre/kg eller mindre. Skulle pristillägget bli större än ovannämnda belopp utbetalas hela beloppet till fiskaren (se även punkt 8.2).

För övriga fiskslag föreslås inga modifikationer i vad avser utbetalning av pristilläggen.

7.4 Överskottspris

En lägsta prisnivå skall upprätthållas för den fisk som säljs på marknaden. Lägstapriserna fastställs av regleringsföreningen Svensk Fisk. För den fisk som inte kan säljas till lägstapris fastställer Svensk Fisk överskottspriser. Nivån för överskottspriserna avgörs enligt statsmakternas beslut ytterst av de medel som ställts till Svensk Fisks disposition för detta ändamål d v s i första hand de marknadsintäkter som flyter in från försäljning av till föreningen överlämnade kvantiteter. Under innevarande regleringsår har dessutom sju milj kr anslagits av regleringsmedel för att kunna hålla nivån högre än eljest. Vidare gäller under detta regleringsår att för torsk överskottspriset får utgöra högst 70% av lägstapriset och för övriga normprissatta fiskslag med undantag av sill/strömming högst 80% av lägstapriset. För sill/strömming fastställs överskottspriserna i särskild ordning innebärande bl a att ett extra skott utgår för de mindre storlekarna. Vidare gäller att överskott av liten sill får avsättas endast som djurföda eller för framställning av fiskmjöl.

Nämnden föreslår att ovan nämnda system för att fastställa överskottspriserna och hantering av övertagna kvantiteter får gälla även under 1985/86.

För att kunna hålla överskottspriserna på en rimlig nivå har sedan normprissystemet infördes den 1 juli 1981 ett särskilt belopp anslagits för överskottshantering. För innevarande regleringsår har anslagits sju milj kr för detta ändamål. De anslagn beloppen har hittills inte behövts tas i anspråk fullt ut. Jordbruksnämnden och delegationerna har därför enats om att föreslå att även för det kommande regleringsåret sju milj kr anslås för att överskottspriserna skall kunna ligga vid en rimlig nivå.

En samordning av försäljning och distribution på fiskets område har under flera år varit aktuell utan att några påtagliga resultat uppnåtts. En sådan samordning förväntas leda till en effektivisering av fiskförsäljningen och distributionen. Härigenom kunde en höjning av avräkningspriset till fiskaren möjliggöras och i vissa lägen möjligen även till en höjning av lägstapriserna, varigenom regleringskostnaderna kunde minskas. Detta skulle i sin tur kunna leda till ökade överskott. Bl a mot bakgrund härav har jordbruksnämnden och delegationerna enats om att jordbruksnämnden bör bemyndigas medge att, i händelse av att det ovan föreslagna beloppet på sju milj kr skulle visa sig vara otillräckligt, Svensk Fisk efter prövning av jordbruksnämnden får ta i anspråk ytterligare medel för överskottshantering.

7.5 Övriga stödformer

7.5.1 Ostkusten

Under innevarande regleringsår utgår ett särskilt stöd i form av regionalt fraktstöd till fiskare bosatta på norra ostkusten. Stödet utbetalas av Svensk Fisk direkt till fiskaren för all landad strömming och torsk avsedd för human konsumtion till köpare på norra ostkusten (Uppsala län och norrut). Stödet utgår med högst 20 öre/kg och är maximerat till 0,85 milj kr.

Nämnden och delegationerna har enats om att föreslå att ovan nämnda stödform får fortsätta även under regleringsåret 1985/86. Stödbeloppet bör uppgå till totalt högst 0,85 milj kr och motsvara högst 30 öre/kg landad strömming eller torsk.

7.5.2 Insjöfisket

Pristillägg utgår för de viktigaste slagen av sötvattensfisk i form av särskilda pristillägg. Dessa pristillägg är för innevarande regleringsår 1:70 kr/kg för gädda, gös och sik och 1:25 kr/kg för abborre, lake och siklöja.

Nämnden och delegationerna har enats om att föreslå att pristilläggen räknas upp till 1:80 resp 1:35 kr per kg. Den högre pristilläggsgruppen föreslås avse gädda, gös, sik samt rensad och flädd lake och den lägre gruppen abborre, siklöja samt annan lake. Endast fisk såld till human konsumtion bör vara berättigad till pristillägg. Nämnden och delegationerna har enats om att föreslå ett fraktstöd för ogräsfisk från insjöarna till fiskmjölsfabriken på Ängholmen. Fraktstödet skall ses som en fiskevårdande åtgärd och främja att ogräsfisk inte kastas tillbaka i insjöarna utan tas om hand. Stödet föreslås maximeras till 0,02 milj kronor.

Stöd till insjöfisket föreslås ske även i form av utplantering av vissa fiskslag. Förslag härom framförs under punkt 7.7.2. nedan.

7.5.3 Kokräka

Kokräka har sedan normprissystemets införande hört till de normprissatta fiskslagen. Till följd av framför allt sjunkande fångster har det genomsnittliga avräkningspriset under de två senaste åren legat över normpriset, varför pristillägg inte utgått. I ett försök att stimulera till ökat räkfiske har nämnden och delegationerna enats om att föreslå att ett fast pristillägg med 2:-/kg utgår för kokräka under regleringsåret 1985/86. Kokräka skulle därmed inte åsättas ett normpris.

7.5.4 Råräka

För råräka utgår under innevarande regleringsår ett fast pristillägg med 1:75 kr per kg. Detta pristillägg föreslås höjt till 1:85 kr/kg för det kommande regleringsåret.

7.5.5 Makrill

Makrillfisket är ett utpräglat säsongsfiske och har därför ansetts böra ligga utanför normprissystemet. I stället utgår ett fast pristillägg, vilket under innevarande regleringsår fastställts till 70 öre per kg. Vidare äger Svensk Fisk rätt att tillämpa speciella regler beträffande överskottshanteringen av ringnotsmakrill. Pristillägget föreslås bli uppräknat till 75 öre per kg. Nu gällande övriga stödsystem för makrillfisket bör bibehållas även under 1985/86.

7.5.6 Storbackelånga

Större delen av konsumtionen av lutfisk baseras på importerad långa. Endast ett par svenska fiskelag ägnar sig numera åt storbackefiske efter långa i Nordsjön. Fångstkvoten för år 1985 är 200 ton i EG:s nordsjözon. För storbackelånga tillämpas ett system med fasta pristillägg som f n uppgår till 2:00 kr per kg för långa utan huvud och 1:70 per kg för långa med huvud. Pristillägget föreslås bli uppräknat till 2:10 resp 1:80 kr per kg.

7.6 Kostnader för regleringen 1985/86

7.6.1 Kostnaden för den löpande regleringen

Direkt avgörande för kostnaderna för prisregleringen på fisk är prisutvecklingen på såväl den nationella som den internationella marknaden för fisk och fiskprodukter. Det innebär att jordbruksnämnden i god tid inför det kommande regleringsåret har att göra prognoser för marknadsutvecklingen. Sådana prognoser är dock mycket svåra att göra med hänsyn till framför allt den stora inverkan de internationella priserna har främst på sill och torsk. Nämnden har vidare att göra en bedömning av storleken av pristilläggsberättigade kvantiteter för fiskslag som ej omfattas av normkvantitet.

Mot bakgrund av de gjorda marknadsbedömningarna, de föreslagna normpriserna samt normkvantiteten för sill/strömming har kostnaderna för pristilläggen för normprissatta fiskslag uppskattats till 75 milj kr. Härav får högst 57 milj kr användas för pristillägg på sill. Till kostnaderna för rörliga pristillägg kommer 5,4 milj kr för att finansiera trygghetspaketet för yrkesfiskare. För täckande av Svensk Fisks kostnader av överskottshanteringen har beräknats åtgå 7 milj kr. Av de föreslagna formerna för det övriga stödet har beräknats 0,85 milj kr för det regionala stödet på ostkusten, 2,4 milj kr för pristillägg på sötvattensfisk och fraktstöd för skräpfisk. Kostnaderna för fasta pristillägg på makrill, kok- och råräka samt storbackelånga har beräknats till 2,6 milj kr.

Den sammanlagda kostnaden för prisregleringen beräknas komma att uppgå till ca 93 milj kr.

7.6.2 Kostnader för utplantering

Jordbruksnämnden föreslår att 2,315 milj kr utgår ur prisregleringskassan för att bestrida kostnader för utsättning av laxfisk och ål under regleringsåret 1985/86. Kostnaderna bör i stort sett fördelas enligt det förslag som framlagts av fiskets förhandlingsdelegation. Enligt detta bör 1,6 milj kr användas för utsättning i insjöar, 0,53 milj kr för utsättning av ål på ost- och sydkusten och 0,16 milj kr för utsättning av ål på västkusten. För utsättning av hummer bör anslås 25 000 kr. Det bör ankomma på fiskeristyrelsen att till regeringen avge förslag i frågan. Härvid bör ärendet beredas inom styrelsen i en särskild grupp med representanter för fiskeristyrelsen, jordbruksnämnden och Sveriges fiskares riksförbund.

7.6.3 Jordbruksnämndens uppbörds-kostnader

Jordbruksnämndens kostnader för uppbörd och kontroll av prisregleringsavgiften beräknas uppgå till 0,5 milj kr för det kommande regleringsåret. Dessa kostnader bör som hitills få täckas med medel ur prisregleringskassan.

7.6.4 Svensk Fisks kostnader

Nämnden föreslår att kostnaderna för Svensk Fisks administration och upplysningsverksamhet, som av föreningen beräknats till ca 7,4 milj kr, får täckas genom de ränteintäkter som uppkommer hos föreningen eller konjunkturutjämningsfonden. I den mån dessa inte räcker till bör erforderligt medelsbehov få täckas genom uttag ur fonden.

7.6.5 Regleringens total-kostnader

De sammanlagda kostnaderna för regleringen under 1985/86 inkl administrations- och uppbörds-kostnader samt medel till utsättning beräknas komma att uppgå till ca 103 milj kr.

7.7 Regleringens finansiering under 1985/86

Regleringsföreningen Svensk Fisk föreslås för den löpande prisregleringsverksamheten för 1985/86 tillföras 75 milj kr ur prisregleringskassan för fisk varav högst 57 milj kr för sill. Vidare bör kostnaden för trygghetsförsäkringen få täckas med medel ur kassan. Kostnaderna för utplantering samt jordbruksnämndens uppbörds-kostnader föreslås ävenledes täckas med medel ur prisregleringskassan. Kostnaderna för överskottshanteringen samt ovan angivna övriga former av stöd bör få täckas med medel ur Svensk Fisks konjunkturutjämningsfond. De kostnader för pristilläggen som överstiger 75 milj kr samt de kostnader för föreningens administration etc som överstiger ränteintäkterna bör ävenledes få täckas med medel ur konjunkturutjämningsfonden.

Inkomsterna i prisregleringskassan under nästkommande regleringsår kan beräknas till ca 62 milj kr. Härtill kommer ränteintäkter på i kassan inestående medel, vilka kan beräknas till ca fem milj kr. Ränteintäkterna i Svensk Fisks konjunkturutjämningsfond kan beräknas till ca sex milj kr. Detta belopp kan dock beräknas komma tas i anspråk för att täcka Svensk Fisks administrationskostnader etc.

Ovannämnda förslag till finansiering innebär att ur jordbruksnämndens prisregleringskassa skulle användas 83 milj kr, vilket beräknas överstiga intäkterna i kassan med ca 17 milj kr. Behållningen i kassan skulle därmed komma att uppgå till ca 41 milj kr per den 1 juli 1986. Ur Svensk Fisks konjunkturutjämningsfond skulle komma att tas i anspråk ca 14,5 milj kr utöver räntan på medlen i konjunkturutjämningsfonden. Behållningen i fonden per den 1 juli 1986 skulle därmed komma att uppgå till ca 26 milj kr. Disponibla tillgångar per den 1 juli 1986 skulle därmed komma att uppgå till 67 milj kr. Härtill kommer för regleringsåret 1986/87 intäkter i form av prisregleringsavgifter och räntor på sammanlagt 68 milj kr.

8. Övriga frågor

Enligt regeringens inledningsvis nämnda beslut av den 29 november 1984 bör jordbruksnämnden efter överläggningar med de bägge delegationerna föreslå åtgärder som innebär att exportmöjligheterna för beredda produkter tas till vara. Nämnden bör vidare föreslå från konsumentsynpunkt påkallade åtgärder för de fall avräkningspriset överstiger normpriset. Nämnden bör också redovisa förutsättningarna för en fördelning av normkvantiteten för sill på dels kuststräckor, dels storleksgrupper. Vid utformningen av nämndens förslag bör hänsyn slutligen tas till att det bör kunna tillämpas i ett system med samordnad första-handsmottagning av fisk.

8.1 Exportmöjligheter för beredda produkter

Av regeringens beslut den 29 november 1984 framgår att lägsta-priset vid vissa tillfällen anses ha haft negativa konsekvenser för den svenska fiskberedningsindustrins möjligheter att exportera beredd vara. Enligt normprissystemets utformning finns nämligen endast ett lägstapris, vilket således gäller vid försäljning till såväl inhemsk industri som vid export. Det kan innebära att den svenska industrin kan få betala ett högre råvarupris än konkurrerande beredningsindustrier i andra länder och därmed inte vara konkurrenskraftig.

Enligt jordbruksnämndens uppfattning har de av Svensk Fisk fastställda lägstapriserna varit marknadsanpassade, d v s det har varit möjligt att exportera sill även i situationer när marknadspriserna varit låga. Detta visas inte minst av att

de av Svensk Fisk övertagna kvantiteterna under innevarande regleringsår varit mycket små. Skulle särskilda lägstapriser införas för de kvantiteter som exporteras i beredd eller oberedd form eller skulle exporten av beredda produkter stödjas på annat sätt skulle den svenska konservindustrin komma i ett ofördelaktigt konkurrensläge gentemot motsvarande industrier i andra länder. Har exporten av beredda produkter haft svårt att konkurrera prismässigt torde en lösning av problemen kunna sökas i bättre rationalisering och samordning i beredningsindustrin. För genomförandet av rationaliseringsåtgärder finns bl a tillgång till fördelaktiga fiskberedningslån.

8.2 Ur konsumentsynpunkt påkallade åtgärder

Enligt riksdagens beslut om riktlinjerna för prisregleringen på fisk (prop 1977/78:112) utgör konsumenternas intresse av att kunna köpa fisk och fiskprodukter av bra kvalitet till rimliga priser en av utgångspunkterna för fiskprisernas avvägning. Därför skall, om priset till producent överstiger normpriset, från konsumentsynpunkt påkallade åtgärder vidtas. Enligt den arbetsgrupp som utredde normprissystemets tekniska utformning kan fiskpriserna på den svenska marknaden stiga antingen på grund av att den svenska fiskeflottans fångster är små i förhållande till efterfrågan eller på grund av att den internationella prisnivån på fisk är hög. De motåtgärder som kan sättas in mot prisstegringar får ses mot denna bakgrund. De kan enligt arbetsgruppen delas in i två huvudgrupper, nämligen åtgärder som tar sikte på att öka utbudet av fisk på den inhemska marknaden och åtgärder som direkt inriktas på att sänka priset.

Under de senaste åren har under långa perioder priserna på såväl torsk som kokräka legat över respektive normpris. Vad gäller torsk torde anledningen till de höga priserna i första hand vara höga internationella priser medan ifråga om kokräka de svenska fiskarnas fångster varit låga. Jordbruksnämnden har inte funnit det möjligt att med tillgängliga medel pressa ned priserna till normprisnivå. När det gäller torsk har detta bl a berott på att exportförsvårande åtgärder motverkats av möjligheten att landa i utländska hamnar.

Det torde kunna konstateras att normprissystemet på denna punkt inte fungerat tillfredsställande.

Jordbruksnämnden och de båda delegationerna har nu enats om att föreslå att kokräka under det kommande regleringsåret ej skall åsättas normpris. I stället föreslås att ett fast pristillägg med 2 kr/kg skall utgå. Denna åtgärd kommer förhoppningsvis att medföra en stimulans till ökade fångster av kokräka, vilket bör kunna komma konsumenterna till godo i form av ökade fångster och därmed lägre priser. I fråga om torsk bör

kunna bortses från prisrörelser i närheten av normpriset. Därför föreslås att pristillägg ej bör utgå om det beräknade pristillägget uppgår till 12 öre/kg eller mindre. Även om detta förslag inte innebär en ökad tillförsel av torsk bör förslaget komma konsumenterna till godo genom att kostnaderna för pristilläggen på torsk bör minska, vilket i sin tur bör minska medelsbehovet. Nämnden vill i detta sammanhang peka på att även för regleringsåret 1985/86 föreslås ett högre normpris på torsk under första hälften av regleringsåret, vilket bör öka tillförseln under denna period. Några ur konsument synpunkt påkallade åtgärder under regleringsåret 1985/86 utöver de nu föreslagna åtgärderna för kokräka och torsk förutses nu inte.

8.3 Förutsättningar för en uppdelning av normkvantiteten på sill.

Under den korta tid som varit tillgänglig för överläggningar har jordbruksnämnden inte funnit det möjligt att utreda förutsättningarna för en uppdelning av normkvantiteten för sill på såväl storlekar som kuststräcka. Nämnden och delegationerna har därför enats om att frågan skulle utredas under våren 1985. Nämnden avser således att senare återkomma till denna fråga.

8.4 Tillämpning av prisregleringen i ett system med samordnad förstahandsmottagning.

Enligt förhandlingsuppdraget bör nämnden vid utformningen av sitt förslag ta hänsyn till att det bör kunna tillämpas i ett system med samordnad förstahandsmottagning av fisk, där pristöd endast lämnas för den fisk som levereras till en mottagare som har anslutit sig till en gemensam organisation för samordning av försäljningen och distributionen av fisk och fiskprodukter. Nämnden har i första hand sett detta som en teknisk fråga. Enligt regleringsföreningen Svensk Fisk, som handhar utbetalningen av pristilläggen bereder det inga tekniska problem att betala ut pristillägg endast till de fiskare som lämnar sin fisk till mottagare anslutna till en sådan organisation. Enligt nämndens uppfattning torde det närmast ankomma på regeringen att avgöra när en samordningsorganisation uppfyller de krav som kan komma att ställas på en sådan organisation och huruvida de medlemmar som anslutit sig till organisationen kan anses som fullvärdiga medlemmar.

9. Översyn av normprissystemet

Mot bakgrund av de svårigheter inom fiskerinäringen som kulminerade under mitten av 1970-talet tillsatte regeringen den s k fiskerikommittén. I kommitténs förslag, som framlas 1977, intog normprissystemet en framträdande plats. Systemet skulle bli en möjlighet för fiskarna att uppnå en större trygghet genom att ett inkomstmål infördes. Normprissystemet trädde i kraft den 1 juli 1981 och har sålunda tillämpats i snart fyra år. Grunderna för systemet och dess tillämpning utformades

emellertid för snart tio år sedan. Förhållandena inom fisket var då i vissa viktiga avseenden annorlunda, bl a var exporten betydligt mindre. Det har också visat sig att tydliga målkonflikter finns mellan systemets inkomstmål och tolkningen av produktionsmålet. Även ifråga om vissa andra förhållanden, t ex behandlingen av priser som överstiger normpriser finns behov av en grundligare översyn.

Mot denna bakgrund föreslår jordbruksnämnden och delegationerna att normprissystemet görs till föremål för en ingående översyn.

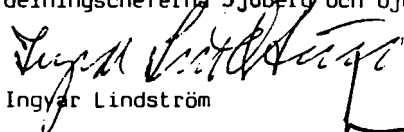
10. Hemställan

Med hänsyn till det ovan anförda hemställer jordbruksnämnden

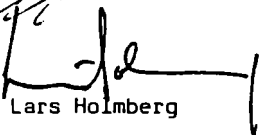
1. att prisregleringen för fisk under budgetåret 1985/86 utformas på sätt som ovan föreslagits,
2. att normpriser och normkvantiteter fastställs på sätt som ovan föreslagits,
3. att nämnden beviljas på angivna grunder utbetala 75 milj kr till Svensk Fisk för kostnader för pristillägg under tiden 1 juli 1985 - 30 juni 1986,
4. att nämnden bemyndigas begränsa kostnaderna för pristillägg på sill till högst 57 milj kr,
5. att nämnden bemyndigas medge att pristillägg för torsk ej utbetalas om pristillägget understiger 13 öre/kg för en viss regleringsperiod,
6. att nämnden bemyndigas lämna tillstånd för att ovan angivna fasta pristillägg får utgå på sötvattensfisk, kok- och råräka, makrill och storbackelånga,
7. att regionalt fraktstöd på ostkusten lämnas med sammanlagt högst 0,85 milj kr enligt bestämmelser som får beslutas av nämnden,
8. att fraktstöd för skogräsfisk från insjöarna får lämnas med sammanlagt högst 0,02 milj kr enligt bestämmelser som får beslutas av nämnden,
9. att jordbruksnämnden bemyndigas medge att Svensk Fisk får ta i anspråk medel ur konjunkturutmättningsfonden utöver det föreslagna beloppet för överskottshantering efter prövning av jordbruksnämnden,
10. att nämnden bemyndigas medge Svensk Fisk att disponera hela behållningen i konjunkturutmättningsfonden för kostnaderna för regleringen,

11. att nämnden bemyndigas meddela närmare bestämmelser om pristillägg,
12. att nämnden bemyndigas bestrida kostnaderna för fiskarnas trygghetspaket med 5,4 milj kr,
13. att regleringen av import och export av fisk för budgetåret 1985/86 bestäms på samma sätt som under innevarande budgetår,
14. att i förekommande fall högst en milj kr av de fettvaruavgifter som tas ut vid härdning av sillolja av inhemskt ursprung med avdrag för vad som kan beräknas återbetalas vid export överförs till prisregleringskassan för fisk.

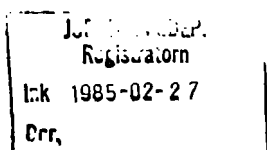
Detta ärende har på föredragning av avdelningsdirektören Holmberg avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Alamaa, Brangmo, Dockered, Ekberg, Eriksson och Fringel. Därvid har även avdelningscheferna Sjöberg och Öjeheim närvarit.

Ingyar Lindström

Lars Holmberg

Bilaga 1

Normprissystemets utfall 1983/84

Normprissystemet infördes budgetåret 1981/82 och har således tillämpats hittills under tre hela budgetår. Redogörelse för utfallet av regleringen 1981/82 resp 1982/83 finns som bilaga till nämndens regleringsskrivelse inför budgetåret 1983/84 resp 1984/85.

Enligt riksdagens beslut justerades normpriserna upp med i genomsnitt 9 % 1983/84 jämfört med året innan. Enligt jordbruksnämndens bedömning skulle kostnaden för pristilläggen inom normprissystemet uppgå till lägst 68 milj kr och högst 82 milj kr. Av nedanstående sammanställning framgår de prognostiserade normpriserna. Budgetåret 1983/84 erhöll fiskarna i pristillägg 75 % av skillnaden mellan normpris och marknadspris vad gäller andra fiskslag än sill. För sill var motsvarande andel 70 %.

	Bedömt marknadspris 1983/84	Faktiskt marknadspris 1983/84	Normpris 1983/84
Stor sill	1:95	2:04	2:98
Liten sill	1:63	1:53	2:31
Torsk	3:50-4:00	4:32	4:27
Kokräka	30:00	46:02	32:85
Övriggrupp I	4:00	4:13	5:70
Övriggrupp II	5:00	6:49	7:10
Övriggrupp III	9:00	10:11	14:08
Övriggrupp IV	2:00	2:26	2:85

Som framgår av sammanställningen överensstämde prognosen totalt för sill nära med det faktiska marknadspriset. Sillpriset låg kvar på ungefär samma låga nivå som året innan. Marknadspriset för stor sill blev 9 öre högre än det förväntade medan marknadspriset för liten sill blev 10 öre lägre än det förväntade. Torskpriset utvecklades gynnsammare än prognosen. Pristillägg för torsk kom att utbetalas endast under några månader av budgetåret. Den faktiska pristilläggsutbetalningen för torsk stannade vid 2,1 milj kr att jämföras med motsvarande prognos på minst 7,9 milj kr. Även för kokräka blev priserna gynnsammare än prognosen. För kokräka utbetalades inga pristillägg 1983/84. Prognosen hade här 1,8 milj kr. Övriggrupperna hade prognostiserats att kosta 6,9 milj kr i pristillägg men kom i verkligheten att kosta 3,8 milj kr.

Sammanfattningsvis blev prisutvecklingen för samtliga fiskslag utom för sill/strömming gynnsammare än prognosen förutsade. Sillpriserna förblev låga i enlighet med prognosen och låg kvar på ungefär samma nivå som under 1981/82 och 1982/83. Den lägsta prognostiserade totalkostnaden för pristilläggen av normpris-satta fiskslag var 68 milj kr. Utfallet blev ca 15 milj kr lägre.

Av nedanstående sammanställning framgår fördelningen av pristillägsbeloppen på olika grupper av fiskslag.

Pristillägsbelopp till olika normprisgrupper 1983/84

<u>Fiskslag</u>	<u>Belopp (milj kr)</u>	<u>Procentuell andel</u>
Stor sill	24,4	46,3
Liten sill	22,3	42,3
Torsk	2,1	4,0
Kokräka	0,0	0,0
Övriggrupp I	1,0	2,0
Övriggrupp II	1,2	2,3
Övriggrupp III	1,6	3,0
Övriggrupp IV	<u>0,05</u>	<u>0,1</u>
Summa	52,7	100,0

Som framgår av tabellen ovan erhöll sill 88 % av det totala pristillägsbeloppet 1983/84.

Bilaga 2

Fiskslag/ Normprisgrupp	Ink 1985-02-27				Förslag 1985/86
	1981/82	1982/83	1983/84	1984/85	
Sill/strömning, stor	2:70	2:80	2:98	3:01	3:06
Sill/strömning, liten	1:95	2:14	2:31	2:34	2:38
Torsk	3:51	3:85	4:27	4:38/ 4:58	4:62/ 4:83
Kokräka	27:00	29:64	32:85	35:00	utgår
Övriggrupp I ¹	4:60	5:05	5:70	6:27	6:61
Övriggrupp II ²	5:70	6:26	7:10	7:81	8:24
Övriggrupp III ³	11:35	12:46	14:08	15:49	16:35
Övriggrupp IV ⁴	2:30	2:52	2:85	3:14	3:31

- 1 I övriggrupp I ingår gråsej, vitling, sandskädda och pigghaj.
- 2 I övriggrupp II ingår kolja, rödspätta, havskatt och lyrtorsk.
- 3 I övriggrupp III ingår kummel, rödtunga och bergtunga.
- 4 I övriggrupp IV ingår lubb, skrubba och horngädda.
- 5 Det högre priset föreslås gälla under perioden 1 juli - 31 december 1985.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 28 februari 1985	4
1 Inledning	4
2 Föredraganden	5
2.1 Allmänna utgångspunkter	5
2.2 Fiskeripolitikens mål	7
2.3 Fiskenäringens omfattning och inriktning	8
2.4 Fiskepolitikens medel	10
2.4.1 Allmänt	10
2.4.2 Reglering av fisket med stöd av fiskeriförordningen (1982: 126)	10
2.4.3 Licens för yrkesfiske	14
2.4.4 Statligt ekonomiskt stöd	16
2.4.5 Prisregleringen på fisk, allmänt	19
2.4.6 Distribution och marknadsföring av fisk	21
2.5 Särskilda frågor	24
2.5.1 Laxfisket	24
2.5.2 Konsumtionsodling av fisk, skaldjur m. m.	32
2.5.3 Forskning och utvecklingsverksamhet	34
2.5.4 Prisreglering på fisk under budgetåret 1985/86	36
2.6 Den statliga fiskeriadministrationsen	40
2.6.1 Allmänna utgångspunkter	40
2.6.2 Fiskeristyrelsen	41
2.6.3 Fiskenämnaderna	45
2.6.4 Genomförande av omorganisationen	47
3 Upprättade lagförslag	48
4 Hemställan	48
5 Anslagsfrågor för budgetåret 1985/86	49
6 Beslut	54
Bilaga 1 Sammanfattning av betänkandet (Ds Jo 1984: 6) Bättre yrkesfiske	55
Bilaga 2 Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (Ds Jo 1984: 6) Bättre yrkesfiske	62
Bilaga 3 Skrivelse från Stockholms läns Fiskförsäljning ek. för. m. fl. om samordning av fiskförsäljningen	98
Bilaga 4 Sammanställning av remissyttranden över skrivelse av Stockholms läns fiskförsäljning ek. för. m. fl. om samordning av fiskförsäljningen	100
Bilaga 5 Sammanfattning av betänkandet (Ds Jo 1984: 5) Lax	104
Bilaga 6 Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (Ds Jo 1984: 5) Lax	108
Bilaga 7 Rapport från fiskeristyrelsen om bevarande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser	138
Bilaga 8 Sammanfattning av betänkandet (Ds Jo 1984: 7) Fiskeriadministrationsen	163
Bilaga 9 Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (Ds Jo 1984: 7) Fiskeriadministrationsen	167
Bilaga 10 Skrivelse av statens jordbruksnämnd med förslag till reglering av priserna på fisk m. m. under budgetåret 1985/86 ..	196